

คู่มือ

การบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ :
หลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
กระทรวงวัฒนธรรม

คู่มือ

การบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ :
หลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
กระทรวงวัฒนธรรม

คู่มือการบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ :
หลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ
กรมศิลปากรจัดพิมพ์
พิมพ์ครั้งแรก พุทธศักราช ๒๕๕๘ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

กรมศิลปากร สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

คู่มือการบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ : หลักเกณฑ์การเรียบเรียง

จดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ. -- กรุงเทพฯ :

ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมศึกษา, ๒๕๕๘

๒๔๐ หน้า

1. ไทย--จดหมายเหตุ. I. ชื่อเรื่อง.

959.3

ISBN 978-616-283-183-6

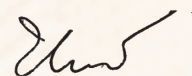
ที่ปรึกษา	นายบวรเวท	รุ่งรุจี	อธิบดีกรมศิลปากร	
	นายพีรพน	พิชญพงศ์	รองอธิบดีกรมศิลปากร	
	นางสาวพิมพ์พรรณ	ไพบูลย์หวั่งเจริญ	นักอักษรศาสตร์ทรงคุณวุฒิ (ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านภาษา เอกสารและหนังสือ)	
บรรณาธิการ	นางสาวนัยนา	แย้มสาขา	ผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ	
ผู้เรียบเรียง	นางสาวทรงสรรค์	นิลกำแหง	อดีตเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	
คณะผู้จัดทำ	นางสาวนันทกา	พลชัย	นางสาวอรอุมา	คุณพันธ์
	นางสาวสุคนธ์	ตั้งสุหน	นางสาวฐิติภัทร	พุงไธสง
	นางณิชา	จริยเศรษฐการ	นางสาวบุษบงกช	เชื้อเมืองพาน
	นางสาวอักษร	เสนอเปรม	นางสาววิไลวรรณ	ร่ำรวย
ศิลปกรรม	นายธนากร	กำทรัพย์		
ภาพประกอบ	สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ			
พิมพ์ที่	ห้างหุ้นส่วนจำกัดอุดมศึกษา			
	๗๘ ซอยตรอกไข่ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐			
	โทรศัพท์ ๐๒ ๗๕๑ ๗๔๖๘			

คำนำ

งานบันทึกเหตุการณ์ เป็นภารกิจสำคัญภารกิจหนึ่งของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม การบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์เป็นงานซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการหลายแขนงทั้งความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางภาษา ความรู้ทางเนื้อหา รวมทั้งความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุ ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติจึงได้จัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญตามโครงการจัดการองค์ความรู้ด้านการบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญของกรมศิลปากรขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้หรือระเบียบวิธีการดำเนินงานด้านนี้ ให้สืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น และเพื่อให้นักจดหมายเหตุ เจ้าหน้าที่ และเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ หรือหลักเกณฑ์ในการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ และการเก็บรวบรวมเอกสารเพื่อบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ขนาดสั้นที่อาจยังไม่มีโอกาสจัดพิมพ์เผยแพร่ หรือการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญปานกลาง มีจำนวนพิมพ์ตั้งแต่พันเล่มหรือการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ที่มีความสำคัญมากที่ได้รับการจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึกในโอกาสสำคัญของประเทศ มีจำนวนพิมพ์หลายหมื่นเล่ม ต่างล้วนได้ชื่อว่าเป็นการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งจะเป็นประวัติศาสตร์ของชาติ ที่สามารถใช้อ้างอิงในการศึกษาวิจัยได้ในอนาคต ดังนั้น ผู้จัดทำจึงต้องใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ตามหลักเกณฑ์อย่างรอบคอบ ถี่ถ้วน และประณีตเสมอกัน

กรมศิลปากร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือหลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญเล่มนี้ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สนใจในการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ สามารถนำองค์ความรู้ที่รวบรวมไว้ไปใช้ในงานบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในการเป็นเอกสารบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่มีคุณค่าและอำนวยประโยชน์เพื่อการศึกษา ค้นคว้า อ้างอิงแก่สาธารณชนสืบไป

(นายบวรเวท รุ่งรุจี)
อธิบดีกรมศิลปากร

สารบัญ

คำนำ	หน้า (๓)
สารบัญ	(๕)
บทนำ	๙
บทที่ ๑ การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ	๑๓
๑. เหตุการณ์สำคัญ	๑๓
๒. การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ	๑๖
บทที่ ๒ องค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ	๑๗
๑. องค์ความรู้ทางวิชาการ	๑๗
๑.๑ ความรู้ทั่วไป	๑๘
๑.๒ ความรู้เฉพาะด้าน	๒๗
- ศัพท์ศิลปกรรม	๒๗
- ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์	๓๔
- ความรู้ทางสถาปัตยกรรมศาสตร์	๓๖
- ความรู้ทางโบราณคดี	๔๓
๑.๓ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ	๔๗
๒. องค์ความรู้ทางภาษา	๕๗
๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับคำ	๕๗
๒.๑.๑ คำและความหมายของคำ	๕๗
๒.๑.๒ ศัพท์บัญญัติ	๖๔
๒.๑.๓ คำทับศัพท์	๗๑
๒.๑.๔ ราชาศัพท์	๗๒
๒.๑.๕ การใช้คำเชื่อมคำ เชื่อมความ เชื่อมประโยค	๘๖
๒.๑.๖ ลักษณะนาม	๙๑
๒.๑.๗ คำนำหน้านาม	๙๒
๒.๑.๘ การเว้นวรรค	๑๐๐

	หน้า
๒.๑.๙ การเขียนคำย่อ	๑๐๓
๒.๑.๑๐ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน	๑๐๕
๒.๑.๑๑ การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการ	๑๐๙
๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับการเขียน	๑๑๓
๒.๒.๑ การผูกประโยค	๑๑๓
๑) ประโยคความเดียว	๑๑๕
๒) ประโยครวม	๑๑๖
๓) ประโยคความซ้อน	๑๑๖
๒.๒.๒ ลักษณะประโยคที่ดี	๑๑๘
๑) ภาษาที่กระชับ	๑๑๙
๒) ภาษาที่สละสลวย	๑๒๐
๓) ภาษาที่เกิดภาพพจน์	๑๒๐
๓. องค์ความรู้ทางเนื้อหา	๑๒๗
๓.๑ การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญ	๑๒๗
๓.๒ การศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์	๑๕๒
๓.๓ การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์	๑๕๖
๓.๔ การสังเกตการณ์และการบันทึกเหตุการณ์	๑๕๗
๓.๕ การเรียบเรียงจดหมายเหตุ	๑๗๘
๓.๕.๑ การศึกษาเอกสารข้อมูลที่รวบรวมได้	๑๗๘
๓.๕.๒ การกำหนดโครงเรื่อง	๑๗๘
๓.๕.๒.๑ ประวัติความเป็นมา	๑๗๙
๓.๕.๒.๒ การจัดเตรียมงาน	๑๗๙
๓.๕.๒.๓ การดำเนินงานและผลการดำเนินงาน	๑๗๙
๓.๕.๒.๔ ภาคผนวก	๑๗๙
๓.๕.๓ การเรียบเรียง	๑๗๙
๓.๕.๓.๑ การเรียบเรียงในลักษณะความเรียง	๑๗๙
๓.๕.๓.๒ การเรียบเรียงในลักษณะแบ่งหัวข้อ	๑๘๑
๓.๖ การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูล	๒๐๑
๓.๗ การให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัย	๒๐๒

	หน้า
บทที่ ๓ องค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ	๒๐๓
๑. ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับ	๒๐๓
๒. การดำเนินงานตรวจแก้ต้นฉบับ	๒๐๔
๒.๑ การตรวจแก้โครงเรื่องของต้นฉบับ	๒๐๔
๒.๒ การตรวจแก้สำนวนภาษา	๒๐๔
๒.๓ การตรวจแก้เนื้อหา	๒๐๕
๒.๓.๑ ความเป็นกลาง	๒๐๕
๒.๓.๒ สาระสำคัญทางวิชาการ	๒๐๘
บทที่ ๔ องค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ	๒๑๕
๑. การบรรณาธิกรรูปแบบ	๒๑๖
๑.๑ รูปแบบของหนังสือ	๒๑๖
๑.๑.๑ โครงสร้างของหนังสือ	๒๑๖
๑.๑.๒ โครงสร้างของต้นฉบับ	๒๑๗
๑.๒ รูปแบบของต้นฉบับ	๒๑๘
๑.๒.๑ เนื้อเรื่อง	๒๑๘
๑.๒.๒ ภาพประกอบ	๒๑๙
๒. การบรรณาธิกรภาษา	๒๒๕
๓. การบรรณาธิกรเนื้อหา	๒๒๕
๔. การควบคุมการพิมพ์	๒๒๖
หนังสืออ้างอิง	๒๒๗
ภาคผนวก	๒๓๑
รายชื่อหนังสือจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญที่	
สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติจัดพิมพ์	

บทนำ

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะบันทึกไว้ อาจเป็นเหตุการณ์สำคัญระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือเฉพาะขององค์กร และอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในไม่กี่นาที หนึ่งวัน หลายวัน หรือหลายเดือนก็ได้ โดยที่การบันทึกเหตุการณ์สำคัญจะเริ่มต้นตั้งแต่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น และเหตุการณ์นั้นดำเนินสืบเนื่องไปจนเหตุการณ์นั้นได้สิ้นสุดลง จึงถือว่าจบเรื่องการบันทึกเหตุการณ์

องค์ความรู้ในการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์แบ่งได้เป็น ๕ ประการ คือ องค์ความรู้ทางวิชาการ องค์ความรู้ทางภาษา องค์ความรู้ทางเนื้อหา องค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับ และองค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ

๑. องค์ความรู้ทางวิชาการ หมายถึง ความรอบรู้ทางวิชาการอันเป็นพื้นฐานของ เหตุการณ์ที่จะบันทึกเรียบเรียงซึ่งมักเกี่ยวข้องกับวิชาการหลายแขนง เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมไทย ช่างสิบหมู่ การบริหารจัดการ โครงการ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ ผู้บันทึกเรียบเรียงไม่จำเป็นต้องมีความรู้ลึกซึ้งอย่างผู้ทรงคุณวุฒิ แต่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางวิชาการเพียงพอที่จะ เข้าใจในวิชาการนั้น ๆ และสามารถบันทึกเรียบเรียงได้อย่างถูกต้อง ไม่ตีความผิด หรือลำดับ ความผิด ความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นต่อการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์ ประกอบด้วย ความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน และความรู้ด้านการบริหารจัดการ

๒. องค์ความรู้ทางภาษา หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคำ หรือศาสตร์แห่งการใช้ คำ และความรู้เกี่ยวกับการใช้คำ หรือศิลป์แห่งการใช้คำ การเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญ เป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นลายลักษณ์อักษร โดยนำคำที่เลือกแล้วว่าถูกต้อง เหมาะสม มาเรียงลำดับเป็นรูปประโยคที่มีเนื้อความชัดเจน กระชับ สละสลวย สื่อความหมาย ได้ครบถ้วนตามต้องการ และมีลักษณะเป็นภาษาราชการ ผู้เรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญต้อง รู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษาที่สำคัญบางเรื่อง เช่น การเว้นวรรค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน คำนำหน้านาม และใช้ได้อย่างถูกต้อง

๓. **องค์ความรู้ทางเนื้อหา** เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือสำคัญเฉพาะองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ล้วนมีหลักฐานปรากฏในหลายลักษณะ เช่น ภาพถ่าย วิดีทัศน์ รายงานข่าว เอกสาร สิ่งพิมพ์ วัตถุ วัสดุคอมพิวเตอร์ อาคารสถานที่ ตลอดจนคำบอกเล่าของผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หลักฐานเหล่านี้หากไม่ได้รวบรวมเก็บรักษาไว้ให้เป็นระบบ หลักฐานบางรายการอาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพไป หรือหากได้รวบรวมเก็บรักษาไว้ก็เป็นข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ในเอกสารหลายรูปแบบ หลายองค์กรที่เกี่ยวข้องกว่าจะได้รับการประเมินคุณค่าเพื่อส่งเก็บรักษาในหอจดหมายเหตุ ก็อาจเหลือเพียงบางส่วน ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อเวลาผ่านไป การศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ของชาติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ ย่อมกระทำได้ยากขึ้น **การบันทึกเรียบเรียง**จึงเป็นกลวิธีหนึ่งในการร้อยเรียงหลักฐานเหล่านั้นเข้าด้วยกัน ตั้งแต่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจนสิ้นสุดลงโดยทันที ผู้วิจัยที่ประสงค์จะสืบค้นย้อนไปยังเอกสารปฐมภูมิของเรื่องที่เรียบเรียงไว้ก็สามารถกระทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้น**ความรู้ทางเนื้อหา** ในการบันทึกเรียบเรียงต้นฉบับเหตุการณ์สำคัญจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และมีกระบวนการในการดำเนินงาน ๗ ขั้นตอน คือ

- ๓.๑ การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญ
- ๓.๒ การศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์
- ๓.๓ การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์
- ๓.๔ การสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์
- ๓.๕ การเรียบเรียงจดหมายเหตุ
- ๓.๖ การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูล
- ๓.๗ การให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๔. **องค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับ** เป็นกระบวนการที่จัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการของหน่วยงาน หรืออาจเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ต้นฉบับเหตุการณ์ที่เรียบเรียงขึ้น มีความถูกต้องสมบูรณ์ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ของชาติ ของท้องถิ่น หรือขององค์กรต่อไป องค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุมีลักษณะเดียวกันกับองค์ความรู้ในการเรียบเรียงเหตุการณ์

๕. องค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ การบรรณาธิกรต้นฉบับเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการ ในการตรวจพิจารณาว่าต้นฉบับจดหมายเหตุนั้นมีรูปแบบของความเป็นต้นฉบับหนังสือครบถ้วนหรือไม่ ภารกิจบางส่วนอาจเป็นของ**บรรณาธิการ** บางส่วนอาจเป็นของผู้ตรวจแก้ ผู้เรียบเรียง องค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ เป็นภารกิจสุดท้ายของการเรียบเรียงต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ผู้เป็นบรรณาธิการต้องประสานงานกับผู้ตรวจแก้และผู้เรียบเรียงอย่างใกล้ชิด และเป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับโรงพิมพ์ ซึ่งรับผิดชอบงานศิลปกรรมกรเข้าหน้า การจัดหน้า การจัดรูปเล่ม และการพิมพ์

การบรรณาธิกรต้นฉบับ มีขอบข่ายภารกิจ คือ

๕.๑ การบรรณาธิกรรูปแบบ คือการตรวจพิจารณาว่าต้นฉบับนั้นมีรูปแบบของหนังสือครบถ้วนหรือไม่ ตั้งแต่ปกหน้าถึงปกหลัง

๕.๒ การบรรณาธิกรภาษา คือการอ่านต้นฉบับจดหมายเหตุอย่างละเอียด โดยใช้องค์ความรู้ทางภาษาเช่นเดียวกับผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุและผู้ตรวจแก้

๕.๓ การบรรณาธิกรเนื้อหา การตรวจแก้เนื้อหาต้นฉบับเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจแก้ แต่หากบรรณาธิการตรวจพบว่ายังมีข้อผิดพลาดบกพร่องในเนื้อหาหลงเหลืออยู่ ควรประสานงานโดยตรงกับผู้ตรวจแก้ต้นฉบับ และควรตรวจสอบและขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

๕.๔ การควบคุมการพิมพ์ บรรณาธิการต้องเป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับโรงพิมพ์ ในการกำหนดขนาดและลักษณะตัวอักษร ระยะย่อหน้าตามระดับหัวข้อและระดับข้อความ รวมทั้งเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในงานศิลปกรรมกรเข้าหน้า การจัดหน้า การจัดภาพประกอบ การจัดรูปเล่ม และการพิมพ์ทุกขั้นตอน

การเรียบเรียงต้นฉบับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สำคัญล้วนเป็นการบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ ที่ใช้อ้างอิงในการศึกษาวิจัยได้ จึงต้องใช้องค์ความรู้ในการจัดทำอย่างถี่ถ้วนและประณีต ซึ่งองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการเรียบเรียงสามารถนำไปใช้ในงานเขียนได้ในทุกลักษณะ ดังหลักเกณฑ์ที่จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปโดยลำดับ

บทที่ ๑

การเรียบเรียงจดหมายเหตุ

เหตุการณ์สำคัญ

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น มีทั้งที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน และที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวหรือไม่กี่ครั้งในรอบปีหรือในหลาย ๆ ปี บางเหตุการณ์จัดเป็นเหตุการณ์สำคัญที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของบุคคลของท้องถิ่น ขององค์กร ของชาติ ที่ควรจะต้องบันทึกเรียบเรียงไว้เป็นจดหมายเหตุให้ผู้อื่นหรือแม้แต่ผู้เป็นเจ้าของเหตุการณ์สำคัญนั้น ๆ เองได้ศึกษา ค้นคว้า และใช้ประโยชน์สืบต่อไป

๑. เหตุการณ์สำคัญ

เหตุการณ์สำคัญ ที่หอจดหมายเหตุหรือองค์กรใดประสงค์จะบันทึกเรียบเรียงไว้เป็นจดหมายเหตุ อาจเป็นเหตุการณ์สำคัญระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือเฉพาะขององค์กร และอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในไม่กี่นาที หนึ่งวัน หรือหลายวัน หลายเดือนก็ได้ แต่การบันทึกเรียบเรียงจะเริ่มนับตั้งแต่มีกระแสเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น จนเรื่องสืบเนื่องที่ตามมาสิ้นสุด จึงถือว่าจบเรื่อง จบขอบเขตการเรียบเรียง

กระแสเหตุการณ์ ที่กล่าวนี้ มิใช่ตัวเหตุการณ์ แต่เป็นขอบเขตของเหตุการณ์ ดังเช่นเหตุการณ์สำคัญซึ่งมีลักษณะเป็นพิธีการที่อาจใช้เวลาไม่กี่ชั่วโมง แต่กระแสเหตุการณ์จะเริ่มตั้งแต่ความเป็นมาหรือความสำคัญของพิธีการ การจัดเตรียมพิธี การประกอบพิธี และเรื่องสืบเนื่องที่ตามมา มีการสมโภชเฉลิมฉลอง การสร้างสิ่งอนุสรณ์ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

(ภาพเหตุการณ์)

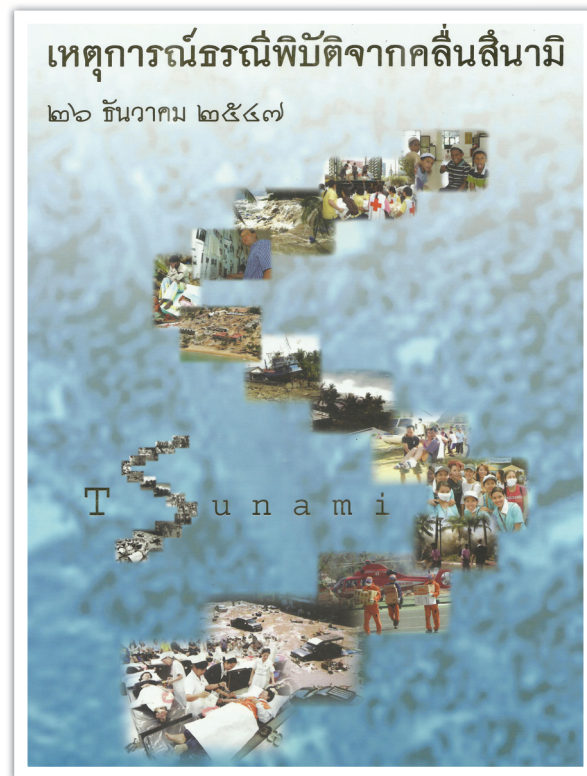
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงยืนที่มุขเด็จ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ในการเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ วันพุธ ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

(ภาพเหตุการณ์)

คณะข้าราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่สนามหน้ามุขเด็จ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท วันพุธ ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช วันเฉลิมพระชนมพรรษา คือวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมายถึงกำหนดการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา กำหนดระหว่างวันที่ ๔ ถึงวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ขอบเขตการจัดงานเฉลิมพระเกียรติเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๐ การบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุต้องเริ่มแต่การจัดเตรียมงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ซึ่งเริ่มตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๙ ไปจนประมาณพุทธศักราช ๒๕๕๑ ตามแต่ข้อมูลการจัดงานเฉลิมฉลองตลอดจนโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติส่วนใหญ่ ซึ่งมีทั้งโครงการระยะสั้นและโครงการระยะยาวจะสิ้นสุดลง

ปกหนังสือจดหมายเหตุเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗

เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ เนื่องจากการเกิดแผ่นดินไหวระดับ ๙.๐ ริคเตอร์ เมื่อเวลา ๐๗.๕๘.๕๓ นาฬิกา วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ ทางทิศตะวันตกนอกชายฝั่งเกาะสุมาตราตอนเหนือของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ก่อให้เกิดคลื่นสึนามิที่สร้างความเสียหายแก่หลายประเทศรอบชายฝั่งทะเลอันดามันและมหาสมุทรอินเดีย มีผู้เสียชีวิตและสูญหายถึง ๒๙๖,๘๖๒ ราย จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ๖ จังหวัดของประเทศไทย คือ จังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูล เกิดธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิเข้าถึงฝั่งทะเลจังหวัดดังกล่าว ชั่วเวลาประมาณ ๒๐ นาที แต่การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์ดังกล่าว เริ่มตั้งแต่เมื่อเกิดแผ่นดินไหว การเกิดคลื่นสึนามิ ความเสียหาย การอำนวยความสะดวกช่วยเหลือผู้ประสบภัย การค้นหาผู้รอดชีวิต ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต ผู้สูญหาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ความช่วยเหลือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และมิตรประเทศ การฟื้นฟูกลุ่มจังหวัดที่ประสบธรณีพิบัติ การเตรียมพร้อมรับธรณีพิบัติในอนาคต ยุติการเรียบเรียงจดหมายเหตุที่การจัดงานครบรอบ ๑ ปี ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๘ แม้ว่าการดำเนินงานช่วยเหลือบางด้านยังไม่สิ้นสุดตราบเท่าที่

๒. การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

จากตัวอย่างการเรียบเรียงจดหมายเหตุ ๒ ตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ มีหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุที่ต้องใช้ทั้ง **ศาสตร์**ทางวิชาการ และ **ศิลป์**ทางภาษากับการเรียบเรียงเนื้อหาประกอบกัน

ในการจัดทำจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ๑ เรื่อง สามารถแบ่งองค์ความรู้ในการจัดทำได้เป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่เป็นองค์ความรู้ในการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญ ส่วนที่เป็นองค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ และส่วนที่เป็นองค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดขององค์ความรู้แต่ละส่วนในบทต่อ ๆ ไป

บทที่ ๒

องค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ เหตุการณ์สำคัญ

ดังได้กล่าวไว้ในบทที่ ๑ แล้วว่า การบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ เป็นการบันทึกเรียบเรียงเหตุการณ์สำคัญนั้น ๆ ไว้เป็นหลักฐานเพื่อการค้นคว้าอ้างอิง ดังนั้น การบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุจึงต้องมีหลักเกณฑ์ในการบันทึกเรียบเรียง เพื่อให้จดหมายเหตุที่ดำเนินการแล้วเสร็จ เป็นหลักฐานที่มีคุณค่าครบถ้วน ทั้งในด้านข้อมูล เนื้อหา ที่ถูกต้อง ภาษาที่ถูกต้อง อ่านเข้าใจง่าย

หลักเกณฑ์ในการบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุดังกล่าวนั้นก็คือ องค์ความรู้ที่สั่งสม สืบทอดประสบการณ์จากผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในการบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุจากรุ่นสู่รุ่น

องค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญแบ่งได้เป็น ๓ ประการ คือ

๑. องค์ความรู้ทางวิชาการ
๒. องค์ความรู้ทางภาษา
๓. องค์ความรู้ทางเนื้อหา

๑. องค์ความรู้ทางวิชาการ

องค์ความรู้ทางวิชาการ ในที่นี้หมายถึงความรู้ทางวิชาการอันเป็นพื้นฐานของ เหตุการณ์สำคัญที่จะเรียบเรียงเป็นจดหมายเหตุ จดหมายเหตุเรื่องหนึ่ง ๆ มักเกี่ยวข้องกับวิชาการหลายแขนง เช่น การก่อสร้างอาคารสถานที่สำคัญ อาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมไทย ช่างสิบหมู่ ซึ่งรวมช่างศิลป์ไทยแขนงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเกี่ยวโยงถึงการบริหารจัดการโครงการ การแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ขอบเขตอำนาจหน้าที่

ความรับผิดชอบของหน่วยงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อสร้างอาคารสถานที่สำคัญดังกล่าว ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุไม่จำเป็นต้องมีความรู้ลึกซึ้งอย่างผู้ทรงคุณวุฒิทางวิศวกรรม สถาปัตยกรรม หรือช่างศิลป์ไทย แต่จำเป็นต้องมีความรอบรู้ทางวิชาการพื้นฐานเพียงพอที่จะเข้าใจวิธีการดำเนินงานก่อสร้าง และสามารถบันทึกเรียบเรียงได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา ไม่ตีความผิด หรือลำดับความผิด

องค์ความรู้ทางวิชาการที่จำเป็นต่อการบันทึกเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญประกอบด้วย ความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน และความรู้ด้านการบริหารจัดการ

๑.๑ ความรู้ทั่วไป

หมายถึงความรู้เกี่ยวกับโบราณราชประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณี การเขียนชื่อบุคคล คำที่มีความหมายและที่ใช้โดยเฉพาะ อันบุคคลทั่วไปพึงรู้และใช้ให้ถูกต้อง อาทิ

พระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

คำว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เป็นคำกลาง หมายถึงพระมหากษัตริย์ที่ทรงรับพระบรมราชาภิเษกแล้ว ส่วน “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” หมายถึงพระมหากษัตริย์ที่ยังมิได้ทรงรับพระบรมราชาภิเษก การเรียบเรียงจดหมายเหตุซึ่งเป็นเอกสารสำคัญของชาติ อันจะปรากฏต่อไปชั่วกาลนาน จึงมักเขียนพระปรมาภิไธยไว้โดยชัดเจน เพื่อสะดวกแก่การอ้างอิง

การเขียนพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์นอกจากใช้คำว่า พระบาทสมเด็จพระ นำพระปรมาภิไธยแล้ว ยังมีวิธีเขียนพระปรมาภิไธยได้เป็น ๓ อย่าง คือ

๑) การเขียนอย่างยืง คือการเขียนพระปรมาภิไธยเต็มตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏ เช่น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

๒) การเขียนอย่างกลาง คือการเขียนโดยละสร้อยพระปรมาภิไธยบางส่วน เช่น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

๓) การเขียนอย่างย่อ คือการเขียนย่อเอาแต่ส่วนสำคัญของพระปรมาภิไธยไว้ แต่บางพระองค์ทรงได้รับการสถาปนาเฉลิมพระปรมาภิไธยเพิ่มในภายหลัง ต้องเขียนไว้ด้วย เช่น

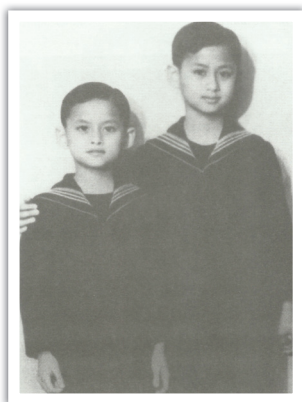
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า
พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

พระบรมสาทิสลักษณ์
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระบรมสาทิสลักษณ์
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระมหาเจษฎาราชเจ้า รัชกาลที่ ๓
แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ขณะทรงพระเยาว์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

การเขียนพระนามาภิไธย พระนาม ของพระบรมวงศานุวงศ์ ก็มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกัน และพึงระมัดระวังการใช้วรรคตอนในพระนามาภิไธยและพระนามให้ถูกต้อง ดังตัวอย่าง

“สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงจุฑุฑูปเทียบบุชาพระพุทธรูปพระโณภาคปริมินทรมหाराชนมัสสนัย ทรงกราบราบ แล้วทรงจุฑุฑูปเทียนครื่องทองน้อยถวายสักการะพระบรมอัฐิ และพระอัฐิพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงกราบราบ ขณะนั้น ชาวพนักงานประโคมสังข์ แตรทอง แตรฝรั่ง จากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานภูษามาลาเชิญ พระโกศพระอัฐิสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เข้าที่ประดิษฐาน ณ พระวิมานตะวันออก สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงจุฑุฑูปเทียนครื่องทองน้อย ถวายสักการะพระบรมอัฐิและพระอัฐิพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงกราบราบ”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์, เล่ม ๒,
๒๕๕๓, หน้า ๘๓๐)

(ภาพเหตุการณ์)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระอนุวงศ์ตามขบวนพระอิสริยยศ เชิญพระโกศพระอัฐิ

(ภาพเหตุการณ์)

พระที่นั่งราชนทรยานทรงพระโกศพระอัฐิเทียบยังเกยหน้าอัมจันทร์ตะวันออกพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

(ภาพเหตุการณ์)

เจ้าพนักงานภูษามาลาเชิญพระโกศพระอัฐิสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ขึ้นประดิษฐาน ณ พระวิมานพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินตามพระโกศ พร้อมด้วยพระอนุวงศ์

คำซึ่งมีความหมายเฉพาะ เช่น

ทรงกราบ หมายถึง ทรงคุกพระชงฆ์ ประนมพระหัตถ์ แล้วทรงกราบบนพระแท่น
ทรงกราบ

(ภาพเหตุการณ์)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร สยามบรมราชกุมารี ทรงกราบสักการะพระปฐมเจดีย์ และ
พระพิฆเนศวรประจำพระราชวังสนามจันทร์ ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม วันจันทร์ ที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ทรงกราบราบ ทรงหมอบกราบ หมายถึง ประทับราบบนพื้น ประนมพระหัตถ์
แล้วทรงกราบลงที่พื้น

ถวายพรพระ หมายถึง พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถาสรรเสริญพระพุทธเจ้า ก่อนที่
จะรับพระเคนและฉันภัตตาหารในพิธีต่าง ๆ

ถวายพระพรลา หมายถึง ร้องประธานสงฆ์กล่าวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อเสร็จพระราชพิธีหรือพิธี ก่อนที่พระสงฆ์
จะลุกจากอาสน์สงฆ์

ถวายอนุโมทนา หมายถึง พระสงฆ์ให้พรในพระราชพิธีและพิธี หรือที่เรียกเป็นสามัญว่า “ยถา สัพพี”

(ภาพเหตุการณ์)

พระสงฆ์อนุโมทนา ในงานสวดพระอภิธรรมสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร วันอาทิตย์ ที่ ๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

หมายกำหนดการ หมายถึง เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธี โดยเฉพาะ ลักษณะของเอกสารต้องอ้างพระบรมราชโองการ คือขึ้นต้นด้วยข้อความว่า “นายกรัฐมนตรี หรือเลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมสั่งว่า” เสมอไป

กำหนดการ หมายถึง เอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานโดยทั่วไปที่ทางราชการ หรือเอกชนจัดทำขึ้นเอง แม้ว่าจะงานนั้น ๆ จะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ เช่น เป็นงานที่เสด็จพระราชดำเนิน แต่ถ้างานนั้นมิได้เป็นงานพระราชพิธีซึ่งกำหนดขึ้นโดยพระบรมราชโองการแล้ว เรียกว่า กำหนดการ ทั้งสิ้น

ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง
เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งโดย
อังคารที่ ๒๓	ร.๑๐ น. ๑๖.๓๐ น.	พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชกรณียกิจ พระบรมราชวชิรเสด็จ	ดุสิตบรรณารักษ์ งานข้าราชการ หลวง	โปรดเจ้า พระ กัก โปรดเจ้า พระ กัก ดัด
พุธที่ ๒๔	๑๓.๐๐ น. ๑๔.๐๐ น.	แต่งเจ้าข้าออกของหลวง เสด็จฯ ไปรับของพระเส กระบวนแห่งเจ้าข้า	จากกรมการ ไปรับของพระ ทอปลาหน้า วัง	โปรดเจ้า พระ กัก ดัด
ได้เวลา พระฤกษ์	๑๖.๓๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น.	เสด็จฯ ไปรับที่ในพระบรม - ทรงดูที่ในพระบรม - ราชมนเฑียร - ทรง - ทรงเห็นพระบรมเส ทางเสด็จฯ และพระรา คณาภิเษก - ราชมนเฑียร - เข้าไปประกอบข - เสด็จฯ กลับ	โอรส	โปรดเจ้า พระ กัก ดัด
พฤหัสบดีที่ ๒๕	๑๓.๐๐ น. ๑๔.๐๐ น.	เจ้าข้าถูกขบวน เจ้าข้าถูกขบวน ไปเสด็จฯ เสด พระฤกษ์ ๒๐ รูป เวียนชมนมัส	มณฑล โอรส	โปรดเจ้า พระ กัก ดัด

กำหนดการพิธีบวงสรวง
ขึ้นงานโบราณตำนานภูริขริยงค์
วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๘
ณ อาคารกลุ่มประณีตศิลป์ (อาคาร ๑) สำนักช่างสิบหมู่

เวลา ๐๔.๐๐ น.	- ข้าราชการ และผู้ปฏิบัติงาน แผนงานเจ้าหน้าที่พร้อมกัน ณ อาคารกลุ่มประมัตติคตอง (อาคาร ๑) สำนักรักษาสุขภาพ
เวลา ๐๔.๑๕ น.	- ผู้อำนวยความสะดวกสำนักรักษาสุขภาพ ประสานในพิธีเดินทางมาถือน้ำ กลุ่มประมัตติคตอง (อาคาร ๑) สำนักรักษาสุขภาพ
เวลา ๐๔.๓๐ น.	- ประกอบพิธีทางสงฆ์
เวลา ๐๕.๐๐ น.	- ผู้อำนวยความสะดวกสำนักรักษาสุขภาพไปยังบริเวณแผนกพิธี จุฬจุฬ เพียร บูชาที่โต๊ะเครื่องสังเวย
	- นายชิน กล้วยทอง (ผู้ประกอบพิธี) อ่านใบการบรรพชาบรรพชา
	- ผู้อำนวยความสะดวกสำนักรักษาสุขภาพ และคณะเจ้า อาธิฐานจิต อวยพรมาถือน้ำที่ขึ้นบนใบลานตามแบบประเพณี
	- ผู้อำนวยความสะดวกสำนักรักษาสุขภาพ ไปรับข้าวตอก ดอกไม้ ที่เครื่องสังเวย
	- เสร็จพิธี

หมายเหตุ ๑. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม เวลา ๐๙.๔๕ น.
๒. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการพิธีอัญเชิญราชรถ ราชยาน ออกประกอบพิธี
งานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดีสิริ
วันจันทร์ที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕ เวลา ๑๐.๓๐ น.
ณ มณฑลพิธีสนามหน้าโรงราชรถ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

- [illegible]

การแบ่งกาย - ชีววิทยา บุคคลทั่วไปแบ่งกายบุคคลภาพ
- ทหาร ตำรวจ ข้าราชการแบบธรรมดาเป็นของหน่วยงาน

รถยนต์พระที่นั่ง เครื่องบินพระที่นั่ง ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังตัวอย่าง

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิตไปยังวัดเทพศิรินทราวาส”

(ภาพเหตุการณ์)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากโรงพยาบาลศิริราชไปในการพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ พระเมรุ ท้องสนามหลวง วันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ภาพเหตุการณ์)

รถยนต์พระที่นั่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลสวดวาระ (๑๐๐ วัน) ถวายพระศพสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร วันศุกร์ ที่ ๓๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

รถยนต์ที่นั่ง เครื่องบินที่นั่ง ใช้แก่ พระราชวงศ์ชั้นสมเด็จเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า
ดังตัวอย่าง

“สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
เสด็จโดยรถยนต์ที่นั่งจากพระตำหนักจักรีบกข จังหวัดปทุมธานี ไปยังคณะ
แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช”

รถยนต์พระประเทียบ ใช้แก่ สมเด็จพระสังฆราช รถของหม่อมเจ้าที่เสด็จแทน
พระองค์พระมหากษัตริย์ รถเชิญพระพุทธรูปสำคัญ

รถยนต์ประเทียบ ใช้แก่ องคมนตรีที่เป็นผู้แทนพระองค์พระมหากษัตริย์

(ภาพเหตุการณ์)

รถยนต์พระประเทียบ เชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ
ปริณายก ในขบวนรถอัญเชิญพระศพสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก จากโรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย มายังวัดบวรนิเวศวิหาร ในวันศุกร์ ที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

๑.๒ ความรู้เฉพาะด้าน

ความรู้เฉพาะด้าน เป็นความรู้เฉพาะเรื่อง เฉพาะวิชา เช่น การเรียบเรียงจดหมายเหตุ งานด้านศิลปกรรมไทยเกี่ยวกับการบูรณปฏิสังขรณ์ราชรถ ราชยาน โบราณสถานสำคัญ การก่อสร้างพระเมรุมาศ พระเมรุ ผู้เรียบเรียงต้องศึกษาหาความรู้เฉพาะด้านในงาน สถาปัตยกรรมไทย งานช่างสิบหมู่ หรืองานช่างศิลป์ไทยแขนงต่าง ๆ ศัพท์เฉพาะทางศิลปกรรมไทยทั้งที่เป็นคำนามและคำกริยา จึงจะทำให้การสังเกตการณ์และการบันทึกเรียบเรียงเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาและข้อเท็จจริง เช่น

ศัพท์ศิลปกรรม

พระมหาพิชัยราชรถ เป็นราชรถที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในพุทธศักราช ๒๓๓๘ เพื่อใช้เชิญ พระโกศพระบรมอัฐิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกออกถวายพระเพลิง ณ พระเมรุมาศท้องสนามหลวง ทำด้วยไม้สักแกะสลักลายทาสี ปิดทองประดับกระจก

พระมหาพิชัยราชรถ

พระมหาพิชัยราชรถ

โครงเครื่องล่างซึ่งเป็นส่วนรับน้ำหนักประกอบด้วยล้อเหล็กด้านหน้า (ล้อเลี้ยว) ๒ ล้อ ล้อเหล็กด้านหลัง (ล้อหลัก) ๔ ล้อ ล้อนำบังคับเลี้ยว ๑ ล้อ มีล้อประดับซ้ายขวา ๔ ล้อ เฉพาะล้อประดับทำด้วยไม้สักแกะสลักลาย ปิดทองประดับกระจก ระหว่างล้อหน้ากับล้อหลังทั้งสองด้านมีแปรงประกบ ส่วนหน้าสุดของราชรถประกอบด้วยงอนรถ ๓ งอน ทำด้วยไม้กลึงรูปปริทาสีแดง เรียบ งอนรถด้านซ้ายและขวาปลายแกะสลักเป็นรูปเศียรนาค ส่วนงอนรถ งอนกลางแกะสลักเป็นรูปนาคสามเศียร ประดับธงสามชายพื้นแดงลายทองแผ่ลวดประดับพู่สีขาวทั้ง ๓ งอน

ตัวราชรถ พื้นทาสีแดง ประกอบด้วยชั้นเกรินลดหลั่นกัน ๕ ชั้น พนมของเกรินแต่ละชั้น ด้านหน้าประดับไม้แกะสลักเป็นรูปหัวนาคประกอบลายกระหนกปิดทองประดับกระจก ด้านหลังประดับไม้แกะสลักลายกระหนก ท้ายเกรินปิดทองประดับกระจก เกรินชั้นที่ ๑ หน้าเกรินติดตั้งแท่นที่นั่งประดับลายกระหนกหัวนาคสำหรับเป็นที่นั่งของสารถิ ถือแพนหางนกยูง ท้ายเกรินติดตั้งแท่นที่นั่งประดับลายกระหนกสำหรับเป็นที่นั่งของผู้เชิญพัดโบก ได้ฐานเกรินชั้นที่ ๑ มีห้วงสำหรับคล้องเชือกที่ใช้ชุดชักราชรถ ทำด้วยเชือกมนิลา หุ้มผ้าแดง ด้านหน้า ๔ สาย ด้านหลัง ๒ สาย เหนือท้องไม้ข้างเกรินชั้นที่ ๒ ชั้นที่ ๓ และชั้นที่ ๔ ประดับไม้แกะสลักรูปเทพนมปิดทองประดับกระจก ชั้นละ ๕๘ องค์ ชั้นที่ ๕ มี ๒๒ องค์ เหนือฐานเกรินชั้นที่ ๕ ประดิษฐานบุษบก

บุษบก

บุษบกสำหรับประดิษฐานพระโกศพระบรมศพหรือพระศพ ฐานพนัก
ด้านซ้ายถอดประกอบได้ เพื่อให้พระโกศเคลื่อนเข้าประดิษฐานในบุษบกได้
ใต้องค์บุษบกมีกว้านไขพื้นบุษบกส่งพระโกศขณะเข้าประดิษฐานอยู่ในบุษบก
ให้สูงขึ้นพนักพนักเห็นเด่นชัด สง่างามตลอดทั้งองค์ เมื่อจะเลื่อนพระโกศลง

เกรินจะหมั่นกว้านลงเพื่อให้ฐานพระโกศเสมอพื้นบุษบกเช่นเดิม เสาบุษบก
ย่อมุมไม้สิบสอง โคนเสาบุษบกประดับ**กาบพรหมศร** หัวเสามี**คันทวย**
สลักลาย เสาบุษบกแต่ละต้น**ผูกม่าน**คาดทองซบในสีแดง รวบลางม่านที่
ประจำยารัตนดอกของเสา หลังคาบุษบกประกอบ**ชั้นเชิงกลอน ๕ ชั้น** ประดับ
บันแถลง ช่อฟ้า บราลี นาคปัก องค์กรฆัง เหม ๓ ชั้น แกะสลักย่อมุมไม้สิบ
สอง บัวกลุ่ม ๕ ชั้น ปลียอดปิดทองทึบ **ลูกแก้ว**แกะสลักลาย ยอดประกอบ
ด้วย**เม็ดน้ำค้าง**และ**พุ่มข้าวบิณฑ์** เพดานหลังคาบุษบกประดับ**ลายดาวจก**
และ**ดอกจก**

ลงรัก ปิดทอง ประดับกระจก เป็นงานของช่างรักในกลุ่มช่างสิบหมู่ รักเป็นยางไม้ที่ได้
จากต้นรักตามธรรมชาติ ใช้ลงพื้นวัสดุให้เรียบเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงาน
ช่างต่าง ๆ เช่น

รักรองพื้น ใช้ยางรักที่กรองแล้วทาบนพื้นด้วยแปรง หากเป็นพื้นปูน
ต้อง**ประสะผิวปูน**ให้หมดความเค็มก่อน

รักสมุก ใช้ยางรักผสมถ่านใบตองหรือถ่านหญ้าคาหรือผงดินบดละเอียด
อย่างใดอย่างหนึ่ง คลุกเคล้าให้เหนียวแล้ววางบนแผ่นกระดาน ใช้ลูกกลิ้งอย่าง
หินบด บดให้เนื้อรักและส่วนผสมเข้ากันจนเหนียวพอบั่นได้ มักใช้**เกลี่ย**ทับบน
รักรองพื้น ทิ้งให้แห้งแล้ว**ขัด**จนเรียบ

รักน้ำเกลี้ยง เป็นรักแห้งเร็ว ใช้เนื้อรักกรองสะอาดผสมน้ำมันสน
ทาทับบนรักสมุกที่ขัดเรียบเกลี้ยงดีแล้วเพื่อให้พื้นรักดูเป็นเงางามมากขึ้น

รักทั้ง ๓ ชนิดนี้ใช้ในงานศิลปะหลายอย่าง โดยเฉพาะรักรองพื้นกับรัก
สมุกใช้ในงานศิลปะที่ต้องปิดทองเกือบทุกประเภท เช่น

ลายรดน้ำ ช่างใช้กระดาษ**ปรุ**ลายด้วยแปรงใน**ถุงลูกประคบ**บนพื้นรัก
แล้วเขียนลายด้วย**น้ำยาหรรดาล**ในพื้นเส้นที่โรยไว้ โดย**ทิ้งตัว**ลายเป็นสีรัก ลงพื้น
ด้วยหรรดาลเต็มทั้งหมด แล้วใช้**รักเช็ด** ซึ่งเป็นรักผสมน้ำมันยางอย่างใสเช็ดลง
บาง ๆ จากนั้นปิดทองให้ทั่วทั้งแผ่น ใช้น้ำราดรดให้น้ำยาหรรดาล**พองตัว**ละลาย
ออก ก็จะทำให้ตัวกระหนกกลายเป็นทอง พื้นลายเป็นสีดำคือสีของพื้นรัก
นั่นเอง การใช้น้ำราดรดเมื่อปิดทองแล้วจึงเรียกว่า **ลายรดน้ำ**

การปิดทอง การปิดทองบนพื้นลายสลักไม้ มักลงพื้นด้วยการทาสง
แล้วใช้กรองพื้นทาบาง ๆ ทิ้งไว้ให้แห้ง แล้วทาทับอีก ๒ - ๓ ครั้ง จนรักปิด
เนื้อไม้สนิทดีแล้ว ใช้รักเช็ดทา จากนั้นจึงปิดทอง ส่วนมากจะไม่ปล่อยพื้นลายไว้
จึงใช้สีแดงทาในช่องพื้นระหว่างตัวลายให้ทองสดใสขึ้นเรียกว่า **ล่องชาด**
ส่วนการปิดทองพระพุทธรูป มักจะลงรักสมุกทับเนื้อโลหะเพื่อทำพื้นให้เรียบ
เกลี้ยง แล้วชะโลมด้วยรักน้ำเกลี้ยงอีกชั้นหนึ่ง จากนั้นจึงทารักเช็ดแล้วปิดทอง

(ภาพเหตุการณ์)

การประดับกระจกราชรถ เพื่อใช้ในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโรสภาพมณเฑียร

การประดับกระจก ส่วนมากเป็นการตกแต่งอาคารสถานที่ สิ่งของ
เช่น ตู้ โต๊ะ ธรรมมาสน์ โดยใช้กรองพื้นลงบนสิ่งของนั้น ๆ แล้วลงรักสมุก
พอควร จากนั้นทาน้ำรักที่เคี่ยวจนเหนียวลงบนลวดลาย ตัดขึ้นกระจกประดับ
ตามลวดลาย กระจกมีหลายชนิด อย่างบางที่เรียกว่ากระจกเกรียบ มีสีขุ่นแต่
ตัดง่ายกว่า โดยตัดแยกเป็นชุดเป็นสี ตัดให้เข้าเหลี่ยมเรียงตามเนื้อที่ และอาจ
สลักสีให้เกิดความงาม

(ภาพเหตุการณ์)

การจัดทำเครื่องสดในงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

เครื่องสด เป็นงานศิลปะของไทยแบบหนึ่งที่ต้องอาศัยความชำนาญ ความคิดริเริ่ม ความสังเกต และมีประสบการณ์ในเรื่องของธรรมชาติ ทั้งต้องเป็นผู้มีความสามารถในการเขียนลวดลายได้ดี จึงจะสามารถ**สลัก**ผักผลไม้ต่าง ๆ ให้เป็นรูปตัวสัตว์ ใบไม้ ดอกไม้ การสลักเครื่องสดนิยมใช้ชั่ววันเดียว เช่น การ**แทง**หยวกประดับเมรุ การสลักเครื่องสดในการเทศน์มหาชาติ การสลักผลไม้ในงานเลี้ยง ผู้สลักเครื่องสดที่ชำนาญสามารถจะ**ป่วน**ผักทองทั้งลูกให้เป็นแผ่นยาว ๖ - ๗ เมตร คำว่า “ป่วน” เป็นคำเรียกวิธีฉีกผักทองทั้งลูกให้เป็นแผ่นยาวบางโดยไม่ขาดจากกัน

ปูนก่อหรือปูนสอ ปูนขาวที่ได้จากการเผาหินแล้วนำมาหมักกับน้ำให้ปูนเปื่อย หมดเปลี่ยนน้ำจนได้เนื้อปูนที่จับเข้ากันดี จากนั้นเตรียมทรายที่ร่อนสะอาด ไว้ผสม เตรียม**ต้ม**กาวหนังสัตว์หรือยางไม้ที่ช่วยให้เหนียว และเตรียมน้ำอ้อย ไว้ผสม ปูนก่อหรือปูนสอผสมด้วยปูนขาว ทราย และน้ำกาวใช้ในการ**ประสาน** แผ่นอิฐให้เรียงต่อกัน เช่นการก่อเสา ผนัง กำแพง หรือก่อฐานพระพุทธรูป

ปูนปั้น ปูนขาวซึ่งกรองอย่างดี ผสมทรายละเอียดเล็กน้อย และฟางแช่น้ำใส่ครก โขลกให้ละเอียดจนเข้ากันเป็นเนื้อเดียว ก่อนจะนำปูนไปปั้นลวดลายหรือ ปั้นรูป จะ**คลุกเคล้า**ด้วยน้ำอ้อยและน้ำกาวจนเหนียวดีจึงใช้ปั้น ช่างปูนปั้นต้อง มีความแม่นยำเพราะเมื่อนำปูนเข้าปั้นแล้วยากแก่การเอาออก จะ**ขูดแต่ง**ก็ต้อง กระทำเมื่อปูนยังไม่แข็งตัว ต่างจากช่างปั้นทั่วไปที่ใช้เนื้อดินปั้น เมื่อประสงค์ จะขูดเนื้อดินส่วนใดออกก็ทำได้ตามใจชอบ

(ภาพเหตุการณ์)

งานปูนปั้นสัตว์หิมพานต์ เพื่อใช้ตกแต่งบริเวณพระเมรุสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ความรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์

จดหมายเหตุบางเรื่องผู้เรียบเรียงอาจต้องสรุปความจากรายงานการสำรวจวิจัยทางวิศวกรรมศาสตร์ให้ได้สาระสำคัญถูกต้อง ดังตัวอย่าง

“การศึกษาสภาพดินบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง โดยเฉพาะบริเวณกรุงเทพมหานคร ได้มีผู้ศึกษาไว้หลายด้าน ที่สมควรนำมาบันทึกไว้ในจดหมายเหตุนี้ คือการศึกษาทางด้านวิศวกรรม เพราะจะมีความสำคัญต่องานอนุรักษ์กรุงเทพมหานครต่อไปข้างหน้า

ในการศึกษาสภาพดินทางด้านวิศวกรรมที่สำคัญ ๒ ครั้ง ครั้งแรกกระทำโดยนายชัย มุกตพันธ์ นายไฟโรจน์ ถีระวงศ์ และนายวิเชียร เต็งอำนวยการแห่งคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาเฉพาะสภาพดินในเขตตัวเมืองของกรุงเทพมหานคร โดยได้รับความสนับสนุนจากสภาวิจัยแห่งชาติ และได้พิมพ์เผยแพร่ผลการศึกษาในหนังสือ *Engineering Properties of Bangkok Subsoil* เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๙ ต่อมาวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ร่วมกับกองวิเคราะห์และวิจัยกรมทางหลวง ได้ศึกษาต่อจากข้อมูลของนายชัย มุกตพันธ์ และคณะ โดยขยายพื้นที่ให้กว้างขวางออกไปจนครอบคลุมทั่วบริเวณที่เป็นดินอ่อนภาคกลาง ในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง และเน้นหนักถึงสภาพดินในบริเวณกรุงเทพมหานคร พิมพ์เผยแพร่ผลการศึกษาในหนังสือ *ข้อมูลสภาพดินบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง* เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๐ สรุปผลการสำรวจได้ว่า

บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างเป็นอาณาบริเวณของดินตะกอนกว้างและลึกมาก สันนิษฐานว่าเป็นแอ่งรูปกรวยตัดครึ่ง ดินตะกอนชั้นบนสุดเป็นดินอ่อนที่มีส่วนประกอบของเม็ดดิน เป็นดินเหนียวเสียส่วนใหญ่ ชั้นดินนี้หนาประมาณ ๑๕ - ๒๐ เมตร ปกคลุมปากอ่าวไทยบริเวณตั้งแต่ชลบุรีไปถึงราชบุรี และขึ้นไปทางเหนือถึงอยุธยา ดินในชั้นดินอ่อนนี้แบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นตอนบนของชั้นดิน หนาประมาณ ๓ - ๕ เมตร จากผิวดินลงไปเกิดจากการตกตะกอนของน้ำทะเลในอ่าวไทย ซึ่งชั้นลง

อยู่ตลอดเวลา ผสมกับตะกอนดินที่ถูกพัดพามาจากภาคเหนือของประเทศ นำมาทิ้งไว้ในขณะเกิดน้ำท่วม ดินส่วนที่เหลือจากความลึกประมาณ ๕ - ๑๒ เมตร เป็นดินที่เกิดจากการตกตะกอนของน้ำทะเลเป็นส่วนใหญ่ อายุของดินอ่อนชั้นบนนี้ประมาณไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ปี ดินยังอยู่ในสภาพที่ อ่อนถึงอ่อนมาก พร้อมทั้งจะไหลและยุบตัวได้มากเมื่อมีแรงมากระทบ ส่วนใน เนื้อดินมีปริมาณน้ำปนอยู่เป็นอัตราส่วนที่สูงมาก การยุบตัวจึงไม่เกิดทันที ทันใดทั้งหมด โดยจะยุบตัวเป็นระยะเวลานานปีขึ้นไป เป็นชั้นดินที่สร้างปัญหา ให้แก่วิศวกรในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ได้ชั้นดินอ่อนลงไปเป็นชั้นดินตะกอน ที่อัดตัวกันแน่นของดินเหนียว ทราย กรวด เป็นชั้น ๆ แยกกันอยู่และปนกัน อยู่บ้าง จนถึงชั้นหินดานซึ่งอยู่ลึกจากผิวดินไม่สม่ำเสมอ บางแห่งอยู่ลึกประมาณ ๔๓๐ เมตร บางแห่งลึก ๕๘๐ เมตร บางแห่งก็ลึกมากขึ้นไปอีกถึง ๑,๘๐๐ เมตร ที่บริเวณใกล้ปากอ่าว ชั้นหินดานนี้จะตื้นขึ้นเมื่อห่างปากอ่าวออกมา จนกระทั่งถึงจังหวัดชัยนาท ความลึกจะลดลงเหลือประมาณ ๗๐ เมตร

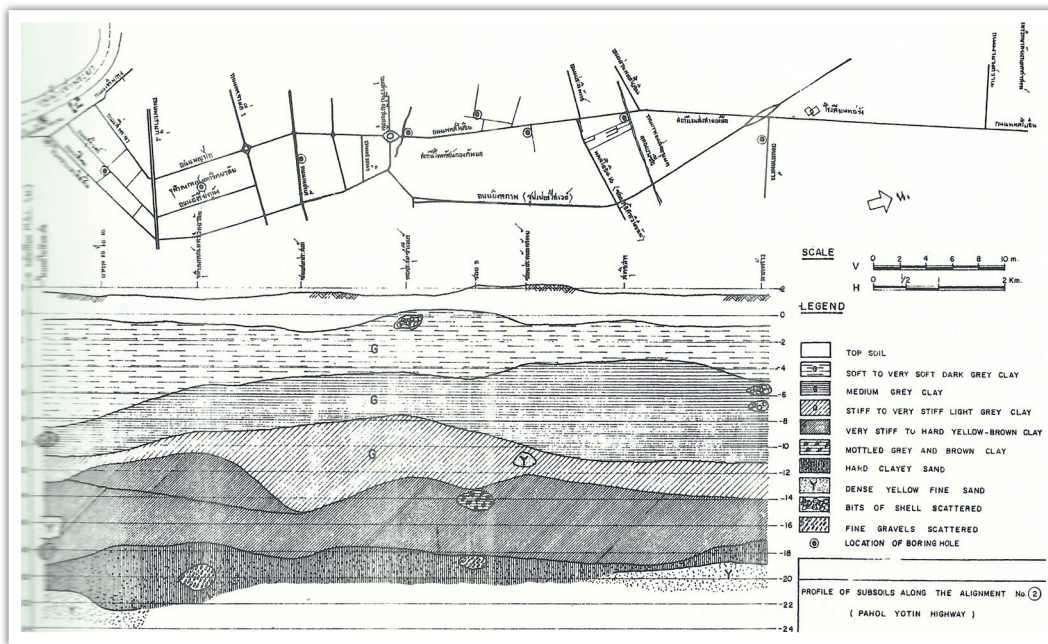
คุณสมบัติที่สำคัญ ๆ ของชั้นดินตะกอนในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ จำแนกตามแนวต่าง ๆ ได้ดังนี้

แนวที่ ๑ คลองประปา เริ่มจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ขนานกับทาง รถไฟสายเหนือ ไปตัดตอนทีบริเวณตัดกันระหว่างทางรถไฟสายเหนือกับถนน ประชาชื่น แล้วเลาะไปตามถนนประชาชื่นอีกประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร สภาพดิน ตามแนวดังกล่าว ตอนบนสุดเป็นชั้นดินเหนียวอ่อนหนาประมาณ ๑๓ - ๑๕ เมตร บางแห่งมีแอ่งของชั้นดินเหนียวอ่อนนี้ลึกลงไปถึงประมาณ ๒๕ เมตร ชั้นดินถัดไปเป็นชั้นดินเหนียวปานกลางมีอยู่เป็นบางแห่ง มีความหนาโดยเฉลี่ย ประมาณ ๒ เมตร ตั้งแต่ความลึกประมาณ ๑๕ เมตร ลงมาเป็นดินแข็ง ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวแข็งไปจนถึงความลึกประมาณ ๒๕ - ๓๐ เมตร บางแห่งลึกถึง ๓๕ เมตร จากนั้นเป็นชั้นทรายที่แน่นตัว ผิวนบนสุดของชั้นทราย ตามแนวนี้น้ำขรุขระมากไม่ราบเรียบ”

ฯลฯ

(จดหมายเหตุการอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์,

๒๕๒๕, หน้า ๔ - ๖)

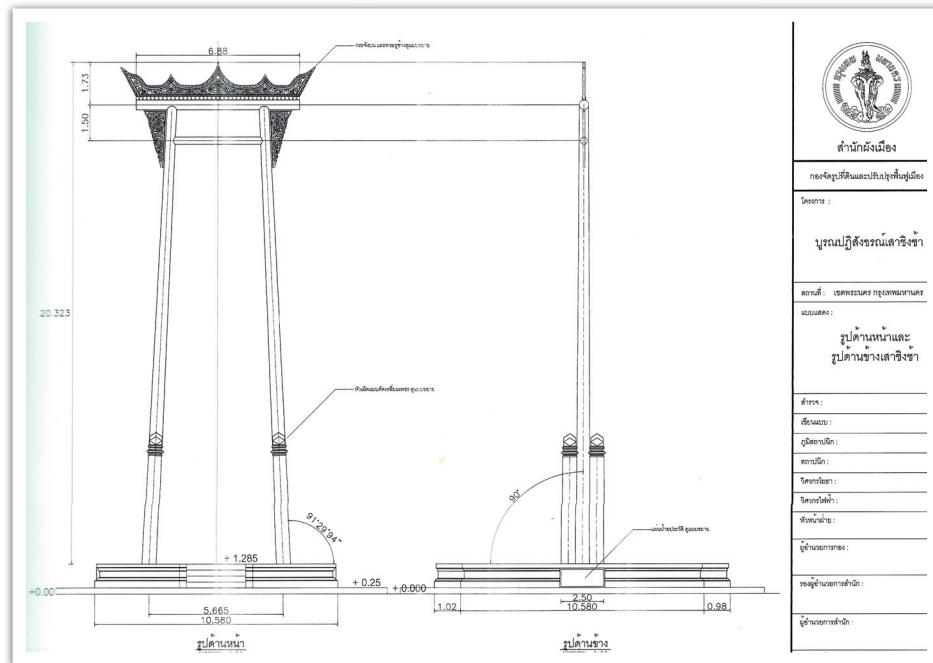

แผนผังจากวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ : ข้อมูลสภาพดินบริเวณ ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง

ความรู้ทางสถาปัตยกรรมศาสตร์

จดหมายเหตุเรื่องเกี่ยวกับการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่สำคัญ นอกจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์แล้ว ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุควรมีความสามารถในการอ่านและทำความเข้าใจแบบพิมพ์เขียวและเอกสารประกอบแบบรายการที่เกี่ยวข้องด้วยดังตัวอย่าง

“การออกแบบตั้งเสาเชิงช้างในการบูรณปฏิสังขรณ์เสาเชิงช้างในครั้งนี้ ได้คำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง และต้องการให้เสาเชิงช้างมีอายุยืนยาวที่สุด จากการศึกษาแบบพิมพ์เขียวการบูรณะเสาเชิงช้างเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๔ โดยแผนกสถาปัตยกรรม กองแบบแผน ฝ่ายการโยธา เทศบาลนครกรุงเทพ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ พบว่าการที่เสาไม้หลักทั้ง ๒ ต้นของเสาเชิงช้างเป็นแบบไม้ต่อ ๓ ท่อน เป็นสาเหตุหนึ่งของการผุพัง ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการต่อไม้ นับตั้งแต่ฐานรากจนถึงยอดเสา

แบบผังการบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้ารูปด้านหน้าและด้านข้าง

ฐานรากของเสาชิงช้าเดิมนั้นเป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็กรองรับเสาชิงช้าข้างละ ๓ ต้น ตอม่อของฐานรากเป็นฐานคอนกรีตเสริมเหล็กขนาด ๑.๙ x ๓.๐ เมตร สูง ๒.๔ เมตร จากนั้นฝังปลอกเหล็กเหลี่ยมหนา ๑ นิ้ว มีขนาดภายในประมาณ ๓๐ เซนติเมตร สูง ๒ เมตร ฝังอยู่ในตอม่อ ๓๐ เซนติเมตร โผล่ขึ้นมาเหนือฐาน ๑๗๐ เซนติเมตร ภายในปลอกเหล็กนี้มีเดือยคอนกรีตเสริมเหล็กยาว ๗๐ เซนติเมตร ส่วนฐานของเสาหลักและเสาตะเกียบทั้ง ๖ ต้นจะอยู่ในปลอกเหล็กนี้ ๑๐๐ เซนติเมตร ล็อกด้วยการร่อนอตสกรูทั้งด้านซ้ายและด้านขวา แล้วจึงใช้ไม้แผ่นหนาตกแต่งผิวภายนอกปิดปลอกเหล็กไว้อย่างมิดชิด แล้วแต่งไม้ให้กลมเป็นแนวเดียวกับเสาส่วนที่อยู่ด้านบน จึงดูเหมือนว่าส่วนฐานของเสาหลักและเสาตะเกียบยังลึกลงไปในดิน ซึ่งการต่อไม้ในลักษณะนี้น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เสาชิงช้าผุ

เพื่อให้การออกแบบฐานรากของเสาชิงช้าใหม่มีความมั่นคงแข็งแรง คณะอำนวยการบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า จึงได้ขอความร่วมมือไปยังวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย เพื่อร่วมพิจารณาหาทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับฐานรากของเสาชิงช้าใหม่ที่เหมาะสมต่อไป

การโล้ชิงช้าในสมัยรัชกาลที่ ๕

เสาชิงช้าหลังการบูรณะเสร็จเรียบร้อย

ผลจากการพิจารณาอย่างรอบคอบจึงได้ข้อสรุปว่า ต่อม่อของเสาชิงช้าใหม่ควรจะเป็นปล่องคอนกรีตเสริมเหล็ก ๑.๕ เมตร เพื่อความแข็งแรง โดยที่เสาตะเกียบทั้ง ๔ ต้นจะทำหน้าที่ถ่ายน้ำหนักของเสาประธานลงสู่ตอม่อแทน ดังนั้น เสาหลักทั้ง ๒ ต้นของเสาชิงช้าใหม่จะลอยอยู่เหนือแท่นฐานและเพื่อป้องกันไม่ให้เสาตะเกียบทั้ง ๔ ต้นที่อยู่ในปล่องคอนกรีตเสริมเหล็กผุอันเนื่องมาจากความชื้น จึงได้ออกแบบให้มีท่ออ่อนที่สามารถเป่าลมระบายความชื้นออกจากฐานเสาชิงช้าได้”

(จดหมายเหตุการบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า
พุทธศักราช ๒๕๔๙, ๒๕๕๑, หน้า ๑๑๘)

เตาถวายเป็นเพลิงพระศพ

การพระราชทานเพลิงพระศพครั้งนี้เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ใช้ฟืนเผา เป็นใช้เตาเผาด้วยแก๊สเพื่อลดมลพิษในอากาศ เตาเผาที่ตั้งบนพระเมรุข ทิศตะวันออก นายเกรียงไกร ลัมปชชิต อธิบดีกรมศิลปากร ได้ว่าจ้างห้าง หุ่นส่วนจำกัด ป.ว.ช. ลิขิตการสร้าง ก่อสร้างเตาถวายเป็นเพลิงพระศพและ ฉากบังเพลิง (ส่วนบังเตาถวายเป็นเพลิงพระศพ) ในราคา ๒,๒๒๓,๐๐๐ บาท (สองล้านสองแสนสองหมื่นสามพันบาทถ้วน)

เตาถวายเป็นเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ด้านหน้า)

โครงสร้างเตา ประกอบด้วยเหล็กกล่องขนาด ๗๕ x ๗๕ มิลลิเมตร และเหล็กทรงน้ำ ๑๒๕ x ๖๒.๕ มิลลิเมตร ด้านหน้าใช้เหล็กหนาขนาด ๑๘ มิลลิเมตร ประตูปูเหล็กแผ่นหนา ๕ มิลลิเมตร ตรงกลางบุด้วยฉนวน กันความร้อนชนิดเซรามิกไฟเบอร์ หนา ๒ นิ้ว เทบุทับด้วยคอนกรีตทนไฟ

ทนอุณหภูมิไม่น้อยกว่า ๑,๔๐๐ องศาเซลเซียส ควบคุมการเปิด - ปิดประตู
ป้อนพระศพด้วยระบบมอเตอร์เกียร์ที่ให้ความปลอดภัยสูงสุดโดยไม่ต้องมี
ระบบบล็อกเพื่อกันประตูตก ระบบหัวเผาพระศพด้วยอัตโนมัติเมื่อประตูเปิด
และติดใหม่อีกครั้งเมื่อประตูปิด ประตูด้านหลังมีช่องมองเพื่อสังเกตการ
เผาไหม้พระศพ มีปล่องระบายอากาศเสีย เส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า
๔๕ เซนติเมตร ภายนอกทำด้วยเหล็กหนาไม่น้อยกว่า ๓ มิลลิเมตร ภายใน
ด้วยวัสดุทนไฟตั้งแต่ตัวเตาถึงพื้น บริเวณด้านหลังเตามีช่องสำหรับกวาดเก็บ

เตาถวายพระเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ด้านหน้า)

พระอังคารและพระอัฐิแยกต่างหาก พื้นเตาภายในห้องเผาพระศพหล่อเป็น
ชิ้นเดียวกันแบบ MONOLITIC ความหนาไม่น้อยกว่า ๑๕ - ๓๕ เซนติเมตร
และปูทับด้วยอิฐทนไฟเบอร์ k 23 ความหนาไม่น้อยกว่า ๒.๕ เซนติเมตร
ผนังเตาภายในประกอบด้วยวัสดุทนไฟ แบ่งเป็น ๕ ชั้น

ชั้นที่ ๑ เป็นแผ่นเซรามิกและอิฐฉนวนทนความร้อนและเปลวไฟ

ชั้นที่ ๒ เป็นฉนวนทนความร้อนชนิดเซรามิกไฟเบอร์ มีคุณสมบัติทนความร้อนที่อุณหภูมิ ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส ความหนาไม่น้อยกว่า ๕ เซนติเมตร

ชั้นที่ ๓ ทำด้วยเหล็กแผ่นทนความร้อน ความหนา ๔ มิลลิเมตร พร้อมสียเคลือบกันสนิม ๒ ชั้น

ชั้นที่ ๔ เป็นฉนวนทนความร้อนชนิดเซรามิกไฟเบอร์ ทนความร้อนที่อุณหภูมิ ๑,๐๐๐ องศาเซลเซียส ความหนาไม่น้อยกว่า ๒.๕ เซนติเมตร

ชั้นที่ ๕ ผนังภายนอกทำด้วยเหล็กแผ่น ความหนา ๓ มิลลิเมตร พร้อมเคลือบสีทนความร้อน โดยมีอุณหภูมิผนังเตาภายนอกไม่เกิน ๖๕ องศาเซลเซียส มีระบบผนังภายในแบบ Air Cool ๒ ชั้น

ขั้นตอนการทำงานของเตาถวายเป็นเครื่องเป่าแห้งพระศพ เป็นเตาเผาปลอดมลพิษ ชนิด ๒ ห้องเผา ประกอบด้วย

เตาถวายเป็นเครื่องเป่าแห้งพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (ด้านหลัง)

ห้องเผาหลัก (ห้องเผาพระศพ) ทำหน้าที่เผาพระศพและวัสดุต่าง ๆ เช่น ดอกไม้จันทน์ โดยใช้เครื่องจ่ายความร้อนจ่ายโดยตรงเข้าเตาเผา เพื่อเพิ่มอุณหภูมิภายในห้องเผาให้ถึงจุดที่หีบพระศพสามารถลุกไหม้มีลักษณะ เวียนจากหลังเตาไปหน้าเตาแล้ววนกลับมาอีกครั้ง เมื่อภายในเตาเกิดการ ลุกไหม้ขึ้น ระบบจ่ายอากาศช่วยในการเผาไหม้จะจ่ายอากาศในปริมาณ ที่เพียงพอให้ภายในเตาลุกไหม้ได้อย่างสมบูรณ์ โดยให้เกิดมลพิษต่ำที่สุด การควบคุมการเผาไหม้และการจ่ายอากาศควบคุมอุณหภูมิใช้ PLG เป็นตัว ควบคุมและสั่งงาน

ห้องเผารอง (ห้องเผาควัน) ใช้เทคนิคการผสมอากาศช่วยการ เผาไหม้ในห้องเผาควันพร้อมกับการจ่ายความร้อนจากเครื่องจ่ายความร้อน เป็นระบบที่ทำให้สามารถลดปริมาณ NOX จากการเผาไหม้ให้ลดลงได้ เมื่อควันที่เหลือจากการเผาไหม้ของห้องเผาพระศพเคลื่อนตัวมายังห้อง เผาควัน จะมีการเพิ่มอุณหภูมิและอากาศทำให้ควันจากห้องเผาพระศพ สามารถสั่นดาบในตัวได้อีกครั้ง ในขณะที่เดินทางภายในห้องเผาจนออกจาก ปล่อง โดยมีระยะเวลาในการเดินทางมากกว่า ๑ วินาที ในระหว่างทางเดิน ของอากาศในห้องเผาควันมีการเติมอากาศช่วย เพื่อป้องกันการเผาไหม้ที่ไม่ สมบูรณ์อันเนื่องมาจากวัสดุอุปกรณ์ที่นำเข้าไปเผาอาจจะมีปริมาณและชนิด ต่างกันออกไป ดังนั้นอากาศที่ออกจากปล่องระบายอากาศเสีย จะเหลือเพียง ความร้อนจากการเผาไหม้เท่านั้น”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เล่ม ๑,
๒๕๕๓, หน้า ๔๑๖ - ๔๑๗)

ความรู้ทางโบราณคดี

การบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่สำคัญบางแห่ง อาจมีการขุดค้นทางโบราณคดีด้วย ดังเช่น การบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ กลุ่มวิชาการ สำนักโบราณคดี กรมศิลปากร ได้ดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี ๒ บริเวณ คือ บริเวณที่ ๑ บริเวณภายใน วงกลมแท่นฐานเสาชิงช้า และบริเวณที่ ๒ บริเวณหลุมระบายน้ำนอกแท่นฐานเสาชิงช้า ด้านวัดสุทัศนเทพวราราม เนื่องจากบริเวณเสาชิงช้าเป็นถนนที่มีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีชื่อว่า ถนนเสาชิงช้า เป็นถนนสายสำคัญที่ใช้ในการเสด็จพระราชดำเนินจากพระบรมมหาราชวังมายัง บริเวณเสาชิงช้า ในการประกอบพระราชพิธีตรียัมปวาย - ตรีปวาย และการอัญเชิญพระศรีศากยมุนี วัดมหาธาตุ จังหวัดสุโขทัย จากท่าช้างมาประดิษฐาน ณ วัดสุทัศนเทพวราราม ปรากฏผลการศึกษาทางโบราณคดีที่สำคัญ ซึ่งผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุควรประมวลสรุปไว้ด้วย ดังตัวอย่าง

“จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ปรากฏ เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับชั้นดิน อิฐ เอกสาร แผนที่ และแผนผังโบราณ สรุปผลเป็นข้อสันนิษฐานได้ว่า หลักฐานที่พบน่าจะเป็นแนวถนนโบราณ ซึ่งสร้างซ้อนทับกันประมาณ ๓ ชั้น กล่าวคือ

(ภาพเหตุการณ์)

การขุดค้นทางโบราณคดีบริเวณใต้ฐานรากเสาชิงช้า พบแนวสิ่งก่อสร้างถนนบำรุงเมืองเดิม

๒.๘.๖ ถนนสมัยแรก

เป็นสิ่งก่อสร้างชั้นล่างสุดที่พบ สร้างทับบนชั้นดินเดิมหรือชั้นดินธรรมชาติ มีลักษณะเป็นถนนปูอิฐเรียง ๓ ชั้น ด้านข้างถนนมาทางด้านหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร ทำเป็นลานปูอิฐ หากพิจารณาจากเอกสารในสมัยรัชกาลที่ ๑ ที่กล่าวถึงถนนเสาชิงช้า อาจจะเป็นไปได้ว่าถนนสมัยแรกที่พบนี้ อาจจะเป็นถนนเสาชิงช้าที่กล่าวถึงในสมัยรัชกาลที่ ๑ ถนนเส้นนี้น่าจะมีขนาดแคบกว่าถนนในสมัยที่ ๒ ดังนั้นแนวถนนนี้น่าจะอยู่ภายในบริเวณที่ ๑ และมีขนาดกว้างประมาณ ๔ - ๕ เมตร

ส่วนบริเวณด้านข้างถนนหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร คงจะทำเป็นลานปูอิฐเรียงชั้นเดียว เนื่องจากในการขุดตรวจพบว่า แนวสิ่งก่อสร้างชั้นที่ ๑ ในบริเวณที่ ๒ เป็นอิฐเรียงเพียงชั้นเดียว บริเวณดังกล่าวน่าจะเป็นลักษณะของลานกว้าง เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมในพระราชพิธีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีตรียัมปวาย - ตรีปวาย การอัญเชิญพระศรีศากยมุนี หรือเป็นที่ตั้งกระบวนแห่ต่าง ๆ

นอกจากนี้ ถนนเสาชิงช้ายังอาจใช้เป็นเส้นทางสัญจรหลักที่ใช้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ เช่น เป็นเส้นทางนำศพหรือคนตายมาออกทางประตูผี (ปัจจุบันคือบริเวณสี่แยกสำราญราษฎร์) ดังนั้น ถนนเส้นนี้คงได้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยบางช่วงถนนอาจเป็นดินถม บางช่วงอาจเป็นถนนปูอิฐ เช่น บริเวณเสาชิงช้า อย่างไรก็ตาม ถนนสายนี้ก็คงมีการถมอัดให้แน่นหนาพอที่จะรับน้ำหนักขบวนแห่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีงานพระราชพิธี คงจะใช้ทรายโรยทับแล้วเกลี่ยให้เรียบเสมอกัน

๒.๘.๗ ถนนสมัยที่ ๒

เป็นถนนดินที่มีการก่ออิฐเป็นคันสองข้างและทำช่องระบายน้ำจากเอกสารในสมัยรัชกาลที่ ๔ กล่าวถึงการโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถนนบำรุงเมืองขึ้น ลักษณะของถนนที่กล่าวถึงในเอกสารใกล้เคียงกับสิ่งก่อสร้างที่พบ กล่าวคือ ก่ออิฐเป็นขอบสองข้างถนนและทำช่องระบายน้ำ ส่วนพื้นถนนคงจะถมด้วยดิน

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาอิฐ พบว่าอิฐที่ถือเป็นขอบถนนสมัยที่ ๒ มีการเผาในอุณหภูมิสูงกว่าอิฐที่พบในสมัยแรก ดังนั้น เตาเผาอิฐในสมัยนี้ คงจะเป็นเตาเผาที่สามารถควบคุมอุณหภูมิได้สูงกว่า ๗๐๐ องศาเซลเซียส ทำให้ได้อิฐที่มีเนื้อแกร่งมากขึ้น ทำให้อาจสันนิษฐานได้ว่า ถนนบำรุงเมือง เดิมนี้มีความกว้างประมาณ ๖ เมตร ซึ่งตรงกับความกว้างที่กล่าวถึงใน เอกสาร คือ ๓ วา แนวถนนบำรุงเมืองนี้จะสร้างทับแนวถนนเสาชิงช้าเดิม กล่าวคือ หัวถนนเริ่มจากแยกถนนสนามไชย (ข้างพระบรมมหาราชวัง) ผ่านสะพานช้างโรงสี สี่ก๊กเสาชิงช้า เสาชิงช้า และตรงไปสู่ถนนที่วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ความยาวของถนนประมาณ ๑ กิโลเมตร ๑๘๙.๙๐ เมตร

๒.๘.๘ ถนนสมัยที่ ๓

พบชั้นของถนนสมัยนี้ซ้อนทับกัน ๒ ชั้น กล่าวคือ

ชั้นที่ ๑ เป็นลักษณะถนนปูด้วยเศษอิฐบดอัดทับลงบนถนนดินในสมัยที่ ๒

ชั้นที่ ๒ เป็นลักษณะถนนปูหินย่อยบดอัดทับลงบนถนนเศษอิฐในสมัย เดียวกัน นับเป็นถนนชั้นบนสุดที่พบในบริเวณนี้

จากเอกสารในรัชกาลที่ ๕ กล่าวว่า โปรดเกล้าฯ ให้ปรับปรุงถนน บำรุงเมืองเดิมให้แข็งแรงและรับน้ำหนักได้มากขึ้น พร้อมกับขยายถนน ให้กว้างขึ้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักฐานที่พบ ซึ่งพบเพียงชั้นถนนที่ เป็นเศษอิฐบดอัดและหินย่อย แต่ไม่พบส่วนอื่น ๆ ตามที่กล่าวถึงในเอกสาร เนื่องจากพื้นที่ถูกรบกวน

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ชั้นดิน พบว่ามีการขุดตัดลงไปเพื่อ ฝังท่อเหล็กจากชั้นที่เป็นถนนเศษอิฐ ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ชั้นถนนที่ปูด้วย เศษอิฐนี้เป็นชั้นผิวหน้าของถนนในสมัยนี้ และคงจะอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากท่อเหล็กที่พบน่าจะเป็นลักษณะของท่อประปา ซึ่งระบบการประปา เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕

นอกจากนี้ ในเอกสารยังกล่าวถึงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนในสมัย รัชกาลที่ ๕ อยู่เป็นระยะ ๆ จึงเป็นไปได้ว่าถนนปูหินย่อยที่พบชั้นบนสุดของแนว ลิงก่อสร้างสมัยที่ ๓ นี้ เป็นถนนบำรุงเมืองที่ได้รับการซ่อมแซมครั้งสุดท้าย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวถนนทั้ง ๒ ชั้นที่พบ คือถนนเศษอิฐบด และถนนหินย้อยนี้เป็นแนวถนนบำรุงเมืองสมัยหลังสุดที่มีการใช้งาน (สมัยรัชกาลที่ ๕) ก่อนที่จะย้ายเสาชิงช้าจากหน้าเทวสถาน (โบสถ์พราหมณ์) มายังหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร อันเป็นที่ตั้งในปัจจุบัน (ช่วงระหว่างพุทธศักราช ๒๔๓๙ - ๒๔๔๔) โดยได้สร้างทับบนถนนเสาชิงช้า หรือถนนบำรุงเมืองเดิม ในครั้งแรกได้ทำเป็นถนนปูด้วยเศษอิฐบดอัด และต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงถนนอีกครั้งโดยใช้หินย้อยปูทับ ส่วนขอบถนนทั้งสองข้างคงจะทำเป็นลักษณะของร่องระบายน้ำ ซึ่งในการขุดตรวจไม่พบขอบถนนดังกล่าว สำหรับบริเวณนอกแนวถนนด้านหน้าวัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร ก็คงจะเป็นลักษณะของสนามกว้าง ใช้เป็นที่ประกอบงานพิธีต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี พื้นที่บริเวณเสาชิงช้านี้เป็นพื้นที่สำคัญที่มีการใช้งานอย่างต่อเนื่องทุกสมัยจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงคงได้รับการซ่อมแซมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ทำให้หลักฐานที่พบถูกทำลายไปบางส่วนและไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ประกอบกับการดำเนินงานถูกจำกัดด้วยพื้นที่และระยะเวลา การศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้จึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้น และอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ หากพบหลักฐานเพิ่มเติมในอนาคต”

(จดหมายเหตุการบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า
พุทธศักราช ๒๕๔๙, ๒๕๕๑, หน้า ๑๑๓ - ๑๑๕)

ความรู้เฉพาะด้านที่คัดมาเป็นตัวอย่างข้างต้น แม้จะเป็นความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเชี่ยวชาญในวิชาการนั้น ๆ โดยตรง แต่ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมีความรู้ความเข้าใจเพียงพอด้วย เพื่อใช้ดุลพินิจเลือกคัดกลั่นกรองข้อมูลที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ก่อนจะประมวลสรุปเฉพาะส่วนที่เห็นว่าสำคัญสมควรบันทึกไว้ในจดหมายเหตุเรื่องนั้น ๆ

๑.๓ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมีความเข้าใจในโครงสร้างด้านการบริหารจัดการของหน่วยงานหรือหลายหน่วยงานที่ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการในเหตุการณ์สำคัญที่จะเรียบเรียง อาจเป็น **องค์กรประจำ** เช่น ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน **องค์การเฉพาะกิจ** เช่น คณะกรรมการดำเนินการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ได้รับแต่งตั้งโดยเฉพาะ **องค์กรผสม** ที่อยู่ในรูปคณะกรรมการผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งมอบหมายให้ร่วมดำเนินการ

องค์กรที่รับผิดชอบดำเนินการดังกล่าว ต้องมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบโดยชัดเจน และลดหลั่นกัน ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมีความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของแต่ละฝ่ายที่มาร่วมกันปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชาที่เชื่อมโยงหรือประสานการปฏิบัติระเบียบราชการ ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งจะมีความสำคัญยิ่งในการกลั่นกรองและประเมินคุณค่าเอกสารข้อมูลของหน่วยงานเหล่านี้ เมื่อนำมาใช้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ ตัวอย่างเช่น

การจัดงานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งแต่งตั้ง**คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐** มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการ

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ รวม ๑๐ คณะ และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าว ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการและคณะทำงานช่วยเหลือการปฏิบัติงานดังนี้

๑. คณะกรรมการฝ่ายพิธี

๑.๑ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดงานพระราชพิธีเสด็จออกมหาสมาคมรับการถวายพระพรชัยมงคล

๑.๒ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดพิธีเสกและอัญเชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์

ตัวอย่างการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

[illegible]

- ๑.๓ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดงานศาสนพิธี
- ๑.๔ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดงานสโมสรสันนิบาตและงานถวายพระกระยาหารค่ำเฉลิมพระเกียรติ
- ๑.๕ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดงานถวายพระพรและงานมหรสปสมโภช
- ๑.๖ คณะอนุกรรมการฝ่ายพิจารณากลั่นกรองการขอใช้งบประมาณ
- ๑.๗ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดแสดงพลุและดอกไม้ไฟเฉลิมพระเกียรติ

๒. คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม

- ๒.๑ คณะอนุกรรมการพิจารณากลั่นกรองโครงการและกิจกรรม
- ๒.๒ คณะอนุกรรมการพัฒนาและบูรณาการโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

๓. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

- ๓.๑ คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือจดหมายเหตุ

๔. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

- ๔.๑ คณะอนุกรรมการสารัตถะ
- ๔.๒ คณะอนุกรรมการจัดงานมหกรรมดนตรีเฉลิมพระเกียรติ
- ๔.๓ คณะอนุกรรมการจัดงานมหกรรมดนตรีเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา “ร้อยใจไทยเป็นหนึ่งเดียว” แบ่งเป็น ๗ กลุ่มย่อยตามลักษณะภารกิจ แต่ละกลุ่มย่อยมีประธานและเลขานุการของตนเอง
 - ๑) คณะอนุกรรมการอำนวยการ
 - ๒) คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดการแสดงบนเวที
 - ๓) คณะอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการและออกร้าน

- ๔) คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ พิธีการ และต้อนรับ
- ๕) คณะอนุกรรมการฝ่ายสถานที่ รักษาความปลอดภัยและสวัสดิการ
- ๖) คณะอนุกรรมการฝ่ายเลขานุการและประสานงาน
- ๗) คณะอนุกรรมการฝ่ายประเมินผลการจัดกิจกรรม และสรุปเอกสาร

๔.๔ คณะอนุกรรมการจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐

๕. คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจร

๖. คณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล

- ๖.๑ คณะอนุกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผลด้านกิจกรรมพระราชพิธี กิจกรรมศาสนพิธี และกิจกรรมทางรัฐพิธีในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาค
- ๖.๒ คณะอนุกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผลด้านโครงการในเขตกรุงเทพมหานคร
- ๖.๓ คณะอนุกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผลด้านโครงการในส่วนภูมิภาค
- ๖.๔ คณะอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือรายงานการติดตามและประเมินผล

๗. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึกทูลเกล้าฯ ถวาย

- ๗.๑ คณะอนุกรรมการพัฒนาและขยายสวนสัตว์ดุสิต
- ๗.๒ คณะอนุกรรมการพิจารณาจัดสรรเงินทุนสนับสนุนโครงการ/มูลนิธิ

๘. คณะกรรมการฝ่ายกลั่นกรองการขอใช้งบประมาณ

๙. คณะกรรมการเฉลิมพระเกียรติโดยผู้สมรสของคณะรัฐมนตรี

๑๐. คณะกรรมการดำเนินโครงการปลูกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ ล้าน
เมล็ดเพื่อพ่อ

นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอื่นที่บางหน่วย
ราชการแต่งตั้งขึ้นให้มีหน้าที่ปฏิบัติงานเฉลิมพระเกียรติในส่วนที่หน่วย
ราชการนั้น ๆ ได้รับมอบหมายโดยตรง

จากตัวอย่างข้างต้น เหตุการณ์สำคัญที่เป็นเหตุการณ์ใหญ่ การแต่งตั้งคณะกรรมการ
คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ชัดเจน ย่อมทำให้การ
บริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีสายการบังคับบัญชาและการประสานงานที่
ชัดเจน ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุไม่เพียงแต่จะติดตามรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนทั่วถึง หาก
ยังใช้เป็นแนวประกอบการพิจารณาจัดทำโครงเรื่องจดหมายเหตุได้ด้วย

แต่บางครั้งเหตุการณ์สำคัญนั้นเกิดขึ้นโดยกะทันหัน ไม่สามารถวางแผนการบริหาร
จัดการอย่างเป็นระบบล่วงหน้าได้ หรืออาจมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นปฏิบัติงานเฉพาะ
กิจบางด้านเท่านั้น ดังเช่น กรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗
ได้มีการตั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์
จังหวัดภูเก็ต ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่น
ซัดชายฝั่งทะเลอันดามัน (ส่วนหลัง) คณะทำงานเพื่อดำเนินการประสานพิสูจน์เอกลักษณ์
คณะกรรมการศูนย์อำนวยการพิสูจน์ยืนยันบุคคลที่เสียชีวิตจากภัยคลื่นสึนามิ^๑ ส่วนภารกิจ
อีกหลากหลายคงดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ แม้จะดำเนินการ
กันเต็มกำลังความสามารถ แต่การบริหารจัดการลักษณะนี้ย่อมก่อปัญหาแก่ผู้เรียบเรียง
จดหมายเหตุได้มาก

^๑ การใช้คำที่หลากหลายในการเรียกคลื่นสึนามิปรากฏตามคำสั่งแต่งตั้ง

(ภาพเหตุการณ์)

ความเสียหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

ตัวอย่างเช่น เอกสารรายงานจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗ มีเอกสารจากจังหวัดเจ้าของพื้นที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ คณะกรรมการศูนย์อำนวยการพิสูจน์ยืนยันบุคคลที่เสียชีวิตจากภัยคลื่นสึนามิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ฯลฯ เอกสารเหล่านี้ให้ข้อมูลเรื่องเดียวกันแต่มีรายละเอียดและตัวเลขขัดแย้งกัน

คำถามคือ **กรณีเช่นนี้ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุควรเลือกใช้ข้อมูลของหน่วยใด**

การกลั่นกรองและประเมินคุณค่าของข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะการประเมินคุณค่าเชิงบริหารจัดการ ว่าหน่วยงานใดเป็นเจ้าของเรื่องโดยตรง หน่วยงานใดเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการรับทราบข้อมูลและสั่งการแก้ไขปัญหา ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องศึกษาเอกสารทั้งหมดอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้การวินิจฉัยเป็นไปอย่างถูกต้อง กรณีดังกล่าว **พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๒๒** กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย เป็นสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จดหมายเหตุเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ จึงได้ใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิของสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทยเป็นหลัก แม้จะเป็นข้อมูลที่เสนอคณะรัฐมนตรีรับทราบเช่นเดียวกับข้อมูลของกระทรวงอื่น ๆ ก็ตาม และใช้ข้อมูลล่าสุด โดยลงส่วนอ้างอิงที่มาของข้อมูลและวันเดือนปีกำกับในจดหมายเหตุด้วย ดังตัวอย่าง

(ภาพเหตุการณ์)

ความเสียหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

จำนวนผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ

จังหวัด	เสียชีวิต			
	ไทย	ต่างชาติ	ไม่สามารถระบุได้	รวม
กระบี่	๓๕๗	๒๐๓	๑๖๑	๗๒๑
ตรัง	๓	๒	-	๕
พังงา	๑,๓๘๙	๒,๑๑๔	๗๒๒	๔,๒๒๕
ภูเก็ต	๑๕๑	๑๑๑	๑๗	๒๗๙
ระนอง	๑๕๓	๖	-	๑๕๙
สตูล	๖	-	-	๖
รวม	๒,๐๕๙	๒,๔๓๖	๙๐๐	๕,๓๙๕

(กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘)

จำนวนผู้สูญหายจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ

จังหวัด	เสียชีวิต			
	ไทย	ต่างชาติ	ไม่สามารถระบุได้	รวม
กระบี่	๓๑๔	๒๓๐	-	๕๔๔
ตรัง	๑	-	-	๑
พังงา	๑,๓๕๒	๓๐๓	-	๑,๖๕๕
ภูเก็ต	๒๔๕	๓๖๓	-	๖๐๘
ระนอง	๙	-	-	๙
สตูล	-	-	-	-
รวม	๑,๙๒๑	๘๙๖	-	๒,๘๑๗

(กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘)

จำนวนผู้สูญหายที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ประเทศ	จำนวน (คน)
Germany	๕๔๒
(ไม่ระบุ)	๔๑๖
Sweden	๓๘๙
United Kingdom	๒๑๓
United States	๑๓๓
France	๑๐๙
Switzerland	๙๙
Finland	๘๗
Austria	๗๔
Canada	๕๗
Australia	๕๖
Netherlands	๕๒
อื่น ๆ	๕๗๓
รวม	๒,๘๐๐

(<http://missingperson.or.th/>ฐานข้อมูลผู้ทะเลาะเป็นสูญหาย
ณ วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา)

การตรวจสอบข้อมูลผู้สูญหาย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจำนวนผู้สูญหาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากความซ้ำซ้อนในการแจ้ง ความเข้าใจผิด ความคลาดเคลื่อน จากการบันทึกข้อมูล โดยให้นำข้อมูลสารสนเทศที่หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนจัดทำไว้นำมาวิเคราะห์ ตรวจสอบ เพื่อยืนยันจำนวนตัวเลข ผู้สูญหายอย่างแท้จริง ในส่วนของการแจ้งผู้สูญหายให้จัดทำรายละเอียด เกี่ยวกับการพิสูจน์ทราบแต่ละรายให้ได้รายละเอียดมากที่สุด เพื่อจะได้ ตรวจสอบใน Website www.csiphuket.com ต่อไป

(เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม
๒๕๔๗, ๒๕๔๘, หน้า ๑๔๙, ๑๗๕, ๑๗๖)

๒. องค์ความรู้ทางภาษา

องค์ความรู้ทางภาษา ในที่นี้หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับคำ หรือศาสตร์แห่งการใช้คำ และความรู้เกี่ยวกับการใช้คำ หรือศิลป์แห่งการใช้คำ การเรียบเรียงจดหมายเหตุเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นลายลักษณ์อักษร โดยนำคำที่เลือกแล้วว่าถูกต้องเหมาะสมมาเรียงลำดับเป็นรูปประโยคที่มีเนื้อความชัดเจน กระชับ สละสลวย สื่อความหมายได้ครบถ้วนตามต้องการ และมีลักษณะเป็นภาษาราชการ ไม่ใช่ภาษาสื่อมวลชน ไม่ใช่กลวิธีนำเสนออย่างสารคดี นอกจากนี้ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องรู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษาที่สำคัญบางเรื่อง เช่น การเว้นวรรค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน คำนำหน้านาม และใช้ได้อย่างถูกต้อง

๒.๑ ความรู้เกี่ยวกับคำ

๒.๑.๑ คำและความหมายของคำ

คำในภาษาไทยมีหลายประเภท เช่น คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ (ขยายคำนามหรือขยายคำกริยา) คำสันธาน (ใช้เชื่อมคำ และเชื่อมความ) คำบุพบท (ใช้เชื่อมคำ) คำลักษณนาม

การเลือกใช้คำจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะต้องเลือกคำให้ถูกความหมาย ถูกกาลเทศะ ถูกระดับบุคคล ถูกระดับภาษา ทั้งนี้เพราะ

๑) คำเดียวมีได้หลายความหมาย

เช่น คำว่า กัน

กัน หมายความว่า กีด ขวาง

เช่น กันฝน กันภัย

กัน หมายความว่า โกงให้เป็นเขตเสมอ แยกไว้

เช่น กันไว้เป็นที่อยู่อาศัย กันเป็นพยาน

กัน เป็นสรรพนาม บุรุษที่ ๑ ชาย

กัน เป็นคำประกอบท้ายกริยาที่ผู้ทำ ๒ คนขึ้นไป

เช่น หารือกัน คิดกัน ทะเลาะกัน

๒) ความหมายเดียวมีหลายคำ

เช่น การตักอาหารใส่ปาก เคี้ยว และกลืน คือความหมายของคำว่า กิน ความหมายเดียวกันนี้มีหลายคำ เป็นต้นว่า ทาน รับประทาน ฉั่น เสวย แดก หม่ำ ถ้าเป็น คำสแลง อาจใช้ว่า อัด ยัด โซ้ย ชัด เป็นต้น

การใช้คำว่า กิน จึงต้องเลือกให้ถูกกาลเทศะและภูมิลำเนาบุคคล เช่น
พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเพล

ห้องเสวยสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์

ห้องรับประทานอาหารสำหรับผู้มาร่วมประชุม

การให้สุกรกินอาหารผสมสารเร่งเนื้อแดง เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

๓) คำที่มีความหมายเหมือนกัน

เช่น	ฉับไว	-	ฉับพลัน	ทันที	-	ทันใด
	กักกัน	-	กักขัง	เผาศพ	-	ฌาปนกิจ
	สกุล	-	ตระกูล	พอควร	-	พอสมควร
	นิจ	-	นิตย	สารบัญ	-	สารบาญ
	ดัชนี	-	ดรรชนี	ปกติ	-	ปรกติ

๔) คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

อาจใช้แทนกันได้ในบางบริบท เช่น

เคราะห์ดี	-	โชคดี	และ	-	กับ
ชมชื่น	-	ชื่นชม	หนาแน่น	-	แน่นหนา

๕) คำใกล้เคียงแต่มีความหมายต่างกัน

เช่น	สุนทรพจน์	-	ปาฐกถา	ปีบคั้น	-	ปีบรัด
	เร่งรีบ	-	เร่งรัด	เขยชม	-	ชมเขย
	พรรณพืช	-	พันธุ์พืช	บ้าน	-	เรือน
	พระราชพิธี	-	รัฐพิธี - พิธี	สารบาญ	-	สารบรรณ

(ภาพเหตุการณ์)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินในการพระราชพิธีฉัตรมงคล ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

ดั่งตัวอย่าง

พระราชพิธี หมายถึง งานที่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบขึ้นตามโบราณราชประเพณี เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ที่เป็นพระราชพิธีประจำ คือพระราชพิธีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเป็นประจำปี ส่วนใหญ่เป็นพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางพระพุทธศาสนา เช่น พระราชพิธีสงกรานต์ พระราชพิธีถวายผ้าพระกฐิน ส่วนพระราชพิธีจร คือพระราชพิธีที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบขึ้นในมงคลสมัยพิเศษต่าง ๆ นอกเหนือจากพระราชพิธีปกติประจำแผ่นดิน เช่น พระราชพิธีรัชดาภิเษก พระราชพิธีกาญจนาภิเษก พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พระราชพิธีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ก่อนถึงงานพระราชพิธี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี**หมายกำหนดการ**พระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ และผู้มีตำแหน่งเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทจะต้องไปเข้าเฝ้าในพระราชพิธีดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นพระราชพิธีส่วนพระองค์หรือเป็นการภายใน

(ภาพเหตุการณ์)

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ ในรัฐพิธี เสด็จพระราชดำเนินเปิดประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดี ที่ ๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

รัฐพิธี หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธี หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์ไปเป็นประธานแทน เช่น รัฐพิธีวันพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและวันที่ระลึกมหาจักรีบรมราชวงศ์ นอกจากนี้ยังมีรัฐพิธีจร เช่น รัฐพิธีเสด็จพระราชดำเนินเปิดประชุมรัฐสภา

(ภาพเหตุการณ์)

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดงานตลาดนัดกล้วยไม้คุณภาพ ที่บริเวณถนนช้างเท้าเนียบรัฐบาล ริมคลองผดุงกรุงเกษม ในวันจันทร์ ที่ ๑๙ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๘

พิธี หมายถึง งานที่ผู้ใดก็ตามสามารถจัดขึ้นได้ตามลัทธิ แบบอย่าง ธรรมเนียมประเพณี การปฏิบัติ ของในแต่ละสังคมหรือท้องถิ่น เช่น พิธี แต่งงาน พิธีอุปสมบท อย่างไรก็ตาม อาจมีพิธีสำคัญของพระมหากษัตริย์ หรือของรัฐบาลที่ไม่ได้กำหนดเป็นพระราชพิธีหรือรัฐพิธี เช่น พิธีรับรองพระราชอาคันตุกะ พิธีรับรองประมุขต่างประเทศหรือผู้นำที่เดินทางมาเยือนราชอาณาจักรไทยอย่างเป็นทางการในฐานะแขกของรัฐบาล

(ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท, ๒๕๔๒)

(ภาพเหตุการณ์)

นางโสมสุดา สีชะวนิช อธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธานในพิธีบวงสรวง ก่อนการยกฉัตรปกเกล้าถวายพระเมรุ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง ในวันอังคาร ที่ ๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

๖) คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันแต่มีลักษณะการใช้เฉพาะ

เช่น

ตรา	ใช้กับการออกพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา พระราชกำหนด
ออก	ใช้กับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
บัญญัติ	ใช้กับพระราชบัญญัติ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติต่ออากาศยานที่กระทำผิดกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติว่า...
กำหนด	เช่น ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงเรื่อง...

ฝ่าฝืน ใช้กับข้อห้าม
ไม่ปฏิบัติตาม ใช้กับข้อปฏิบัติ เช่น
ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม จักต้อง
ได้รับโทษ...

ประกาศไว้/สั่งไว้/ให้ไว้ ณ วันที่... ใช้กับประกาศ แถลงการณ์

ดังตัวอย่าง

ประกาศ
เรื่อง พื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคง
ภายในราชอาณาจักร

.....

ด้วยปรากฏว่าในขณะนี้ได้มีเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยมีการกระทำของบุคคลต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งหวังให้เกิดเหตุการณ์ที่อาจร้ายแรงขึ้น...

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๑ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังต่อไปนี้...

ทั้งนี้ให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๑ ถึงวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ประกาศ ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ฯลฯ

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนพิเศษ ๓๑ ง
วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓, หน้า ๗ - ๘)

๗) คำที่มีความหมายกว้างคลุมความหมายแคบ

เช่น

- อัญมณี** หมายถึง เพชร พลอย ทับทิม มรกต โกเมน
บุษราคัม ฯลฯ ที่เจียระไนแล้ว
- พืช** หมายถึง ไม้ดอก ไม้ผล ไม้ประดับ ผัก ผลไม้
ดอกไม้ ฯลฯ
- อัฐบริหาร** หมายถึง สบง จีวร สังฆาฏิ บาตร มีดโกนหรือ
มีดตัดเล็บ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ

อัฐบริหาร

จึงไม่ควรใช้ว่า

โครงการส่งเสริมการส่งออกโดยให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง
เจียระไนอัญมณีของเอเชีย

นิทรรศการพืชสวนและไม้ประดับแห่งชาติ

ผู้ร่วมโครงการอุปสมบทถวายเป็นพระราชกุศลต้องมี
ไตรจีวรพร้อมเครื่องอัฐบริหาร

การอ้างอิงคำและความหมายของคำ บางครั้งผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องดูบริบท กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความหมายเฉพาะวิชา เพราะการใช้คำตาม ความหมายทั่วไปในที่ซึ่งต้องการความหมายเฉพาะ อาจก่อให้เกิดปัญหาได้ เช่นคำว่า ลูกจ้าง นายจ้าง นิยามตามพจนานุกรมและตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแรงงาน มีความต่างกัน อย่างไรก็ตาม หนังสืออ้างอิงหลักที่ควรใช้คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งเป็น มาตรฐานการใช้ตัวสะกดของทางราชการ

๒.๑.๒ ศัพท์บัญญัติ

ศัพท์บัญญัติ คือการสร้างคำหรือกำหนดคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษาไทย เนื่องจากความ เจริญก้าวหน้าทางวิชาการหรือเกิดประดิษฐ์กรรมใหม่ เพื่อสื่อความเข้าใจของคนที่ใช้ภาษา เดียวกันให้เข้าใจตรงกัน หากต่างคนต่างคิดขึ้นใช้ก็จะเกิดความลักลั่น ความไม่เป็นระบบ หรือความแตกต่างในอักขรวิธี เช่นคำว่า ไฟฟ้า ประปา พัดลม คณิตศาสตร์ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา เหล่านี้แต่แรกก็เป็นศัพท์บัญญัติ เมื่อนานเข้าก็สื่อความหมายได้เข้าใจตรงกันว่า หมายถึงสิ่งใด ปัจจุบันหน่วยราชการที่มีหน้าที่บัญญัติศัพท์และพิจารณารับรองศัพท์บัญญัติ ที่หน่วยงานอื่นจัดทำขึ้นเพื่อให้ใช้เป็นมาตรฐานของทางราชการ คือ ราชบัณฑิตยสถาน

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุจำเป็นต้องรู้จักศัพท์บัญญัติและใช้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะ ศัพท์บัญญัติที่เป็นคำพื้นฐาน การสร้างศัพท์บัญญัติกล่าวโดยสรุปได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

การยืมมาเฉพาะความคิด เช่น ถูมือ หน่วยกิต ดาวเทียม

การยืมมาทั้งคำ เช่น เปียร์ ฟุตบอล นาโนเทคโนโลยี

การยืมมาเฉพาะความคิดจำเป็นการบัญญัติศัพท์โดยคิดคำไทยขึ้นใหม่ โดยใช้คำไทย มาประสมกันเป็นศัพท์ใหม่ เช่น

<i>adapt</i>	-	ดัดแปลง
<i>change</i>	-	เปลี่ยนแปลง
<i>modity</i>	-	ดัดแปร

หากหาคำไทยที่เหมาะสมตรงความหมายเดิมไม่ได้ จึงให้นำคำบาลีสันสกฤตที่นิยม ใช้ในภาษาไทยมาใช้ เช่น

<i>reaction</i>	-	ปฏิกิริยา
-----------------	---	-----------

ส่วนการยืมมาทั้งคำ คือการบัญญัติศัพท์โดยใช้คำทับศัพท์ เพราะหาคำไทยหรือคำบาลีสันสกฤต ที่ตรงความหมายของศัพท์ไม่ได้ แต่ศัพท์บางคำอาจอนุมานให้ใช้ทั้งคำไทย คำบาลีสันสกฤต และคำทับศัพท์ เช่น

computer - คอมพิวเตอร์, คณิตกรณ์

hardware - ส่วนอุปกรณ์, ส่วนเครื่อง, ฮาร์ดแวร์

software - ส่วนชุดคำสั่ง, ซอฟต์แวร์

ปัญหาของผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุหมักอยู่ที่ไม่ทราบวาคำนั้น ๆ มีศัพท์บัญญัติหรือยัง หรืออาจใช้ตามที่ใช้กันใช้กันผิด ๆ เช่น **กรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗**

Tsunami ศัพท์บัญญัติว่า **คลื่นสึนามิ** แต่ผู้ที่ไม่ทราบศัพท์บัญญัติดังกล่าวได้ใช้คำต่าง ๆ กัน ดังปรากฏในเอกสารของหน่วยราชการหลายแห่งใช้ว่า

คลื่นยักษ์

คลื่นยักษ์สึนามิ

คลื่นยักษ์ “สึนามิ”

ชีนามิ

ซุนามิ

สินามิ

ศูนย์ประสานรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัย (Tsunami) ๖ จังหวัดภาคใต้ กระทรวงมหาดไทย

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่อง การฟื้นฟูสึนามิในมิติสังคมและมนุษย์^๒

การประชุมสุดยอดภาคเอกชนเพื่อจัดสรรความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ประสบภัยจากเหตุการณ์สึนามิ

^๒ การฟื้นฟูสึนามิ เป็นชื่อการสัมมนา ซึ่งใช้ภาษาผิดความหมาย

การประชุมวิชาการนานาชาติเรื่อง ไทยและประเทศเพื่อนบ้านจะรับมือ
ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์ “สึนามิ” ได้อย่างไร

กองทุนโดยสมัครใจสำหรับการจัดการเตือนภัยสึนามิล่วงหน้าในมหาสมุทร
อินเดียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คณะกรรมการจัดงานครบรอบ ๑ ปี เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องใช้ศัพท์บัญญัติว่า “คลื่นสึนามิ” ส่วนชื่อหนังสือ
ชื่อการประชุมสัมมนา ชื่อหน่วยงาน ชื่อคณะกรรมการ ชื่อกองทุน ฯลฯ อันเป็นชื่อเฉพาะ
จำเป็นต้องคงไว้ดังที่เจ้าของกิจกรรมใช้ แม้จะไม่ตรงกับศัพท์บัญญัติก็ตาม

กรณีที่ไม่มีศัพท์บัญญัติ อนุโลมให้ใช้คำแปลโดยวงเล็บภาษาอังกฤษกำกับ เพื่อให้สื่อ
ความเข้าใจตรงกันทั้งผู้อ่านและผู้เขียน ดังตัวอย่าง

“การทำเรือแห่งประเทศไทยจะทำการก่อสร้างลานขนถ่ายตู้สินค้า
ทางรถไฟ (Rail Yard) ที่ท่าเรือแหลมฉบัง โดยจะมีการติดตั้งรางรถไฟลักษณะ
เป็นพวงราง จำนวน ๖ ราง โดยติดตั้งเครื่องมื่อยกขนตู้สินค้าชนิดเดินบนราง
(Rail Mounted Gantry Crane) ที่สามารถทำงานคร่อมรางรถไฟได้ทั้ง ๖
รางในเวลาเดียวกัน”

กรณีที่มีศัพท์บัญญัติ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติ ดังตัวอย่าง

“โครงการฟอนต์มาตรฐานราชการไทย

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ลงมติ
เห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยดำเนินการติดตั้ง**ฟอนต์**สารบรรณและ
ฟอนต์อื่น ๆ ทั้งหมดจำนวน ๑๓ **ฟอนต์** ของสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรม
ซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) และกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพิ่ม
เข้าไปในระบบปฏิบัติการ Thai OS และใช้**ฟอนต์**ดังกล่าวแทน**ฟอนต์**เดิม
ตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอ โดยได้รับความ
เห็นและข้อสังเกตของสำนักงานกฤษฎีกา (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี)

รัฐมนตรี) ที่เห็นควรให้จัดพิมพ์ตัวเลขเป็นเลขไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้
เลขไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓...”

(สสค.สาร ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๙
เดือนกันยายน ๒๕๕๓, หน้า ๑๗)

แต่ในการใช้ศัพท์บัญญัติ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมีความระมัดระวัง ด้วยศัพท์
คำเดียวกันในต่างวิชา อาจบัญญัติศัพท์ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

vote	พจนานุกรม	ออกเสียงลงคะแนน
	ศัพท์นิติศาสตร์	การออกเสียงลงคะแนน, การลงมติ, การออกเสียงลงมติ
	ศัพท์รัฐศาสตร์	การออกเสียง, การออกเสียงลงคะแนน, การลงคะแนนเสียง, การลงมติ, มติ, คะแนนเสียง
delivery	ศัพท์การพิมพ์	ภาครับ
	ศัพท์นิติศาสตร์	การส่งมอบ
	ศัพท์ประชากรศาสตร์	การคลอด
	ศัพท์แพทยศาสตร์	การคลอด, การเอาออก
	ศัพท์เศรษฐศาสตร์	การส่งมอบ, การโอนเงิน

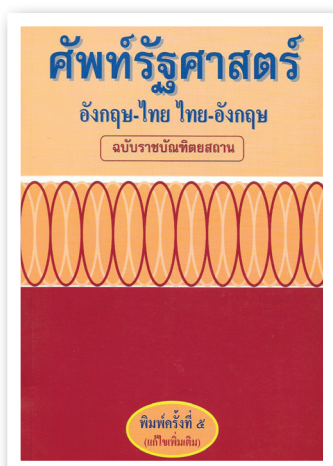
camera	ศัพท์นิติศาสตร์	ห้องทำงานของ
		ผู้พิพากษา
	ศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ	กล้อง

(ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน)

และในทางกลับกัน ศัพท์บัญญัติต่างวิชาและต่างความหมายอาจบัญญัติเป็นภาษาไทยตรงกันก็ได้ เช่น

ฐาน	ศัพท์คอมพิวเตอร์	base, radix
	ศัพท์สถาปัตยกรรมศาสตร์	footing
เพิกถอน	ศัพท์นิติศาสตร์	quash
	ศัพท์ประชากรศาสตร์	revoke
ลัทธิ	ศัพท์รัฐศาสตร์	doctrine
	ศัพท์ประชากรศาสตร์	sect
ลิ้นบน	ศัพท์เศรษฐศาสตร์	graft
	ศัพท์รัฐศาสตร์	bribe

(ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน)

อย่างไรก็ตาม คำภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษซึ่งใช้กันเป็นสามัญ ไม่ใช่ศัพท์เฉพาะวิชา อาจไม่มีการบัญญัติศัพท์ไว้ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุก็ควรพยายามใช้คำภาษาไทย เช่น

กลุ่มผู้ชุมนุม	ไม่ควรใช้	มีอบ
ระเบิดติดรถ	”	คาร์บอมบ์
รณรงค์	”	แคมเปญ
คณะกรรมการ บริหาร, แผ่นป้าย, ป้ายประกาศ	”	บอร์ด
ช่วงสูงสุด	”	พีค
วิทยาการขั้นสูง	”	ไฮเทค
เข้มข้น	”	อินเทนสฟ์
จ้างหน่วยงาน	”	เอ้าต์ซอร์ซ
ภายนอก		
บัญชีรายชื่อ	”	ปาร์ตี้ลิสต์
บัญชีดำ	”	แบล็กลิสต์
ทางยกระดับ	”	โทลเวย์
ความรู้ทางเทคนิค	”	โนว์ฮาว
สอนวิธีทำ	”	ฮาวทู

(ศัพท์ต่างประเทศที่ใช้คำไทยแทนได้
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๙)

๒.๑.๓ คำทับศัพท์

ภาษาต่างประเทศแต่ละภาษา แม้เขียนด้วยอักษรโรมันก็มีใช้ว่าจะถอดเป็นภาษาไทย ด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน ราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาต่าง ๆ ไว้ เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส มลายู เยอรมัน รัสเซีย สเปน อังกฤษ อาหรับ อิตาลี อินเดีย เพราะการถอดคำทับศัพท์จะถอดตามการออกเสียงของเจ้าของภาษา ดังตัวอย่าง

Catherine	ภาษาอังกฤษ	แคเธอรีน, แคเทอริน, คัธรีน
Albert	ภาษาอังกฤษ	อัลเบิร์ต
	ภาษาฝรั่งเศส	อัลแบร์ต
Al Kaida	ภาษาอาหรับ	อัล กออิดะห์
Taliban	ภาษาอาหรับ	ตอลิบาน

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องให้ความเอาใจใส่ในการเขียนชื่อชาวต่างประเทศด้วย คำทับศัพท์ โดยเฉพาะชื่อพระราชอาคันตุกะ หรืออาคันตุกะของรัฐบาล ควรสังเกตตามที่ กระทรวงการต่างประเทศใช้ เพราะจะถอดอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์เสมอ ตัวอย่างเช่น

Preh Bat Samdeth Preah Boromneath Norodom Sihamoni

พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนโรดม สีหมุนี แห่งกัมพูชา

His Majesty Sultan Haji Hassanal Bolkiah Mu'izzaddin Waddaulah

สมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญ์ อัลฮานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดิน วัดเดาละห์
แห่งเนการาบรูไนดารุสซาลาม

His Majesty King Letsie III

สมเด็จพระราชาธิบดีเลตซี ที่ ๓ แห่งเลโซโท (ท้องถิ่นออกเสียง เลตซีเย)

His Majesty King Mswati III

สมเด็จพระราชาธิบดีสวาติ ที่ ๓ แห่งสวาซิแลนด์
(ท้องถิ่นออกเสียง อึมสวาติ)

ข้อสังเกตในการถอดคำทับศัพท์เป็นภาษาไทยคือ ปกติแล้วไม่ใส่วรรณยุกต์ เพราะภาษาไทยเมื่อใส่วรรณยุกต์แล้วความหมายจะเปลี่ยนไป แต่ภาษาต่างประเทศการใส่หรือไม่ใส่วรรณยุกต์ความหมายไม่เปลี่ยน และบางครั้งมักเขียนอย่างหนึ่งแต่ออกเสียงอีกอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

Ford	คำทับศัพท์	ฟอร์ด	ออกเสียง	ฟอด
cyber	”	ไซเบอร์	”	ไซเบ้อร์
OTOP	”	โอท็อป	”	โอถอบ

๒.๑.๔ ราชาศัพท์

ราชาศัพท์ เดิมหมายถึงคำที่ใช้สำหรับเพ็ดทูลพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ ต่อมาได้ขยายความหมายรวมถึงคำที่ใช้กับพระสงฆ์ ข้าราชการ และสุภาพชนทั่วไปด้วย

ราชาศัพท์เป็นภาษาที่มีแบบแผนการใช้ เป็นภาษาพิเศษที่สะท้อนให้เห็นความประณีตของภาษาไทยในการเลือกใช้คำให้เหมาะสมแก่ฐานะของบุคคล จดหมายเหตุที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ หรือพระราชวงศ์ ผู้เรียบเรียงต้องใช้คำให้ถูกต้องตามแบบแผนการใช้ราชาศัพท์ ซึ่งจะแปรไปตามพระอิสริยยศ และตามประเภทของคำในไวยากรณ์ เช่น คำนาม สรรพนาม กริยา

ตัวอย่างราชาศัพท์ที่เป็นคำพื้นฐาน แต่มักใช้ไม่ถูกต้อง มีหลักใช้โดยสรุป ดังนี้

ทรง

ให้นำหน้าคำกริยาสามัญให้เป็นคำกริยาราชศัพท์ เช่น

ทรงกราบ	ทรงวิ่ง
ทรงรับ	ทรงถือ
ทรงข้บรยนต์พระที่นั่ง	

ใช้นำหน้าคำนามสามัญให้เป็นคำกริยาราชศัพท์ เช่น

ทรงบาตร	ทรงม้า
ทรงธรรม	ทรงศีล
ทรงงาน	ทรงเรือใบ

ใช้นำหน้าคำนามราชาศัพท์ให้เป็นคำกริยาราชศัพท์ เช่น

ทรงพระราชนิพนธ์	ทรงพระดำริ
ทรงพระเมตตา	ทรงพระสรวล

คำกริยาที่เป็นราชาศัพท์แล้ว ไม่ต้องมีคำว่า **ทรง** นำหน้า เช่น

ตรัส	เสวย	โปรด
เสด็จ	ประทับ	ประทาน

คำกริยาที่เกิดจากการผสมคำกริยาสามัญกับคำนามราชาศัพท์ ไม่ต้องมีคำว่า **ทรง** นำหน้า เช่น

ทอดพระเนตร	หันพระพักตร์
สนพระราชหฤทัย	ล้างพระหัตถ์

คำนามราชาศัพท์ที่มีคำกริยาสามัญนำหน้า ไม่ต้องมีคำว่า **ทรง** นำหน้า เช่น

มีพระบรมราชโองการ	มีพระราชดำรัส
มีพระมหากรุณา	ทราบฝ่าพระบาท

เป็น

ใช้นำหน้าคำนามราชาศัพท์ ไม่ต้องมีคำว่า **ทรง** นำหน้า เช่น

เป็นพระมหากษัตริย์	เป็นพระโอรส
เป็นพระประมุข	เป็นพระราชอัครมตุกะ
เป็นพระสหาย (คนสามัญ)	เป็นพระอาจารย์ (คนสามัญ)

ใช้นำหน้าคำนามสามัญ ต้องมีคำว่า **ทรง** ซ้อนหน้าคำว่า **เป็น** เช่น

ทรงเป็นอาจารย์	ทรงเป็นทหาร
ทรงเป็นประธาน	

เสด็จ

เป็นคำสรรพนามราชาศัพท์ หมายความว่า **ท่าน** เช่น

รับเสด็จ

ส่งเสด็จ

เสด็จในกรม

เป็นคำกริยารราชาศัพท์ ใช้หน้าคำกริยาสามัญ เช่น

เสด็จมารักษาพระองค์ ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

คำว่า เสด็จ ที่ใช้ในความหมายของการไปหรือมา ต้องมีคำกริยาหลัก เช่น ไป กลับ ขึ้น ลง เข้า ออก ประกอบท้าย ดังตัวอย่าง

ได้เวลาสมควร เสด็จขึ้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จออก

ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา

เมื่อใช้ในความหมายของการไปหรือมาด้วยยานพาหนะ ก็ต้องมีคำกริยาหลัก ประกอบท้ายเช่นกัน และมีที่ใช้ลดหลั่นกันตามพระอิสริยยศ ดังตัวอย่าง

ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น

เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระบรมมหาราชวัง

เสด็จพระราชดำเนินกลับจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ใช้แก่ พระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้าถึงหม่อมเจ้า และพระสังฆราช เช่น

เสด็จไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

เสด็จกลับถึงพระตำหนักวังศุโขทัย

ในกรณีที่เป็นการเสด็จพร้อมกันหลายพระองค์และมีพระอิสริยยศต่างกัน ให้ใช้ราชาศัพท์ตามพระอิสริยยศของผู้เป็นประธาน เช่น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี **เสด็จพระราชดำเนิน**พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ โดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

คำว่า **เสด็จ** ที่ใช้ในความหมายของการย้ายที่อยู่ชั่วคราว ก็มีที่ใช้ลดหลั่นกันตามพระอิสริยยศ เช่น

เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน หมายถึง การเดินทางเพื่อย้ายที่อยู่ชั่วคราว ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เสด็จแปรพระราชฐาน หมายถึง อยู่ระหว่างการย้ายที่อยู่ชั่วคราว ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เสด็จพระราชดำเนินไปประทับแรม หมายถึง การย้ายที่อยู่ชั่วคราว ใช้แก่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จไปประทับแรม หมายถึง การย้ายที่อยู่ชั่วคราว ใช้แก่ พระราชวงศ์ชั้นสมเด็จเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า

เสด็จประพาส หมายถึง การเดินทางไปค้างแรม การเปลี่ยนไปอยู่ที่อื่น การไปเที่ยว ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถึงพระราชวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า

พระชนมพรรษา พระชนมายุ พระชันษา

หมายถึง อายุ มีที่ใช้ลดหลั่นกันตามพระอิสริยยศ และใช้คำลักษณนามราชาศัพท์ต่างกันด้วย เมื่อเป็นคำกริยาราชศัพท์ใช้ว่า ทรงเจริญพระชนมพรรษา ทรงเจริญพระชนมายุ ทรงเจริญพระชันษา และเจริญชันษา ดังตัวอย่าง

ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เช่น

พระชนมพรรษา...พรรษา

ทรงเจริญพระชนมพรรษา

ทรงเจริญพระชนมายุ

ใช้แก่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น

พระชนมายุ... พรรษา

ทรงเจริญพระชนมายุ

ใช้แก่ พระราชวงศ์ชั้นสมเด็จเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า และสมเด็จพระสังฆราช เช่น

พระชันษา...ปี

ทรงเจริญพระชันษา

ใช้แก่ หม่อมเจ้า เช่น

ชันษา...ปี

เจริญชันษา

ถวายเป็น

เป็นคำกริยาหลักในความหมายว่า ให้ นอกจากใช้ลดหลั่นกันตามพระอิสริยยศแล้ว คำราชาศัพท์ที่ใช้ประกอบกันยังต่างไปตามลักษณะของสิ่งที่ถวายด้วย ดังตัวอย่าง

ใช้แก่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เช่น

ทูลเกล้าฯ ถวาย (ของเล็ก)

น้อมเกล้าฯ ถวาย (ของใหญ่ หรือของที่เคลื่อนที่ไม่ได้)

ถวาย (สิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ถวายพระราชกุศล ถวายพระพรชัยมงคล ถวายรายงาน)

ใช้แก่ พระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นสมเด็จพระเจ้าฟ้าถึงหม่อมเจ้า และสมเด็จพระสังฆราช เช่น ถวาย (ของเล็ก ของใหญ่ และสิ่งที่เป็นนามธรรม)

(ภาพเหตุการณ์)

นางสุกมล คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพวงมาลัยแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดัชนีสิรินธร สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานการประชุม คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ในวันเสาร์ ที่ ๒๔ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕ ณ ดิกลั่นติเมตรี ทำเนียบรัฐบาล

องค์ พระองค์

องค์ เป็นคำลักษณนามราชาศัพท์ ใช้กับ อวัยวะ สิ่งของ คำพูด และสิ่งที่เคารพบูชา
ในศาสนา เช่น

พระบรมราโชวาท ๒ องค์

พระที่นั่งองค์ใหม่

พระพุทธรูป ๒ องค์

พระเจดีย์ ๕ องค์

พระองค์ เป็นคำนามราชาศัพท์ หมายความว่า ตัว เช่น

เปลื้องพระองค์ แต่งพระองค์ รู้สึกพระองค์

พระองค์ เป็นคำลักษณนามราชาศัพท์ ใช้แก่ พระพุทธเจ้า พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวจนถึงพระราชวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า และสมเด็จพระสังฆราช เช่น

กษัตริย์ ๒ พระองค์

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า ๕ พระองค์

สมเด็จพระสังฆราช ๒๑ พระองค์

พระองค์ เป็นคำสรรพนามราชาศัพท์ ใช้แก่ พระพุทธเจ้า พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จนถึงพระราชวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า และสมเด็จพระสังฆราช เช่น

พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย

ผู้แทนพระองค์

ข้อสังเกตสำหรับการใช้คำว่า **องค์** ที่มักใช้กันไม่ถูกต้อง เช่นในความว่า ทรงเป็นองค์ประธาน ทรงเป็นองค์ปาฐก ตามหลักแล้วต้องใช้ว่า ทรงเป็นประธาน ทรงเป็นปาฐก ทั้งนี้ เพราะเมื่อใช้คำกริยา **เป็น** นำหน้าคำนามสามัญและมีคำว่า **ทรง** ซ้อนข้างหน้า ย่อมทำให้ข้อความนั้นเป็นราชาศัพท์แล้ว เช่น

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
ทรงเป็นประธานกรรมการ
นาย...เป็นประธานกรรมการ

โอกาส

มีข้อจำกัดให้ใช้ได้เพียง ๒ กรณี คือ **ขอโอกาส** กับ **ให้โอกาส** เช่น

ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ประทานพระวโรกาสให้...

แต่มักใช้ผิดเป็น

ในมหามงคลวโรกาส...
ในวโรกาสพระราชพิธี...

การใช้ให้ถูกต้องควรใช้ว่า

ในมหามงคลสมัย...
ในโอกาสอันมหามงคลสมัยพระราชพิธี...

ดังตัวอย่าง

ที่ รล ๐๐๓.๓/๑๓๔๑๔

สำนักราชเลขาธิการ
พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง การจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔**

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๑๑๑/๓๖๓
ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้ให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า รัฐบาลขอพระราชทานชื่อพระราชพิธีและชื่อการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ กับกำหนดเขตงานเฉลิมพระเกียรติ **เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔** ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อพระราชพิธี ชื่อการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ และกำหนดเขตการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ดังนี้

๑. ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔”

๒. ชื่อการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ว่า “งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว **เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔**”

๓. ชื่อภาษาอังกฤษใช้เพียงชื่อเดียว ซึ่งหมายรวมถึงชื่อพระราชพิธี และชื่อการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ว่า “The Celebrations on the Auspicious Occasion of His Majesty the King’s 7th Cycle Birthday Anniversary 5th December 2011”

๔. กำหนดเขตการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

อาสา สารสิน

(นายอาสา สารสิน)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๓๐๖ โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๔๘๖

ตัวอย่างคำกราบบังคมทูล เช่น

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า พลเรือเอก ประเจตน์ ศิริเดช ผู้บัญชาการทหารเรือ ในนามข้าราชการกองทัพเรือ และผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ ที่นี้ รู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นหาที่สุดมิได้ ที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีวางกระดูกงู เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณรัชกาลที่ ๙ ในวันนี้

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูล พระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทถึงความเป็นมาในการสร้างเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณรัชกาลที่ ๙ โดยสรุปดังต่อไปนี้...

(จดหมายเหตุพระราชพิธีกาญจนาภิเษก,

๒๕๔๕, หน้า ๑๓๘)

(ภาพเหตุการณ์)

การประกอบกงเรือเข้ากับกระดูกงูเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ รัชกาลที่ ๙

(ภาพเหตุการณ์)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระสุหร่ายโขนหัวเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณรัชกาลที่ ๙ ณ อุทการเรือธนบุรี กรมอุทการเรือ วันศุกร์ ที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

(ภาพเหตุการณ์)

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงตัดเชือกปล่อยเรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณรัชกาลที่ ๙ ณ อุทการเรือธนบุรี กรมอุทการเรือ วันศุกร์ ที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๙

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในมหามงคลสมัยอันพิเศษสุดแห่งการพระราชพิธีกาญจนาภิเษก
ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้า
ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เชิญชวนท่านผู้มีเกียรติ ที่เฝ้าทูล
ละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ ที่นี้ ตีฆ้องถวายพระพรชัยมงคล ขอร่วมกันตั้งจิต
อธิษฐาน อัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โปรด
อภิบาลบันดาลดลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเจริญ ขอ
พระบรมราชานุภาพแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จงแผ่ไพศาลไปทั่วทิศานุทิศ
มีพระราชประสงค์สิ่งใด จงสัมฤทธิ์ดังพระราชปรารภนา พระชนมพรรษา
ยิ่งยืนนาน สถิตเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าแก่ปวงข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพลสกนิกร
ตราบกาลนิรันดร์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

(จดหมายเหตุพระราชพิธีกาญจนาภิเษก, ๒๕๔๕, หน้า ๓๗๐)

อย่างไรก็ตาม ราชศัพท์ แม้จะมีแบบแผนรายละเอียดการใช้เป็นหลักเกณฑ์ แต่ก็มี
ข้อยกเว้นอยู่มาก และที่สำคัญคือ มีพระราชนิยมให้ใช้ต่างกันในแต่ละยุคสมัย ดังเช่น

หลักเกณฑ์เดิม พระราชวงศ์ต่างประเทศที่เสด็จมาเยือนราชอาณาจักรไทยในฐานะ
พระราชอาคันตุกะ ให้ใช้ว่า **พระราชอาคันตุกะ** ส่วนประมุขต่างประเทศที่เป็นสามัญชนที่
มาเยือนราชอาณาจักรไทยในฐานะพระอาคันตุกะ ให้ใช้ว่า **พระอาคันตุกะ** ในรัชกาลปัจจุบัน
มีพระราชนิยมให้ใช้ **พระราชอาคันตุกะ** เสมอกันทั้ง ๒ ลักษณะ

ตัวอย่างการใช้ราชาศัพท์ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นที่ปรากฏในจดหมายเหตุ เช่น

“ณ วันเสาร์ ที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เวลาเช้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ ในการบำเพ็ญพระราชกุศล ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และการเชิญพระโกศพระศพไปยังพระเมรุ ท้องสนามหลวง...

ฯลฯ

เวลา ๑๐ นาฬิกา ๒๘ นาที สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จโดยรถยนต์ที่นั่งไปประทับ ณ พลับพลาที่ยอดสนามหลวง...

ฯลฯ

เมื่อเข้ารอบที่ ๓ ของการเวียนพระเมรุ ประตูลงผ่านหน้าพระที่นั่งทรงธรรมแล้ว สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนพระที่นั่งทรงธรรม พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปประทับพระราชอาสน์ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ ตามเสด็จไปประทับพระเก้าอี้ ทอดพระเนตรการเชิญพระโกศขึ้นประดิษฐานบนพระจิตกาธานพระเมรุ ท่านผู้หญิงที่คนาวลัยศรีสงคราม ตามเสด็จขึ้นบนพระที่นั่งทรงธรรม ตำรวจหลวงนำเสด็จ ทหารมหาดเล็กเชิญธงยาวราชใหญ่ นายทหารราชองครักษ์ ส่งเสด็จที่หน้าพระที่นั่งทรงธรรม แล้วยืนเฝ้าที่หน้ามุขพระที่นั่ง ...

ฯลฯ

เวลา ๑๘ นาฬิกา ๑๑ นาที พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงยืนที่หน้าพระจิตกาธาน เจ้าพนักงานพระราชพิธี**ทูลเกล้าฯ ถวาย**กระถางข้าวตอกดอกไม้เครื่องราชสักการะพระศพแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช **ทรงหยิบ**กระถางข้าวตอกดอกไม้แล้ว**ทรงวาง**ที่พระจิตกาธาน หลังจากนั้นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ **ทรงหยิบ**กระถางข้าวตอกดอกไม้แล้ว**ทรงวาง**ที่พระจิตกาธาน **ทรงคม** ขณะนั้นกองทหารเกียรติยศพระศพเป่าแตรเดี่ยวสัญญาณนอน จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช **ทรงรับ**รูปเทียนดอกไม้จันทร์ที่เจ้าพนักงานพระราชพิธี**ทูลเกล้าฯ ถวาย** **ทรงจุด**ไฟจากชนวนซึ่งตำรวจวังชูถวายแล้ว**ทรงวาง**ที่พระจิตกาธาน **ทรงคม...**

ฯลฯ

เวลา ๑๘ นาฬิกา ๑๗ นาที พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ **เสด็จพระราชดำเนิน**ลงจากพระเมรุโดยลิฟต์ **เสด็จไปประทับพระราชอาสน์**ที่มุขหน้าพระที่นั่งทรงธรรม สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ **ทรงวาง**ดอกไม้จันทร์ **ทรงกราบ**ราบตามลำดับ แล้ว**เสด็จ**ลงจากพระเมรุ ไปยังพระที่นั่งทรงธรรม จากนั้น ท่านผู้หญิงทัศนาวลัย ศรสงคราม คุณพลอยไพลิน เจนเซน คุณสิริกิติยา เจนเซน

นายลินธ ุศรสงคราม และ ร้อยเอก จิทัศ ุศรสงคราม วางดอกไม้จันทน์
แล้ว กราบตามลำดับ แล้วลงจากเมรุไปเฝ้ายังพระที่นั่งทรงธรรม”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เล่ม ๒,
๒๕๕๓, หน้า ๖๖๗, ๗๐๓, ๗๑๒, ๗๒๘)

๒.๑.๕ การใช้คำเชื่อมคำ เชื่อมความ เชื่อมประโยค

ไวยากรณ์ไทยเรียกคำที่ใช้เชื่อมคำ เชื่อมความ ว่า **บุพพท** และ **สันธาน** ส่วนคำที่ใช้
เชื่อมประโยคก็มีลักษณะเป็นวลี มีหลักเกณฑ์การใช้ต่างกัน

บุพพท ใช้เชื่อมคำ

สันธาน ใช้เชื่อมคำ และใช้เชื่อมความด้วย จึงใช้นำประโยคได้

คำเชื่อมประโยค มักใช้ในประโยคที่มีใจความสัมพันธ์กัน โดยใช้นำประโยคสุดท้าย
เช่นคำว่า อีกประการหนึ่ง อีกทั้ง อย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในที่สุด รวมทั้ง หรืออาจใช้สันธาน
เช่นคำว่า ส่วน ทั้งนี้

คำที่มักใช้ผิดหน้าที่คือ บุพพท และ สันธาน ตัวอย่างคำเชื่อมคำและเชื่อมความที่
ใช้บ่อย เช่น

กับ แก่ แต่ ต่อ

กับ เป็นบุพพท หมายความว่า รวมกัน เกี่ยวข้องกัน เสมอกัน เช่น

กรมศิลปากรได้หารือ**กับ**หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายใช้**กับ**ลูกจ้าง

การเขียนยศทหารและตำรวจต้องเว้นวรรคระหว่างยศ**กับ**ชื่อ

แก่ เป็นบุพพท ใช้นำหน้าคำนามฝ่ายรับ มักใช้ผิดเป็น **กับ** เช่น

ควันจากไฟป่าก่อให้เกิดอันตราย**แก่**ประชาชนในหลายจังหวัด

เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องให้ความยุติธรรม**แก่**คู่กรณี

อธิบดีให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน
ข้อเสนอดังกล่าวเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ
การบริจาคเงินให้แก่ผู้ประสบอุทกภัย

แต่ เป็นบุพพท ใช้เหมือน แก่ แต่ใช้ในที่เคารพ เช่น
พิธีจุดเทียนชัยถวายพระพรแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ผู้ร่วมพิธีถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์ที่เจริญชัยมงคลคาถา

ต่อ เป็นบุพพท หมายความว่า เฉพาะ ประจันหน้า เช่น
กระทรวงวัฒนธรรมรายงานต่อคณะรัฐมนตรี
การปรับขึ้นราคาน้ำมันมีผลกระทบต่อการผลิต

และ หรือ และ/หรือ

และ เป็นสันธาน หมายความว่า เกี่ยวเนื่องกัน กับ ด้วยกัน เช่น
การช่วยเหลือผู้ประสบภัยใช้เงินงบประมาณและเงินบริจาค

กรณีที่มีการแจกแจงหลายรายการ คำว่า และ ให้เขียนหน้ารายการสุดท้าย และ
เว้นวรรคหน้าคำว่า และ เช่น

ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับแก่ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง

หรือ เป็นสันธาน หมายความว่า ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยใช้เงินงบประมาณหรือเงินบริจาค

และ/หรือ เป็นสันธาน หมายความว่า ทั้งสองอย่าง หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง
เช่น

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยใช้เงินงบประมาณและ/หรือเงินบริจาค

การใช้คำเชื่อม **และ หรือ และ/หรือ** ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องระมัดระวังให้ถูกต้องตามบริบทและความหมายของคำ และต้องระมัดระวังการใช้วรรคตอนซึ่งอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไป เช่น

การสงเคราะห์เด็ก เยาวชน ผู้พิการ **หรือ** ทุพพลภาพ (หมายความว่า เป็นการสงเคราะห์แก่เด็ก หรือเยาวชน หรือผู้พิการ หรือผู้ทุพพลภาพ พวกใดพวกหนึ่งเท่านั้น)

การสงเคราะห์เด็ก เยาวชน ผู้พิการ**และ** ทุพพลภาพ (หมายความว่า เป็นการสงเคราะห์แก่เด็ก แก่เยาวชน และแก่ผู้ที่ทั้งพิการและทุพพลภาพด้วย ผู้พิการอย่างเดียวหรือผู้ทุพพลภาพอย่างเดียวไม่อยู่ในข่ายได้รับการสงเคราะห์)

การสงเคราะห์เด็ก เยาวชน ผู้พิการ **และ** ทุพพลภาพ (หมายความว่า เป็นการสงเคราะห์แก่เด็ก แก่เยาวชน แก่ผู้พิการ และแก่ผู้ทุพพลภาพ)

ธงชาติ**หรือ**ธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์ของชาติไทย (ธงชาติ ธงไตรรงค์ เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน)

ที่ ซึ่ง อัน

คำเชื่อม ๓ คำนี้มีที่ใช้เหมือนกันและต่างกัน

ที่ เป็นสรรพนาม ใช้แทนคำหรือข้อความที่อยู่ข้างหน้า เช่น
สถานที่**ที่**กำหนดเป็นหน่วยเลือกตั้ง
เป็นบุพบท หมายความว่า ใน เช่น
เจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่**ที่**หน่วยเลือกตั้ง

ซึ่ง เป็นสรรพนาม ใช้แทนคำหรือข้อความที่อยู่ข้างหน้า เช่น
สถานที่ซึ่งกำหนดเป็นหน่วยเลือกตั้ง
เป็นบุพพท ใช้นำหน้าคำนามที่เป็นผู้ถูกกระทำ เช่น
ศาลต้องรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม

อัน เป็นสรรพนาม ใช้แทนคำหรือข้อความที่อยู่ข้างหน้า เช่น
สถานที่อันกำหนดเป็นหน่วยเลือกตั้ง
คณะรัฐมนตรีมีมติให้เขตพื้นที่จังหวัด...เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์
อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
เป็นวิเศษณ์ ใช้นำหน้าคำนามที่เป็นประธาน หรือขึ้นต้นข้อความ เช่น
อันอายุความนั้น กฎหมายบัญญัติว่า...
อันที่จริง ประชาชนต้องการที่ทำกิน...

จะเห็นได้ว่า ในบางบริบท คำ **ที่** **ซึ่ง** **อัน** เมื่อเป็นสรรพนาม ใช้แทนกันได้ เช่น
การออกกฎหมาย**ที่/ซึ่ง/อัน**ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของประชาชน

ปัญหาที่มักพบคือ ในบริบทที่คำ **ที่** **ซึ่ง** **อัน** ใช้แทนกันได้ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุ
มักเผลอใช้คำซ้ำ ๆ กัน เช่นใช้ว่า ที่... ที่... ที่... ซึ่ง... ซึ่ง... ซึ่ง... อัน... อัน... อัน... ทั้งที่ควร
หลีกคำใช้สลับกันไม่ให้ซ้ำซ้อน

ด้วย โดย ตาม

ทั้ง ๓ คำนี้เป็นบุพพทและเป็นสันธานด้วย จึงใช้ทั้งในการเชื่อมคำและเชื่อมความ
และเมื่อทำหน้าที่สันธานหรือเชื่อมความย่อมใช้นำประโยคได้

เป็นบุพพท เช่น

ประชาชนได้รับความช่วยเหลือทันที**ด้วย**กองทุนสงเคราะห์ผู้ประสบภัย
เราจะครองแผ่นดิน**โดย**ธรรม
โครงการนี้เกิดขึ้น**ตาม**ความต้องการของท้องถิ่น

เป็นสันธาน เช่น

ด้วยปรากฏว่า...
โดยที่ปรากฏว่า...
ตามที่ปรากฏว่า...

ส่วน สำหรับ

ส่วน เป็นสันธาน หมายความว่า ฝ่าย ข้าง ใช้เชื่อมความหรือนำประโยคได้ เช่น

รัฐมนตรีไปต่างประเทศ **ส่วน** ปลัดกระทรวงไปประชุม
ส่วน กระทรวงการคลังมีความเห็นว่า...

สำหรับ เป็นบุพบท หมายความว่า เพื่อ ใช้เชื่อมคำ เช่น
เสื้อผ้า**สำหรับ**แฉกนักเรียน
ถุงยังชีพ**สำหรับ**ผู้ประสบอุทกภัย

คำว่า **สำหรับ** มักนำไปใช้ผิด คือใช้ในลักษณะของสันธาน เช่น

สำหรับนโยบายประกันราคาข้าว...
ต้องใช้ว่า **ส่วน**นโยบายประกันราคาข้าว...

สำหรับกระทรวงการต่างประเทศให้ความเห็นว่า...
ต้องใช้ว่า **ส่วน**กระทรวงการต่างประเทศให้ความเห็นว่า...

เช่น เป็นต้น ได้แก่

เช่น เป็นการยกตัวอย่างบางรายการ เขียนไว้ก่อนรายการ เช่น
พืชไร่ที่ประสบความเสียหาย **เช่น** อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด

เป็นต้น เป็นการยกตัวอย่างบางรายการ เขียนไว้ท้ายรายการ เช่น
พืชไร่ที่ประสบความเสียหาย มี อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด
เป็นต้น

ได้แก่ เป็นการระบุรายการเท่าที่มี เช่น
กองทัพไทย **ได้แก่** กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ

ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ หากตัวอย่างที่ยกมาเขียนมีหลายรายการ แต่ละรายการมีข้อความยาว อันอาจทำให้สับสนว่ายังเป็นตัวอย่างอยู่ หรือเป็นการขึ้นประโยคใหม่แล้ว เพราะภาษาไทยไม่นิยมใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นรายการ หรือไม่นิยมใช้เครื่องหมายมหัพภาค (.) เมื่อจบประโยค จึงอาจอนุโลมให้ใช้คำว่า **เป็นต้น** ปิดท้ายรายการได้ แต่ผู้ใช้ต้องพึงระลึกว่าไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา ดังตัวอย่าง

การทำกริยาที่เรียกว่า **เอางาน** เป็นรูปแบบหนึ่งของขนบธรรมเนียมไทยที่งดงาม ในการแสดงออกซึ่งความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ โดยเฉพาะเมื่อสามัญชนหรือเจ้านายราชตระกูลลำดับรองลงมา ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานสิ่งของ เช่น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร เครื่องใช้สอย ฯลฯ จากพระหัตถ์ หรือกระทำกิจบางอย่างเฉพาะพระพักตร์ เช่น เปิดกรวยกระทงดอกไม้ เปิดหรือปิดภาชนะเครื่องเสวย หรือถอนเครื่องเสวย เป็นต้น

ข้อความข้างต้นเป็นประโยคเดียว มีความยาวและมีการยกตัวอย่างย่อยในการกระทำแต่ละสิ่ง จึงใช้คำว่า **เป็นต้น** เพื่อปิดท้ายประโยค

๒.๑.๖ ลักษณะนาม

ลักษณะนาม คือการใช้คำแสดงลักษณะของสิ่งต่างๆ เช่น คน ๓ คน ลูกคนโต อาคารหลังใหม่ ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ลักษณะนามไว้ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุควรต้องศึกษาและใช้ให้ถูกต้อง ดังตัวอย่าง

กระทรวงกลาโหมจัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติ ๓ โครงการ

ไม่ใช่ ...โครงการเฉลิมพระเกียรติ ๓ เรื่อง

สินค้ารายการใหม่ในงานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของ
จังหวัดพัทลุง

ไม่ใช่ สินค้าตัวใหม่ในงานแสดงสินค้า...

ลักษณะนามใช้ประกอบตัวเลขในรูปของ**นามวลี** ต้องใช้ตัวอักษรแทนตัวเลขเสมอ
ดังตัวอย่าง

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ
คนงานทั้งสองมาจากต่างจังหวัด
โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อำนวยการนโยบายที่กระทรวงมหาดไทย
หกจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันที่ประสบภัยจากคลื่นสึนามิ
สี่กระทรวงหลัก
คืบหน้า
ด่านเจดีย์สามองค์

๒.๑.๗ คำนำหน้านาม

คำนำหน้านาม มีกฎหมายและระเบียบหลายฉบับประกอบกัน อาทิ

พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พุทธศักราช ๒๕๕๑
พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยคำนำหน้านามสตรี พุทธศักราช ๒๕๖๐
และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๔
ระเบียบว่าด้วยยศทหาร
ระเบียบว่าด้วยยศตำรวจ
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็น
คำนำหน้านาม พุทธศักราช ๒๕๓๖
ประกาศกรมการศาสนา เรื่อง การเรียกคำนำหน้าชื่อของพระสงฆ์

การใช้คำนำหน้านามบุคคล มีหลักเกณฑ์ที่ประมวลมาพอสังเขป ดังตัวอย่าง

บุรุษซึ่งไม่มีฐานันดรศักดิ์ ยศทหารหรือตำรวจ ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **นาย**

สตรีซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **นาง** หรือ **นางสาว** ได้ตาม
ความสมัครใจ หากต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลง ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **นาง** หรือ **นางสาว**
ได้ตามความสมัครใจเช่นกัน ทั้ง ๒ กรณีนี้ให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการ
จดทะเบียนครอบครัว

พระราชบัญญัติ

ค่านำน่านามหญิง

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยค่านำน่านามหญิง

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติค่านำน่านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบการใช้ค่านำน่านามหญิงเป็นอย่างอื่นตามที่มิ
กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔ หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และยังไม่ได้จดทะเบียนสมรสให้ใช้
ค่านำน่านามว่า “นางสาว”

มาตรา ๕ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว จะใช้ค่านำน่านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”
ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๖ หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว หากต่อมากสมรสได้สิ้นสุดลงจะใช้
ค่านำน่านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อทะเบียนตามกฎหมาย
ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยการใช้ค่านำน่านามของหญิงที่
จดทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และต่อมากสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้ค่านำนาม
คำเดียว โดยมิอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ ทำให้เกิดผลกระทบต่อนิติสัมพันธ์ต่าง ๆ ส่งผลให้การ
อ้างสิทธิ การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การใช้นามใน
ลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง
ทางเพศ สมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้ค่านำน่านามตามความสมัครใจซึ่งเป็นการสอดคล้องกับ
การเลือกใช้นามตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติค่านำน่านามหญิง พุทธศักราช ๒๕๕๑ ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา
เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๘ ก วันอังคาร ที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๑

สตรีผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้น จตุตถจุลจอมเกล้า (จ.จ.) ขึ้นไป จนถึงชั้นทุติยจุลจอมเกล้า (ท.จ.) ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **คุณหญิง** ชั้นทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ท.จ.ว.) ขึ้นไป ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **ท่านผู้หญิง** แต่สตรีผู้เป็นหม่อมราชวงศ์หรือหม่อมหลวง ห้ามมิให้ใช้คำว่า **คุณหญิง** แทนหรือเติมเข้าข้างหน้าชื่อ ให้ใช้อย่างเดิม เว้นแต่เมื่อได้เป็นท่านผู้หญิงแล้ว ให้ใช้คำว่า ท่านผู้หญิง นำหน้าชื่อแทนคำว่า หม่อมราชวงศ์หรือหม่อมหลวง ส่วนสตรีโสดที่มีชื่อหม่อมราชวงศ์หรือหม่อมหลวง ไม่ว่าจะได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นใดชั้นหนึ่ง ให้ใช้คำนำหน้านามว่า **คุณ** ตลอดเวลาที่ยังเป็นสมาชิกแห่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าอยู่ ตัวอย่างเช่น

หม่อมราชวงศ์บุตรี วีระไวทยะ	ท.จ.
ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ	ท.จ.ว.
หม่อมหลวงมนีรัตน์ บุนนาค	ท.จ.
ท่านผู้หญิงมนีรัตน์ บุนนาค	ท.จ.ว.
คุณหญิงจงกล กิตติขจร	ท.จ.
ท่านผู้หญิงจงกล กิตติขจร	ท.จ.ว.
คุณนงลักษณ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา	

สตรีสามัญชนที่เป็นหม่อมห้ามของเจ้านาย ให้ใช้คำว่า หม่อม นำหน้าชื่อ และใช้คำว่า ณ อยุธยา ต่อท้ายราชสกุล แต่ถ้าเป็นสตรีในราชตระกูลตั้งแต่หม่อมหลวงขึ้นไป ห้ามใช้คำว่า หม่อม นำหน้าชื่อ เช่น

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าปภาวสถิตินุฎมล (พระชายาในสมเด็จ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน)
หม่อมหลวงบัว กิตติยากร (ชายาในพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรี
สุรนาถ)
หม่อมกอบแก้ว อาภากร ณ อยุธยา (ชายาในพระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา)

ผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ คือ ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งทางวิชาการ ประจำตำแหน่งทางวิชาการพิเศษ ตำแหน่งทางวิชาการเกียรติคุณ หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่นในลักษณะเดียวกัน มีสิทธิใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้านาม

คำนำหน้านามที่แสดงวิชาชีพ เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง นายสัตวแพทย์ สัตวแพทย์หญิง เกษกร เกษกรหญิง หรือคำนำหน้านามที่แสดงวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกไม่มีระเบียบบังคับให้ใช้ หรือห้ามมิให้ใช้ จึงอนุโลมให้ใช้ได้ตามความประสงค์ของเจ้าของชื่อ เช่น

ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์สมชัย กิตติกัณฑ์

ผู้มียศทหารหรือตำรวจ ให้ใช้ยศทหารหรือตำรวจเป็นคำนำหน้านามในการเขียนให้เว้นวรรคระหว่างยศกับชื่อ เช่น

จอมพล สุชาติ ธนะรัชต์

พันเอกหญิง อาภา กิตติกัณฑ์

กรณีที่บุคคลมีสิทธิใช้คำนำหน้านามได้หลายลักษณะ พึงใช้โดยเรียงลำดับกันดังนี้

ตำแหน่งทางวิชาการ

ยศทหารหรือตำรวจ

วิชาชีพ

วุฒิการศึกษา

บรรดาศักดิ์

ฐานันดรศักดิ์

ระดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าที่ได้รับพระราชทาน (เฉพาะสตรี)

ชื่อ สกุล (ไม่มีคำว่า นาย นาง นางสาว)

โดยให้เว้นวรรคเล็กระหว่างคำนำหน้านามแต่ละลักษณะ ดังตัวอย่าง

ศาสตราจารย์ พลเอกหญิง ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ
วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
พลตรีหญิง แพทย์หญิง ท่านผู้หญิงวัฒนา วัชรโรทัย

คำนำหน้านามที่เป็นชื่อพระสงฆ์

พระมหากษัตริย์และเจ้านายที่ทรงพระผนวช ทรงผนวช

พระมหากษัตริย์ที่ทรงพระผนวชขณะทรงครองสิริราชสมบัติใช้ว่า
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงพระผนวช

เจ้านายในราชตระกูล ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าที่ทรงอุปสมบท ทรงบรรพชา ลงไปจนถึง
หม่อมหลวงที่อุปสมบท บรรพชา ให้ใช้พระนามและนามตามราชตระกูลนำหน้าฉายา เช่น

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า**พระประชาธิปกคัคคีเดช**
พระองค์เจ้าพระสถาพรพิริยพรต
หม่อมเจ้า**พระมหาเพลารถ**
หม่อมเจ้า**สามเณรเพลารถ**

เจ้านายที่ทรงผนวชและทรงดำรงสมณศักดิ์ ให้ใช้ตามประกาศพระบรมราชโองการ
สถาปนา เช่น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ **สมเด็จพระสังฆราชเจ้า**
พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์

ให้ใช้คำสามัญนามบอกสมณศักดิ์นำหน้าราชทินนาม ส่วนนามเดิม ฉายา
วุฒิปรีชญ วุฒินักรธรรม ให้ใส่ในวงเล็บ เช่น

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
(เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)
สมเด็จพระพุทธาจารย์ (นวม พุทฺธสโร)
พระครูวิบูลโชติวัฒน์

พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่าง ๆ พระอนุจร และสามเณร ให้ใช้ชื่อตำแหน่งนำหน้าชื่อตัว
และนามสกุล ส่วนฉายา วุฒิเปรียญ วุฒินักธรรม ให้ใส่ในวงเล็บ เช่น

พระอธิการทิม ชื่นช้อย (เขมิโก)
พระสมุห์อิม อาบเอม (เปมฺงฺกโร)
พระใบฎีกาเนียม ชื่นชอบ (ปภากรโร)
พระผิน เกิดชอบ (ญาณทีโป น.ธ. เอก)
สามเณรสุโข สราญใจ (ป.ธ. ๔, น.ธ.โท)

ชื่อพระสงฆ์ที่มักเขียนผิดด้วยความไม่รู้ คือการเขียนแยกราชทินนามโดยเข้าใจว่า
เป็นชื่อและนามสกุล เช่น

พระประศาสน์โสภณ
เขียนผิดเป็น พระประศาสน์ โสภณ
พระครูวิบูลโชติวัฒน์
เขียนผิดเป็น พระครูวิบูล โชติวัฒน์

ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุต้องเรียงลำดับตามสมณศักดิ์ ดังตัวอย่าง

“ณ วันอังคาร ที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ เวลา
๑๐ นาฬิกา ๓๐ นาที สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโรฎาพัฒน์วดี เสด็จออก ณ ท้องพระโรงวังรื่นฤดี ทรงบำเพ็ญพระกุศล
ฉลองพระชนมายุ ๗ รอบปีฉลูนักษัตร ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดให้
ตั้งการพิธีสวดนวัคคหายุสมธัมม์ด้วย โดยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดราชบพิธ

สถิตมหาสีมาราม ๕ รูป วัดบวรนิเวศวิหาร ๕ รูป เจริญพระพุทธมนต์
มีสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (อัมพร อมพโร ป.ธ. ๖) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พรหมคุตโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระธรรมวรเมธี
(สุชิน อคฺคชิโน ป. ๑ - ๒) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม พระราชมงคลสุธี
(ประสงค์ เขมอโนโท ป.ธ. ๔) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม พระราชสุนต์มุนี
(ถาวร วชิโร) ป.ธ. ๔ วัดบวรนิเวศวิหาร พระโสภณคณาภรณ์ (สมจิตต์
อธิจิตโต ป.ธ. ๔) วัดบวรนิเวศวิหาร พระบวรสุทธีวงศ์ (ม.ล. คิวปิด ปิยโรจโน
ป.ธ. ๖) วัดบวรนิเวศวิหาร พระครูวิจิตรธรรมคุณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
พระครูวิสุทธิธรรมภาณ วัดบวรนิเวศวิหาร...”

(จดหมายเหตุงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโสภาคย์วัฒนดี, ๒๕๕๔, หน้า ๑๓๕)

การเขียนชื่อบุคคลหรือชื่อเฉพาะใดก็ตามในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ ต้องใช้ตาม
ที่ผู้เป็นเจ้าของชื่อใช้เสมอ ดังตัวอย่าง

พลเอก ขวลิขิต ยงใจยุทธ
พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายเชาวน์ ฅนสีวันต์
นายประเสริฐ ฅน นคร
โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

(ภาพเหตุการณ์)

การบำเพ็ญพระกุศลฉลองพระชนมายุ ๗ รอบ ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ณ วังรินฤติ วันอังคาร ที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

๒.๑.๘ การเว้นวรรค

การเว้นวรรคมีความสำคัญในการเขียนภาษาไทย เพราะการเว้นวรรคผิดที่ หรือไม่เว้นวรรคเลย นอกจากทำให้เนื้อความไม่ชัดเจนยังอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดพลาด

ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดหลักเกณฑ์การเว้นวรรคไว้อย่างละเอียด เช่น

เว้นวรรคใหญ่เมื่อจบประโยค

เว้นวรรคเล็กในประโยคความซ้อน ระหว่างประโยคใหญ่กับประโยคย่อยที่มีคำสันธาน และ หรือ แต่ แม้ ฯลฯ นำ แต่ถ้าเป็นประโยคสันไม่ต้องการเว้นวรรคเล็ก

เว้นวรรคเล็กในการแจกแจงแต่ละรายการในประโยคเดียวกัน

การเว้นวรรคเล็กในประโยคความซ้อนที่มีการแจกแจงรายการในประโยคเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

“รายงานการสำรวจประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการพลเรือน ๑๒ ชาติ ในเอเชีย ซึ่งจัดทำโดย บริษัทที่ปรึกษาความเชี่ยวชาญทางการเมือง และเศรษฐกิจที่มีสำนักงานในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ได้สำรวจความเห็นชาวต่างชาติ จำนวน ๑,๒๗๔ คน ที่เข้าไปทำงานในประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย มีผลการจัดอันดับจากอันดับที่ ๑ ถึงอันดับที่ ๑๒ ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทย สาธารณรัฐเกาหลี ประเทศญี่ปุ่น สหพันธรัฐมาเลเซีย ไต้หวัน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐอินเดีย ตามลำดับ...”

(จดหมายเหตุประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒
วันพุธ ที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒, ๒๕๕๔,
หน้า ๑๑๙ - ๑๒๐)

การจัดอันดับการสำรวจประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการพลเรือน ๑๒ ชาติในเอเชีย

	๑. สาธารณรัฐสิงคโปร์	Republic of Singapore
	๒. เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน	Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China
	๓. ราชอาณาจักรไทย	Kingdom of Thailand
	๔. สาธารณรัฐเกาหลี	Republic of Korea
	๕. ประเทศญี่ปุ่น	Japan
	๖. สหพันธรัฐมาเลเซีย	Federation of Malaysia
	๗. ไต้หวัน	Taiwan / Republic of China
	๘. สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	Socialist Republic of Vietnam
	๙. สาธารณรัฐประชาชนจีน	People's Republic of China
	๑๐. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	Republic of the Philippines
	๑๑. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	Republic of Indonesia
	๑๒. สาธารณรัฐอินเดีย	Republic of India

การเว้นวรรคเล็กเมื่อใช้เครื่องหมายวรรคตอน หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและหลักเกณฑ์การเว้นวรรคของราชบัณฑิตยสถานกำหนดไว้ ดังจะยกมาเฉพาะเครื่องหมายวรรคตอนที่สำคัญ เช่น

เว้นวรรคเล็กหน้าและหลังเครื่องหมาย

ไปยาลใหญ่ ฯลฯ ไม่ยมกหรือยมก ๆ

เท่ากับ = ต่อ :

ทวิภาค : วิภาค :-

อัศจรรย์ ! ประคณี่ ?

เว้นวรรคเล็กหน้าเครื่องหมาย

อัญประกาศเปิด “ วงเล็บเปิด (

เว้นวรรคเล็กหลังเครื่องหมาย

อัญประกาศปิด ” วงเล็บปิด)

ไปยาลน้อย ๆ จุลภาค ,

อัฒภาค ;

เว้นวรรคเล็กระหว่างตัวเลขกับตัวอักษร เช่น

ความยาว ๓.๕๘๗ เมตร

จำนวนเงิน ๒๔.๕๐๘ ล้านบาท

เวลา ๙.๓๐ นาฬิกา

วันจันทร์ ที่ ๒๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

๒.๑.๙ การเขียนคำย่อ

คำย่อ คือ อักษรย่อที่กำหนดขึ้นใช้แทนคำเต็มซึ่งเป็นคำสามัญนามหรือวิสามัญนาม โดยใช้พยัญชนะต้นของคำพยางค์แรกที่เป็นคำหลัก เป็นอักษรย่อ ถ้าคำสามัญนามหรือคำวิสามัญนามนั้นเป็นคำประสมที่ประกอบด้วยคำย่อยหลายคำ อาจเลือกพยัญชนะต้นของคำสำคัญอื่น ๆ รวมไม่เกิน ๔ ตัวอักษร แล้วใส่จุดกำกับหลังอักษรตัวสุดท้ายจุดเดียว

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อดังกล่าวมีข้อยกเว้นสำหรับคำย่อที่ใช้มาแต่เดิม เช่น

พ.ศ.	ย่อมาจาก	พุทธศักราช
ร.ศ.	ย่อมาจาก	รัตนโกสินทร์ศก
เม.ย.	ย่อมาจาก	เมษายน
ก.พ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
อ.ก.พ.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

คำย่อที่เกิดภายหลังแต่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกับงานที่มีมาแต่เดิม อาจใช้คำย่ออิงคำย่อลักษณะเดิม เช่น

ก.ค.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการข้าราชการครู
อ.ก.ค.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการข้าราชการครู

ส่วนคำย่อของหน่วยงานที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากมีการกำหนดหลักเกณฑ์การเขียนคำย่อของราชบัณฑิตยสถานขึ้นแล้ว มักเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว เช่น

กกต.	ย่อมาจาก	คณะกรรมการการเลือกตั้ง
กสท.	ย่อมาจาก	การสื่อสารแห่งประเทศไทย

แต่ก็มีบางหน่วยงานที่เกิดขึ้นใหม่ไม่ใช้คำย่อตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว เช่น

ป.ป.ส. ย่อมาจาก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ป.ป.ช. ย่อมาจาก คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

บางหน่วยงานใช้คำย่อเป็นชื่อของหน่วยงาน เช่น

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

บริษัท ปตท. สผ. จำกัด (มหาชน)

บางหน่วยงานใช้คำย่อเป็นชื่อของหน่วยงานโดยไม่มีจุดกำกับ เช่น

บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

บางหน่วยงานใช้คำย่อภาษาอังกฤษที่เขียนด้วยอักษรไทยเป็นชื่อหน่วยงาน เช่น

บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)

การใช้คำย่อที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั้งที่เป็นชื่อของหน่วยราชการดังตัวอย่างข้างต้น ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมีความระมัดระวัง ปกติการเรียบเรียงจดหมายเหตุไม่ควรใช้คำย่อ เพราะนานไปผู้ค้นคว้าอ้างอิงอาจไม่ทราบว่าคำย่อนั้นมาจากคำอะไร หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ ให้เขียนคำเต็มแล้วใส่คำย่อไว้ในวงเล็บเมื่อเขียนครั้งแรก เช่น

กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) เดิมคือ การท่าอากาศยาน
แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ใช้คำย่อเช่นเดียวกัน คือ ทอท.

๒.๑.๑๐ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน

เครื่องหมายวรรคตอนของไทยมีทั้งเครื่องหมายที่ใช้ในปัจจุบัน และเครื่องหมายแบบโบราณ บางรูปแบบมีลักษณะเหมือนเครื่องหมายวรรคตอนของภาษาอังกฤษ การเขียนภาษาไทยที่ต้องใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างมีระบบ มักใช้เฉพาะงานเขียนบางลักษณะ เช่น พจนานุกรม งานบัญญัติศัพท์ บรรณานุกรม เชิงอรรถ ส่วนงานเขียนทั่วไป นิยมใช้เครื่องหมายวรรคตอนบางรูปเท่านั้น ผู้สนใจอาจศึกษารูปแบบเครื่องหมายวรรคตอน ความหมาย วิธีใช้ได้จาก **หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนของราชบัณฑิตยสถาน**

เครื่องหมายวรรคตอนที่นิยมใช้ในงานเขียนทั่วไปแต่ไม่ค่อยจำเป็นต้อง มีหลักการใช้ พอสังเขป ดังตัวอย่าง

๑) เครื่องหมายทับ (/)

เป็นเครื่องหมายวรรคตอนที่มีความหมายได้หลายอย่าง ขึ้นกับบริบท เช่น

ใช้คั่นระหว่างคำ และ/หรือ หมายความว่า อย่างใดอย่างหนึ่ง
หรือทั้ง ๒ อย่างก็ได้ เช่น

น้ำตาลใช้ผสมและ/หรือโรยหน้าขนม

ใช้คั่นระหว่างคำ แทนคำว่า หรือ หมายความว่า อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น
เขต/อำเภอ ตรอก/ซอย

ใช้คั่นระหว่างคำ หมายความว่า ต่อ เช่น
ราคา ๑๐๐ บาท/กิโลกรัม

บางครั้งพบว่าผู้นำเครื่องหมายทับไปใช้คั่นข้อความในสุนทรพจน์ เป็นที่เข้าใจว่า เมื่ออ่านให้หยุดวรรค ซึ่งเป็นการนำไปใช้ด้วยความเข้าใจส่วนตน ไม่ใช่หลักเกณฑ์การใช้ เครื่องหมายทับ

๒) เครื่องหมายยมกหรือไม้มก (๑)

ใช้เขียนหลัง คำ วลี ประโยค แสดงว่าเป็นคำซ้ำในความหมายเดิม หน้าที่เคยเขียน

สีดำ ๆ ตัวเป็น ๆ วันหนึ่ง ๆ

ทั้งนี้ ไม่ใช่ไม้มกเมื่อเป็นคำคนละความ คนละประเภท หรือเป็นคำ ๒ พยางค์ ที่เขียนเหมือนกัน เช่น

ไข่ ๕ ฟอง ฟองละ ๓ บาท

(ฟอง คำแรกเป็นคำลักษณนาม

ฟอง คำหลังเป็นคำนาม)

สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุ

(ที่ คำแรกเป็นคำนาม

ที่ คำหลังเป็นคำสรรพนาม)

มหกรรมการแสดงนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ

(นานาชาติ เป็นคำบาลี หมายความว่า ต่าง ๆ)

๓) เครื่องหมายอัญประกาศ (“....”) และอัญประกาศเดี่ยว (‘...’)

ใช้เขียนกำกับข้อความที่คัดมา หรือต้องการเน้น ข้อความในอัญประกาศคู่ที่มีข้อความคัดมาหรือข้อความเน้นซ้อนอยู่อีกชั้นหนึ่ง ให้ใช้เครื่องหมายอัญประกาศเดี่ยว ดังตัวอย่าง

“พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีข้อความสำคัญอันเป็นประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของไทยว่า ‘ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร’ ข้อความดังกล่าว ต่อมาได้อัญเชิญไปจารึกไว้ที่ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ที่หน้ารัฐสภาด้วย”

๔) เครื่องหมายยัติภังค์ (-)

ใช้เขียนไว้สุดบรรทัด โดยเฉพาะในการพิมพ์เพื่อใช้ต่อพยางค์ในคำที่มีหลายพยางค์ซึ่งจำเป็นต้องเขียนแยกบรรทัด เช่น

คณะ - รัฐมนตรี	พระรัตน - ตรัย
เลข - ธิการ	ประ - ชาชน
ภูมิ - ศาสตร์	วิทยา - การ
สม - ประสงค์	ความ - ต้องการ

๕) เครื่องหมายยัติภาค (-)

ลักษณะเครื่องหมายขีดยาวกว่าเครื่องหมายยัติภังค์ ใช้ในความหมายว่า และ กับ ถึง เช่น

วันจันทร์ - วันพุธ
เดือนมกราคม - มิถุนายน
พุทธศักราช ๒๕๕๓ - ๒๕๕๕
พจนานุกรมไทย - อังกฤษ

๖) เครื่องหมายจุลภาค (,)

ใช้เขียนเพื่อคั่นรายการ เมื่อใช้ในการเขียนจำนวนที่เป็นตัวเลขใช้คั่นทุก ๓ หลัก ดังตัวอย่าง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ. (หมายความว่า เครื่องราช
อิสริยาภรณ์มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก มหาชรมงกุฎ ทูตียจุลจอมเกล้า)
จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖,๓๐๐,๐๐๐ บาท
พื้นที่ ๑๒,๕๐๐ ไร่

๓) เครื่องหมายจุด (.)

ใช้เขียนไว้หลังตัวอักษรเพื่อแสดงว่าเป็นคำย่อ เมื่อใช้ในการเขียนตัวเลขมีความหมายเหมือนจุดทศนิยม เช่น

กทม. ย่อมาจาก กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. ย่อมาจาก พุทธศักราช

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖.๓๐๐ ล้านบาท

การเขียนตัวเลขที่ใช้เครื่องหมายจุลภาคและเครื่องหมายจุด ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องระวังการใช้เครื่องหมายและการใช้คำลักษณนาม ดังตัวอย่าง

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖,๓๐๐,๐๐๐ บาท

(หมายความว่า สองหมื่นสี่พันห้าร้อยแปดสิบล้านสามแสนบาท)

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖.๓๐๐ ล้านบาท

(หมายความว่า สองหมื่นสี่พันห้าร้อยแปดสิบล้านสามแสนบาท)

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖,๓๐๐ ล้านบาท

(หมายความว่า ยี่สิบล้านห้าแสนแปดหมื่นหกพันสามร้อยล้านบาท)

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖,๓๐๐ บาท

(หมายความว่า ยี่สิบล้านห้าแสนแปดหมื่นหกพันสามร้อยบาท)

จำนวนเงิน ๒๔,๕๘๖.๓๐๐ บาท

(เป็นกรณีที่ต้องดูบริบทประกอบเพราะเป็นการพิมพ์ผิด ถ้าพิมพ์เลขศูนย์เกิน หมายความว่า สองหมื่นสี่พันห้าร้อยแปดสิบล้านบาทสามสิบสตางค์ แต่ถ้าพิมพ์เครื่องหมายจุดผิด ที่ถูกต้องคือเครื่องหมายจุลภาค หมายความว่า ยี่สิบล้านห้าแสนแปดหมื่นหกพันสามร้อยบาท)

โครงการขนาดใหญ่ที่มีวงเงินงบประมาณสูง หากใช้เครื่องหมายจุลภาคและเครื่องหมายจุดผิด ทำให้วงเงินผิดและถ้าใช้ลักษณนามผิดด้วยยิ่งทำให้วงเงินผิดพลาดไปมาก

๘) เครื่องหมายวงเล็บ ()

ใช้กันข้อความที่เป็นส่วนขยายหรือส่วนอธิบายจากข้อความหลัก ใช้กันตัวเลข หัวข้อหรือตัวอักษร เช่น

พระยาโบราณราชธานินทร์ (พร เดชะคุปต์)

(๑) ๑)

(ก) ก)

๙) เครื่องหมายไข่ปลา หรือจุดไข่ปลา (...)

ใช้ละข้อความที่ไม่ต้องการกล่าวถึง เพื่อแสดงว่าข้อความนั้น ๆ ตัดตอนมาเพียงบางส่วน เช่น

“ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกล่าวต้อนรับพระราชอาคันตุกะในนามประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร...จากนั้นมอบกุญแจเมืองทำด้วยทองคำ น้ำหนักประมาณ ๙๐ กรัม หัวกุญแจด้านหน้าและด้านหลังเป็นรูปสัญลักษณ์ของกรุงเทพมหานคร คือ รูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ดุนนูน มีลวดลายไทยล้อมรอบ ก้านกุญแจด้านหน้าสลักดุนว่า ‘City of Bangkok’ ด้านหลังสลักดุนว่า ‘Bangkok Thailand’ ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดทำขึ้นเพื่อมอบแด่พระราชอาคันตุกะ ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๓ เป็นต้นมา...”

๒.๑.๑๑ การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการ

การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการ ในที่นี้หมายถึงการเรียงลำดับด้วยตัวเลข หรือตัวอักษรตามพจนานุกรม

๑) การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการด้วยตัวเลข

ระเบียบงานสารบรรณของสำนักนายกรัฐมนตรี พุทธศักราช ๒๕๒๖ ได้กำหนดการเรียงลำดับหัวข้อโดยใช้ตัวเลขไว้เป็นชั้น ๆ ซึ่งเป็นระบบมาตรฐานที่ควรนำมาใช้ในการเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ ดังนี้

๑.

๑.๑

๑.๑.๑

๑.๑.๑.๑

๒.

๒.๑

๒.๒

๒.๒.๑

๒.๒.๒

๒.๒.๒.๑

ต่อจากชั้นที่ ๔ ถ้าประสงค์จะแบ่งหัวข้อย่อยอีก ให้ใช้วงเล็บ เช่น

๕.๑.๑.๑

(๑)

(๑.๑)

(๑.๑.๑)

(๑.๑.๑.๑)

ส่วนการจำแนกหัวข้อที่ไม่มีหัวข้อย่อยลงไปอีก อาจใช้ตัวอักษร เช่น

ข้อ ก. หรือ ก.

ข้อ ข. หรือ ข.

๒) การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการด้วยตัวอักษร

การเรียงลำดับหัวข้อหรือรายการด้วยตัวอักษร มักใช้ในการเรียงลำดับอักษร
ชื่อหน่วยงาน กระทรวงทบวงกรม จังหวัด ประเทศ แบบพจนานุกรม คือ

ก	ข	ค	ฅ	ง	จ
ฉ	ช	ซ	ฌ	ญ	ฎ

ฎ	ฏ	ฑ	ฒ	ณ	ด
ต	ถ	ท	ธ	น	บ
ป	ผ	ฝ	พ	ฟ	ภ
ม	ย	ร	ฤ	ฤ	ล
ภ	ภ	ว	ศ	ษ	ส
ห	ฬ	อ	ฮ		

การเรียงลำดับสระ ให้เรียงตามรูปสระ คือ

ะ	ั (กัน)	ั (ัวะ)
า	ำ	ิ
๑	๑	๑
เ	๑	๑
๑ (เกะ)	๑ ๑ (เขา)	๑ ๑ (เจาะ)
๑ (เก็น)	๑ (เสี่ย)	๑ ๑ (เดี่ยะ)
๑ (เสื่อ)	๑ ๑ (เกื้อะ)	๑
๑ (แพะ)	๑	๑ (โป๊ะ)
๑	๑	

ตัวอย่างการเรียงลำดับอักษรชื่อจังหวัด เช่น

กรุงเทพมหานคร
กาฬสินธุ์
กำแพงเพชร
ชัยนาท
ชัยภูมิ
เชียงใหม่
เชียงใหม่
 ฯลฯ

การเรียงลำดับอักษรชื่อหน่วยราชการ มีข้อยกเว้นตามลักษณะการแบ่งส่วนราชการ คือ

ระดับกระทรวง เริ่มด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี แล้วจึงเป็น กระทรวง ก - ฮ
ระดับกรม เริ่มด้วย สำนักงานปลัดกระทรวง กรม ก - ฮ สำนัก ก - ฮ
ระดับกอง เริ่มด้วย สำนักงานเลขาธิการกรม กอง ก - ฮ สำนัก ก - ฮ ดังตัวอย่าง

สำนักนายกรัฐมนตรี

กระทรวงกลาโหม

กระทรวงการคลัง

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง

กรมธนารักษ์

กรมบัญชีกลาง

กรมศุลกากร

กรมสรรพสามิต

กรมสรรพากร

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ฯลฯ

การเรียงลำดับอักษรชื่อประเทศ มีข้อยกเว้นให้เรียงตามอักษรภาษาอังกฤษที่เป็นชื่อหลักของประเทศ เช่น

รัฐบาห์เรน

Bahrain

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ

Bangladesh

ราชอาณาจักรภูฏาน

Bhutan

เนการาบรูไนดารุสซาลาม

Brunei

ราชอาณาจักรกัมพูชา

Cambodia

สาธารณรัฐประชาชนจีน	China
สาธารณรัฐอินเดีย	India
รัฐอิสราเอล	Israel
ราชอาณาจักรฮัชไมต์จอร์แดน	Jordan
ฯลฯ	

การเรียบเรียงจดหมายเหตุใช้การเรียงลำดับอักษรชื่อหน่วยราชการ จังหวัด ประเทศ ฯลฯ มาก เช่น การจัดงานเฉลิมพระเกียรติของหน่วยราชการ การจัดโครงการและกิจกรรมของจังหวัด พระราชสาส์นและสารจากประมุขต่างประเทศถวายพระพรชัยมงคล การประชุมระหว่างประเทศ

๒.๒ ความรู้เกี่ยวกับการเขียน

การเขียน คือ ศิลปะในการใช้คำที่เลือกแล้วว่าถูกต้องเหมาะสมมาเรียบเรียงเป็นรูปประโยคที่มีเนื้อความชัดเจน กระชับ สละสลวย เกิดภาพพจน์ สื่อความหมายได้ครบถ้วนตามที่ต้องการ

การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ผู้เรียบเรียงจึงมิใช่แต่มีความรู้ในการนำถ้อยคำมาเขียนเป็นประโยค หากต้องรู้จักลักษณะประโยคที่ดีด้วย

๒.๒.๑ การผูกประโยค

หลักเกณฑ์การผูกประโยคในภาษาไทย คือ การเขียนเรียงลำดับ **ประธาน + กริยา + กรรม** เช่น

ชาวบ้าน + พบ + ช่างสำคัญ

หากมีส่วนขยาย ก็จะมีอยู่ในลำดับเดิม คือ ประธาน (+ ขยายประธาน) + กริยา (+ ขยายกริยา) + กรรม (+ ขยายกรรม) เช่น

**ชาวบ้าน (+ แถบป่าเขาใหญ่) + พบ (+ เห็นกันหลายคนว่ามี) +
ช่างสำคัญ (+ ตามตำราคชลักษณ์)**

ปัญหาที่พบในการผูกประโยค คือ การใช้ส่วนขยายซ้อน ๆ กัน การใช้ส่วนขยายผิดลำดับ การใช้ส่วนขยายที่ยืดยาวจนเป็นหลาย ๆ ประโยคย่อยแทรกอยู่ในประโยคใหญ่ จนข้อความทั้งย่อหน้าคือ ๑ ประโยคเท่านั้น ทำให้ยากต่อการหาใจความหลัก คือ ประธาน + กริยา + กรรม จึงทำให้เข้าใจผิด สื่อความผิด หรือจับประเด็นผิด ดังตัวอย่าง

ชาวบ้าน (+ ซึ่งอาศัยอยู่แถบป่าเขาใหญ่ + ที่เป็นรอยต่อของสามจังหวัดภาคอีสาน + คือ นครนายก ปราจีนบุรี นครราชสีมา) + **พบ** (+ เห็นกันหลายคน + ในท้องที่หลายหมู่บ้าน + ว่ามีฝูงช้างป่าลงกินพืชไร่เสียหายเป็นจำนวนมาก + และมี) + **ช้างสำคัญ** (ซึ่งมีลักษณะตรงตามตำราคชลักษณ์ + อันเป็นช้างสำคัญที่ต้องนำขึ้นนมเกล้ายาว + ตามโบราณราชประเพณี + รวมอยู่ในฝูงช้างป่าดังกล่าว)

บางประโยคที่มีการแจกแจงรายการจำนวนมาก ลำนวนการเรียบเรียงอาจทำให้เนื้อความไม่ชัดเจน ดังตัวอย่าง

“การจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ของ QS Asian Universities Ranking 2009 ปรากฏว่า มหาวิทยาลัยของรัฐของไทยติดอันดับดังนี้ **อันดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยไทยคือ มหาวิทยาลัยมหิดล อันดับที่ ๓๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันดับที่ ๓๕ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อันดับที่ ๘๑ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันดับที่ ๘๕ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อันดับที่ ๑๐๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อันดับที่ ๑๐๙...**”

ปัญหาคือ คำว่า **อันดับที่** อยู่ก่อนหรือหลังชื่อมหาวิทยาลัย เริ่มจากมหาวิทยาลัยมหิดล นอกจากอยู่อันดับสูงสุดแล้วยังอยู่ในอันดับที่ ๓๐ หรือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่อันดับที่ ๓๐ การเขียนรายการลักษณะดังกล่าว หากเพิ่ม**คำกริยา อยู่** ระหว่าง**ประธานและกรรม** ให้เป็นประโยคย่อยอยู่ในประโยคใหญ่ก็จะทำให้ชัดเจน เช่น

... **อันดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยไทยคือ มหาวิทยาลัยมหิดล อยู่ อันดับที่ ๓๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ อันดับที่ ๓๕...**

มหาวิทยาลัยลำดับต่อไปอาจจะคำว่า **อยู่** เพื่อมิให้ต้องใช้คำซ้ำ ๆ กันหลายแห่ง แต่ข้อความจะชัดเจนขึ้นเพราะมีการใช้ **ประธาน + กริยา + กรรม** อย่างชัดเจนในประโยคนำแล้ว

อีกปัญหาหนึ่งในการเขียนประโยคภาษาไทย คือการวางรูปประโยคแบบภาษาอังกฤษ รวมทั้งการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษโดยไม่มีความจำเป็น ตัวอย่าง เช่น

“การประชุมกลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัดในภาคเหนือด้วยระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ภายหลังการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ที่ประชุมมีมติให้จัดงานโอท็อป และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เพื่อส่งเสริมปีการท่องเที่ยวสากลในระดับท้องถิ่น”

ควรปรับแก้การวางรูปประโยคและการใช้คำภาษาไทยเป็นดังนี้

“การประชุมกลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัดในภาคเหนือด้วยระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ที่ประชุมได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวางและมีมติให้จัดงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการท่องเที่ยวแบบค้ำแข้งที่บ้านชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมปีการท่องเที่ยวสากลในระดับท้องถิ่น”

ลักษณะการผูกประโยคในภาษาไทย

ไวยากรณ์ไทยจำแนกรูปแบบประโยคไว้หลายลักษณะ เฉพาะที่ควรรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ คือ

๑) ประโยคความเดียว มีกริยาเดียว เช่น

“พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า ‘พระราชบัญญัติค่าน้ำหนันามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑’ ”

(มาตรา ๑ พระราชบัญญัติค่าน้ำหนันามหญิง
พุทธศักราช ๒๕๕๑)

๒) ประโยครวม มีกริยาซ้อนกันหลายคำ เช่น

“หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส
ให้ใช้คำนำหน้านามว่า ‘นางสาว’ ”

(มาตรา ๔ พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง
พุทธศักราช ๒๕๕๑)

๓) ประโยคความซ้อน มีมากกว่าหนึ่งใจความ คืออาจมีหลายประธาน หลายกริยา
หรือหลายกรรม โดยใช้คำเชื่อมประเภท บุพบท และ สันธาน ที่ ซึ่ง ส่วน และ ฯลฯ หาก
จำเป็นต้องเขียนประโยคลักษณะนี้ แต่ละใจความต้องสัมพันธ์กัน มิฉะนั้นการเริ่มต้นประโยค
ใหม่จะเหมาะสมกว่า ดังตัวอย่าง

“เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่การใช้คำนำ
หน้านามของหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว
และต่อมาการสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้คำนำหน้านามคำเดียว โดยมีอาจเลือก
ได้ตามความสมัครใจ ทำให้เกิดผล กระทบต่อหญิงดังกล่าวในการดำรงชีวิต
ประจำวัน อาทิ การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรม
ต่าง ๆ ส่งผลให้การใช้คำนำหน้านามในลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะ
เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่าง
ทางเพศ สมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้คำนำหน้านามตามความ
สมัครใจซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วย
ชื่อบุคคล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง
พุทธศักราช ๒๕๕๑)

อย่างไรก็ตาม การเขียนประโยคความซ้อนซึ่งมีคำเชื่อมอยู่ภายในประโยคแล้ว
หากได้ใช้คำเชื่อมระหว่างประโยคอีก อาจก่อให้เกิดความสับสนในการเข้าใจความหมาย
ตัวอย่างเช่น

“๔.๓.๑ ลงทุนด้านบริการสุขภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทั้งระบบอย่างมีบูรณาการเชื่อมโยงในทุกระดับ จัดให้มีระบบสารสนเทศทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตามข้อเท็จจริงในปัจจุบัน **เพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์รวมความเป็นเลิศที่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปสู่โรงพยาบาลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้โรงพยาบาลในระดับต่าง ๆ มีอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาสถานบริการปฐมภูมิในเขตเมืองและชนบทที่สมบูรณ์แบบทั่วประเทศ**

(คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี

แถลงต่อรัฐสภา, ๒๕๕๔)

เห็นได้ว่า ตัวอย่างคำแถลงนโยบายที่ยกมา ผู้ร่างคำแถลงได้เขียนขึ้นใหม่จากเอกสารเดิม ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อ ๆ โดยใช้ **การเว้นวรรค** กับ **คำเชื่อม** และ... และ... รวมทั้ง...รวมทั้ง... แทนข้อย่อยเดิม เกิดเป็นประโยคความซ้อน ๑ ประโยคในย่อหน้าเดียวที่มีความยาวหลายบรรทัด นอกจากนี้ การใช้คำนามและคำกริยาปนกันในการเริ่มประโยคย่อย ยังทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจ ดังคำที่พิมพ์ด้วยตัวดำ เช่น

การพัฒนา เป็นคำนาม

จัด เร่ง เพิ่ม มี สนับสนุน พัฒนา เป็นคำกริยา

และ รวมทั้ง รวมทั้ง เป็นคำเชื่อม

จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า นโยบายการลงทุนด้านบริการสุขภาพ มี ๖ ประการ หรือ ๔ ประการ

ประโยคว่า “**และเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์...**” เป็นนโยบายประการใหม่ หรือยังคงอยู่ในนโยบาย “**จัดให้มีระบบสารสนเทศ...**”

ประโยคว่า “**และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วย...**” เป็นนโยบายประการใหม่ หรือยังคงรวมอยู่ในนโยบาย “**เพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาล...**”

ปัญหาดังกล่าวนี้อาจหมดไปถ้าผู้เขียนร่างคำแถลงนโยบายใช้**ศิลปะการใช้คำ**เข้าช่วย โดยปรับคำเริ่มแต่ละข้อย่อยให้เป็น**คำนาม** แสดงว่าเป็นการเริ่มประโยคใหม่หรือนโยบายประการใหม่ ความในวรรคถัดไปซึ่งเริ่มด้วย**คำกริยา** จะมีลักษณะเป็น **ประโยครวม** คือ **ประธานเดียว + กริยาหลายกริยา** รูปประโยคก็จะเป็น **ประธาน + กริยา + กรรม** นโยบายแต่ละประการคือประโยค ๑ ประโยค และใช้**คำเชื่อม**นำหน้าประโยคซึ่งเป็นนโยบายประการสุดท้าย ดังนี้

“๔.๓.๑ **การลงทุนด้านบริการสุขภาพ** โดย**การพัฒนาคุณภาพ** การให้บริการทั้งระบบอย่างมีบูรณาการเชื่อมโยงในทุกระดับ การจัดให้มีระบบสารสนเทศทางสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ การเร่งผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นตามข้อเท็จจริงในปัจจุบัน การเพิ่มขีดความสามารถของโรงพยาบาลระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะโรงพยาบาลศูนย์ความเป็นเลิศที่กระจายอยู่ในส่วนภูมิภาค และมีระบบการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลต่าง ๆ การสนับสนุนให้โรงพยาบาลระดับต่าง ๆ มีเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ทันสมัย **รวมทั้งการพัฒนาสถานบริการปฐมภูมิในเขตเมืองและชนบทที่สมบูรณ์แบบทั่วประเทศ**”

การเรียบเรียงข้อความใหม่จากของเดิมที่เขียนเป็นข้อ ๆ ดังตัวอย่างคำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่ยกมาข้างต้น ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุจะต้องพบเสมอในการเรียบเรียงเนื้อความประเภท โครงการ กิจกรรม อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ฯลฯ หลักที่ผู้เรียบเรียงพึงปฏิบัติ คือการผูกประโยคที่มี **ประธาน + กริยา + กรรม** โดยแปลงคำกริยาให้เป็นคำนามเพื่อทำหน้าที่ประธาน

๒.๒.๒ **ลักษณะประโยคที่ดี**

ประโยคที่ดีควรมีเนื้อความชัดเจนว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำทำไม โดยใช้ภาษาที่กระชับ สละสลวย เกิดภาพพจน์

๑) ภาษาที่กระชับ เช่น

- ใช้คำที่มีความหมายกว้างแทนการแจกแจงรายละเอียด ซึ่งจะทำให้ประโยคสั้นลง ดังที่เคยยกตัวอย่างในเรื่อง คำและความหมายของคำ เช่น อัญมณี พืชไร่ ไม้ผล หากเกรงว่าผู้อ่านอาจไม่เข้าใจ จะยกตัวอย่างประกอบพอสังเขปก็ได้ เช่น

พืชไร่ หมายถึง อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด ฯลฯ

- ใช้คำหรือวลีกระชับความในกรณีที่ประธานของประโยคมีหลายประธาน ทำกริยาเดียวกัน โดยใช้คำว่า ล้วน เหล่านี้ ทั้งหมดนี้ พร้อมกัน ร่วมกัน ฯลฯ เช่น

เวลา ๙ นาฬิกา ๑๕ นาที ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน นักเรียน นักศึกษา **พร้อมกัน**ถวายพระพรชัยมงคลที่บริเวณสนามหน้าศาลากลาง จังหวัดอุบลราชธานี

- ใช้คำที่สั้น ตรงจุดหมาย ตรงความหมายของคำ เช่น

ผู้ผลิตมีรายได้**ทวีคูณ**ขึ้นหลายสิบเท่า

เป็นคำผิดความหมาย ต้องใช้ว่า

ผู้ผลิตมีรายได้**เพิ่มขึ้น**หลายสิบเท่า

- ไม่ใช่คำกำกวม เช่น

นักศึกษามหาวิทยาลัย**ที่ยากจน** (อาจหมายความว่าทั้ง นักศึกษาที่ยากจน หรือ มหาวิทยาลัยที่ยากจน)

ประโยคที่ถูกต้องควรเป็น

นักศึกษามหาวิทยาลัย**ผู้ยากจน** (หมายความว่าถึงนักศึกษา เพราะคำว่า ผู้ เป็นคำสรรพนามของบุคคล)

๒) ภาษาที่สละสลวย

ถูกต้องตามลำดับความ ถูกต้องตามฐานะของบุคคล เช่น

“ขอความร่วมมือให้จังหวัดที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล ศาสนสถาน ที่ทรงอุปถัมภ์และที่อยู่ในสังฆราชูปถัมภ์ และมหาวิทยาลัยที่ถวายปริญญา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์แด่สมเด็จพระสังฆราช และที่อยู่ในสังฆราชูปถัมภ์ ร่วมจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามความเหมาะสมเพื่อถวายพระกุศล”

(จดหมายเหตุนานฉลองพระชันษา ๙๖ ปี

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก,

๒๕๕๔, หน้า ๖๐)

จดหมายเหตุที่คัดมาเป็นตัวอย่าง ได้ให้ความสำคัญแก่สิ่งที่ทรงสร้าง มาก่อนสิ่งที่ทรงอุปถัมภ์ ส่วนสังฆราชูปถัมภ์ หมายถึงสิ่งที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของสมเด็จพระสังฆราช พระองค์ก่อน ๆ มาจนถึงพระองค์ปัจจุบัน จากนั้นจึงเป็นหน่วยงานที่เคยถวายพระเกียรติ ด้วยการถวายปริญญา ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ หากมีการเรียบเรียงโดยไม่มีการลำดับความ ดังกล่าว ประโยคตัวอย่างก็น่าจะมีความกวมน้อยมีใช้น้อยเพราะเนื้อความประกอบด้วยกิจกรรมถึง ๙ สิ่ง

๓) ภาษาที่เกิดภาพพจน์

คือการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพได้ชัดเจน เขียนตามลำดับเหตุการณ์ก่อน - หลัง ไม่วกวนใช้คำที่ถูกต้อง ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุพึงระลึกว่า จดหมายเหตุนั้นต้องเขียนเพื่อให้บุคคลทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจ ดังตัวอย่าง

“เวลา ๑๐ นาฬิกา ๕๙ นาที พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ทรงจุดเทียนพระมหามงคลบนธรรมาสน์ศิลา ทางด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ตามลำดับ ทรงจุดเทียนเท่าพระองค์ในตู้ข้างธรรมาสน์ศิลาด้านทิศเหนือซึ่งเป็นด้านพระพุทธรูปฉลองพระองค์

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ และด้านทิศใต้ซึ่งเป็นด้านพระพุทธรูปฉลองพระองค์ พระพุทธเลิศหล้านภาไลย จากนั้น ทรงจัดรูปเทียนเครื่องบูชา พระรัตนตรัย ทรงกราบ แล้วเสด็จไปทรงประเคนพัตรรองที่ระลึกงานบำเพ็ญพระราชกุศล ฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี **แต่สมเด็จพระราชาคณะและพระราชอาสน์ ๑๐ รูป ที่จะเจริญพระพุทธมนต์ เสร็จแล้ว ถวายความเคารพพระราชอาสน์ ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้า ประทับพระเก้าอี้**

(จดหมายเหตุงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา
สิริโสภาพัณณวดี, ๒๕๕๔, หน้า ๑๒๑)

การใช้ภาษาที่เกิดภาพพจน์มีความสำคัญมากในการเรียบเรียงจดหมายเหตุเกี่ยวกับการแต่งตั้งในพระราชพิธี หรือพิธี การอธิบายลักษณะสิ่งของ เช่น เหยียนที่ระลึก ธนบัตรที่ระลึก ตราสัญลักษณ์งานพระราชพิธี ซึ่งมีกอธิบายจากบนลงล่าง และจากซ้ายไปขวา หากมีสิ่งสำคัญอยู่ตรงกลาง ก็อาจเริ่มจากตรงกลาง แล้วขึ้นด้านบน ด้านซ้าย ด้านขวา และด้านล่าง ดังตัวอย่าง

“ความหมาย
ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล
เฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

อักษรพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. สีเหลืองทอง อันเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพอยู่กึ่งกลางตราสัญลักษณ์ **ขลิบรอบตัวอักษรด้วยสีทอง** บนพื้นวงกลมสีน้ำเงิน **ล้อมรอบด้วยกรอบโค้งเรียบสีเหลืองทอง** หมายความว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ **ด้านบนอักษรพระปรมาภิไธยเป็นเลข ๙** หมายถึง พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เลข ๙ นั้น **อยู่ภายใต้พระมหาพิชัยมงกุฎ**

ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

อันเป็นเครื่องประกอบพระบรมราชอิสริยยศของพระมหากษัตริย์ และเป็น
เครื่องหมายแห่งความเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราช ถัดลงมา**ด้านข้าง**
ซ้ายขวาของอักษรพระปรมาภิไธยมีลายพุ่มข้าวบิณฑ์สีทอง ซึ่งมีลัทธิศิลป
เศวตฉัตรประดิษฐานอยู่**เบื้องบน ด้านนอกสุด**เป็นกรอบโค้งมีลวดลายสี
ทองบนพื้นสีเขียว หมายถึง สีอันเป็นเดชแห่งวันพระบรมราชสมภพ อีกทั้ง
ยังหมายถึงความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์และความสงบรมเย็น **ด้านล่าง**อักษร
พระปรมาภิไธยเป็นรูปกระต่ายสีขาว กระต่ายนั้นทรงเครื่องอยู่ในลักษณะ
กำลังก้าวอย่าง อันหมายถึงปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ตรงกับ
ปีเถาะ ซึ่งมีกระต่ายเป็นเครื่องหมายแห่งปีนักษัตร โดยรูปกระต่ายอยู่บนพื้น
สีน้ำเงิน มีลายกระหนกสีทอง อันหมายถึงความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทย
ภายใต้พระบรมโพธิสมภาร **เบื้องล่าง**ตราสัญลักษณ์เป็นแพรแถบสีชมพู
ขลิบทอง เขียนอักษรสีทอง ความว่า พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔”

(ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔, ๒๕๕๕, หน้า ๒๘)

ตัวอย่างการเรียบเรียงจดหมายเหตุอธิบายการตั้งแต่งที่ประดิษฐานพระโกศพระศพ
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ โดยอธิบาย
จากบนลงล่าง ดังนี้

“พระโกศพระศพ

ภายในพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มุขด้านตะวันตกเป็นที่ประดิษฐาน พระโกศพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวง นราธิวาสราชนครินทร์ เหนือพระแท่นแว่นฟ้าเบญจดล ภายใต้ลัฏปฏุล เศวตฉัตร

พระโกศที่ประกอบพระอิสริยยศนั้นคือ พระโกศทองใหญ่ ซึ่งประดับ พุ่ม เฟื่อง ดอกไม้ไหว และดอกไม้เอว เต็มตามพระอิสริยยศ ทั้งนี้ ธรรมเนียม การประดับตกแต่งพระโกศ โดยปรกติมีดลหั่นกันเป็นหลายชั้นตาม พระเกียรติยศ พระบรมศพหรือพระศพ คราวนี้ พระราชทานเครื่องประดับ พระโกศครบทุกอย่าง ที่เรียกว่าพุ่มข้าวบิณฑ์นั้นประดับที่ยอดพระโกศ ถัดลง มาที่ชั้นกระจงฝาพระโกศประดับดอกไม้เพชร เรียกว่า ดอกไม้ไหว (ใบปรือ) ที่ปากพระโกศ โดยรอบห้อยเฟื่องเพชรมีพู่เงินห้อยเป็นระยะทุกมุมทั้ง ๘ มุม ที่เอวพระโกศประดับดอกไม้เพชรเรียกว่า ดอกไม้เอว โดยรอบอีกอย่างหนึ่ง

ที่เอวพระโกศด้านหน้าติดพระภูษาโยง ทอดลงมายังพานพระมหากฐิน บนเสาบัวกลุ่ม ซึ่งตั้งอยู่เบื้องหน้า พระภูษาโยงบนพานพระมหากฐินนั้น พับทบกันไว้ เมื่อมีการสดับปกรณ์พระศพ เจ้าพนักงานจะได้คลี่พระภูษา โยงออกไปจนถึงอาสน์สงฆ์ ใช้ลาดไปตามความยาวของอาสน์สงฆ์โดยมี ผ้าขาวรองอยู่ชั้นหนึ่งก่อน

พระโกศประดิษฐานเหนือพระแท่นแว่นฟ้าเบญจดล สลักลายดุน ประดับรัตนชาติสีขาว ชั้นพระแท่นแว่นฟ้าทองตกแต่งด้วยพุ่มแก้ว พุ่มตาดทอง เทียนไฟฟ้า และแจกันปักดอกไม้โลหะสีทอง ที่มุมพระแท่นแว่นฟ้าทองทุกชั้น ปีกสุวรรณฉัตรและสุวรรณฉัตรคันดาล (คันฉัตรที่มีรูปเป็นมุนฉาก ๒ ทบ) พระแท่นแว่นฟ้าทองที่ประดิษฐานพระโกศนั้นตั้งอยู่บนพระแท่นปิดทองทราย อีกทีหนึ่ง ตั้งพุ่มตาดทองในคูหาโดยรอบพระแท่นทองทราย

รอบพระแท่นทองทรายนั้น แวดล้อมด้วยเครื่องพระอภิรุมชุมสายหักทองขวาง (ปักไหมทองหักเส้นไปตามขวางลายลงไปบนผืนผ้า) ประกอบด้วยฉัตรชุมสาย ๓ ชั้น ฉัตร ๕ ชั้น ฉัตร ๗ ชั้น และบังแทรก”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์,
๒๕๕๓, หน้า ๖๗)

แม้ในการทอดพระกุษาโยง การใช้ภาษาที่เกิดภาพพจน์ก็เป็นสิ่งจำเป็นให้รู้ว่าการพระราชพิธีนั้น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติอย่างไร ดังตัวอย่าง

“...เจ้าพนักงานภูษามาลา**เชิญ**เสาบัว ๔ เสา สำหรับ**รองรับ**พระกุษาโยงมา**ตั้ง**เป็นระยะจาก**หน้า**พระแท่นที่ประดิษฐานพระโกศพระศพจนถึงธรรมาสน์ที่**ต้น**อาสน์สงฆ์ แล้ว**คลี่**พระกุษาโยงจากที่ประดิษฐานพระโกศพระศพ นำมา**พับ**ไว้ที่เสาบัว**ข้าง**ธรรมาสน์ แล้ว**ลาด**พระกุษาโยงอีกสายหนึ่งที่หน้าพระสงฆ์ทั้ง ๕ รูป จากนั้น **เชิญ**ปลายพระกุษาโยงทั้งสองสาย**สอด****เชื่อม****กัน**บนพานพระมหากฐิน เสร็จแล้วถวายความเคารพ

เวลา ๑๘ นาฬิกา ๒๒ นาที พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จไปทรง**ทอด**ผ้าไตรถวายสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ และพระสงฆ์ที่สวดธรรมคาถาทั้ง ๔ รูป แล้วประทับพระราชอาสน์ พระสงฆ์สดับปกรณ์ จบแล้ว เจ้าพนักงานภูษามาลา**พับ**พระกุษาโยงทั้งสองสายเข้าที่เดิม”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์,
๒๕๕๓, หน้า ๑๑๗)

เสาบัว

พระภูษาโยง

การลาดพระภูษาโยงบนเสาบัว

๓. องค์ความรู้ทางเนื้อหา

ในแต่ละวันมีเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งเหตุการณ์สำคัญระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือสำคัญเฉพาะองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เหตุการณ์เหล่านี้มีหลักฐานปรากฏในหลายลักษณะ เช่น ภาพถ่าย วิดิทัศน์ รายงานข่าว เอกสาร สิ่งพิมพ์ วัตถุอาคารสถานที่ ตลอดจนคำบอกเล่าของผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หลักฐานเหล่านี้หากมิได้รวบรวมเก็บรักษาไว้ให้เป็นระบบ บางรายการอาจสูญหายหรือเสื่อมสภาพ หรือหากได้รวบรวมเก็บรักษาไว้ก็เป็นข้อมูลที่กระจัดกระจายอยู่ในเอกสารหลายรูปแบบ หลายองค์กรที่เกี่ยวข้องกว่าจะได้รับการประเมินคุณค่าเพื่อส่งเก็บรักษาในหอจดหมายเหตุ ก็อาจเหลือเพียงบางส่วน ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อเวลาผ่านไป การศึกษาวิจัยทางประวัติศาสตร์ของชาติที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ ย่อมกระทำได้ยากขึ้น การเรียบเรียงจดหมายเหตุจึงเป็นกลวิธีหนึ่งในการร้อยเรียงหลักฐานเหล่านั้นเข้าด้วยกันตั้งแต่เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจนสิ้นสุดลง โดยทันทีที่ผู้วิจัยที่ประสงค์จะสืบค้นย้อนไปยังเอกสารปฐมภูมิของเรื่องที่เรียบเรียงไว้ก็สามารถกระทำได้ง่ายขึ้น ดังนั้น **องค์ความรู้ทางเนื้อหา** ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

องค์ความรู้ทางเนื้อหา มีกระบวนการดำเนินงาน ๗ ขั้นตอน คือ

๑. การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญ
๒. การศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์
๓. การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์
๔. การสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์
๕. การเรียบเรียงต้นฉบับจดหมายเหตุ
๖. การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูล
๗. การให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัย

๓.๑ การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญ

การพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดเป็นเหตุการณ์สำคัญ โดยทั่วไปจะพิจารณาจากลักษณะผลกระทบที่เกิดแก่ประชาชน เช่น

การสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ของจังหวัดตรัง มีความสำคัญต่อประชาชนและหน่วยราชการใน จังหวัดตรัง

การจัดงานแห่เทียนเข้าพรรษาของกลุ่มประเทศในลุ่มแม่น้ำโขง มีความสำคัญต่อ ประชาชนและพุทธศาสนิกชนในภาคอีสาน

การน้อมเกล้าฯ ถวายช้างสำคัญและพระราชพิธีขึ้นระวางสมโภช ที่จังหวัดนราธิวาส มีความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และประวัติศาสตร์จังหวัดนราธิวาส

การบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีความสำคัญต่อประชาชน ทั่วประเทศ เพราะพระธาตุพนมเป็นปูชนียสถานสำคัญในพระพุทธศาสนา

พระธาตุพนม

(ภาพเหตุการณ์)

สภาพความเสียหายที่บริเวณหาดกมลา จังหวัดภูเก็ต ถ่ายเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิที่จังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา ภูเก็ต ระนอง และสตูล มีความสำคัญระดับโลก เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกันในหลายประเทศ ก่อความเสียหายทั้งด้านชีวิต ทรัพย์สิน อาชีพ สาธารณประโยชน์ และสิ่งแวดล้อม มีผู้เสียชีวิตและสูญหายถึง ๒๙๖,๙๖๒ ราย เฉพาะในประเทศไทย มีผู้เสียชีวิตและสูญหายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศถึง ๘,๓๘๘ ราย

การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยของสมเด็จพระเจ้ากรุงเดนมาร์กและสมเด็จพระราชินีอินกริด มีความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ต่อสัมพันธ์ไมตรีระหว่างไทยกับราชอาณาจักรเดนมาร์ก และต่อประชาชนของทั้งสองประเทศ

การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์เพื่อเรียบเรียงเป็นจดหมายเหตุ จึงมีทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ สิ่งของ เนื้อหาอาจเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบประเพณีและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ดังตัวอย่าง จดหมายเหตุที่บันทึกเรียบเรียงโดยกลุ่มงานบันทึกเหตุการณ์ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร เช่น

รัฐพิธีเปิดสะพานพระรามหก ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ (จ/๒๕๕๖/๑๓)

บันทึกเหตุการณ์สุริยุปราคาครั้งสำคัญในประเทศไทย ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

(จ/๒๕๕๘/๓)

จดหมายเหตุงานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี
พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (จ/๒๕๕๙/๑)

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก่อการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากจอมพล แปลก
พิบูลสงคราม (จ/๒๕๐๐/๕ - ๑๑)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ
เยือนสหพันธ์มลายา ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๗ มิถุนายน ๒๕๐๕ (จ/๒๕๐๕/๑๐)
การเกิดวาทภัยครั้งร้ายแรงในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๒๕ - ๒๖
ตุลาคม ๒๕๐๕ (จ/๒๕๐๕/๑๖)

การประชุมองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ครั้งที่ ๘ ณ จังหวัดเชียงใหม่
ระหว่างวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ถึงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๙ (จ/๒๕๐๙/๒๓)

จดหมายเหตุพระราชพิธีราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดชฯ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พุทธศักราช ๒๕๑๔ (จ/๒๕๑๔/๑๓)
พระราชพิธีขึ้นระวางและสมโภชช้างสำคัญ จังหวัดนครราชสีมา วันที่ ๒๓ - ๒๕ สิงหาคม
๒๕๒๐ (จ/๒๕๒๐/๒)

จดหมายเหตุการบูรณะบุษบกทรงพระพุทธรูปมหาเมธีรัตนปฏิมากร พุทธศักราช
๒๕๒๕ - ๒๕๒๘ (จ/๒๕๒๕/๑๔ - ๑๖)

รัฐพิธีเปิดสะพานพระรามหก
เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๙๖

นับแต่สะพานพระรามหกได้เปิดเป็นปฐมฤกษ์ เมื่อ วันที่ ๑ มกราคม ๒๔๖๕ แต่วาระนั้นเป็นต้นมา สะพานนี้ได้อำนวยความสะดวกอย่างมหาศาลในด้านการขนส่งโดยเส้นทางรถไฟระหว่างกรุงเทพฯและหัวเมืองต่างๆทางภาคใต้ ครั้นเมื่อสงครามโลกครั้งที่สองเกิดขึ้น (เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สงครามมหาเอเชียบูรพา) ภัยเหตุฉนวนทางการเมือง ไทยได้เข้าอยู่ในค่ายของฝ่ายอักษะประเทศ ซึ่งเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับสหประชาชาติ ฝ่ายสหประชาชาติได้ระดมกำลังระเบิดทำลายเส้นทางคมนาคมและจุดยุทธศาสตร์สำคัญของฝ่ายอักษะอย่างกว้างขวาง โดยเหตุนี้ สะพานพระรามหกเป็นเส้นทางลำเลียงทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญของไทย จึงถูกโจมตีทางอากาศอย่างรุนแรงหลายคราว ครั้งที่ถูกโจมตีรุนแรงที่สุดจนสะพานชำรุดเสียหายไม่ไต่คือในวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๘ และได้ใช้สถานที่บางกอกน้อยเป็นเส้นทางลำเลียงสินค้าและยุทธสัณการะติดต่อกับจังหวัดทางภาคใต้ต่อไป

การรถไฟ ซึ่งในสมัยนั้นยังเป็นกรมรถไฟอยู่ มีพลเอกจรูญ เสรีวิจิตร เป็นอธิบดี ได้พยายามขอมงบประมาณเพื่อซ่อมสร้างสะพานนี้หลายคราว แต่เนื่องจากเป็นเงินจำนวนมากกับทั้งกำลังอยู่ในระยะเวลาแห่งการฟื้นฟูประเทศภายหลังสงครามซึ่งทุกอย่างกำลังอยู่ในสภาพขาดแคลน การซ่อมสร้างสะพานจึงยังไม่มีโอกาส ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๒ รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ย่อมมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พยายามจัดสรรค่าใช้จ่ายซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดมาอนุมัติเป็นเงินงบประมาณจ้างบริษัทสตีลและคัมบริคแอนด์เอนิเนียริง จำกัด แห่งประเทศ อังกฤษ (*The Cleveland Bridge and Engineering Co. Ltd.*) ซึ่งประกันราคาได้ให้เป็นผู้รับเหมารสร้างสะพานนี้ เป็นเงินทั้งสิ้น ๒๕,๕๖๑,๓๑๒.๗๖บาท งานซ่อมสร้างสะพานนี้เสร็จสิ้นเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๔๙๖ นอกเหนือจากการซ่อมสร้างสะพานซึ่งทางการรถไฟแห่งประเทศไทยต้องจัดทำเองมี การถมดินลาดขึ้นสะพาน ซ่อมกำแพงดินคอสะพานทั้งสองฟาก ปูพื้นไม้กระดานสำหรับทางคนเดิน สร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กบนสะพาน เสร็จสิ้นจนจะสามารถใช้การได้ตามเดิมทุกประการ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖ การซ่อมสร้างสะพานพระรามหกนับแต่เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๖ ใช้เวลายังสิ้น ๓๕ เดือน

เมื่อสภาพของสะพานพระรามอยู่ในลักษณะที่ให้การไต่ถั่งเดิมทุกประการแล้วกระทรวงคมนาคมจึงได้นำเรื่องเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดเพื่อใช้เป็นทางจราจรสืบไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้กำหนดวันเวลาอันเป็นมงคลฤกษ์ในวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ เวลา ๑๓.๓๐ น. (เวลา ๑๑.๑๕ น. - ๑๔.๔๕ น.)

ในวันเวลาดังกล่าวนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินี ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งอัมพรสถานพระวังดุสิต ไปประทับรถพระที่นั่งณสถานส่วนจิตสดา แล้วขบวนรถไฟพระที่นั่งก็เคลื่อนไปสู่สะพานพระราม หยดที่เชิงสะพานฝั่งพระนคร เมื่อเวลา ๑๔.๐๐ น. เสด็จพระราชดำเนินลงจากรถไฟพระที่นั่งเข้าสู่พล

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง รัฐพิธีเปิดสะพานพระรามหก วันที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

ประมวลแถลงการณ์และประกาศต่าง ๆ

ของคณะปฏิวัติ 16 กันยายน 2500

แถลงการณ์ฉบับที่ 1

พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย

บัดนี้ บ้านเมืองอยู่ในสถานการณ์อันแสนยุ่งยาก และมีแต่จะนำความทุกข์ลำบาก มาสู่ประชาชนชาวไทยทั้ห้ขึ้นทุกวัน ฉะนั้น คณะทหารจึงเห็นเป็นภาวะอันสุดแสนที่จะดำเนินการ โดยวิธีสงบ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ได้ต่อไป จึงจำเป็นต้องส่งกำลังเข้ายึดพระนคร ฯ และทำลาย สำคัญต่าง ๆ ไว้แล้วโดยสิ้นเชิง

ฉะนั้น ขอให้พี่น้องประชาชนทั้งหลาย จงตั้งอยู่ในความสงบ และคอยฟังประกาศ ของคณะทหารต่อไป

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

16 กันยายน 2500

ประกาศพระบรมราชโองการ

ตั้งผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ประ.

เนื่องด้วยปรากฏว่า รัฐบาลอันมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้บริหารราชการแผ่นดิน ไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน ทั้งไม่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ คณะทหารซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า ได้เข้ายึดอำนาจการปกครองไว้ได้ และทำหน้าที่เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ข้าพเจ้าจึงขอตั้ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นผู้รักษาพระนครฝ่ายทหาร ขอให้ประชาชนทั้งหลาย จงอยู่ในความสงบและให้ข้าราชการ ทุกฝ่ายฟังคำสั่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 16 กันยายน พุทธศักราช 2500

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง ประมวลแถลงการณ์และประกาศต่าง ๆ ของคณะปฏิวัติ วันที่ ๑๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๐๐

เรื่อง สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สิ้นพระชนม์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ประชวรพระโรคเป็นแผลที่พระคันทะ (ลำไส้) มีพระโลหิตออกมาก จนนายแพทย์ประจำพระองค์ได้ทูลเชิญเสด็จไปประทับรักษาพระองค์ ณ คีรีสามัคคีพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๘๘ ในครั้งนั้น นายแพทย์ได้ถวายการฉีดยา ๒ ครั้ง พระอาการก็ดีขึ้นเป็นลำดับ แล้วเสด็จไปประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหารตามปกติ ต่อมาถึงเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๑ ได้เกิดประชวรขึ้นเป็นครั้งสุดท้ายเป็นแผลที่พระคันทะ (ลำไส้) มีพระโลหิตออกทางพระมิ่งคนหนัก จึงเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๑ จึงได้เสด็จไปประทับรักษาพระองค์ที่คีรีสามัคคีพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์อีกครั้งหนึ่ง นายแพทย์ได้ถวายการรักษาพระโรคทางพระคันทะ (ลำไส้) มีพระอาการคอยดีขึ้น แต่ไม่ประทุรไขอยู่เสมอและเสวยพระกระยาหารไม่ได้ บางวันเสวยได้เพียงเล็กน้อย พระวรกายทรุดโทรมลงโดยลำดับ ครั้นวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๐๑ ได้ประชวรด้วยพระโรคเส้นโลหิตในสมองตีบ - ตัน รับสั่งไม่ได้ เสวยพระกระยาหารทางพระโอษฐ์ไม่ได้ นายแพทย์ถวายน้ำเกลือเข้าทางเส้นพระโลหิต ก็มีพระวรกายเบื่องชาเป็นอัมพาตเคลื่อนไหวไม่ได้ รับสั่งไม่ได้ ไม่รู้สึกพระองค์ และต่อมาได้เสวยพระกระยาหารเช้า - เพลทางสายยางพระอาการทรุดหนักลงโดยลำดับจนถึงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๐๑ นายแพทย์ประจำพระองค์ได้กล่าวว่าพระอาการดีขึ้น คงปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์สยามรัฐฉบับประจำวันวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๐๑ ดังนี้

" ตามที่มีข่าวว่า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าซึ่งประชวรมาเป็นอันกับตลอดเวลา ๒ ปี จนต้องประทับประจำที่คีรีสามัคคีพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และขณะนี้มีพระอาการเป็นพื้นวิถกถึง โดยที่พระวรกายเบื่องชาทั้งแถบเป็นอัมพาตไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ และบางขณะไม่ทรงรู้สึกพระองค์เป็นครั้งคราวตลอดวันจันทร์ที่แล้วไม่มีพระคำรัสเลยนั้น

บัดนี้ได้รับรายงานข่าวเมื่อเช้าวานที่ ๒ เดือนนี้แจ้งว่าตั้งแต่เช้าวานนี้เป้นตนมา พระอาการดีขึ้นกว่าเมื่อวันก่อน เคลื่อนไหวพระอาการได้เล็กน้อย และมีพระคำรัสเป็นครั้งคราว แต่อย่างไรก็ดีพระอาการโดยทั่วไปยังนับว่าอยู่ในขั้นเป็นพื้นวิถก "

ครั้นถึงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๑ วิชยกระเจาเสียงแห่งประเทศไทยก็ได้ประกาศข่าวการประชวรของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า ดังปรากฏในวิทยุสารประจำวันวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๑-๓๗ น้า ๗๒๒๗ มีดังต่อไปนี้

"รายงานพระอาการของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

พระอาการประชวรของสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ถึงวันที่ ๑๗ ตุลาคม พระอาการทั่วไปไม่ดีขึ้น เสวยพระกระยาหารเช้าและเพลได้เพียงเล็กน้อย ทรงอ่อนเพลีย บางวันประทุรไข นายแพทย์ได้ถวายน้ำเกลือเข้าทางเส้นพระโลหิตทุกวัน "

ต่อมาวันที่ ๒ พฤศจิกายน วิชยกระเจาเสียงแห่งประเทศไทยก็ได้แถลงข่าวประชวรอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในวิทยุสารประจำวันวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๑ น้า ๓๔๔๓ ดังนี้

"รายงานพระอาการประชวรของเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณ

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ สิ้นพระชนม์ พุทธศักราช ๒๕๐๑

ทรงดำริเห็นว่าสมควรที่จะตั้งกรมขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้น ๒๕๐๗ และ
๑๖๐๗ ขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้น
๑๖๐๗ ขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้นขึ้น
หมายกำหนดการ
พระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างนำ

วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน เวลา ๑๕ นาฬิกา กระบวนแห่ช้างนำออกจากเขาคินวนาทางประตูคนละพระบานที่ ๕ แล้วขบวนแห่หรือขบวน พระยานะราราชวงศ์ถิต ดนญะทองอิน เจ้าพระราชวังสุโขทัยทางประตูด้านในเขตเขต ข้างสำนักขุขันธ์ในวังพระยาหรือพระสงฆะกรมสมเด็จพระเจ้า ๒๐ รูปเจริญชัยมงคลคาถา ขบวนขบวนประโคมทองชัย สังข์ แตร และกรวยงัก

เวลา ๑๖ นาฬิกา.๓๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังโรงงานสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีและประทานแพรขาวแก่พระสงฆ์ ๒๐ รูป พระสงฆ์ออกโปรดธูปเทียนแด่จิตรลดา ทรงสืบนั่งยังอาสนะแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการ ทรงสวดพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์กรรมจักรีอุปจิตนุสรณ์และสักการีพร จมแล้ว ถวายทักษิณ ถวายพระพรลา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนโต๊ะหมู่บูชาพระมหากษัตริย์ เสด็จพระราชดำเนินกลับ

พรหมองค์ที่ขึ้นมาพระเทวกรรมและราชบัณฑิตจะไข่จกอุปเพินมธุราจุฑาพิศ
ต่อไป

วันนี้ แดงกายเกร็งจนแทบไม่มีสหายสะพายข้างเหิน
วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน เวลา ๙ นาฬิกา เจ้าพนักงานช้างคัน จะไถ่นำช้างสำคัญ
 ออกไปอานน้ำที่เขตรัว เสรีแล้ว เจ้าพนักงานเรวคนจะไถ่จักการกัฒมากรในทางสำคัญ
 พระสงฆ์ ๒ รูป ให้เจริญพระพุทธมนต์แก้วอันรับมากร แล้วรับพระราทานถัณฑ์กัฒมากร
 โดยไปรอกเลา ๆ ในพระราชมณฑกรเป็นพระราทานแทนพระองค์ พระสงฆ์มีพระราทาน
 ถัณฑ์แล้ว รับพระราทานจากเจ้าชัยไชยธรรม ถวายอนันตพนา ถวายอภิมงคลกัฒมากร

งานเลี้ยงพระในทอนเข้านี้ แต่เครื่องแบบปกติ
 กรรณึ่งเวลา ๑๖ นาที ๔๐ นาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนัก
 จิตรลดารโหฐาน พระราชวังสราญ ไปยังโรงช้างสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างสำคัญ ณ โรงช้างสำคัญ
พระราชวังดุสิต วันที่ ๑๐ - ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๐๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ เสด็จเยือนสหพันธมลายา

พ.ศ. ๒๕๐๕

หมายเหตุ

ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหพันธมลายาเป็นทางราชการ ตามคำทูลเชิญของกษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินี ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ถึง ๒๓ มิถุนายน ศกนี้ นั้น โฆษกกระทรวงการต่างประเทศแถลงว่า กำหนดการเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

วันพุธที่ ๒๐ มิถุนายน เสด็จพระราชดำเนินโดยเครื่องบินพระที่นั่งไปยังกรุงกัวลาลัมเปอร์ และประทับ ณ อิสตานา เตคาฆู ซึ่งจัดถวายเป็นที่ประทับ ในวันนี้ จะได้เสด็จเยี่ยมกษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินี ณ พระตำหนักอิสตานา เนการา หลังจากนั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมลายาพร้อมด้วยภริยา ตลอดจนหัวหน้าคณะทูตต่างประเทศพร้อมด้วยภริยา เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ ที่ประทับ ทอนคำ กษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินี ทรงจัดงานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ ถวาย ณ พระตำหนักอิสตานา เนการา

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มิถุนายน ทอนเข้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและกษัตริย์แห่งมลายา เสด็จเยี่ยมกรมตำรวจสหพันธมลายาและวางพวงมาลา ณอนุสาวรีย์ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ แล้วเสด็จเยี่ยมกระทรวงการพัฒนาศนบท ต่อจากนั้น จะได้เสด็จไปยังปอร์ต สเวตเตนแฮม เพื่อทรงตรวจโครงการร่อนน้ำลึกใหม่ของช่องแคบอรัลกลาง โดยประทับเรือ "มูเตียรา" และเสวยพระกระยาหารกลางวันบนเรือ

สำหรับสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถและพระราชินีแห่งมลายาเสด็จเยี่ยมโรงพยาบาลเด็กใหม่เปสอ และสำนักงานใหญ่ของสภามันสตรี พระราชินีแห่งมลายาทรงจัดพระกระยาหารกลางวันถวาย ณ พระตำหนักอิสตานา เนการา

ในคองมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายไทยในกัวลาลัมเปอร์เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วเสด็จทอดพระเนตรมหาวิทยาลัยมลายา ในวันนี้ นายกรัฐมนตรีและรัฐบาลสหพันธมลายาจัดถวายพระกระยาหารค่ำ

วันศุกร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ทอนเข้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยกษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินี เสด็จไปยังแคเมอรอนไฮแลนด์ ทั้งสองพระองค์จะเสวยพระกระยาหารกลางวันเป็นการส่วนพระองค์ ที่เมาท์เวอร์นอน ซึ่งจัดถวายเป็นที่ประทับ ทอนคำกษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินีจับคู่เพ่ดินเนอร์ถวายที่ฮิลทอม

วันเสาร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ทอนเข้าทั้งสองพระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรการไฟฟ้าพลังน้ำแคเมอรอนไฮแลนด์ เสวยพระกระยาหารกลางวันเป็นการส่วนพระองค์ที่เมาท์เวอร์นอน ทอนคำกษัตริย์แห่งมลายาและพระราชินีจับคู่เพ่ ดินเนอร์ถวาย ณ ที่ประทับ

วันอาทิตย์ที่ ๒๔ มิถุนายน ทอนเข้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จฯ เยือนสหพันธมลายา พุทธศักราช ๒๕๐๕

พิชัยข่อยฟ้าพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธารวาส

ตำบลท่าช้างวังหน้า จังหวัดพระนคร

วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๕

พระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธารวาส หรือเรียกกันอย่างสามัญว่า "วัดพระแก้ววังหน้า" ประดิษฐานอยู่ในบริเวณโรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ตำบลท่าช้างวังหน้า จังหวัดพระนคร เป็นปูชนียสถานสำคัญเก่าแก่แห่งหนึ่งในประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ คู่เคียงกันมากับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ววังหลวง บัดนี้ตกอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก เป็นที่น่าเสียดายและรู้สึกสงเวชสลดใจแก่บรรดาผู้พบเห็นอย่างยิ่ง แผนผังการก่อสร้างตลอดจนแบบแปลนของพระอุโบสถนี้ เป็นรูปจตุรมุข นับว่าสวยงามวิจิตรแปลกกว่าพระอุโบสถอื่น ๆ ในพระนคร และที่สำคัญยิ่งก็คือมีภาพเขียนสีหรือจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ ยังสวยงามคงงามมาก เป็นภาพเกี่ยวกับตำนานพระพุทธสิหิงค์ และเรื่องพระประวัติองค์พระพุทธเจ้า ๒๔ พระองค์ มีมือข้างสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งยากที่จะหาชมจากแห่งใดได้ แม้ว่าพระอุโบสถหลังนี้จะได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์มาบ้าง แต่ก็เพียงประทังไว้ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ พระอุโบสถนี้ถูกระเบิดทำลายเสียหายไปอีกบางส่วน ทำให้ภาพเขียนภายในชำรุดลบเลือนเพราะถูกน้ำฝนไหลรั่วจากหลังคา กรมศิลปากรได้พยายามแก้ไขและซ่อมแซม แต่ก็รักษาไว้เพียงบางส่วนเท่าที่งบประมาณอำนวยให้ นับแต่นั้นมาจนบัดนี้ประมาณเกือบ ๒๐ ปี ก็มิได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์อีกเลย จึงทรุดโทรมมากขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ คณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาลคณะปฏิวัติมี พณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้กรมศิลปากรดำเนินการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติขึ้นในบริเวณใกล้เคียงกับพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธารวาส และต่อมาได้แต่งตั้งให้ พณฯ พลเอกถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติ พณฯ ได้พิจารณาเห็นว่าพระอุโบสถดังกล่าวชำรุดทรุดโทรมมาก ไม่สมควรเป็นปูชนียสถานสำคัญในใจกลางพระนคร หากการก่อสร้างโรงละครแห่งชาติและอาคารเพิ่มเติมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะทำให้ไม่จำเริญตาและไม่ก่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ใดพบเห็น จึงได้ให้กรมศิลปากรร่วมกับสำนักงานประมาณ พิจารณาปฏิสังขรณ์ให้คงคืนสภาพเดิม โดยแบ่งการบูรณะเป็นสามระยะ ๆ แรกทำการบูรณะเครื่องบนก่อนมี หลังคา ช่อฟ้า ใบระกา และหนามนเป็นต้น บัดนี้การบูรณะปฏิสังขรณ์ในระยะแรกใกล้จะสำเร็จเรียบร้อยแล้วบริบูรณ์ตามกำหนด กรมศิลปากรจึงได้เชิญ พณฯ พลเอกถนอม กิตติขจร รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำพิธียกช่อฟ้าในวันพุธที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๕

วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๕ เวลา ๙.๐๐ น. ประธานในพิธีมาถึงบริเวณพิธี ผ่านแถวนักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์และโรงเรียนช่างศิลป์ ซึ่งตั้งรอรับและทักความเคารพ เมื่อถึง

— เต้นพิธี

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พิธียกช่อฟ้าพระอุโบสถวัดบวรสถานสุทธารวาส ตำบลท่าช้างวังหน้า จังหวัดพระนคร
วันที่ ๑๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๐๕

หมายกำหนดการ
เสด็จพระราชดำเนินไปรับการมอบเกล้าฯ ถวายรางวัลสำคัญ
และพระราชพิธีสมโภชวันบวช
มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๔

ทรงพระราชดำริเห็นว่า การมีมหรสพสำคัญเกิดขึ้นในราชอาณาจักร โบราณประเพณีนิยมว่าเป็น
สิริมงคลอันอุดมแก่ประเทศชาติ ก่อปรวญข้างสำคัญนี้เกิดขึ้นในนคร เชียงใหม่ ซึ่งใ้โครงการพระตำหนักภูพิง
ราชินีเวทน์ไว้เป็นที่ประทับ เสด็จควมเฝ้าพระราชฐานประจำในนครนี้ เมื่อกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการ
จังหวัด เจ้าอาวาสสำคัญ พร้อมทวยชาวนคร เชียงใหม่ ไ้ครอบเกล้า ฯ ถวายข้างสำคัญเข้านี้ จึงทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สำนักพระราชวังกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงรับและให้ขังการพระราชพิธี
สมโภชขึ้นระวางที่นคร เชียงใหม่ เชื้อเป็นสิริมงคลแก่ชาว เชียงใหม่ เป็นศรีแก่ประเทศชาติ ดังมีรายการต่อไปนี้

เสด็จฯ ไปรับการนอมเกล้าฯ ถวายข้างสำคัญ
ที่โรงแรมยา อำเภอสันกำแพง

เวลา ๑๕ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พิธีพลี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอุทิศ
รูปเทียนบูชาพระพุทธรูป แล้วทรงมีพระราชดำรัสแก่ท้าวทองกีบม้า กรมหมื่นมงคลพรตภูพานธมมโกลาฯ ถวาย
ช้างสำคัญ และกราบบังคมทูลเบิก นายแก้ว ปัญญาคง ผู้เป็นเจ้าของช้างสำคัญเข้าทูลแสดงอุทิศพระบาท แล้ว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ขึ้นเถลิงถวัลย์น้ำพระพุทธมนต์พระราชทานแก่ผู้ทรงช้างสำคัญ ขณะนี้
พระสงฆ์ ๑๐ รูป จะได้อุทิศขันธ์มงคลคาถา ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย สنجข์ แตร ดุริยางค์ เมื่อทรง
หลั่งน้ำพระพุทธมนต์พระราชทานแก่ช้างสำคัญแล้ว พระราชทานเครื่องคางภรณ์ผ้าห่มแก่ให้พระราชวัง เมือง
ไปแจ้งพระราชนางช้างสำคัญ ภริยานี้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ จะได้นุ่่นเกล้าฯ ถวายพวงมาลัยแด่
สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อทรงฉลองพระราชทานแก่ช้างสำคัญ แล้วเสด็จฯ เข้าประทับ
ในพิธีพลี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแก่พระสงฆ์ ๑๐ รูป พระสงฆ์ถวาย

ที่โรงพยาบาล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ วันจันทร์ ที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๙

จดหมายเหตุ

เรื่องพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ความเป็นมาในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์

เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามแก่ประชาชนชาวไทย อันถือเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญยิ่งเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การปกครองของประเทศ ที่พระมหากษัตริย์ทรงสละพระราชอำนาจอันล้นพ้นของพระองค์ให้แก่ประชาชนชาวไทย นำประเทศชาติเข้าสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้าในด้านการปกครอง ทัดเทียมนานอารยประเทศ หลังจากประเทศไทยได้มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว บรรดาสมาชิกรัฐสภาและรัฐบาลในแต่ละสมัยต่างรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น จึงได้มีการเรียกร้องให้มีการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นในเวลาต่อมา

ความเคลื่อนไหวในการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เริ่มขึ้นในปีพุทธศักราช 2512 นายประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ เลขาธิการรัฐสภาในสมัยนั้น ได้มีบันทึกลงวันที่ 29 ธันวาคม 2512 ถึงพันเอก นายวรการบัญชา ประธานรัฐสภา (ผ่านประธานสภาผู้แทนราษฎร) เกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารรัฐสภาหลังใหม่ หรือสำนักงานเลขาธิการรัฐสภาในปัจจุบัน ความตอนหนึ่งว่า "ความต้องการของรัฐสภา นอกจากห้องประชุมสภา ห้องประชุมกรรมาธิการ สโมสรรัฐสภา และห้องทำงานของสมาชิกแล้ว กระผมได้ปรึกษารื้อกับประธานอนุกรรมการเขียนแบบให้เตรียมหาสถานที่ตั้งอนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ด้วย โดยตั้งความมุ่งหมายไว้ว่า อนุสาวรีย์นั้น จะแสดงถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ ตามที่คณะราษฎรได้กราบบังคมทูล

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชพิธีราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเสนาธิการพระราชวัง กำหนดเตรียมการพระราชพิธีราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณี คือ งานทรงบำเพ็ญพระราชกุศล และเสด็จออกมหาสมาคมเพื่อทรงรับคำถวายพระพรชัยมงคล และทรงมีพระราชปรารภว่า ควรจัดแค่โดยสังเขปเพื่อเป็นการประหยัดและเหมาะสมแก่สถานการณ์บางอย่าง นอกจากนี้งานพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบรมอัฐิสมเด็จพระบรมราชชนก และทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลในวันที่ ๙ มิถุนายน ซึ่งเป็นงานประจำปีโปรดเกล้าฯ ให้จัดไปตามเดิม สำนักพระราชวังจึงได้ร่างหมายกำหนดการขึ้น ๒ แผนก ๑ ถวายเป็น ๒ งาน

งานที่ ๑ หมายกำหนดการเสด็จออกทรงรับคำถวายพระพรในสนามพลศึกษาเสด็จเลียบถวัลยราชสมภพ ๒๕ พรรษา

งานที่ ๒ หมายกำหนดการพระราชกุศลทักษิณานุปทานถวายพระบรมอัฐิสมเด็จพระบรมราชชนก และบำเพ็ญพระราชกุศลวันสวรรคตพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลเช่นเดียวกับปีก่อน ๆ ออกหมายกำหนดการต่างหากไม่เกี่ยวกับงานพระราชพิธีราชาภิเษก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวัง ดำเนินการออกหมายกำหนดการความที่หนึ่งเกล้าฯ ถวายนั้นได้

สำนักพระราชวังจึงได้ดำเนินการออกหมายกำหนดการกราบบังคมทูลพระบรมวงศานุวงศ์ และแจ้งแก่กระทรวงมหาดไทย ตลอดจนส่งไปโฆษณาตามสื่อมวลชน และได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เปิดปราสาทพระเทพบิดร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อประชาชนเข้าถวายบังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ในวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๔ เวลา ๐๘.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. นอกจากนี้ได้ตกแต่งบริเวณที่ประทับประกอบด้วยต้นไม้เขียวรอบพระปรางค์ไทย ๓ ที่ เป็นเขตพระราชฐานและพระที่นั่ง ทุกแห่ง โดยเฉพาะที่บ่อน้ำอมฤตจักร มุขพระบรมมหาราชวังด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ตั้งนพปฎลเศวตฉัตรขนาดใหญ่ค้ำคองไฟสลัมปิตเป็นจันทระอีกด้วย

ส่วนภายในพระบรมมหาราชวัง ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดให้มีพรพศุภวิสาขกคนตรีบรรเลง ณ สนามหลังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ตั้งแต่วันที่ ๘ ที่ ๙ ที่ ๑๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๔ เวลา ๑๘.๐๐ น. ถึง ๒๓.๐๐ น. วงดุริยางค์คนตรีที่นำบรรเลงมีของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ กรมตำรวจและของกรมศิลปากร เพื่อประชาชนเข้าชมและฟังตลอด ๓ วัน

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระราชพิธีราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๑๔

จดหมายเหตุ

การเดินทางของคณะนักศิลป์ กรมศิลปากร

ไปแสดง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

15 เมษายน - 6 พฤษภาคม 2519

บันทึกโดย

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

ไทยกับจีนนั้นมีความสัมพันธ์ทางการทูตสืบเนื่องกันมายาวนานกว่า 700 ปี นับแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สหภาพโซเวียตเข้ายึดครองแมนจูเรียและได้จัดตั้งกองทัพจีนแดงขึ้น เจียงไคเช็ค ผู้นำจีนซึ่งเป็นผู้ประกาศต่อต้านคอมมิวนิสต์จึงต้องทำสงครามกับกองทัพคอมมิวนิสต์จีนแดง และในปี พ.ศ. 2490 กองทัพคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของประธานเหมาเจ๋อตงก็เป็นฝ่ายประจักษ์ชนะ เจียงไคเช็คต้องหนีไปอยู่ไต้หวัน ในปี พ.ศ. 2491 และตั้งรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐจีน (จีนคณะชาติ) ขึ้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2514 สาธารณรัฐจีนต้องเสียที่นั่งในสหประชาชาติให้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีน ประธานาธิบดี ริชาร์ด เอ็ม. นิกสัน แห่งสหรัฐอเมริกาได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2515 และได้ประกาศรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย อันเป็นผลให้ประเทศเสรีทั้งหลายต่างเริ่มแสดงความเคลื่อนไหวในการติดต่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนมากขึ้นโดยลำดับ

สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่ประธานเหมาเจ๋อตงได้นำลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาปกครองแผ่นดินใหญ่ เมื่อ พ.ศ. 2490 แล้ว ประเทศไทยซึ่งเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกา ก็ได้ให้การรับรองรัฐบาลของประธานาธิบดีเจียงไคเช็คแห่งสาธารณรัฐจีน นับแต่นั้นมา ประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ขาดการติดต่อกันมาชั่วนิรันดร์ จนกระทั่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติแล้ว ในปลายปีพ.ศ. 2515 สาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มเชิญนักกีฬาเหิงเหิงไปแข่งขันในกรุงปักกิ่ง และหลังจากนั้นมาได้มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของคณะนักกีฬา คณะผู้แทนการค้า คณะแพทย์ คณะผู้แทนรัฐสภา จนในที่สุดหม่อมราชวงศ์กึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนตามคำเชิญของนายโจวเอินไหล นายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 30 มิถุนายน ถึง 6 กรกฎาคม 2518 เพื่อลงนามอย่างเป็นทางการในการเปิดสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสอง การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตครั้งนี้ใหม่ จึงได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2518 อันเป็นวันลงนามในแถลงการณ์ร่วมกัน

ความคำวิเกี่ยวกับการส่งคณะนักศิลป์ไปแสดง

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง การเดินทางของคณะนักศิลป์ กรมศิลปากร ไปแสดง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน
วันที่ ๑๕ เมษายน - ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

พระราชพิธีขึ้นระวางและสมโภชช้างสำคัญ

จังหวัดนราธิวาส

วันที่ 23 - 25 สิงหาคม 2520

ภาคที่ 1

ประวัติความเป็นมา

ช้างสำคัญที่อุปถัมภ์ขึ้นมาจากพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปลายปี พุทธศักราช 2518 ยังมีประวัติความเป็นมาดังนี้

เมื่อปีพุทธศักราช 2518 ราษฎรจังหวัดนราธิวาสชื่อ นายมายี มามู อายุ 50 ปีเศษ ภูมิลำเนาเดิม อยู่บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 4 ตำบลมโนังตายอ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส ได้เดินทางพร้อมครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ภรรยา 1 คน และบุตร 3 คน ไปประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน อยู่บนเขาถ้ำกอชา หมู่ที่ 7 ตำบลจะแนะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยปลูกพืชจำพวกยางพารา ถั่วฝักยาว และพืชผักอื่น ๆ ในขณะที่พืชผลในไร่ กำลังเจริญงอกงามได้มีช้างป่ามารบกวนกิน ถั่วฝักยาว และข้าวโพด ซึ่งปลูกไว้อยู่เสมอ นายมายี มามู ได้พยายามขับไล่อยู่ตลอดเวลา ต่อมาวันหนึ่งในเดือนมกราคม 2518 มีแม่ช้าง และลูกช้างทั้ง 2 ตัว มาถึงพื้นที่นายมายี มามู ปลูกไว้ นายมายี มามู จึงทำการขับไล่แม่ช้างไคหนีไปทิ้งลูกช้างซึ่งยังอายุน้อยอยู่ไว้ นายมายี มามู ได้นำลูกช้างทั้ง 2 ตัวกลับมาเลี้ยง โดยเลี้ยงด้วยน้ำนมและพืชผักเท่าที่จะหาได้ตามฐานะ และตั้งชื่อลูกช้างเป็นภาษาพื้นเมืองว่า "จิ" เมื่อเลี้ยงไว้ได้ประมาณ 1 เดือน ลูกช้างก็ล้มป่วยลงไม่ยอมกินอาหาร นายมายี มามู จึงขอให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงช่วยเยียวรักษารักษา และกล่าวกับลูกช้างเป็นภาษามลายูว่า "มาแกะและเนาะวีรายอ" ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า "กินอาหารเสียเถิด แล้วจะนำถวายพระเจ้าอยู่หัว" ตั้งแต่นั้นมา ลูกช้างก็กินอาหารเป็นปกติ และหายจากอาการป่วย นายมายี มามู เลี้ยงลูกช้างได้ประมาณ 8 เดือนเศษ ก็เห็นว่าลูกช้าง

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระราชพิธีขึ้นระวางและสมโภชช้างสำคัญ จังหวัดนราธิวาส

วันที่ ๒๓ - ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

รายงานการสำรวจ
มุนบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร

การสำรวจมุนบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร เพื่อตรวจสอบสภาพทั่วไปของโครงสร้าง รูปแบบ องค์ประกอบในการตกแต่ง ซึ่งชำรุดทรุดโทรมโดยสภาพชัยแห่งพิภพสัมภาระต่าง ๆ และเหตุอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นโดยสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อการรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับประกอบกวดพิจารณา และกำหนดแผนงานบูรณะปฏิสังขรณ์ให้ถาวรในโอกาสต่อไป การสำรวจมุนบก ได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ถึงวันเสาร์ที่ 6 มีนาคม 2525 มีรายการที่ได้จากการสำรวจต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไป มุนบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร มีโครงสร้างตั้งแต่ฐานฐาน ตัวเรือนมุนบก และส่วนหลังคาทำด้วยไม้ประกอบเข้าด้วยกันทั้งสิ้น โครงสร้างแต่ละส่วนนี้อาจถอดออกได้ มุนบกได้รับการบุด้วยทองคำเป็นแผ่นจำหลักลวดลายต่าง ๆ และประดับด้วยรัตนชาติ ตั้งแต่ฐานชั้นล่างสุดขึ้นไปจนกระทั่งปลายสุดแห่งหลังคา มุนบก ภายในเรือนมุนบก และเพดานประดับด้วยกระจกเงาตัดเป็นแผ่นขนาดใหญ่
2. รูปแบบมุนบก รูปแบบของมุนบกองค์นี้ อาจแบ่งการพรรณนาออกได้เป็น 3 ส่วน คือ
 - 2.1 รูปแบบส่วนฐานมุนบก ฐานที่รองรับตัวเรือนมุนบกซึ่งตั้งอยู่บนอิฐระแนงแนวพื้นขึ้นไป มีลักษณะของรูปแบบแต่ละส่วน ทั้งซ้อนลำดับกันขึ้นไปดังนี้
 - 2.1.1 ฐานชั้นล่าง ฐานส่วนล่างหรือฐานชั้นที่ 1 เป็นฐานบัวตื้น ย่อมุมไม้สิบสอง ท้องใบในหน้ากระดานฐานบัวตื้นทั้ง 4 ด้าน ประดับทองคำเป็นแผ่น จำหลักลวดลาย นาคู หึงพื้นโปร่ง เป็นแบบลายลูกฟัก ประจำยามก้ามปูเครือกระหนกขยับพื้นใต้แผ่นทองแผ่นจำหลักลายด้วยกระจากปัดสีเขียว สีปากฐานมีลวดสองชั้น ประดับกระจิงตาอ้อยแถวหน้า กระจิงปฏิฐานแถวหลัง
 - 2.1.2 ฐานชั้นที่ 2 ฐานชั้นนี้เป็นฐานเท้าสิงห์ ย่อมุมไม้สิบสอง พื้นในเท้าสิงห์ ท้องสิงห์และงูสิงห์ ประดับทองคำเป็นแผ่น จำหลักลายเครือกระหนกใบเทศ นาคู หึงพื้นโปร่ง ขยับพื้น ใต้แผ่นทองจำหลักด้วยกระจากเกรียบสีชา พื้นทองธัสดงในฐานสิงห์ ประดับด้วยทองคำจำหลักลายเครือกระหนก ขยับพื้นด้วยกระจากปัดสีเขียว บัวหลังสิงห์ ประดับด้วยทองคำจำหลักและนาคูหึงพื้นโปร่ง เป็นลายบัวคว่ำ ขยับพื้นด้วยกระจากเกรียบสีชา
 - 2.1.3 ฐานชั้นที่ 3 ฐานชั้นนี้เป็นฐานบัวจงกล ปากฐานประกอบด้วยท้องไม้หน้ากระดานรอบทั้ง 4 ด้าน พื้นในฐานบัวจงกล ประดับทองคำเป็นแผ่นจำหลักเป็นลายกลีบบัววางลำดับไปโดยรอบท้องใบในหน้ากระดานประกอบด้วยปากฐานบัวจงกล ประดับทองคำเป็นแผ่น จำหลักลายนาคูหึงพื้นโปร่ง เป็นแบบลายลูกฟัก ประจำยามก้ามปูใบเทศ ขยับพื้นกระจากปัดสีเขียว ปากฐานมีลวดสองชั้นประดับกระจิงตาอ้อยแถวหน้า กระจิงปฏิฐานแถวหลัง

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง รายงานการสำรวจมุนบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร พุทธศักราช ๒๕๒๕

จดหมายเหตุเรื่องพระประสูติการ
พระราชพิธีสมโภช 3 วัน สมโภชเดือน และขึ้นพระอู่
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ
โดย หอจดหมายเหตุแห่งชาติ
ผู้บันทึก นางสาวทรงสรณ์ นิลกำแหง
และ นางสาวธีรรัตน์ วงศ์แสงยม

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ เป็นพระธิดาพระองค์ที่สอง
ในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กับ พระชนมามา
เรื่ออากาศเอกวีระยุทธ ดิษยะศริน ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ ที่ 6 พฤษภาคม พุทธศักราช
2527 เวลา 5 นาฬิกา 4 นาที 18 วินาที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระนามตามที่สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ช.9)
วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงพระนามถวายว่า อติยาทรกิติคุณ อันมีความหมายว่า อติดี โลก +
อาทร เอื้ออาทร + กิติ เกียรติ เลื่องลือ + คุณ ความดี รวมความหมายว่า มีคุณความดี
อันเป็นเครื่องเอื้ออาทรโลก ที่เป็นเกียรติ ที่เลื่องลือ มีเกียรติคุณเอื้ออาทรโลก

พลกนิกรชาวไทยได้เริ่มสำนึกขานอันเป็นนามมงคลเกี่ยวกับการทรงพระครรภ์
ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เมื่อสำนักพระราชวัง
ได้ออกประกาศความว่า

ประกาศสำนักพระราชวัง
เรื่อง สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงพระครรภ์
ฉบับที่ 1

ขณะนี้ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงพระ
ครรภ์ได้ประมาณ 3 เดือน และจะมีพระประสูติกาลประมาณกลางเดือนพฤษภาคม 2527

๑๓๖๓

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง พระประสูติการ พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน สมโภชเดือน
และขึ้นพระอู่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ พุทธศักราช ๒๕๒๗

จดหมายเหตุงานประเพณีลากพระรอนพิบูลย์

ประวัติอำเภอรอนพิบูลย์

รอนพิบูลย์ เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมเป็นป่ากร้าง ทุรกันดาร มีภูเขาใหญ่น้อยสลับซับซ้อน เป็นแหล่งโรคภัยไข้เจ็บ และชุกชุมไปด้วยสัตว์ร้าย นานาชนิด แต่แทบทุกตารางนิ้วของผืนดินรอนพิบูลย์ก็อุดมไปด้วยแร่ดีบุก ซึ่งเป็นสินแร่ที่สำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของโลก ดินทุรกันดารแถบนี้เริ่มก่อตัวเป็นชุมชนมานานเมื่อมีชาวจีนกลุ่มหนึ่งอพยพเข้ามาบุกเบิกตั้งกองผลิตแร่ ชาวจีนกลุ่มนี้ดำเนินชีวิตตลอดจนผูกพันกับไข้ป่าและเผชิญกับสัตว์ร้ายต่างๆ อย่างทรหด ท้อมตายไปก็มีเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีชาวจีนกลุ่มใหม่ ๆ โดยเฉพาะชาวจีนจากสิงคโปร์ เข้ามาตั้งรกรากทำเหมืองแร่มากขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งมีความบางตอนจากรายงานตรวจราชการมณฑลนครศรีธรรมราชของพระยาสุมนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เมื่อปีพุทธศักราช 2442 ได้ระบุถึงความอุดมสมบูรณ์ของสินแร่ดีบุก ผู้ทำเหมืองแร่ และการขนส่งแร่ดีบุกของรอนพิบูลย์ ไว้ดังนี้

“ภาษีดีบุกเมืองนครศรีธรรมราชศก 115 ถูกขาดไปแต่กรุงเทพ ฯ ปี 1 ได้เงิน 17200 บาท ศก 116 ให้อำเภอประมาณเงิน 100 ชั่ง เห็นว่าเงินค่าเกินไป จึงให้ทำเป็นรัฐบาล เก็บค่าเงินที่เหมืองรอนพิบูลย์ 16234 บาท 4 อัฐ ยังอำเภอ ลำพูน ฉวาง กลาย สิบด 4 อำเภอ ให้ถูกขาดปีหนึ่ง 33 หาบ คิดราคาหาบละ 37 เหรียญ เป็นเงิน 2665 เหรียญ รวมทั้งที่ให้ผู้ถูกไปแสทำเองเงิน 18899 บาท เงินขึ้นกว่าศก 115 เงิน 1699 บาท

อนึ่งในศก 117 นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้แก้ไขพระราชบัญญัติภาษีดีบุกลดลงเป็น 10 ชั่ง 1 หรือ 100 ชั่ง 10 นี้ พวกจีนนายเหมืองมีความยินดี ใ้ทำดีบุกมากขึ้น แลจำนวนเงินซึ่งทำดีบุกอยู่ในเหมืองรอนพิบูลย์ซึ่งมีอยู่แล้ว 500 คนเศษ จีนใหม่ที่มาจากสิงคโปร์ขึ้นไปทำเหมืองดีบุกในตนปี 117 นี้อีกประมาณ 100 คนเศษ เห็นด้วยเกล้า ฯ ว่าในศก 117 นี้ ถึงพิศภาษียดีบุกลดลงเก็บภาษียดีบุกได้น้อยกว่าศก 116 แต่ดีบุกขึ้นราคาศก 116 ขายหาบ 1 เงิน 37 เหรียญ อย่างแรง ศก 117 ดีบุกราคาถึงหาบละ 46 เหรียญครึ่ง

/เงินขึ้น...

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานประเพณีลากพระรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕

ภาคที่ ๒

การประดิษฐานพระบรมศพ การบำเพ็ญพระราชกุศล การบำเพ็ญพระกุศล และการบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพ

เสด็จสวรรคต

ก่อนเสด็จสวรรคตสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงเริ่มประชวรและเข้ารับการรักษาพระองค์ที่ โรงพยาบาลศิริราชครั้งแรกด้วยพระโรคกระดูกพระโสณิ (สะโปก) ด้านขวาหักเนื่องจากทรงหกล้มในห้องบรรทม ขณะประทับอยู่ที่วังสระปทุม เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ คณะแพทย์ได้ถวายการตรวจพระวรกาย และถวายการตรวจทางรังสีวิทยาแล้วให้การวินิจฉัยว่า หัวกระดูกพระโสณิด้านขวาหัก จึงได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินเข้าประทับรักษาพระองค์ ณ ตึก ๗๒ ปี ชั้น ๕ โดยคณะแพทย์ได้ถวายการผ่าตัดเปลี่ยนหัวกระดูกพระโสณิ ซึ่งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยไม่ปรากฏพระอาการแทรกซ้อนแต่อย่างใด สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีประทับรักษาพระองค์อยู่จนถึงวันที่ ๑๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๑๔ จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประทับยังวังสระปทุมอยู่ระยะหนึ่ง แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปประทับและทรงงานตามปกติ ณ พระตำหนักดอยตุง

ต่อมาในปีพุทธศักราช ๒๕๑๖ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีพระอาการประชวรเกี่ยวกับพระนาภีและมีพระอาการแทรกซ้อนเล็กน้อย จึงได้เสด็จพระราชดำเนินจากพระตำหนักดอยตุงเข้าประทับรักษาพระองค์ ณ ตึก ๗๒ ปี ชั้น ๕ โรงพยาบาลศิริราช อีกครั้งหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๖ จนถึงวันที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๗ จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประทับ ณ วังสระปทุม ในปลายปีพุทธศักราช ๒๕๑๗ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีพระอาการประชวรอีก เนื่องจากเจริญพระชนมายุมากจึงได้เสด็จฯ เข้าประทับรักษาพระองค์ที่ตึก ๗๒ ปี โรงพยาบาลศิริราชอีกครั้ง ด้วยโรคพระหทัยและพระโลหิตออกในกระเพาะอาหาร ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗ จนถึงวันที่ ๒๖ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ ซึ่งในระหว่างนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเข้ารับการรักษาพิเศษ และประทับรักษาพระองค์ ณ ตึก ๘๔ ปี ด้วยเช่นกัน จึงได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีหลายครั้ง ตรวจจนกระทั่งทั้งสองพระองค์ทรงพักฟื้นพระวรกายจนเป็นที่ไว้วางใจของคณะแพทย์ที่ถวายการรักษาแล้ว จึงได้เสด็จพระราชดำเนินออกจากโรงพยาบาลศิริราชพร้อมกันทั้งสองพระองค์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปส่งเสด็จฯ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ วังสระปทุมก่อน แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินกลับพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

ครั้นเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงมีพระอาการพระหทัยกำเริบ คณะแพทย์ได้ถวายการรักษาเบื้องต้นแล้วจึงทูลเชิญเสด็จเข้าประทับรับการรักษาพระองค์ที่ตึก

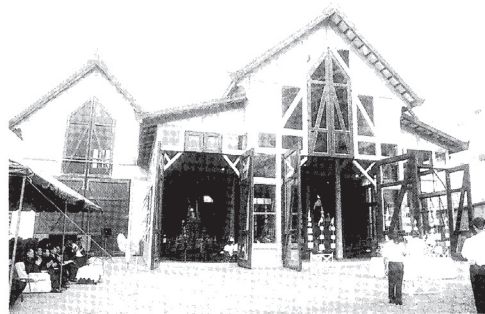
ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พุทธศักราช ๒๕๓๘

**กำหนดการพิธีบวงสรวงการ
ซ่อมราชรถ พระยานมาศ และเครื่องประกอบ
ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ถนนหน้าพระธาตุ
วันพุธที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๘ เวลา ๐๙.๐๐ น.**

- ๐๘.๔๐ น. - อธิบดีกรมศิลปากร ข้าราชการและผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์
- ๐๘.๔๕ น. - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มาถึงพระที่นั่งพุทไธสวรรย์
- สักการะพระพุทธรูปสำคัญ
 - สักการะเจ้าพ่อเขาคอก
- ๐๙.๐๙ น. - รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจุดธูปเทียนที่เครื่องสังเวย บริเวณสนามหน้าโรงราชรถ
- พราหมณ์อ่านโองการประกอบบวงสรวง
 - เสร็จพิธี

ณ วันพิธี เจ้าหน้าที่เปิดโรงเก็บราชรถ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร และจัดเตรียมที่ตั้งสถานที่ไว้พร้อม ดังนี้

ในโรงราชรถตั้งวงปีพาทย์ไทย ที่ด้านหน้าโรงราชรถตั้งราชวัติ ฉัตร ธง ต้นกล้วยและต้นอ้อยสั้มนเป็นปริมณฑลบวงสรวง กลางมณฑลบวงสรวงตั้งโต๊ะปูผ้าขาววางเครื่องสังเวยเครื่องเดียวหน้าโต๊ะเครื่องสังเวย ตั้งโต๊ะสลักลายปิดทองปูผ้าคันทองประดิษฐานพระพิมพ์เนศวร์ และโต๊ะสลักลายวางเครื่องสังเวยพระพิมพ์เนศวร์ ณ สนามด้านหน้าขวามือของโรงราชรถตั้งปะรำจัดวางเก้าอี้สำหรับผู้ร่วมพิธี ที่ศาลเจ้าพ่อเขาคอกด้านหลังโรงราชรถตั้งโต๊ะปูผ้าขาววางแจกันดอกไม้ ธูปเทียน พร้อมแท่นสำหรับกราบไว้พร้อม

ปริมณฑลพิธีบวงสรวงการซ่อมราชรถฯ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

เวลา ๘ นาฬิกา ๔๐ นาที อธิบดีกรมศิลปากร ข้าราชการ และแขกผู้มีเกียรติมาพร้อมกัน ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์

เวลา ๘ นาฬิกา ๔๕ นาที นายสุวัชร รัตติพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประธานประกอบพิธีบวงสรวงการซ่อมราชรถ พระยานมาศ และเครื่องประกอบ เดินทางมาถึงพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เข้าถวายสักการะพระพุทธรูปสำคัญ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ จากนั้นจึงไปยังศาลเจ้าพ่อเขาคอกหลังโรงราชรถแล้วจุดธูปเทียน วางพวงมาลัยสักการะเจ้าพ่อเขาคอก เทพารักษ์ประจำพระราชวังบวรสถานมงคลอันเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เสร็จแล้ว นายสุวัชร รัตติพล ไปนั่งในปะรำ ณ สนามหญ้าด้านหน้าโรงราชรถ

เวลา ๘ นาฬิกา ๕๙ นาที อันเป็นปฐมฤกษ์ นายสุวัชร รัตติพล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พุทธศักราช ๒๕๓๘

พิธีฉลองฉัตรทองคำประจำฐานชุกชีพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร

ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

วันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม พุทธศักราช 2539

การตั้งแต่ง

ในวันเสาร์ที่ 5 ตุลาคม พุทธศักราช 2539 เจ้าพนักงานได้เตรียมการตั้งแต่งภายในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามไว้พร้อมดังนี้

ที่ธรรมาสันติลา หน้าฐานพระเบญจบุษบกที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร ตั้งโต๊ะทองสลักลายวางพานพุ่มดอกดาวเรือง ตั้งเทียนเงิน ทอง และแจกันดอกกล้วยไม้สีเหลือง (ตุ๊กตาเรีงระบำ) ที่ฐานพระพุทธรูปฉลองพระองค์พระพุทธรูปอดฟ้าจุฬาโลกและพระพุทธรูปเลิศล้ำนภาลัย ประดับด้วยแจกันดอกกล้วยไม้สีเหลือง หน้าธรรมาสันติลาทอดเครื่องนมัสการทองน้อยและพระแท่นทรงกราบ

แนวผนังพระอุโบสถด้านใต้ ปูพรมทอดที่สีแดงลาดสูงหน้าทับ ทอดพระราชอาสน์ที่ประทับพร้อมโต๊ะเคียง ด้านหลังพระราชอาสน์ตั้งเก้าอี้ผู้ตามเสด็จ ถัดออกมาทางด้านตะวันออกของที่ประทับ ตั้งเก้าอี้สำหรับคณะกรรมการอำนวยการฯ และข้าราชการฝ่ายหน้าเก้าอี้คณะกรรมการฯ ตั้งโต๊ะวางฉัตรทองคำจำลอง

แนวผนังพระอุโบสถด้านเหนือ ตั้งอาสนสงฆ์สำหรับพระสงฆ์ 10 รูป เจริญพระพุทธรูป ท้ายอาสนสงฆ์ตั้งโต๊ะวางเครื่องไทยธรรม

ที่ศาลาหน้าพระอุโบสถ ตั้งเก้าอี้สำหรับคณะกรรมการอำนวยการฯ และข้าราชการฝ่ายหน้า ด้านชิดผนังด้านทิศเหนือตั้งเก้าอี้สำหรับพระสงฆ์นั่งพักก่อนที่จะขึ้นไปเจริญพระพุทธรูป

ตัวอย่าง บันทึกเหตุการณ์ เรื่อง พิธีฉลองฉัตรทองคำประจำฐานชุกชีพระพุทธรูปนามนิรัตนปฏิมากร
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันเสาร์ ที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๙

การสร้างสิ่งอนุสรณ์เฉลิมพระเกียรติ

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพ มีมติเห็นสมควรให้สร้างและบูรณะสิ่งอนุสรณ์เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่นจัดทำเหรียญที่ระลึก เหรียญกษาปณ์ บัตรโทรศัพท์ ดวงตราไปรษณียากรที่ระลึก สร้างพระบรมรูปจำลอง บูรณะอาคาร ฯลฯ ดังนี้

กระทรวงการคลัง

สำนักกษาปณ์ กรมธนารักษ์

จัดทำเหรียญกษาปณ์ที่ระลึก และเหรียญที่ระลึก ลักษณะเหรียญกษาปณ์ที่ระลึก ด้านหน้าตรงกลางเหรียญประดิษฐานพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องบรมขัตติยราชภูษิตาภรณ์ และฉลองพระองค์ครุย ผืนพระพักตร์ทรงเบี่ยงขวา ขอบเหรียญด้านบนมีข้อความว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว” ด้านหลังตรงกลางเหรียญประดิษฐานพระปรมาภิไธย “จุปร” ภายใต้พระมหามงกุฎ ด้านซ้ายและด้านขวาประดิษฐานตัวเลขไทย “๒๓๙๖” และ “๒๔๔๖” ด้านบนมีข้อความว่า “๑๕๐ ปี แห่งวันพระบรมราชสมภพ ๒๐ กันยายน ๒๔๔๖” ด้านล่างมีข้อความราคาของเหรียญและข้อความ “ประเทศไทย”

เหรียญกษาปณ์ที่ระลึกจัดทำเป็น ๔ ชนิด ได้แก่

เหรียญทองคำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๖ มิลลิเมตร น้ำหนัก ๑๕ กรัม มี ๒ แบบ ได้แก่

แบบขีดเงา ราคา ๙,๐๐๐ บาท ราคาจำหน่าย ๑๒,๐๐๐ บาท จำนวนผลิต ๑,๕๐๐ เหรียญ

ด้านหน้า

ด้านหลัง

เหรียญทองคำทองคำ ชนิตราคา ๙,๐๐๐ บาท

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพ ครบ ๑๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๔๔๖

ภาคที่ ๓

การจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี

ตามธรรมเนียมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชจักรีวงศ์ ในมหามงคลครบรอบปีแห่งวันพระบรมราชสมภพ รัฐบาลได้จัดงานเฉลิมฉลองขึ้น โดยนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองพระบาทในการจัดงานเฉลิมพระเกียรตินั้นๆ ในมหามงคลสมัยครบ ๒๐๐ ปี แห่งวันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เช่นเดียวกัน รัฐบาลโดยพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการตามแบบแผนที่เคยปฏิบัติมา โดยนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองพระบาท ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่องานครั้งนี้ ชื่อภาษาไทยว่า “งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี” และภาษาอังกฤษว่า “The Celebrations Commemorating The Auspicious Occasion of His Majesty King Mongkut’s 200th Birthday Anniversary”

การจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี ประกอบด้วยงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี พิธี และกิจกรรมร่วมเฉลิมฉลอง โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั่วประเทศ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ในส่วนของงานพระราชพิธี คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตั้งการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานวันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี และประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยในวันจันทร์ที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

งานรัฐพิธี คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรตินี้ ได้มอบหมายให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจัดงานนิทรรศการ “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ” ณ ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี โดยคณะกรรมการอำนวยการเฉลิมพระเกียรติฯ ได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานรัฐพิธีดังกล่าวอย่างเป็นทางการในวันอังคารที่ ๑๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๗

ภาคที่ ๒

การจัดเตรียมงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

ในโอกาสที่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเจริญพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ในวันอังคาร ที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๕๒ อันถือว่าเป็นมงคลสมัยที่ปวงชนชาวไทยทั้งหลายจักได้แสดงความกตัญญู กตเวทิตา และแสดงความจงรักภักดีต่อพระองค์ที่ทรงเป็นพระบรมวงศ์ผู้มีพระชนมายุ สูงสุดในปัจจุบัน ทั้งมีพระกรุณาปฏิบัติบำเพ็ญพระกรณียกิจนานาเพื่อปวงชนชาวไทย สืบต่อจากสมเด็จพระบรมชนกนาถ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และ สอนองพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน มาโดยตลอด

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาจัดเตรียมงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ซึ่งนายจตุรงค์ ปัญญาดี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ โดยมีผู้แทนหน่วยงานเข้าร่วมประชุมประกอบด้วย สำนักพระราชวัง สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงบประมาณ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กรมศิลปากร กรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ประชุมได้กำหนดแนวทางดำเนินการดังนี้

๑. ใช้ชื่องานว่า “งานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี”
๒. ให้แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการและเลขานุการ
๓. ให้มีตราสัญลักษณ์งานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
๔. การจัดงานเฉลิมฉลองประกอบด้วย งานพระราชพิธี รัฐพิธี ศาสนพิธี โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ
 - ๑) การบำเพ็ญพระราชกุศลฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
 - ๒) พิธีทำบุญตักบาตรและบริจาคโลหิตถวายเป็นพระกุศล

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง งานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ
เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี พุทธศักราช ๒๕๕๒

ภาคที่ ๒

การจัดเตรียมงาน ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคต ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในพุทธศักราช ๒๕๕๓ เป็นวาระที่วันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เวียนมาบรรจบครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๒๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ นับเป็นโอกาสสำคัญที่ปวงชนชาวไทยจะร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ ด้วยทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงอุทิศพระองค์ในการประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อความผาสุกของอาณาประชาราษฎร์มาตลอดระยะเวลา ๔๒ ปี ของการครองสิริราชสมบัติ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศทุกด้านในปัจจุบัน ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ได้วางรากฐานมาตั้งแต่รัชสมัยของพระองค์ทั้งสิ้น เช่น ทรงปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง กฎหมายและการศาล การแพทย์ และการสาธารณสุข การทหาร เศรษฐกิจ การคลัง การศึกษา การศาสนา ทรงปฏิรูปสังคมให้เป็นระเบียบ โดยเฉพาะทรงเลิกทาสให้ทุกคนเป็นไท ตลอดจนเสด็จพระราชดำเนินไปเจริญพระราชไมตรีและทอดพระเนตรแบบแผนวิธีการจัดการปกครองและสภาพบ้านเมืองของประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงและนานาประเทศในทวีปยุโรป เพื่อทรงนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ราษฎรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประเทศไทยสามารถดำรงอธิปไตยได้อย่างมั่นคงสืบมา

ด้วยพระราชกรณียกิจนานัปการดังกล่าว ในพุทธศักราช ๒๕๔๖ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization - UNESCO) จึงได้ประกาศยกย่องพระเกียรติคุณให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นบุคคลสำคัญของโลก ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ มานุษยวิทยา การพัฒนาสังคม และการสื่อสาร ในวาระครบ ๑๕๐ ปี วันพระบรมราชสมภพ

และในพุทธศักราช ๒๕๕๒ คณะกรรมการมรดกความทรงจำแห่งโลก ในองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ประกาศขึ้นทะเบียนเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่เกี่ยวข้องกับแผนการปฏิรูประบบราชการแผ่นดินของพระองค์ และเอกสารว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินของไทยในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประเทศที่สำคัญยิ่งในห้วงรัชสมัยที่ทรงครองราชย์ ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๑๑ ถึงพุทธศักราช ๒๔๕๓ เป็นมรดกความทรงจำ

ตัวอย่าง จดหมายเหตุ เรื่อง การจัดงาน ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช ๒๕๕๓

๓.๒ การศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการในเรื่องที่จะรับผิดชอบดำเนินการด้วยการศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ที่จะเรียบเรียง หรือของกรณีที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อให้ทราบลักษณะเนื้อหา แนวคิด แนวทางดำเนินการ โดยสืบค้นจากหนังสือ บทความ จดหมายเหตุที่รวบรวมและเก็บรักษาไว้ หมายกำหนดการ กำหนดการ ภาพถ่าย เอกสารที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น

การเรียบเรียง จดหมายเหตุพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ พระโอรสในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ผู้เรียบเรียงต้องศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ตามโบราณราชประเพณี การสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอหรือสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ กับพระเจ้าหลานเธอ ประกอบพิธีต่างกันหรือไม่ ผู้ใดเป็นประธานในพิธี ประกอบพิธีที่ใด ลำดับขั้นตอนของพิธี เครื่องตั้งแต่ง เครื่องใช้ในพิธี ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องระหว่างการดำเนินพระราชพิธี มีใครบ้าง ตลอดจนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องและความหมาย

การศึกษายุภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ ช่วยให้ผู้เรียบเรียงสามารถจัดระบบแนวคิด การวางโครงเรื่องคร่าว ๆ การเตรียมรวบรวมเอกสารข้อมูลจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเตรียมการสังเกตการณ์ การเตรียมการบันทึกภาพ ฯลฯ

หนังสือเกี่ยวกับพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ตามโบราณราชประเพณี ให้ภูมิหลังของเหตุการณ์ว่า ในรัชกาลปัจจุบันได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีขึ้นเมื่อครั้งพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี โดยอนุโลมตามราชประเพณีในรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ แต่ได้เปลี่ยนแปลงในส่วนที่ไม่ใช่หลักการพระราชพิธีเพื่อความเหมาะสมแก่กาลสมัย และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่พระเจ้าหลานเธอ เสด็จด้วยพระราชโอรสพระราชธิดา

ที่สำคัญคือ กลุ่มบันทึกเหตุการณ์ สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้บันทึกและเรียบเรียง จดหมายเหตุพระประสูติการ พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน สมโภชเดือนและขึ้นพระอู่พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา (จ/๒๕๒๒/๑) พระเจ้าหลานเธอพระองค์แรกไว้ รวมทั้งมีภาพถ่ายพระราชพิธี เอกสาร เช่น แถลงการณ์สำนักพระราชวัง หมายรับสั่ง หมายกำหนดการพระราชกิจ ประกาศการขานพระนามพระราชโอรส พระราชธิดา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร และบันทึกการสังเกตการณ์ของนักจดหมายเหตุ ฯลฯ เก็บรักษาไว้

จดหมายเหตุพระประสูติการ พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน สมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พุทธศักราช ๒๕๒๒

จดหมายเหตุพระประสูติการ พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน สมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาฯ มีโครงเรื่องลำดับเหตุการณ์ดังนี้

พระประสูติการ

แถลงการณ์สำนักพระราชวังฉบับต่าง ๆ

การแต่งตั้งคณะกรรมการถวายพระประสูติการ

รายงานคณะสักขีในพระประสูติการ

พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน

พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่

หมายกำหนดการพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช

เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

พระราชพิธีเสกน้ำพระพุทธรณ์สำหรับสรง

การแต่งตั้งในพระราชพิธี เครื่องมงคลราชพิธี เครื่องราชภัณฑ์

เครื่องใช้ในการขึ้นพระอู่ รายละเอียดพระราชพิธี

พระราชพิธีทำขวัญขึ้นพระอู่

การแต่งตั้งในพระราชพิธี รายละเอียดพระราชพิธี

พิธีฝังพระสกุณ

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าว ผู้เรียบเรียงสามารถ

๑) รวบรวมแนวคิด เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเรียบเรียง

๒) เลือกและจัดการแนวคิด โดยเลือกแนวคิดที่มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์
จัดระเบียบแนวคิดเป็นขั้นตอน เป็นกลุ่ม เป็นหมวดหมู่ เป็นหัวข้อ ตามลักษณะสาระสำคัญ
ที่คล้ายคลึงหรือเกี่ยวข้องกัน

๓) จัดลำดับแนวความคิด นำกลุ่มแนวความคิดมาจัดลำดับตามขั้นตอนของ
เหตุการณ์ แล้วเขียนออกมาเป็นโครงเรื่องเบื้องต้น

โครงเรื่องเบื้องต้นเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุคาดได้ว่าจะ
เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น สามารถวางแผนการรวบรวมเอกสารข้อมูล การถ่ายภาพ การ
สังเกตการณ์ การเตรียมติดต่อประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ล่วงหน้า
รวมทั้งเตรียมการแก้ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

๓.๓ การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่จะบันทึกเรียบเรียงทุกประเภท ทั้งเอกสารลายลักษณ์ เช่น เอกสารสั่งการ บันทึกรายงาน เรื่องต่าง ๆ เอกสารสรุปผลการปฏิบัติการ รายงานการวิจัย บทสัมภาษณ์ รายงานการประชุม และเอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ฝ่ายต่าง ๆ บทความ ข่าวหนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง ฯลฯ เอกสารโสตทัศน เช่น ภาพถ่ายในอดีต ภาพถ่ายก่อนการดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน และเมื่อสิ้นสุดงาน วิดีทัศน์ เอกสารลายเส้น แผนที่ แผนผัง แบบแปลน รายการประกอบแบบ ฯลฯ

บางเหตุการณ์ที่มีกิจกรรมหรือผลกระทบในวงกว้าง เช่น **กรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗** สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติได้จัดสมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลในท้องถิ่นผู้สนใจ โดยจัดขึ้นในท้องที่ที่เกิดเหตุการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจและขอความร่วมมือให้จัดส่งบันทึกความจำ เอกสาร ภาพถ่าย ฯลฯ ให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติเก็บรักษาและใช้ประกอบการเรียบเรียง **กรณีการจัดงานเฉลิมพระเกียรติครั้งสำคัญ ๆ** ก็ได้จัดแถลงข่าว การจัดทำอักษรวิ้งทางโทรทัศน์ การออกข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ขอให้ผู้จัดกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนทั่วประเทศ ส่งข้อมูล และภาพถ่ายให้หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีเช่นกัน

เอกสารที่รวบรวมได้นี้ ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องจำแนกประเภทและวางระบบการจัดเก็บตามลำดับที่ได้รับมาก่อน - หลัง จัดทำบัญชีเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล เช่น เอกสารขาดไปบางหน้า ต้องติดตามรวบรวมให้ครบถ้วนทันที ไม่ควรทอดเวลา เพราะหน่วยปฏิบัติเมื่อเสร็จภารกิจแล้ว ก็อาจไม่เก็บเอกสารปลีกย่อยที่ผู้เรียบเรียงต้องการไว้ หรือหน่วยงานเฉพาะกิจอาจสลายไป หลังจบภารกิจทำให้ไม่สามารถติดตามข้อมูลได้อีก **ระบบการจัดเก็บ**ในขั้นแรกนี้ควรเป็นไปตาม **โครงเรื่องเบื้องต้นของจดหมายเหตุ** แล้วแยกย่อยตามหน่วยปฏิบัติ เพื่อความสะดวกในการใช้งานเรียบเรียง

หลังจากการเรียบเรียงต้นฉบับจดหมายเหตุเสร็จสิ้นแล้ว หอจดหมายเหตุต้องนำเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ซึ่งรวบรวมไว้ทั้งหมดมาประเมินคุณค่าเพื่อการเก็บรักษา จัดหมวดหมู่ จัดทำบัญชีเอกสาร ฯลฯ ตามกระบวนการงานเก็บรักษาเอกสารจดหมายเหตุ เพื่อให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

๓.๔ การสังเกตการณ์และการบันทึกเหตุการณ์

การสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์เป็นการรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม ตั้งแต่การเตรียมการจนเหตุการณ์สิ้นสุด เช่น การประชุมระดับต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการก่อสร้าง การดำเนินการพระราชพิธีและพิธีต่าง ๆ การสังเกตการณ์เป็นสิ่งสำคัญเพราะการปฏิบัติงานบางลักษณะอาจมีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดในภาคสนามหรือในระหว่างพิธี หรือไม่มีเอกสารแสดงไว้ เช่น การปฏิบัติงานศิลปกรรมของช่างสิบหมู่ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานพิธี ผู้เรียบเรียงต้องติดตามสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง บันทึกภาพ บันทึกเสียง ไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้แก้ไขข้อมูลหรือเพิ่มเติมข้อมูลเมื่อเรียบเรียง

ผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์จำเป็นต้องเตรียมตนเองให้มีความรู้พื้นฐานในเหตุการณ์ที่ต้องออกปฏิบัติงาน ดังที่กล่าวไว้ในเรื่อง **องค์ความรู้ทางวิชาการ** โดยเฉพาะกรณีที่เป็นเหตุการณ์ใหญ่ ผู้เรียบเรียงไม่สามารถสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ด้วยตนเองได้อย่างทั่วถึง การตั้ง**คณะผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์** เพื่อแบ่งงานกันทำ จำต้องทำความเข้าใจในภารกิจ ความรับผิดชอบ ลักษณะงานที่จะสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ วิธีสังเกตการณ์ วิธีบันทึกเหตุการณ์ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการแก่ผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์แต่ละคน มีการประชุมเพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

ในการปฏิบัติงานสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ ผู้ปฏิบัติต้องเตรียมสมุดบันทึก เครื่องเขียน เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพให้พร้อม วิธีสังเกตการณ์เกี่ยวกับพิธีการ ควรเขียนข้อมูลขั้นตอนของกิจกรรมตามลำดับเวลาที่ปรากฏในกำหนดการหรือหมายกำหนดการไว้ล่วงหน้า เว้นที่ว่างสำหรับบันทึกรายละเอียดที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปจากกำหนดการหรือหมายกำหนดการ

การสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ในพระราชพิธี นอกจาก**หมายกำหนดการ**แล้ว สิ่งที่จะช่วยผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ได้มากคือ **เอกสารพระราชกิจ** ซึ่งเป็นเอกสารแสดงขั้นตอนอันเป็นรายละเอียดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงปฏิบัติตามหมายกำหนดการ อันอาจใช้เป็นแนวเทียบในการสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ประเภทพิธีการอื่น ๆ ได้ ดังตัวอย่าง

ที่ ๒๐/๒๕๖๑

หมายกำหนดการ
พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า
ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
สยามมกุฎราชกุมาร

.....

เลขาธิการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้าฯ สั่งว่า
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดการพระราชพิธีสมโภชเดือนและ
ขึ้นพระอู่พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
โสมสวลี พระวรชายา ซึ่งประสูติเมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๕๖๑ ตามขัตติยราชประเพณี ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต
ดังมีรายการต่อไปนี้

พระราชพิธีเสกน้ำพระพุทธรมณต์ สำหรับสง

วันพุธ ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

เวลา ๑๖ นาฬิกา ๓๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่ห้องพระราชพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์ ทรงศีล พระสงฆ์ ๑๐ รูปมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานเจริญพระพุทธมนต์และเสกทำน้ำพระพุทธรมณต์ สำหรับพระเจ้าหลานเธอ ที่จะทรงขึ้นพระอู่ จบแล้ว ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา เสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันนี้ แต่งเครื่องแบบปกติขาว

พระราชพิธีทำขวัญขึ้นพระอู่

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

เวลา ๙ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่ห้องพระราชพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์ ทรงศีล แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระครูพราหมณ์ ประกอบพิธีทำน้ำสรงที่ขึ้นพระสาคร แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลั่งน้ำพระพุทธรมณต์ลงในชั้นพระสาครนั้น พระครูพราหมณ์ลอยกรงกุ่มปลาทองเงินและมะพร้าวทองมะพร้าวเงิน ในชั้นพระสาคร เสร็จแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลั่งน้ำพระมหาสังข์พระราชทานแด่พระเจ้าหลานเธอ

และทรงจรดพระกรรไกรขลิบพระเกศา ทรงหลั่งน้ำพระพุทมนต์ เทพมนตร์
จากพระเต้า แล้วทรงผูกด้ายพระขวัญ ทรงเจิมพระราชทานแด่พระเจ้าหลานเธอ
ขณะนี้ พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ ๑๐ รูปมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระ
สังฆราช เป็นประธาน จะได้เจริญชัยมงคลคาถา พราหมณ์เป่าสังข์
พนักงานภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์ ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร
ดุริยางค์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
แด่พระสงฆ์ พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา ออกจาก
ห้องพระราชพิธีไปรับพระราชทานฉันทาคารอาหารที่ท้องพระโรงหลัง

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระครูพราหมณ์ ถวายน้ำเทพมนตร์ที่
พระหัตถ์พระเจ้าหลานเธอ และแขวนพระอยู่ปูลาดพระยี่ภู่ วางเครื่องมงคลราช
พิธีลงในพระอยู่ หลั่งน้ำสังข์ และเจิมพระอยู่ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงวางเครื่องราชภัณฑ์ และทองคำแท่งจารึกอักษรพระราชทานพระนาม
พระเจ้าหลานเธอ ตามขัตติยราชประเพณี ลงในพระอยู่ แล้วทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระเจ้าหลานเธอ ลงบรรทมในพระอยู่ พระครูพราหมณ์
ถวายเท็กล่อม พราหมณ์เป่าสังข์ พนักงานภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์ ชาว
พนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์ เสร็จแล้ว ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์เบิกแว่น พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการองคมนตรี
พระบาท รับแว่นเวียนเทียนสมโภช แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับ

วันนี้ แต่งเครื่องแบบเครื่องยศ.

สำนักพระราชวัง

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

พระราชกิจ
พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า
ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
สยามมกุฎราชกุมาร

.....

วันพุธ ที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต
๒. เวลา ๑๖.๓๐ น. เสด็จออก ณ ห้องพระราชพิธี พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
(พระวรชายา และพระเจ้าหลานเธอฯ ในวันนี้จะไม่ได้เสด็จมาในมณฑลห้องพระราชพิธีก็ได้)
(พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พระสงฆ์ เข้านั่งประจำที่ พร้อมคอยเฝ้าฯ รับเสด็จฯ อยู่ก่อนแล้ว)
๓. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ทรงยืนเฝ้าฯ ที่หน้าพระราชอาสน์
๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปวิมาชัยวัฒน์
ทรงกราบ

๕. ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้าฯ
ประทับพระราชอาสน์

๖. ทรงศีล

(สมเด็จพระสังฆราชถวายศีล จบ พระสงฆ์ ๑๐ รูปเจริญ
พระพุทธมนต์เมื่อถึงคาถาเสกทำน้ำพระพุทธมนต์เจ้าพนักงาน
ภูษามาลาจะได้เชิญครอบพระกริ่งเข้าไปทูลเกล้าฯ ถวาย)

๗. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนที่ฝาครอบพระกริ่ง
(เจ้าพนักงานภูษามาลาเชิญไปตั้งที่โต๊ะข้างหน้าสมเด็จพระ
พระสังฆราช)

๘. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงประเคนครอบ
พระกริ่งแด่สมเด็จพระสังฆราช
แล้วประทับพระราชอาสน์ที่เดิม

๙. เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จบ ถวายยอติเรก ถวายพระพรลา
แล้วออกจากห้องพระราชพิธี

๑๐. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่อง
นมัสการ
ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้าฯ

๑๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เสด็จฯ
ออกจากห้องพระราชพิธี ผ่านข้าราชการที่มาเฝ้าฯ ณ ห้อง
พระโรงหลัง (โรงละคร)
เสด็จขึ้น

.....

พระราชพิธีสมโภชขึ้นพระอู่
(พระฤกษ์ เวลา ๙.๔๙ น. ถึง ๑๐.๐๙ น.)

.....

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐานไปยังพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต
๒. เวลา ๙.๐๐ น. เสด็จออก ณ ห้องพระราชพิธี
พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ พრवरชายา และ
พระเจ้าหลานเธอ (พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พระสงฆ์
พร้อมอยู่แล้วเช่นวันก่อน)
๓. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และพระวรชายา ทรงยืนเฝ้าฯ ที่หน้าพระราชอาสน์
ส่วนพระเจ้าหลานเธอ ประทับพัก ณ ที่ซึ่งจัดถวายไว้ โดยมีพระ
พี่เลี้ยง พยาบาล ถวายการปฏิบัติ
๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชา
พระพุทธรูปวิมาชัยวัฒน์
ทรงกราบ
๕. ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้าฯ
ประทับพระราชอาสน์
๖. ทรงศีล
(สมเด็จพระสังฆราชถวายศีล จบ)

๗. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงหลั่งน้ำพระพุทธรมนต์
ด้วยพระเต้าศิลาลงในชั้นพระสาคร
ประทับพระราชอาสน์ที่เดิม
(พระครูพราหมณ์ ทำพิธีเสกน้ำสรงในชั้นพระสาคร ลอย
กรงกุ่มปลาทองเงิน มะพร้าวทองเงิน เสร็จแล้ว)
๘. เมื่อพระครูพราหมณ์ทำพิธีเสกน้ำสรง ลอยกรงกุ่มปลา มะพร้าว
ทองเงิน เสร็จแล้ว
ระหว่างเวลาพระฤกษ์ ๙.๔๙ น. ถึง ๑๐.๐๙ น.
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญเสด็จพระเจ้าหลานเธอฯ
เข้าเฝ้าฯ ยังที่ประทับในมณฑลพระราชพิธี
๙. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลั่งน้ำพระพุทธรมนต์ด้วย
พระมหาสังข์ทักษิณาวัฏที่พระเคียรพระเจ้าหลานเธอฯ และ
พระราชทานใบมะตูม
แล้วทรงจรดพระกรรไกรไทยขลิบเส้นพระเกศา
(ขณะนี้ พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา พราหมณ์เป่าสังข์
ภูษามาลาแกว่งบันเตาะว่ ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย
สังข์ แตร ดุริยางค์)
๑๐. พระครูพราหมณ์ เข้าไปเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ ถวายพระเต้าบรรจุ
น้ำเทพมนตร์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลั่งน้ำเทพมนตร์พระราชทาน
พระเจ้าหลานเธอฯ
พระครูพราหมณ์ ทูลเกล้าฯ ถวายด้ายพระขวัญ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงผูกด้ายพระขวัญที่พระกร
พระเจ้าหลานเธอฯ
แล้วทรงเจิมที่พระนลาฏ
(ทรงใช้แป้งกระแจะที่เฝ้ารองพระมหาสังข์)

๑๑. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญพระเจ้าหลานเธอฯ ไปประทับ
พัก ณ ที่ซึ่งจัดไว้ หรือแล้วแต่แพทย์ประจำพระองค์จะเห็น
สมควร

๑๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปถวายใบปลิวารณาแทน
จตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์ ๑๐ รูปที่เจริญชัยมงคลคาถา

๑๓. ประทับพระราชอาสน์ที่เดิม
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงหลังทักษิณาท
(พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา
ออกจากห้องพระราชพิธีไปรับพระราชทานฉันทท้อง
พระโรงหลัง (โรงละคร) แล้วกลับ)

๑๔. เมื่อพระสงฆ์ออกจากห้องพระราชพิธีแล้ว
พระครูพราหมณ์ จะได้นำน้ำเสด็จที่จะแขวนพระอยู่
แล้วยกพระขึ้นแขวน ปลูกพระยี่ภู่ วางศิลาบด ผลปักเขียวทา
ดินสอพองขาว ถูผนังตู้พิช ลงในพระอยู่ แล้วหลังน้ำเทพมนตร์
และเจิมพระอยู่ เสร็จแล้ว

๑๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปพระราชทานพระนาม
แด่พระเจ้าหลานเธอฯ และราชกัณฑ์ ตามราชประเพณี
๑. หีบทองคำบรรจุดวงพระชาตา
๒. ทองคำแท่งลงอักษรพระราชทานพระนาม
๓. เงินแท่ง
๔. เงินตราบรรจุถุง
๕. ชั้นสรงพระพักตร์ทองคำขอบลงยา พานรองพร้อม
๖. กาทองคำ ถาดรองพร้อม
๗. กุญแจทองคำ และเครื่องเย็บปักถักร้อย
(เจ้าพนักงานแผนกราชูปโภค เชิญทูลเกล้าฯ ถวาย ทรงวาง
แล้วคอยรับเชิญออกจากพระอยู่ไปตั้งที่เดิม)

๑๖. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวางราชภัณฑ์แล้ว
เสด็จฯ ประทับพระราชอาสน์ที่เดิม
๑๗. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระครูพราหมณ์ ถวายน้ำเทพ
มนตร์ที่พระหัตถ์พระเจ้าหลานเธอฯ และถวายใบมะตูม
๑๘. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เชิญเสด็จพระเจ้าหลานเธอฯ ลง
บรรทมในพระอยู่
โดยมีพระพี่เลี้ยงและพยาบาล เฝ้าถวายอยู่ข้างพระอยู่
๑๙. เมื่อพระเจ้าหลานเธอฯ บรรทมในพระอยู่เรียบร้อยแล้ว
พระครูพราหมณ์ จะได้ไกวพระอยู่
และพราหมณ์ผู้ช่วย ๒ ท่าน จะได้ถวายเห่กล่อม
(ขณะนั้น พราหมณ์บรรลือสังข์ บัณเฑาะว์ และจบเป็นตอน ๆ
พร้อมด้วยพนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์)
๒๐. พราหมณ์ถวายเห่กล่อม จบ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พราหมณ์เบิกแว่น
พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ รับแว่นเทียนสมโภช
(ขณะที่เวียนเทียนนี้ พระเจ้าหลานเธอฯ จะยังคงบรรทม
อยู่ในพระอยู่ หรือจะเชิญเสด็จไปทรงพัก ณ ที่ใด ย่อม
แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามพระราช
อัธยาศัย)
๒๑. เวียนเทียนครบ ๓ รอบแล้ว
พระครูพราหมณ์ จะคลี่ผ้าห่มคลุมบายศรีออก แล้วเชิญไปถวาย
โดยวางที่โต๊ะข้างพระอยู่
(ถ้าพระเจ้าหลานเธอฯ ยังคงบรรทมอยู่ในพระอยู่ หรือ
เสด็จประทับพักในห้องมณฑลพระราชพิธี พระครู

พราหมณ์จะได้ถวายเจิม และถวายด้ายพระขวัญพาตี
พระบาท)

(ถ้าหากไม่เสด็จอยู่ในห้องมณฑลพระราชพิธี พระครู
พราหมณ์ จะได้ทุลเกล้าฯ ถวายด้ายพระขวัญแด่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงผูกพระราชทาน
ในโอกาสต่อไป)

๒๒. จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศ์ผู้ใหญ่พระองค์ใด
ถวายเจิม ย่อมแล้วแต่พระราชอัธยาศัย

๒๓. ถ้าหากจะมีพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการผู้ใหญ่ ขอพระบรม
ราชานุญาตถวายของขวัญแด่พระเจ้าหลานเธอฯ ในการ
พระราชพิธีทำขวัญขึ้นพระอู่ ก็แล้วแต่จะทรงพระกรุณา

๒๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปทรงกราบที่หน้าเครื่อง
นมัสการ
ทรงรับการถวายความเคารพของผู้มาเฝ้าฯ

๒๕. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรม
ราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ และพระ
วรชายา

เสด็จฯ ออกจากห้องพระราชพิธี ผ่านข้าราชการที่มาเฝ้าฯ ณ
ท้องพระโรงหลัง (โรงละคร)
เสด็จขึ้น

ควรมิควรสุดแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

มกราคม ๒๕๒๒

ทั้งนี้ ผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์พระราชพิธี ได้มีบันทึกจากการสังเกตการณ์
บางตอนเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

“วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

ข้อ ๒. เสด็จออกเวลา ๙.๑๕ น.

ข้อ ๑๕. หีบทองคำลงยาบรรจุดวงพระชาตา ๑ หีบ ฝาหีบจำหลัก
อักษร พระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ตัวหีบขนาดยาว ๑๑.๒ เซนติเมตร กว้าง ๖.๕
เซนติเมตร สูง ๑.๘ เซนติเมตร หนัก ๑๕ บาท

ทองคำแท่งลงอักษรพระราชทานนาม ๑ แท่ง หนัก ๘๐ บาท
ลงอักษรพระราชทานนามว่า **พระองค์เจ้าพัชรกิตติยาภา**

เงินตราบรรจุลง เป็นเงินเหรียญบาท ๘๐๐ เหรียญ

ข้อ ๑๘. พระพี่เลี้ยง คือ ท้าวโสภานีเวศน์ พยาบาล คือ นางสาวระกา
นาคะชาต

ข้อ ๒๐. ขณะเวียนเทียนสมโภช พระเจ้าหลานเธอฯ ยังบรรทม
ในพระอุ

ข้อ ๒๒. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ทรงเจิมที่ข้อ
พระหัตถ์พระเจ้าหลานเธอ ขณะเดียวกัน พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี หูลเกล้าฯ ถวายพระสุติบัตรแด่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ
สยามมกุฎราชกุมาร

ข้อ ๒๓. ผู้ถวายของขวัญ ตามลำดับดังนี้
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา เมื่อทรงเจิม
แล้วประธานของขวัญแก่พระเจ้าหลานเธอฯ โดยทรงวางลงในพระอุ

นอกนั้นนำของขวัญถวายพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
โสมสวลี พระวรชายา เพื่อประธานแด่พระเจ้าหลานเธอ มี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตนบุษบง

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรณมงคลการ

หม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเฉลิมเชตรมงคล

มิสเบตตี้ คูแมน

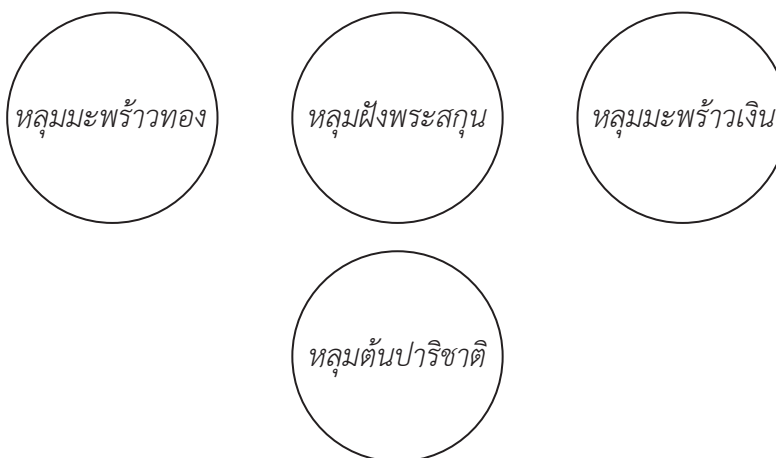
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
พลอากาศเอก หะริน หงสกุล
นายประพจน์ ธีระวัฒน์
นายสัญญา ธรรมศักดิ์
เจ้าพนักงานเชิญไปวางบนโต๊ะปูผ้าแดง

เวลา ๑๑.๓๐ น. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรชายา
เชิญพระเจ้าหลานเธอฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการเฝ้าฯ”

ตัวอย่างบันทึกเหตุการณ์และการสังเกตการณ์ข้างต้น เป็นการบันทึกตามเหตุการณ์
ที่เกิดขึ้น แต่เมื่อนำไปเรียบเรียง รายพระนามและรายนามผู้ถวายของขวัญต้องจัดลำดับ
ใหม่ตามพระอิสริยยศและตำแหน่ง

กรณีการบันทึกเหตุการณ์และการสังเกตการณ์ที่ไม่มีเอกสารให้ใช้ประกอบ เช่น
พิธีฝังพระสกุณพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ผู้สังเกตการณ์ต้องบันทึกเอง
ดังนี้

"พิธีฝังพระสกุณ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

มะพร้าวทอง	หม้อพระสกุณ	มะพร้าวเงิน
พระเต้าศิลา		เส้นพระเกศา

ต้นปาริชาติ ต้นหวายหนาม ต้นไผ่

หลุมฝังพระสกุณและหลุมต้นไม้ขุดลึก ๑ คอก

หม้อพระสกุณห่อผ้าขาววางบนพานทอง

พระเต้าศิลาวางบนพานทอง

เส้นพระเกศาวางบนพานทอง

มะพร้าวทองเงินเป็นมะพร้าวนาฬิกา

เวลา ๑๔.๒๐ น. นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ เลขาธิการพระราชวัง เป็นผู้ฝัง

ฝังหม้อพระสกุณ แล้วปลูกต้นไม้เหนือหลุมฝังพระสกุณ

ปลูกต้นไม้ปาริชาติ

โปรยเส้นพระเกศา (ที่ขลิบเมื่อเช้า) ลงที่ก้นหลุมแล้วปลูกมะพร้าวทอง

โปรยเส้นพระเกศาแล้วปลูกมะพร้าวเงิน

ระหว่างปลูก พระสงฆ์ ๒ รูปเจริญพระพุทธมนต์

รดน้ำด้วยพระเต้าศิลาตามลำดับต้นไม้ที่ปลูก

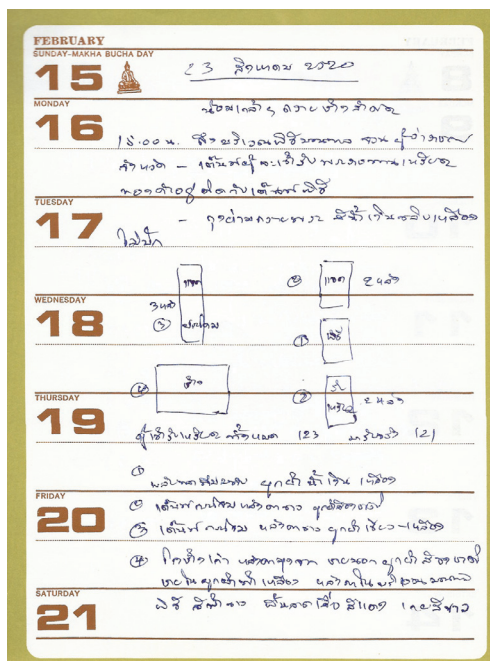
เจ้าหน้าที่ขุดต้นหวายหนามรอบโคนต้นไม้"

จากนั้นผู้เรียบเรียงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเรียบเรียงเป็นพิธีฝังพระสกุณ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในจดหมายเหตุ ดังนี้

“พิธีฝังพระสกุณ

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ เจ้าพนักงานเตรียมการฝังพระสกุณ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร โดยตั้งโต๊ะปูลาดด้วยผ้าขาว วางหม้อพระสกุณห่อผ้าขาว เส้นพระเกศาพระเจ้าหลานเธอฯ ห่อผ้าขาว พระเต้าศิลา เครื่องทั้งนี้มีพานทองรองพร้อม และมะพร้าวนาฬิกาอกหน่อปิดทองเงินที่ใช้ในการพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ ข้างโต๊ะวางพันธุ์ไม้ที่ใช้ในพิธี มีต้นไม้ ๑ กอ ต้นปาริชาติ ๑ ต้น ต้นหวายหนาม ๑ กอ และขุดหลุมลึก ๑ คอก จำนวน ๔ หลุม ไว้พร้อม

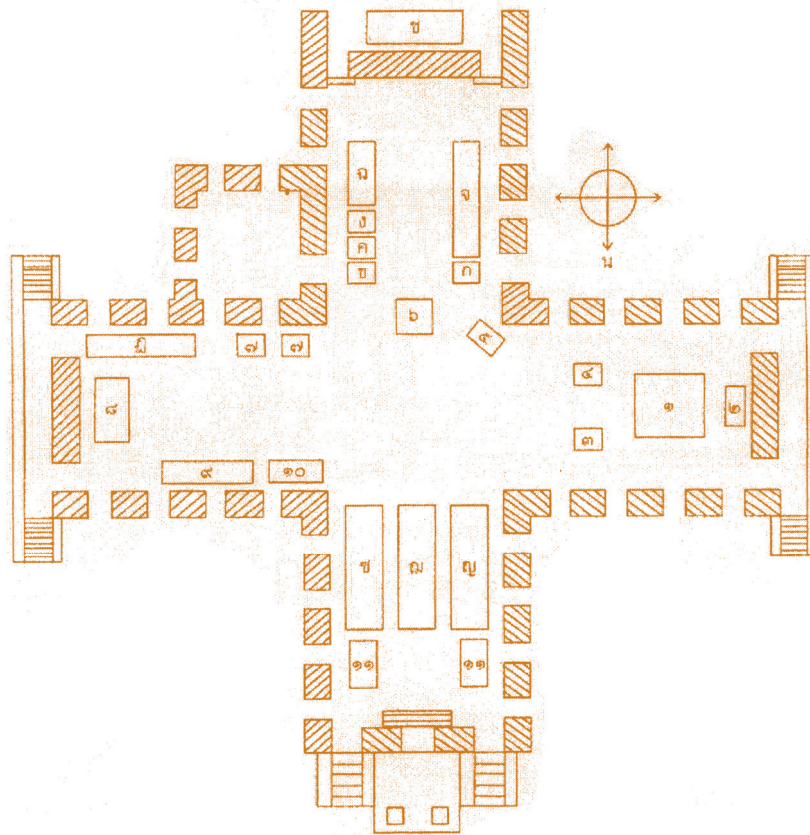
เวลา ๑๔ นาฬิกา ๒๐ นาที นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ เลขาธิการพระราชวัง เชิญหม้อพระสกุณลงฝังในหลุมกลาง แล้วปลุกต้นไม้เหนือหลุมฝังพระสกุณ ปลุกต้นไม้ปาริชาติในหลุมหน้าหลุมฝังพระสกุณ แล้วปลุกมะพร้าว นาฬิกาออก หน่อในหลุมเบื้องซ้ายขวาของหลุมฝังพระสกุณ โดยเชิญเส้นพระเกศาวางลง ณ ก้นหลุมก่อนปลุกมะพร้าว ขณะนั้น พระสงฆ์ ๒ รูป เจริญพระพุทธมนต์ จากนั้น นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ รดน้ำด้วยพระเต้าศิลาตามลำดับต้นไม้ที่ปลุก เจ้าพนักงานนำต้นหวายหนามขดรอบหลุมฝังพระสกุณ เป็นเสร็จพิธี”

ตัวอย่างบันทึกการสังเกตการณ์ของนักจดหมายเหตุ พระราชพิธีขึ้นระวางและสมโภชช้างสำคัญ จังหวัดนราธิวาส วันที่ ๒๓ - ๒๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐ (จ/๒๕๖๐/๒)

สิ่งที่ยากที่สุดในการเรียบเรียงจดหมายเหตุอีกอย่างหนึ่ง คือ การเรียบเรียงเกี่ยวกับการตั้งแต่งในการพระราชพิธี หรือพิธี ซึ่งนอกจากไม่มีเอกสารให้อ้างอิงเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ผู้เรียบเรียงต้องอาศัย ภาพถ่าย และสมุดบันทึกของผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์เป็นหลัก ซึ่งผู้บันทึกควรร่างแผนผังเครื่องตั้งแต่ง และการจัดมณฑลพิธีโดยละเอียด ใช้คำเรียกสิ่งต่าง ๆ ในพิธีอย่างถูกต้อง เพราะนอกจากใช้เป็นแนวทางการเรียบเรียง ยังใช้เป็นส่วนหนึ่งของต้นฉบับจดหมายเหตุที่เรียบเรียงด้วย ดังตัวอย่างแผนผังการจัดสถานที่ประดิษฐานพระโกศพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง

แผนผังการประดิษฐานพระศพ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

๑. พระโกศพระศพ	ก. พระราชอาสน์ลาดสูงหน้า
๒. หีบพระศพ	สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
๓. เครื่องราชอิสริยาภรณ์	ข. พระราชอาสน์ลาดสูงหน้า
๔. เครื่องราชอิสริยยศราชูปโภค	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๕. พระฉายาลักษณ์	ค. พระเก้าอี้เหล็กองจักรี สมเด็จพระบรมวงศ์ฝ่ายใน
๖. พระแท่นราชบัลลังก์ภายใต้	ง. พระเก้าอี้เหล็กองตัด พระอนุวงศ์ฝ่ายใน
พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร	จ. พระเก้าอี้พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า
๗. พระราชอาสน์	ฉ. พระเก้าอี้พระราชวงศ์ฝ่ายใน
๘. พระแท่นราชบรรจถรณ์	ช. สมาชิกราชสกุล ราชินิกุล
๙. อาสน์สงฆ์	ซ. ประธานองคมนตรี องคมนตรี
๑๐. ธรรมาสน์	ฌ. นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา
๑๑. แท่นพระพิธีธรรม	ประธานศาลฎีกา ประธานวุฒิสภา คณะรัฐมนตรี
	ญ. คณะทูตานุทูต และผู้แทนฝ่ายกงสุล
	ฎ. ผู้ตามเสด็จ

การถ่ายภาพนิ่งและวิดีโอ เป็นภารกิจอีกอย่างหนึ่งของผู้สังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ เป็นงานที่ต้องมี **องค์ความรู้ทางวิชาการ** เช่นเดียวกัน ผู้ถ่ายภาพนิ่งและวิดีโอ บางครั้งอาจเป็นคนเดียวกับผู้สังเกตการณ์ แต่หากเป็นเจ้าหน้าที่คนละคน ต้องมีการประสานงานล่วงหน้า ระหว่างผู้ถ่ายภาพ ผู้สังเกตการณ์ และผู้เรียบเรียง เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการถ่ายภาพแต่ละสิ่ง แต่ละขั้นตอนไว้ก่อน รวมถึงมุมภาพ ระยะใกล้ - ไกล ความคมชัด ความสวยงาม เพราะภาพถ่ายดังกล่าวนอกจากใช้เป็นข้อมูลประกอบการเรียบเรียงเหมือนเอกสารอื่น ๆ แล้ว ยังเป็นสิ่งสำคัญเมื่อนำไปใช้เป็นภาพประกอบการพิมพ์เผยแพร่ต้นฉบับ

การปฏิบัติงานถ่ายภาพและบันทึกเหตุการณ์สำคัญ

ผู้ถ่ายภาพควรทำตารางปฏิบัติการถ่ายภาพและบรรยายรายละเอียดไว้ล่วงหน้า เช่นเดียวกับบันทึกของผู้สังเกตการณ์ เพราะหลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานแล้ว สามารถนำตารางปฏิบัติการถ่ายภาพมาใช้เป็นบัญชีสืบค้นเบื้องต้นได้

การปฏิบัติงานถ่ายภาพเหตุการณ์สำคัญ

การปฏิบัติงานบันทึกเหตุการณ์

การจัดทำคำอธิบายภาพ เป็นสิ่งที่ต้องจัดทำโดยทันที โดยเฉพาะชื่อบุคคลที่ปรากฏในภาพ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร วัน เวลาที่ถ่ายภาพ ชื่อผู้ถ่ายภาพ กรณีที่ไม่สามารถจัดทำคำอธิบายภาพให้ถูกต้องชัดเจนได้ ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในภาพเพื่อขอคำแนะนำ

งานบำเพ็ญกุศล ๑๐๐ วัน สมเด็จพระสังฆราชฯ
วันที่ ๓๐ - ๓๑ มกราคม ๒๕๕๗

รหัสเอกสาร	ลำดับภาพ	เหตุการณ์	หมายเหตุ
IMG 5656		ทหารราชองครักษ์ยืนรับเสด็จฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ ตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
IMG 5657		พระสงฆ์ขณะเดินเข้ามา ในมณฑลพิธี ณ ตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
IMG 5658 – IMG 5660		หนังสือสำหรับแจกผู้มาร่วมพิธี ณ ตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
IMG 5661		พักรงที่ใช้ในงานบำเพ็ญกุศล ๑๐๐ วัน สมเด็จพระสังฆราช ณ ตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
IMG 5662 – IMG 5663		ผู้มาเฝ้า ฯ ณ ระเบียบตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
IMG 5664		อาสน์สงฆ์ภายในตำหนักเพชร วันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	

ตารางคำอธิบายภาพที่ได้จากการบันทึกเหตุการณ์

งานบำเพ็ญกุศล ๑๐๐ วัน สมเด็จพระสังฆราช ฯ
วันที่ ๓๐ - ๓๑ มกราคม ๒๕๕๗

รหัสเอกสาร	ลำดับภาพ	เหตุการณ์	หมายเหตุ
DSC 8000 – DSC 8001		พระราชอาสน์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8002 – DSC 8004		พระแท่นทรงกราบ ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8005		การตั้งแตงหน้าพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8006 – DSC 8007		พระรูปสมเด็จพระสังฆราช ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8008 – DSC 8010		การตั้งแตงหน้าพระพุทธรูปประจำพระชนมวาร ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8011		การตั้งแตงพระราชอาสน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	
DSC 8012		พระราชอาสน์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๗	

ตารางคำอธิบายภาพที่ได้จากการบันทึกเหตุการณ์

ภาพถ่ายและวีดิทัศน์นี้ ต้องมีระบบการจัดเก็บในขั้นแรก โดยการจัดกลุ่ม จัดเรียง ลำดับ ตาม**โครงเรื่องเบื้องต้น**หรือหัวข้อการดำเนินงานเช่นเดียวกับการรวบรวมเอกสาร ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ และเมื่อใช้ประโยชน์ในการเรียบเรียงต้นฉบับและการ จัดพิมพ์แล้ว หอจดหมายเหตุต้องเก็บรักษา จัดหมวดหมู่ ทำบัญชีภาพและเครื่องมือ ช่วยค้นต่าง ๆ เพื่อให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไปเช่นเดียวกัน

๓.๕ การเรียบเรียงจดหมายเหตุ

ผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ทั้งสาม คือ **องค์ความรู้ทางวิชาการ** **องค์ความรู้ทางภาษา** และ **องค์ความรู้ทางเนื้อหา** โดยเฉพาะองค์ความรู้ทางเนื้อหาที่ต้องนำมาใช้ในขั้นตอนนี้ คือ **ความรู้ในสิ่งที่ตนต้องเรียบเรียงตั้งแต่ต้นจนจบ** โดยศึกษาจาก

- ๑) เอกสารข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด
- ๒) ภาพถ่าย วิดีทัศน์ สารคดีหรือข่าวที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์พร้อมบทบรรยาย
- ๓) โครงเรื่องเบื้องต้น

แล้วนำความรู้เหล่านี้มาจัดทำโครงเรื่องของเหตุการณ์สำคัญก่อนดำเนินการเรียบเรียง

การเรียบเรียงจดหมายเหตุ จึงประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ๓ ขั้นตอน คือ

๓.๕.๑ การศึกษาเอกสารข้อมูลที่รวบรวมได้

ผู้เรียบเรียงต้องศึกษาเอกสารข้อมูลที่รวบรวมไว้ทั้งหมด แม้จะมีคณะผู้เรียบเรียงซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายคน แต่หัวหน้าคณะผู้เรียบเรียงต้องเป็นผู้ศึกษาเอกสารข้อมูลทั้งหมด เพื่อให้สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานในการวินิจฉัยประเมินคุณค่าความสำคัญของข้อมูล ความน่าเชื่อถือ ความซ้ำซ้อน และความบกพร่องของข้อมูล ส่วนผู้เรียบเรียงคนอื่น ๆ อาจศึกษาอย่างเข้มข้นเฉพาะเอกสารที่เกี่ยวกับหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้เรียบเรียงเอกสารในที่นี้หมายถึงภาพถ่ายต่าง ๆ ด้วย ข้อมูลและภาพถ่ายที่จัดเรียงไว้อย่างเป็นระบบจะช่วยให้การศึกษาเอกสารข้อมูลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

๓.๕.๒ การกำหนดโครงเรื่อง

โครงเรื่องเบื้องต้นที่จัดทำไว้นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล โครงเรื่องจริงของจดหมายเหตุที่เกิดขึ้นหลังจากการศึกษาเอกสารข้อมูลที่รวบรวมได้ จึงอาจมีหัวข้อสำคัญเพิ่มเติมจากโครงเรื่องเบื้องต้นอีกมาก และเมื่อดำเนินการเรียบเรียง หรือในการตรวจแก้ต้นฉบับ ก็อาจมีการจัดลำดับ การปรับแต่งเพิ่มเติม หรือการยุบรวมเรื่องได้

หลักการกำหนดโครงเรื่องของจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ปรกติแบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ

๓.๕.๒.๑ ประวัติความเป็นมา

เป็นการให้ข้อมูลในอดีต ซึ่งเป็นมูลเหตุของเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น ประวัติบุคคล ประวัติพิธีการ ประวัติของสิ่งสำคัญในเหตุการณ์

๓.๕.๒.๒ การจัดเตรียมงาน

เป็นการให้ข้อมูลกระบวนการจัดเตรียมงานก่อนที่เหตุการณ์สำคัญจะเกิดขึ้น อาจกล่าวถึงแนวทางการจัดงาน ขั้นตอนการจัดงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ การมอบหมายหน้าที่ แผนงานต่าง ๆ

๓.๕.๒.๓ การดำเนินงานและผลการดำเนินงาน

เป็นรายละเอียดการดำเนินงานตามที่ได้จัดเตรียมการไว้ตั้งแต่ต้นจนจบงาน อาจจำแนกหัวข้อตามประเภทงาน ประเภทกิจกรรม การลำดับหัวข้อใหญ่ หัวข้อรองตามความเหมาะสม

๓.๕.๒.๔ ภาคผนวก

เป็นการให้ข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา รายนามคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ บัญชีรายชื่อพระสงฆ์ ฯลฯ

๓.๕.๓ การเรียบเรียง

การเรียบเรียงจดหมายเหตุมี ๒ ลักษณะ ตามความสำคัญของเหตุการณ์ คือ

๓.๕.๓.๑ การเรียบเรียงในลักษณะความเรียง

มักเป็นเหตุการณ์เรื่องสั้น ๆ แต่โครงเรื่องก็ยังเป็นไปตามหลักการข้างต้นดังเช่น

พิธีสวดสวดมนต์เพื่อประเทศชาติและประชาชน ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ (จ/๒๕๑๖/๓)

พระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้า ในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี วันอังคาร ที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๒๗ (จ/๒๕๒๗/๒)

การจัดทำบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญประจำวัน ดังเช่น จดหมายเหตุ
ประเทศไทย ของกลุ่มบันทึกเหตุการณ์ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
ก็เป็นการเรียบเรียงในลักษณะความเรียง ดังตัวอย่าง

วันอังคาร ที่ ๒๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๒

เรื่อง โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ได้รับรางวัลดีเยี่ยม United Nations Public Service
Award 2009 สาขาการปรับปรุงการให้บริการ จากองค์การ
สหประชาชาติ

นายบัน คี มูน (Ban Ki-moon) เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ
มอบโล่และเกียรติบัตรรางวัลดีเยี่ยม United Nations Public Service
Award 2009 ในสาขาการปรับปรุงการให้บริการ (Improving the delivery
of service) ให้แก่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในด้าน
การให้บริการสาธารณะ โดยมีศาสตราจารย์ ดอกเตอร์พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นตัวแทนเข้ารับรางวัล ณ สำนักงานใหญ่
องค์การสหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นโรงพยาบาลขนาด ๑,๔๐๐
เตียง ดูแลรักษาผู้ป่วยส่งต่อจากโรงพยาบาล ๑๗ จังหวัด ในภาคเหนือ
ให้บริการผู้ป่วยนอกมากกว่า ๒,๕๐๐ รายในแต่ละวัน รวมกว่า ๑ ล้านคน
ต่อปี จุดเด่นที่ทำให้โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ได้รับรางวัลอยู่ที่
การจัดตั้งทีมงานเครือข่าย จัดตั้งทีมแพทย์ พยาบาลให้ความรู้ ฝึกอบรม
ในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลชุมชน เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกล
เข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษา
ครอบคลุม ๘ จังหวัดภาคเหนือ เพื่อช่วยลดอัตราความพิการและการ
เสียชีวิต ภายใต้หลักการที่ว่า ประชาชนทุกคน ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะยากจน
ขาดการศึกษา ห่างไกลหรือด้อยโอกาส แต่พวกเขาเหล่านั้นมีความเสมอภาค
ในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

รางวัล United Nations Public Service Award มีที่มาจากข้อมูล
คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (Economic and Social
Council - ECOSOC) ที่ ๒๐๐๐/๓๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช
๒๕๔๓ เพื่อเป็นรางวัลอันทรงเกียรติระดับนานาชาติที่มอบให้แก่หน่วยงาน
ที่ประสบความสำเร็จในการให้บริการสาธารณะด้วยความเป็นมืออาชีพและ
ด้วยความทุ่มเท ซึ่งสหประชาชาติจัดให้มีขึ้นทุกปี โดยแบ่งออกเป็น ๔ สาขา
ได้แก่ สาขาการปรับปรุงความสามารถในการตอบสนอง ความรับผิดชอบ และ
ความโปร่งใส ในการให้บริการสาธารณะ สาขาการปรับปรุงการให้บริการ
สาขาการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยใช้กลไกใหม่ ๆ สาขา
การเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์ความรู้ภาครัฐ ซึ่งเป็นสาขาใหม่ที่กำหนด
ขึ้นในคริสต์ศักราช ๒๐๐๙ เป็นปีแรก พิธีมอบรางวัลดังกล่าวจัดขึ้นในวันที่
๒๓ มิถุนายน ของทุกปี โดยถือเป็นวันบริการสาธารณะแห่งสหประชาชาติ
(United Nations Public Service Day)

(จดหมายเหตุประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒, ๒๕๕๔,
หน้า ๑๓๓, ๑๓๔)

๓.๕.๓.๒ การเรียบเรียงในลักษณะแบ่งหัวข้อ

มักเป็นเหตุการณ์ใหญ่ มีระยะเวลานาน มีการดำเนินงานหลายด้าน อาจมีหน่วย
งานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิร่วมดำเนินงานในรูปคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
มีพระราชพิธี รัฐพิธี พิธี หลายรูปแบบ ตลอดจนมีการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์สิ่งของเครื่อง
ใช้ในเหตุการณ์ เป็นต้น การกำหนดโครงเรื่องของจดหมายเหตุในลักษณะนี้ยังคงเป็นไปตาม
หลักการข้างต้น คือ ประวัติความเป็นมา การจัดเตรียมงาน การดำเนินงาน และผลการ
ดำเนินงาน ภาคผนวก แต่แบ่งซอยเนื้อหาออกเป็น ภาค บท หัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง แล้ว
เรียบเรียงไปตามหัวข้อนั้น ๆ

การเรียบเรียงจดหมายเหตุที่เป็นเหตุการณ์ใหญ่ อาจต้องแบ่งกันเรียบเรียงหลายคน จึงมักมีปัญหาในเรื่องความไม่สม่ำเสมอของถ้อยคำสำนวน ความไม่ได้สัดส่วนในการเรียบเรียง มีรายละเอียดมากไปบ้าง น้อยไปบ้าง หรือเขียนยาวไป เขียนสั้นไป ฯลฯ การตรวจแก้ต้นฉบับ เพื่อปรับสำนวนการเรียบเรียง ปรับความกระชับของเนื้อหาและความซ้ำซ้อน จึงเป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

องค์ความรู้ทางเนื้อหาของการเรียบเรียงจดหมายเหตุทั้ง ๕ ประการ คือ การพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์สำคัญ การศึกษาค้นคว้าภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของเหตุการณ์ การรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ การสังเกตการณ์ และการบันทึกเหตุการณ์ จนถึงการเรียบเรียงเสร็จสิ้น อาจมองเห็นภารกิจที่ต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนชัดเจนขึ้น หากผู้เรียบเรียงได้ศึกษาตัวอย่างการกำหนดโครงเรื่องการเรียบเรียงจดหมายเหตุที่ยกมาแสดงต่อไปนี้ ซึ่งเป็นลักษณะที่พบบ่อยในการจัดทำจดหมายเหตุ คือ

- โครงเรื่องการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
- โครงเรื่องการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณวัตถุสถานสำคัญ
- โครงเรื่องเหตุการณ์พิเศษ

ตัวอย่างโครงเรื่องการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ

จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

ภาคที่ ๑ พระราชประวัติในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช

ภาคที่ ๒ การจัดเตรียมงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

ภารกิจของคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

แนวทางการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว

ภารกิจของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน
เฉพาะกิจฝ่ายต่าง ๆ ในคณะกรรมการอำนวยการ
จัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การประกวดตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการบูรณะป้อมพระสุเมรุและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์
โดยรอบเป็นสวนสาธารณะ

การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณป้อม

พระสุเมรุ

การสร้างพระที่นั่งสันติชัยปราการ

การบูรณะป้อมพระสุเมรุ

การสร้างท่าเทียบเรือพร้อมทุ่นเทียบเรือ

ประติมากรรม “วิถีชีวิตบางลำพู”

พิธีมอบสวนสาธารณะสันติชัยปราการ

ภาคที่ ๓ งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
โอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

พิธีเททองหล่อพระพุทธรูปบูชา ปางสมาธิ และพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพิธีพุทธาภิเษกวัตถุม
งคลเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันศุกร์ ที่
๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๔๑

พิธีมหาพุทธาภิเษกพระพุทธรูปบูชา พระสมเด็จ พระกริ่ง
ชุดพระผง และพิธีชัยมังคลาภิเษกพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามโครงการสร้างวัตถุมงคล
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันศุกร์ ที่
๒๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๑

พิธีปล่อยขบวนการแสดงแสง เสียง และสื่อผสมสัญจร
“ธ สถิตในดวงใจ ไทยทั่วหล้า” เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ ณ บริเวณประตูวิเศษไชยศรี
พระบรมมหาราชวัง ถนนหน้าพระลาน วันจันทร์ ที่ ๘
พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีเปิดเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ พฤศจิกายน
พุทธศักราช ๒๕๔๒

การจัดแสดงนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ “พระก่อพระ
เกี้ยวหล้า” ณ บริเวณสวนอัมพร วันพุธ ที่ ๑ ถึง
วันอังคาร ที่ ๗ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษา
พระองค์ เนื่องในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ ณ ลานพระราชวังดุสิต
วันพฤหัสบดี ที่ ๒ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีเสกทำน้ำพระพุทธรูปมนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อทูลเกล้าฯ ถวาย
สรงอภิเษก

พิธีพลีกรรมตักน้ำจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ วันพฤหัสบดี
ที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีเสกทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ วันเสาร์ ที่ ๒๐ พฤศจิกายน
พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีพลีกรรมตักน้ำและเสกทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ใน
กรุงเทพมหานคร วันจันทร์ ที่ ๒๒ พฤศจิกายน
พุทธศักราช ๒๕๔๒

พิธีแห่เชิญน้ำพระพุทธรูปองค์ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัด
ต่าง ๆ จากห้องดำรงราชานุภาพ กระทรวง
มหาดไทย ไปยังวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม
วันศุกร์ ที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

รัฐพิธีเสกทำน้ำพระพุทธรูปองค์ศักดิ์สิทธิ์ ณ พระ
อุโบสถวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม วันศุกร์
ที่ ๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

หมายกำหนดการพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนม
พรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

พระราชพิธีหล่อพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา ๖ รอบ ณ พระอุโบสถวัดพระศรี
รัตนศาสดาราม วันศุกร์ ที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๕๔๒

พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐินโดย
กระบวนพยุหยาตราขบวน ณ วัดอรุณราชวราราม
วันพฤหัสบดี ที่ ๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

พระราชพิธีฉลองสมโภชพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันพุธ ที่ ๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันเสาร์ ที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

พิธีแห่เชิญน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์จากวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามไปยังมณฑปหน้าสีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม วันอาทิตย์ ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

การเสด็จออกมหาสมาคม ณ สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม วันอาทิตย์ ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันอาทิตย์ ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

การพระราชกุศลเลี้ยงพระเทคนิกมงคลวิเศษ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย วันจันทร์ ที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

คณะทูตานุทูตและกงสุลต่างประเทศเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญ TeleFood ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท วันพุธ ที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

งานสโมสรสันนิบาตและงานถวายพระกระยาหารค่ำ เถลิง
พระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ ทำเนียบ
รัฐบาล วันพฤหัสบดีที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

ภาคที่ ๔ การเฉลิมฉลองและถวายชัยมงคล

มิตรประเทศถวายชัยมงคล

สถานเอกอัครราชทูตไทย สถานกงสุล สถาบัน องค์การ
ต่างประเทศ และชาวไทยในต่างประเทศ น้อมเกล้าฯ
ถวายชัยมงคล

การถวายพระพรชัยมงคลของจังหวัดและหน่วยงาน คณะ
บุคคลเข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล

การพระราชทานอภัยโทษ

การตกแต่งธงทิว ประดับโคมไฟ และตราสัญลักษณ์ งาน
เฉลิมพระเกียรติฯ

การประกอบศาสนกิจและบำเพ็ญกุศลน้อมเกล้าฯ ถวายเป็น
พระราชกุศล

วัดหัวราชอาณาจักรประกอบพิธีมหาสงกรานต์ถวาย
พระราชกุศล

สมาคมชาวไทยเชื้อสายจีนจัดงาน “ไต้ร่มโพธิสมภาร
๗๒ พรรษา”

พิธีมหาสังคาลิเชกเหรียญที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติฯ

พิธีเททองหล่อเทวรูปพระอิศวรและพระนารายณ์

การจัดงานเฉลิมฉลองและพิธีถวายชัยมงคล

พิธีบวงสรวงพระสยามเทวาธิราชและสมเด็จพระบรม
มหากษัตริยาธิราชเจ้า

การอุปสมบทถวายเป็นพระราชกุศล

พิธีปลงพินาศ

พิธีแห่นาคและอุปสมบท

พิธีเปิดงาน ๕ ธันวาคมหาราช ครั้งที่ ๒๓ ประจำปี
๒๕๔๒

พิธีเปิดนิทรรศการตามรอยพระยุคลบาท

การโดดร่มสร้างสถิติโลกเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา

พิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน ๙๙๙ รูป

พิธีถวายเครื่องราชสักการะ จุดเทียนชัยถวาย
ราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติ

พิธีอัญเชิญเครื่องราชสักการะเฉลิมพระเกียรติ

ภาคที่ ๕ โครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ

โครงการและกิจกรรมด้านการเผยแพร่พระเกียรติคุณ และ
พระบุญญาธิการหรือสนับสนุนโครงการพระราชดำริ

โครงการและกิจกรรมด้านการสนับสนุนนโยบายของรัฐใน
การส่งเสริมคุณภาพชีวิต

โครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการและกิจกรรมด้านการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการและกิจกรรมด้านการส่งเสริมศาสนา คุณธรรม และจริยธรรม

โครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และโบราณสถาน

โครงการและกิจกรรมด้านการส่งเสริมเกียรติภูมิของประเทศ

ประมวลภาพโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราช
พิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม
๒๕๕๒

โครงการและกิจกรรมด้านการจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์และ
หนังสือที่ระลึก

ภาคที่ ๒ การสร้างสิ่งของเครื่องใช้ วัดอุอนุสรณ์ และอนุสรณ์สถาน

สิ่งของเครื่องใช้

พัดรองที่ระลึก

ย่ามที่ระลึก

พัดยศเจ้าคณะใหญ่นิกาย

พัดยศเจ้าคณะใหญ่จีนิกาย

พัตยศพระราชาคณะชั้นสามัญยก
(สำหรับเชื้อพระวงศ์)

พัตยศพระราชาคณะชั้นสามัญเปรียญ
(สำหรับเชื้อพระวงศ์)

พระมหาลังวาลนพรัตน์

วัดอุณนุสรณ์

เข้มพระราชทาน

เข้มที่ระลึก

บัตรโทรศัพท์

ตราไปรษณียากร

ธนบัตร

เหรียญที่ระลึก

บัตรโดยสารรถประจำทาง

นาฬิกา

อนุสรณ์สถาน

ซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ ๖ รอบ พระชนมพรรษา

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ ๑ รายงานคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน
เฉพาะกิจฝ่ายต่าง ๆ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน
เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
โอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

ภาคผนวกที่ ๒ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง พระราชทานสัญญาบัตรตั้งสมณศักดิ์

ตัวอย่างโครงเรื่องการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณวัตถุสถานสำคัญ

จดหมายเหตุการปรับปรุงศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร
พุทธศักราช ๒๓๒๕ - ๒๕๒๙

การสถาปนาศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ ๑

ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ ๔

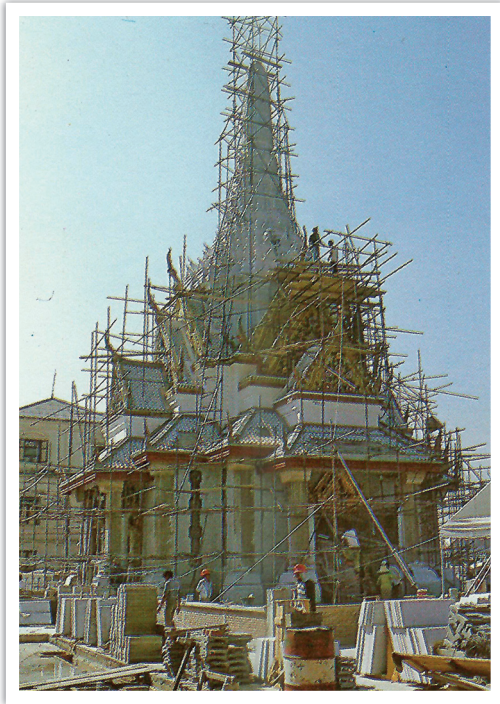
ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ ๕

ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ ๖

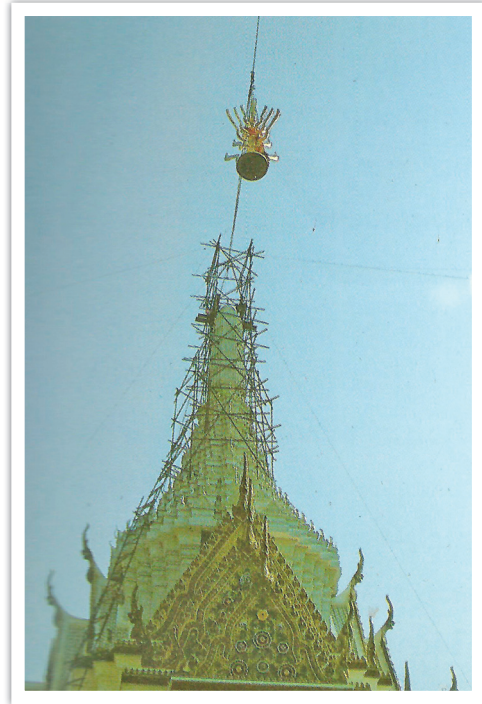
ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลที่ ๗

ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน
แผนหลักในการปรับปรุงศาลหลักเมือง

(ภาพเหตุการณ์)
อาคารศาลหลักเมือง ขณะดำเนินการก่อสร้าง

(ภาพเหตุการณ์)
การยกเขียนภคูลชั้นประดิษฐาน ณ ยอดปราสาท
ของอาคารศาลหลักเมือง วันอังคาร ที่ ๑๑ มีนาคม
พุทธศักราช ๒๕๒๙

(ภาพเหตุการณ์)
เสาหลักเมืองต้นปัจจุบัน (ซ้าย) และเสาหลักเมืองต้นเดิม (ขวา) เมื่อลงรัก
ปิดทองและทำบัวฐานเสาเสร็จแล้ว

การตั้งคณะกรรมการและคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุง
ศาลหลักเมือง

คณะกรรมการพิจารณาออกแบบก่อสร้างอาคารศาล
หลักเมือง

คณะกรรมการการบัญชีและการเงิน

คณะกรรมการประชาสัมพันธ์

คณะกรรมการจัดทำจดหมายเหตุการปรับปรุงศาล
หลักเมือง

การจัดหารายได้

การออกแบบปรับปรุงศาลหลักเมืองและอาคารในบริเวณศาล

พิธีบวงสรวงก่อนเริ่มการบูรณะปรับปรุง

กำแพงและประตูชุม

อาคารสำนักงานผู้ดูแลศาลหลักเมืองและโรงละคร

ศาลเทพารักษ์

การบูรณะรูปเทพารักษ์

การสร้างศาลเทพารักษ์

พิธีเชิญเทพารักษ์ขึ้นประดิษฐาน ณ ศาลาเทพารักษ์

พิธีเชิญเทพารักษ์ขึ้นประดิษฐานบนฐานที่เสริมขึ้นใหม่

ศาลหลักเมือง

พิธีบอกกล่าวยกเสาหลักเมืองต้นเดิม

การซ่อมบูรณะเสาหลักเมืองต้นปัจจุบัน

การซ่อมบูรณะเสาหลักเมืองต้นเดิม

พิธียกนาคสู่ขึ้นประดิษฐาน ณ ยอดปราสาทของอาคาร
ศาลหลักเมือง

หอพระพุทธรูป

สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ

สวนหย่อม

ทางเท้า

ท่อระบายน้ำ

ที่เฝ้ากระดาศ

ซุ้มขายของ

ห้องสุขาสำหรับประชาชน

พิธีสมโภชพระหลักเมือง

การเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
สยามมกุฎราชกุมาร

เหรียญพระไพรีพินาศ

ภาคผนวกที่ ๑ : ปฏิทินเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช ๒๓๒๕ - ๒๕๒๙

ภาคผนวกที่ ๒ : เอกสารและตำราโบราณเกี่ยวกับศาลหลักเมืองในหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ฉบับที่ ๑ ตำราพระราชพิธีนครฐาน

ฉบับที่ ๒ พระตำราพระราชพิธีนครฐานจบบริบูรณ์

ฉบับที่ ๓ พระราชพิธีฝังหลักพระนคร

ฉบับที่ ๔ ตำราฝังหลักเมือง

ฉบับที่ ๕ จดหมายเหตุพระราชพิธีบรรจุขาทาพระนคร

ฉบับที่ ๖ ประกาศเทวดาให้ประดิษฐานในเทวรูปบนยอดหลักเมือง ซึ่งบรรจุพระสุพรรณบัฏ จารึกดวงขาทากรุงเทพมหานคร

ฉบับที่ ๗ หมายรับสั่งเรื่องพิธีบรรจุหลักพระนคร

ฉบับที่ ๘ ดวงกรุงเทพมหานคร

ฉบับที่ ๙ ดวงกรุงเทพมหานคร

ฉบับที่ ๑๐ ตำราสร้างเมืองว่าด้วยวิธีฝังอาถรรพ์หลักเมือง

ตัวอย่างโครงเรื่องเหตุการณ์พิเศษ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗

บทที่ ๑ ความรู้เรื่องคลื่นสึนามิ

ลักษณะของคลื่นสึนามิ

ปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดคลื่นสึนามิ

ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิครั้งสำคัญ

ระบบเตือนภัยจากคลื่นสึนามิ

ข้อปฏิบัติเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ

บทที่ ๒ เหตุการณ์วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๗

มูลเหตุของธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ

บันทึกเหตุการณ์วันอาทิตย์ ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๕๔๗

บันทึกคำบอกเล่าของผู้อยู่ในเหตุการณ์ที่หาดต่าง ๆ
ในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดพังงา

ลักษณะของคลื่นสึนามิที่ปะทะชายฝั่งอันดามันของ
ประเทศไทย

ผลสำรวจพฤติกรรมของคลื่นสึนามิ

ความเสียหายของประเทศไทย

ความเสียหายในต่างประเทศ

การขาดความเชื่อมโยงกับระบบเตือนภัยสากล

บทที่ ๓ การอำนวยความสะดวกผู้ประสบภัย

แถลงการณ์สำนักนายกรัฐมนตรี

ความช่วยเหลือเฉพาะหน้า

การตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกผู้ประสบภัย

การสั่งการของนายกรัฐมนตรี

มาตรการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามมติคณะรัฐมนตรี

การอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาจากกรณี
พื้ติใน ๖ จังหวัด

การดำเนินการด้านการต่างประเทศ

กองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายก
รัฐมนตรี

บทที่ ๔ การค้นหาผู้รอดชีวิต ผู้บาดเจ็บ ผู้เสียชีวิต ผู้สูญหาย และ การสาธารณสุข

การตรวจสอบข้อมูลผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายจากเว็บไซต์

ผู้รอดชีวิต

การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

ผู้บาดเจ็บ

การช่วยเหลือ ณ จุดเกิดเหตุ

การรักษาในโรงพยาบาลเอกชน

การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

การดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในระยะ
เฉพาะหน้า และระยะต่อเนื่อง

ผู้เสียชีวิต

คุณพุ่ม เจนเซน โอรสในทุลกระหม่อมหญิงอุบลรัตน
ราชกัญญาฯ ถึงแก่อนิจกรรม

การเก็บกู้ศพผู้เสียชีวิต

การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่เสียชีวิต

การดำเนินงานของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวง
ยุติธรรม

การดำเนินงานของสถาบันนิติเวช สำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ

คณะทำงานเพื่อดำเนินการประสานพิสูจน์เอกลักษณ์

ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการศูนย์อำนวยการพิสูจน์ยืนยันบุคคล
ที่เสียชีวิตจากภัยคลื่นสึนามิ

คณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและบริหาร
จัดการเกี่ยวกับผู้เสียชีวิตจากธรณีพิบัติ

แนวทางดำเนินการศพผู้เสียชีวิต

ผู้สูญหาย

การดูแลสุขภาพจิตของผู้ประสบภัย

สถานการณ์ภาวะสุขภาพจิตของผู้ประสบภัย

ความเครียดของผู้ประสบภัย

การเฝ้าระวังและป้องกันควบคุมโรค

บทที่ ๕ ความช่วยเหลือจากปวงชนชาวไทย

พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์

ความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน

รายงานของสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวง
มหาดไทย

ความช่วยเหลือจากสภากาชาดไทย

บทที่ ๖ ความเอื้ออาทรและกำลังใจจากมิตรประเทศ

การมาเยือนของประมุขของประเทศ ประมุขของรัฐบาล
และผู้แทนประเทศ

การมาเยือนของรัฐมนตรี บุคคล และคณะบุคคล

ความช่วยเหลือจากมิตรประเทศ

บทที่ ๗ การฟื้นฟูกลุ่มจังหวัดที่ประสบธรณีพิบัติ

แนวทางการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบธรณีพิบัติ

ข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนและวุฒิสภาในการฟื้นฟู
กลุ่มจังหวัดที่ประสบภัยพิบัติ

ข้อเสนอแนะจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องการ
ฟื้นฟูสึนามิในมิติสังคมและมนุษย์

ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา

ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการการท่องเที่ยว วุฒิสภา

การประชุมสุดยอดภาคเอกชนสหรัฐอเมริกา เพื่อจัดสรร
ความช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยจากเหตุการณ์
คลื่นสึนามิ

การดำเนินงานฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
และชุมชนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

การฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ๖ จังหวัด ชายฝั่ง
ทะเลอันดามัน

การจัดทำผังฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพีพี

บทที่ ๘ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติในอนาคต

การระดมความร่วมมือในภูมิภาคเพื่อเตือนภัยล่วงหน้า

การประชุมผู้นำอาเซียนว่าด้วยผลกระทบจากธรณีพิบัติ

การประชุมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือในภูมิภาค
เกี่ยวกับการจัดการเพื่อเตือนภัยล่วงหน้ากรณีคลื่น
สึนามิ

การประชุมวิชาการนานาชาติเรื่อง ไทยและประเทศ
เพื่อนบ้านจะรับมือธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์ “สึนามิ”
ได้อย่างไร

กองทุนเพื่อจัดตั้งระบบเตือนภัยคลื่นสึนามิ

คณะกรรมการศึกษาระบบการเตือนภัยล่วงหน้า

การติดตั้งระบบเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัย

ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ (ศตช.)

การติดตั้งสถานีวัดระดับน้ำฝิ่งอัตโนมัติ

ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย
การลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือ
ในการบริหารการเตือนภัยพิบัติ การเตรียม
ความพร้อม และการบรรเทาภัยจากธรรมชาติ
สำหรับประเทศไทย ระหว่างศูนย์เตรียมความพร้อม
ป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย และศูนย์เตือน
ภัยพิบัติแห่งชาติ

บทที่ ๙ การจัดงานครบรอบ ๑ ปี ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ

การจัดเตรียมงาน

การสร้างอนุสรณ์สถานเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ

เอกสารอ้างอิง

ต้นฉบับจดหมายเหตุที่เรียบเรียงเสร็จเรียบร้อยแล้วได้รับการตรวจแก้ และถ้ามีการ
จัดพิมพ์เผยแพร่ต้องได้รับการบรรณาธิกรต้นฉบับ ซึ่งองค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับ
และองค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ ได้แยกกล่าวถึงโดยเฉพาะ

๓.๖ การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูล

ต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งรวบรวมไว้ได้ทั้งหมด หลังเสร็จ
สิ้นการใช้งานตามวัตถุประสงค์ ต้องจัดเก็บรักษาตามกระบวนการงานจัดเก็บรักษาเอกสารของ
หอจดหมายเหตุ โดยแยกเอกสารลายลักษณ์และเอกสารโสตทัศนออกจากกัน

การประเมินคุณค่าเอกสารเป็นสิ่งที่พึงระมัดระวัง เนื่องจากการติดตามรวบรวมเอกสารข้อมูลที่ใช้เวลายาวนานตั้งแต่การเริ่มต้นเหตุการณ์จนสิ้นสุด จึงมีข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปหลายครั้งกว่าจะเป็นที่ยุติ นอกจากนี้ ระบบการจัดหมวดหมู่เอกสาร ซึ่งเดิมจัดตาม**โครงเรื่องเบื้องต้น**ของจดหมายเหตุ เอกสารจากหลายหน่วยงานซึ่งร่วมปฏิบัติใน**กิจกรรมเดียวกัน**จึงรวมอยู่ด้วยกัน รวมทั้งเอกสารสังเกตการณ์และบันทึกเหตุการณ์ในกิจกรรมนั้น ๆ หากถูกจัดหมวดหมู่ใหม่โดยใช้**แหล่งที่มา**เป็นหลักแทน**เนื้อเรื่อง** จะเป็นการทำลายความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของเอกสารเหล่านั้นหรือไม่ เป็นสิ่งที่หอจดหมายเหตุต้องนำมาประกอบการพิจารณาด้วย

การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูลของกลุ่มบันทึกเหตุการณ์สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ยังคงใช้การจัดเก็บต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูลตาม**โครงเรื่องของจดหมายเหตุ** เมื่อจัดจำแนกหมวดหมู่เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงจัดเรียงลำดับเอกสารแต่ละรายการตามลำดับก่อน - หลัง ให้รหัส ลงทะเบียน ทำบัญชีสอบค้น เย็บปก ทำใบปะหน้าปก ใส่แฟ้ม เขียนรหัสหน้าแฟ้ม บรรจุกล่อง ทำใบปะหน้ากล่อง จัดขึ้นชั้นเอกสารเรียงตามปี และลำดับของเรื่องที่เข้ามา ต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูลที่ครอบคลุมเหตุการณ์นานกว่า ๑ ปี ใช้ปีแรกเป็นปีหลัก

๓.๗ การให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัย

ต้นฉบับจดหมายเหตุและเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสารลายลักษณ์และเอกสารโสตทัศน หอจดหมายเหตุพึงให้บริการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้เช่นเดียวกับเอกสารจดหมายเหตุลักษณะอื่น ๆ

บทที่ ๓

องค์ความรู้ในการตรวจแก้

ต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

การตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุ เป็นกระบวนการที่จัดทำโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการของหน่วยงานผู้รับผิดชอบการจัดทำจดหมายเหตุ หรืออาจเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ต้นฉบับจดหมายเหตุที่เรียบเรียงขึ้นนั้น มีความถูกต้องสมบูรณ์ ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์ของชาติของท้องถิ่น หรือขององค์กรต่อไป

องค์ความรู้ในการตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุ มีลักษณะเดียวกันกับองค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ คือ

องค์ความรู้ทางวิชาการ ทั้งความรู้ทั่วไป ความรู้เฉพาะด้าน และความรู้ด้านการบริหารจัดการ

องค์ความรู้ทางภาษา ทั้งความรู้เกี่ยวกับคำ และความรู้เกี่ยวกับการใช้คำ

องค์ความรู้ทางเนื้อหา คือความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จัดทำจดหมายเหตุ

๑. ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับ

ผู้ตรวจแก้ต้นฉบับ อาจเป็นบุคคลคนเดียว หรือเป็นคณะผู้ตรวจแก้ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาและการเรียบเรียง ผู้ทรงคุณวุฒิทางราชประเพณี ผู้ทรงคุณวุฒิทางความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของจดหมายเหตุ เช่น วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมไทย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ เทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มหลังนี้ มักเน้นการตรวจแก้ความถูกต้องของเนื้อหา ฉะนั้น ต้นฉบับที่ตรวจแก้โดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านแล้ว ควรได้รับการตรวจแก้ขัดเกลาทางภาษาอีกชั้นหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดความลักลั่นในถ้อยคำสำนวน

๒. การดำเนินงานตรวจแก้ต้นฉบับ

การตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุ ผู้ตรวจแก้ต้องใช้องค์ความรู้ทั้ง ๓ ประการ ในการปฏิบัติงานตรวจแก้ ๓ ด้าน คือ

๒.๑ การตรวจแก้โครงเรื่องของต้นฉบับ

- โครงเรื่องของต้นฉบับได้จัดแบ่งเป็น ภาค บท ตอน หัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง ถูกต้องตามกลุ่มเนื้อหาหรือไม่
- โครงเรื่องครอบคลุมเนื้อหาที่มีการปฏิบัติดำเนินการครบถ้วนหรือไม่ หากได้มีการตัดบางข้อออกไปเพราะผู้เรียบเรียงเห็นว่าไม่มีความสำคัญพอ หรือไม่มีข้อมูลมากพอ หัวข้อนั้นสมควรถูกตัดออกหรือไม่
- การจัดลำดับหัวข้อ ถูกต้องตามลำดับเนื้อหาหรือเหตุการณ์หรือไม่

ตัวอย่างเช่น

การจัดงานเฉลิมฉลอง โครงเรื่องกำหนดหัวข้อแยกเป็น การบำเพ็ญกุศลทางศาสนา การจัดการแสดง การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์และสังคมสงเคราะห์ การจัดนิทรรศการ ถ้าหน่วยงานหนึ่งจัดกิจกรรมมากกว่า ๑ อย่าง ควรปรับโครงเรื่อง หรือใช้กลวิธีการเขียน อย่างไร

การจัดกิจกรรมเนื่องในพิธี โครงเรื่องกำหนดการช่อมบурณะเรือพระราชพิธี และการฝึกซ้อมขบวนเรือพระราชพิธี ไว้ในหัวข้อ พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวาย ผ้าพระกฐินโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค ควรปรับโครงเรื่องใหม่โดยแยกออกจาก พระราชพิธีหรือไม่

๒.๒ การตรวจแก้สำนวนภาษา

- ผู้เรียบเรียงใช้ถ้อยคำถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไม่
- ผู้เรียบเรียงให้ข้อมูลผิดพลาดบกพร่องหรือไม่

ตัวอย่างเช่น

ข้อมูลซึ่งผิดพลาด แต่ผู้ตรวจแก้ไขได้ อาทิ

สมเด็จพระสังฆราช ใช้ราชาศัพท์เทียบชั้นพระองค์เจ้า ส่วนผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนสมเด็จพระสังฆราช ไม่ใช่พระสังฆราช จึงใช้ราชาศัพท์ไม่ได้

เครื่องนมัสการทองใหญ่ เป็นเครื่องสักการบูชาที่ตั้งประจำในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามเท่านั้น เครื่องสักการบูชาที่ตั้งแต่งในพระราชพิธีในสถานที่อื่น แม้จะดูคล้ายคลึงกันก็ต้องแยกใช้คำให้ถูกต้องตามลักษณะ เช่น เครื่องนมัสการพานทองสองชั้น เครื่องนมัสการทองลงยาราชาวดี เครื่องนมัสการทองลงยารอง เครื่องนมัสการทองทิศ

ข้อมูลซึ่งผิดพลาด แต่ผู้ตรวจแก้ไขไม่สามารถแก้ไขได้เอง ต้องส่งคืนให้ผู้เรียบเรียงตรวจสอบใหม่ หรือตรวจสอบจากภาพถ่าย อาทิ

- จำนวนตัวเลขที่ผิดพลาด รวมแล้วไม่ได้เท่าจำนวนรวมที่พิมพ์ไว้ เช่น งบประมาณการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตารางแสดงจำนวนโครงการและกิจกรรมที่แยกตามหน่วยงาน หรือแยกตามประเภท

- ข้อความที่พิมพ์ขาดหายไม่จบประโยคหรือไม่จบความ
- ชื่อบุคคลผู้เป็นประธานในพิธีตอนต้น กับตอนจบไม่ตรงกัน
- การผูกประโยคที่เขียนสลับความ หรือใช้คำขยายผิดที่ ใช้วรรคตอนผิด จนอาจตีความได้หลายอย่าง

๒.๓ การตรวจแก้ไขเนื้อหา

เนื้อหา ในที่นี้หมายถึงสาระความรู้ที่เรียบเรียงไว้ในจดหมายเหตุ ซึ่งต้องได้รับการตรวจแก้ไขใน ๒ ลักษณะ

๒.๓.๑ ความเป็นกลาง

กรณีข้อมูลที่มีความอ่อนไหวทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ข้อมูลที่รวบรวมได้อาจไม่เพียงพอ หรือไม่ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมด จดหมายเหตุต้องเลือกใช้หลักฐานที่มีความเชื่อถือได้มากที่สุด และอ้างอิงหลักฐานนั้นกำกับไว้ เช่น การใช้ประกาศของทางราชการ แทนรายงานข่าวของสื่อมวลชนหรือเว็บไซต์

การบันทึกความเห็นของบุคคล ต้องบันทึกเฉพาะที่เป็นข้อเท็จจริง ไม่ใช่ความเห็นส่วนตัว ไม่ใช่ความเห็นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องบันทึกความเห็นทั้ง ๒ ด้าน ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้าน ไม่จำเป็นต้องพยายามบันทึกถึงเบื้องหลังของเหตุการณ์ เพราะอาจมีข้อมูลสำคัญอีกมากที่มีได้เปิดเผย

การเรียบเรียงข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่มีความผิดพลาด และต่อมาได้มีการแก้ไขลักษณะการเรียบเรียงต้องเน้นข้อเท็จจริงและเหตุผลทางวิชาการ ไม่ใช่การประจานความผิดพลาดบกพร่องของผู้ใดผู้หนึ่ง เพราะอาจมีเหตุผลอื่นที่ไม่เปิดเผย หรือจำเป็นต้องกระทำเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

การตรวจแก้เนื้อหาที่ต้องใช้ความเป็นกลางของผู้ตรวจแก้ เช่น การตรวจแก้ต้นฉบับจดหมายเหตุประเทศไทย ของกลุ่มบันทึกเหตุการณ์ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งทางการเมือง อันควรบันทึกไว้เพียงว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เพราะไม่มีข้อเท็จจริงสองด้านเพียงพอที่จะบันทึกให้ละเอียดได้ว่า ทำไม อย่างไร ดังตัวอย่าง

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

**เรื่อง ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินออกมาตรการปิดล้อม
การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ
และออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง ฉบับที่ ๒**

เวลา ๑๑ นาฬิกา ๓๐ นาที ที่กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์
พันเอก สรรเสริญ แก้วกำเนิด โฆษกศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน
แถลงผลการประชุมของศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ช่วงเช้าว่า
การกำหนดมาตรการในการปิดล้อมสกัดกั้นพื้นที่บริเวณแยกราชประสงค์
อย่างสมบูรณ์ จะเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๔ นาฬิกา พื้นที่ที่มีผลกระทบทางด้านเหนือ
เริ่มตั้งแต่ แยกราชเทวี ไปตามถนนเพชรบุรี จนถึงแยกชั้นทางด่วนเพชรบุรี
ทางทิศใต้ ตั้งแต่แยกทางขึ้นด่วนเพชรบุรี ไปตามถนนวิฑูรย์ จนกระทั่งแยก
ถนนวิฑูรย์ ไปตามถนนพระรามที่ ๔ จนถึงแยกสามย่าน และขึ้นเหนือตาม
ถนนพญาไท จนกระทั่งไปบรรจบจุดเริ่มต้นแยกราชเทวี ซึ่งเป็นลักษณะกรอบ
สี่เหลี่ยม การบริการสาธารณะทุกชนิดทั้งไฟฟ้า ประปา การจราจร รถประจำทาง

เรือ รถไฟฟ้าบีทีเอส (ไม่จอดรับส่งผู้โดยสารใน ๔ สถานี คือ สถานีสยาม สถานีชิดลม สถานีเพลินจิต และสถานีราชดำริ โดยจะปิดให้บริการทุกสถานี เวลา ๑๙ นาฬิกา) และรถไฟฟ้าใต้ดิน (ไม่จอดรับส่งผู้โดยสารใน ๒ สถานี คือ สถานีสีลม และสถานีลุมพินี โดยจะปิดให้บริการทุกสถานีเวลา ๒๒ นาฬิกา) จะมีการระงับการให้บริการตั้งแต่ ๑๘ นาฬิกาเป็นต้นไป โดยเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนหลักสากลจากเบาไปหาหนัก ๗ ขั้นตอน และมีการใช้อาวุธกระสุนจริงด้วย

ในช่วงเย็น ศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้ออกประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรง ฉบับที่ ๒ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดชลบุรี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำปาง จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดน่าน จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุดรธานี จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดศรีสะเกษ

(จดหมายเหตุประเทศไทย พุทธศักราช
๒๕๕๓, ๒๕๕๔, หน้า ๑๕๓)

วันพุธ ที่ ๑๙ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓

**เรื่อง การสลายการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ
แห่งชาติบริเวณแยกราชประสงค์**

เวลาเช้ามืด กองกำลังทหารพร้อมด้วยรถถังเคลื่อนกำลังเข้าประชิดพื้นที่ของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) บริเวณแยกราชประสงค์ มีเสียงปืนดังเป็นระยะ โดยทหารใช้เครื่องขยายเสียงประกาศให้ผู้ชุมนุมที่มีอยู่ราว ๓,๐๐๐ คน ออกจากพื้นที่

เวลาประมาณ ๙ นาฬิกา ๒๐ นาที ทหารใช้ปืนและระเบิดแก๊สน้ำตาเข้าสลายกลุ่มผู้ชุมนุม โดยกลุ่มผู้ชุมนุมตอบโต้ด้วยการเผายางทำให้เกิดควันดำทั่วบริเวณ

เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา เจ้าหน้าที่สามารถยึดพื้นที่โดยรอบ
สวนลุมพินีไว้ได้

ในช่วงเย็น ชายชุดดำใช้อาวุธปืนยิงเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุมที่อาศัยชั่วคราว
อยู่ภายในวัดปทุมวนาราม ราชวรวิหาร โดยยิงจากรถไฟฟ้าบีทีเอส ทำให้
มีผู้เสียชีวิต ๖ ราย และบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง

เวลาประมาณ ๑๓ นาฬิกา ๒๐ นาที แกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตย
ต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) นำโดยนายจตุพร พรหมพันธุ์ นายณัฐวุฒิ
ไชยเชื้อ นายวิภูแถลง พัฒนภูมิไทย นายนิสิต สินธุไพร นายขวัญชัย
ไพรพนา นายยศวิศ ชุกล่อม และแกนนำคนอื่น ๆ ขึ้นเวทีแยกราชประสงค์
ประกาศยุติการชุมนุม และเข้ามอบตัวที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
เจ้าหน้าที่หน่วยอินทราช ๒๖ นำกลุ่มบุคคลดังกล่าวเดินทางด้วยเฮลิคอปเตอร์
ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ๓ ลำ ไปควบคุมตัวที่กองกำกับการ ๓ กอง
บังคับการสนับสนุนทางอากาศค่ายนเรศวร อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ฯลฯ

(จดหมายเหตุประเทศไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๓, ๒๕๕๔, หน้า ๑๕๗, ๑๕๘)

๒.๓.๒ สารสำคัญทางวิชาการ

ต้นฉบับจดหมายเหตุบางเรื่องที่มีสารสำคัญทางวิชาการสูง แม้ผู้เรียบเรียงจะได้
พยายามสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการของตนแล้วก็ไม่เพียงพอ เพราะถึงอย่างไรผู้เรียบเรียง
ก็ไม่อาจมีความรู้ที่เทียบนักวิชาการด้านนั้น ๆ โดยตรงได้ โอกาสที่จะผิดพลาดคลาดเคลื่อน
จึงมีมาก ผู้ตรวจแก้ไขสารสำคัญทางวิชาการจึงต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ
เฉพาะด้าน ดังตัวอย่าง

การแก้ตัวเลขที่ผิดพลาดและความสับสนในการบรรยาย

ร่างเดิมของผู้เรียบเรียงต้นฉบับบันทึกว่า

“คู่หุ่นายทหาร ๘๐ นาย ยศตั้งแต่ร้อยเอก ถึงพันโท แต่งเครื่องแบบ
เต็มยศตามสังกัด ติดแขนทุกซ์ เดินรื้อแยกเป็นด้านซ้าย ๒ สาย ด้านขวา
๒ สาย **สายนอก**เป็นทหารบกสายละ ๒๐ นาย **สายใน**นำด้วยทหารเรือ
๑๐ นาย ทหารอากาศ ๑๐ นาย **รวมสายละ ๔๐ นาย** รวมคู่หุ่นายทหารบก
๔๐ นาย ทหารเรือ ๒๐ นาย ทหารอากาศ ๒๐ นาย เดินรื้อห่างจากประตู
หน้า ๒ เมตร และระยะต่อห่างกัน ๒ ก้าว”

ปัญหา คือ ข้อความว่า “รวมสายละ ๔๐ นาย” ขยายข้อความใด เพราะรวม
จำนวนแล้ว ไม่มีสายใดใช้คู่หุ่นายทหาร ๔๐ นาย และยอดรวมคู่หุ่นายทหารทั้งสิ้นคือ
“๘๐ นาย” ผู้ตรวจแก้ไขได้ตรวจสอบกับแผนผังรื้อกระบวนและการปฏิบัติจริงแล้ว แก้เป็น
ดังนี้

“คู่หุ่นายทหาร ๘๐ นาย ยศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี
ถึงพันโท นาวาโท นาวาอากาศโท แต่งเครื่องแบบเต็มยศตามสังกัด ประดับ
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ติดแขนทุกซ์ เดินรื้อ แยกเป็นด้านขวา ๒ สาย ด้านซ้าย
๒ สาย **ด้านขวา ๒ สาย**เป็นนายทหารบกสายละ ๒๐ นาย **ด้านซ้าย ๒ สาย**
แต่ละสายนำด้วยทหารเรือ ๑๐ นาย ทหารอากาศ ๑๐ นาย **รวม ๒ สาย**
สายละ ๒๐ นาย รวมคู่หุ่นายทหารบก ๔๐ นาย นายทหารเรือ ๒๐ นาย
นายทหารอากาศ ๒๐ นาย เดินรื้อห่างจากประตูหน้า ๒ เมตร และระยะต่อ
ห่างกัน ๒ ก้าว”

(จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
เล่ม ๒, ๒๕๕๓, หน้า ๖๓๘)

การแก้สาระสำคัญทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ตัวอย่างจาก แนวความคิดในการออกแบบพระเมรุสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ร่างเดิมของผู้เรียบเรียงต้นฉบับซึ่งเรียบเรียงจากหลักฐานข้อมูลที่ปรากฏในการสังเกตการณ์และการบันทึกเหตุการณ์ มีความดังนี้

“แนวความคิดในการออกแบบพระเมรุ

ฯลฯ

การออกแบบร่างพระเมรุครั้งนี้ได้คำนึงถึงสถาปัตยกรรมไทยตามแบบโบราณราชประเพณี เพื่อให้พระเมรุมีความงดงามเปรียบเหมือนสรวงสวรรค์ เพื่อถวายพระเกียรติแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อย่างสมพระเกียรติมากที่สุด รูปแบบพระเมรุยอดปราสาท นาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น ผู้ออกแบบ ได้ศึกษาการออกแบบพระเมรุของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ โดยยึดเค้าโครงพระเมรุของสมเด็จพระนางเจ้าสุชาละมารศรี มาเป็นต้นแบบ ซึ่งแนวคิดหลักได้ยึดถือความเชื่อเรื่องเขาพระสุเมรุตามแบบโบราณราชประเพณี ด้วยการจำลองปราสาทอันเปรียบเสมือนสถานที่สถิตของเหล่านางฟ้า เทวดา มาเป็นตัวองค์พระเมรุ ส่วนยอดพระเมรุประกอบด้วยชั้นเชิงกลอน ๕ ชั้น ต่อด้วยชั้นบัวกลุ่ม จนถึงปลายยอดประดับฉัตร ๗ ชั้น เอกลักษณะของพระเมรุที่จะใช้ในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อยู่ที่หน้าบันทั้ง ๔ ทิศ โดยจะได้อัญเชิญอักษรพระนาม กว ในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มาประดิษฐานที่หน้าบันของพระเมรุทั้ง ๔ ด้าน”

ร่างต้นฉบับข้างต้นได้แก้ไขเพิ่มเติม โดยการสัมภาษณ์นาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น สถาปนิกผู้ออกแบบ ซึ่งเป็นศิลปินแห่งชาติผู้มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมไทย และผู้ออกแบบได้ช่วยตรวจแก้ต้นฉบับให้อีกครั้งหนึ่ง ต้นฉบับที่เขียนใหม่จึงมีข้อความปรากฏในจดหมายเหตุที่พิมพ์เผยแพร่ ดังนี้

“แนวความคิดในการออกแบบพระเมรุ

ฯลฯ

นาวาอากาศเอก อาวุธ เงินชูกลิ่น สถาปนิกผู้ออกแบบ ได้ศึกษาการออกแบบพระเมรุของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ คราวงานพระเมรุสมเด็จพระนางเจ้าสุโขทัยมหาราชรี พระอัครราชเทวี ในรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นแบบ ได้วางผังพื้นเป็นรูปจัตุรมุข ยกฐานอาคารสูง มีทางขึ้นลงเป็นบันไดทั้ง ๔ ทิศ กลางพระเมรุตั้งพระจิตกาธานสำหรับประดิษฐานพระโกศเพื่อประกอบพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ และได้ขยายโถงกลางให้กว้างออกไปมากกว่าแบบพระเมรุมาศสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อีกประมาณ ๒ เมตร เพื่อความสะดวกในการประกอบพระราชพิธี ส่วนชั้นฐานพระเมรุซ้อนเป็นฐาน ๒ ชั้น ฐานชั้นล่าง หรือฐานชालา เป็นฐานปัทม์ย่อเก็จ ส่วนฐานชั้นบน หรือฐานพระเมรุ เป็นฐานสิงห์ ตัวผนังอาคารยื่นมุขบันไดด้านยาวในแนวทิศเหนือ - ใต้ มีบันไดทางขึ้นจากฐานชालาในทิศเหนือและทิศใต้ด้านละ ๓ บันได ด้านตะวันออกมีบันได ๑ บันได ทั้งนี้การเข้าถึงตัวอาคารได้ออกแบบโดยคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่ว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชพิธี จึงได้ติดตั้งลิฟต์ไฮโดรลิคเพิ่มเติมทางทิศตะวันตก ด้านตรงกันข้ามกับพระที่นั่งทรงธรรม เพื่อความปลอดภัยและความสะดวกในการเสด็จพระราชดำเนิน ส่วนด้านทิศเหนือของอาคาร มีรางยื่นจากโถงกลางพระเมรุออกไปนอกมุขเป็นสะพานเกริน เพื่อใช้เชิญพระโกศจากพระยานมาศสามลำคานขึ้นบนพระเมรุ ในการออกแบบครั้งนี้ได้กำหนดตำแหน่งของช่วงไว้ในบริเวณระดับชั้นฐานชालา ๔ หลัง เนื่องจากเป็นอาคารสำหรับพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมต่อเนื่องตลอดพระราชพิธี และเพื่อความสะดวกในการที่เจ้าพนักงานจะดูแลพระสงฆ์ผู้สวดพระอภิธรรม โดยวางอาคารแนวตะวันออก - ตะวันตก เพื่อให้เกิดมุมมองจากที่ประทับในพระที่นั่งทรงธรรมทั้งดงาม และเป็นอาคารประกอบส่งพระเมรุให้มีความสมดุลและเกิดมุมมองที่สวยงามมากยิ่งขึ้น

รูปแบบสถาปัตยกรรมพระเมรุ เป็นอาคารจัตุรมุขเครื่องยอดทรงปราสาท แรกเริ่มได้ออกแบบเป็นทรงปราสาทซ้อนชั้นบันแถลง ๕ ชั้น ลดหลั่นได้สัดส่วนตามทรงจอมแห ถัดขึ้นไปเป็นชั้นเชิงบาตรรับบัวกลุ่ม ๕ ชั้น ปลีตัน ลูกแก้ว ปลีปลาย และเม็ดน้ำค้าง ตามลำดับ ส่วนยอดสุดปักปลีตปฏุลเศวตฉัตร (ฉัตร ๗ ชั้น) เป็นเครื่องแสดงพระอิสริยยศ ส่วนชั้นบันแถลงนี้ ภายหลังได้มีการปรับปรุงแบบจากบันแถลงทรงจั่วเป็นรูปวิมาน สื่อหมายถึงชั้นของสวรรค์อันเป็นที่สถิตของทวยเทพ โดยชั้นที่ ๑ เป็นรูปจตุโลกบาลประจำทั้งสี่ทิศ ชั้นที่ ๒ เป็นชั้นดาวดึงส์ อันมีพระอินทร์เป็นประธาน ชั้นที่ ๓ เป็นชั้นดุสิต เป็นที่ประทับของพระโพธิสัตว์ ชั้นที่ ๔ เป็นชั้นพรหม และชั้นที่ ๕ เป็นอรูปพรหม และรูปวิมานนี้เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ช่วยเพิ่มความนุ่มนวลให้แก่ตัวอาคารยิ่งขึ้น องค์ประกอบประดับตกแต่งเหนือชั้นเชิงกลอน เป็นนาคปักและกระจังลดหลั่นเป็นลำดับตามสัดส่วนอาคาร หลังคามุขพระเมรุเป็นหลังคาจัตุรมุขซ้อน ๒ ชั้น มุขด้านเหนือและใต้ของพระเมรุมีความยาวกว่ามุขทางทิศตะวันออกและตะวันตก ที่หน้าบันของมุขประดิษฐานอักษรพระนาม กว ไ้ลงมาประดับด้วยลายเฟื่องอุบะ ระหว่งเสาทั้ง ๔ ด้านมีฉากบังเพลิง หลังฉากบังเพลิงเป็นพระวิสูตร การประดับลวดลายต่าง ๆ ของพระเมรุในภาพรวมจะมีความใกล้เคียงกับพระเมรุมาศสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ส่วนชั้นชาลาประดับด้วยรูปเทวดายืนและนั่งคุกเข่า พระหัตถ์ถือบังแทรกตรงกลางเป็นดวงโคม บริเวณพื้นหน้าบันใต้พระเมรุประดับด้วยสัตว์หิมพานต์ทวิบาท ๓ จุด ได้แก่ อัปสรลีหะ รูปครึ่งคนครึ่งสิงห์ อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเป็นทางเสด็จพระราชดำเนิน กินนร อยู่ทางด้านทิศเหนือที่เชิญพระโกศขึ้นพระเมรุนกทนต์มา อยู่ทางด้านทิศใต้ เป็นนกถือไม้เท้าคอยปกป้องไม่ให้สิ่งชั่วร้ายเข้ามา ส่วนหงส์ ทำเป็นทวยรับพระภูษาโยงจากพระเมรุมายังหน้าพระที่นั่งทรงธรรมในการสดับปกรณ์ การประดับด้วยทวยเทพและสัตว์หิมพานต์ต่าง ๆ นี้เป็นการสื่อให้เห็นถึงสภาพจำลองและบรรยากาศของสถานที่บริเวณเขาพระสุเมรุนั่นเอง”

(จดหมายเหตุงานพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
เล่ม ๑, ๒๕๕๓, หน้า ๔๐๐ - ๔๐๑)

(ภาพเหตุการณ์)

พระเมรุสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

(ภาพเหตุการณ์)
 ส่วนประกอบพระเมรุสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ
 เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

บทที่ ๔

องค์ความรู้ในการบรรณาธิการ ต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

การบรรณาธิการต้นฉบับ เป็นหน้าที่ของบรรณาธิการในการตรวจพิจารณาว่า ต้นฉบับจดหมายเหตุนั้นมีรูปแบบของความเป็นต้นฉบับหนังสือครบถ้วนหรือไม่ ภารกิจบางส่วนอาจเป็นของบรรณาธิการ บางส่วนอาจเป็นของผู้ตรวจแก้ ผู้เรียบเรียง ในที่นี้จะกล่าวรวมกันทั้งหมด

องค์ความรู้ในการบรรณาธิการต้นฉบับ เป็นภารกิจสุดท้ายของการเรียบเรียงต้นฉบับจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ผู้เป็นบรรณาธิการต้องประสานงานกับผู้ตรวจแก้และผู้เรียบเรียงอย่างใกล้ชิด และเป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับโรงพิมพ์ซึ่งรับผิดชอบงานศิลปกรรมการเข้าหน้า การจัดหน้า การจัดรูปเล่ม และการพิมพ์

งานเขียนบางเรื่องที่ไม่มีผู้ตรวจแก้ บรรณาธิการต้องทำหน้าที่อย่างผู้ตรวจแก้ด้วยในทางกลับกัน การบรรณาธิการต้นฉบับ อาจทำโดยผู้ตรวจแก้ก็ได้ แต่ลักษณะงานมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน

การบรรณาธิการต้นฉบับ มีขอบข่ายภารกิจดังนี้

๑. การบรรณาธิกรรรูปแบบ

การบรรณาธิกรรรูปแบบ คือการตรวจพิจารณาว่าต้นฉบับนั้นมีรูปแบบของหนังสือครบถ้วนหรือไม่ ตั้งแต่ปกหน้าถึงปกหลัง งานบางส่วนบรรณาธิการเป็นผู้ทำ แต่บางส่วนผู้เรียบเรียงต้องเป็นผู้ทำ

๑.๑ รูปแบบของหนังสือ

บรรณาธิการต้องเทียบโครงสร้างของต้นฉบับที่ได้รับมา กับโครงสร้างของหนังสือตามหลักวิชาการพิมพ์

๑.๑.๑ โครงสร้างของหนังสือ

ปรกติแบ่งเป็น ๔ ส่วน คือ

ส่วนปก	ปกหน้า ปกหน้าด้านใน ปกหลัง ปกหลังด้านใน สันปก
--------	---

กรณีที่ชื่อเรื่องมีความยาว ชื่อเรื่องที่หน้าชื่อเรื่อง กับที่ปกหน้าและสันปก จะใช้ตรงกันหรือไม่

ส่วนนำ	หน้าชื่อเรื่อง หน้าลิขสิทธิ์ สารบัญ คำนำ คำปรารภ คำชี้แจง กิตติกรรมประกาศ
--------	---

ส่วนเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่อง

ภาพประกอบ

ภาพลายเส้น แผนผัง

ภาพกราฟิก

ตาราง

ส่วนอ้างอิง

เชิงอรรถ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ดรรชนี (ถ้ามี)

อภิธานศัพท์ (ถ้ามี)

๑.๑.๒ โครงสร้างของต้นฉบับ

การตรวจพิจารณาโครงสร้างของต้นฉบับ ต้องให้ตรงตามโครงสร้างของหนังสือ เช่น

สารบัญ ควรจัดทำหัวข้อละเอียดมากน้อยเพียงใด การใช้ระบบตัวเลขและตัวอักษร มีความลัดหล่นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาหรือไม่ การลำดับและการใช้ข้อความชื่อภาค บท หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย หัวข้อย่อย ลดหล่นถูกต้องตรงตามเนื้อเรื่องหรือไม่ การพิมพ์ต้นฉบับจัดระยะลดหล่นถูกต้องตามระดับหัวข้อหรือไม่

คำนำ คำปรารภ คำชี้แจง กิตติกรรมประกาศ จัดทำเรียบร้อยแล้วหรือไม่

เนื้อเรื่อง โครงสร้างของภาค บท หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย หัวข้อย่อย ถูกต้องตรงตามสารบัญหรือไม่

เชิงอรรถ ควรอยู่ท้ายหน้าหรือรวมไว้ท้ายบท การให้หมายเลขเชิงอรรถควรเริ่มเลขใหม่ในแต่ละหน้า หรือควรให้เลขต่อเนื่องกันไปจนจบบท หรือจบเล่ม การเขียนเชิงอรรถ ถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาการหรือไม่ เขียนเป็นระบบเดียวกันทั้งเล่มหรือไม่

บรรณานุกรม การเขียนบรรณานุกรมและการเรียงลำดับรายการ ถูกต้องตามมาตรฐานทางวิชาการหรือไม่

ดรรชนี ใช้คำตรงตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องหรือไม่ กรณีที่ต้องมีการกลับคำระหว่างคำหลักกับคำขยาย ได้จัดทำและเรียงลำดับอักษรถูกต้องตามพจนานุกรมหรือไม่ เลขหน้าอ้างอิงในต้นฉบับดรรชนีต้องตรงกับเลขหน้าในเนื้อเรื่อง และต้องมีการตรวจสอบใหม่เมื่อมีการจัดหน้าตามใบตรวจพิสูจน์อักษร

อภิธานศัพท์ ใช้คำตรงตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่องหรือไม่ กรณีที่มีการจัดทำขึ้น ภายหลังต้องผ่านการตรวจแก้ของผู้เชี่ยวชาญเช่นเดียวกับการตรวจแก้ต้นฉบับ

๑.๒ รูปแบบของต้นฉบับ

ต้นฉบับหนังสือทั่วไป การตรวจรูปแบบของต้นฉบับเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการ แต่ต้นฉบับจดหมายเหตุ การตรวจรูปแบบของต้นฉบับเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจแก้ ซึ่งเป็นคนละอย่างกับการตรวจแก้เนื้อหา การตรวจรูปแบบต้นฉบับในเชิงงานบรรณาธิการต้นฉบับ ได้แก่

๑.๒.๑ เนื้อเรื่อง

รูปแบบการนำเสนอเหมาะกับเนื้อเรื่องหรือไม่

การแบ่งภาค บท โครงสร้างของแต่ละภาค แต่ละบท มีสัดส่วนเหมาะสมหรือไม่ เนื้อหาที่เหลื่อมกันระหว่างบทได้แก้ไขอย่างไร

การแบ่งหัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง หัวข้อย่อย ภายในบท มีสัดส่วนเหมาะสมหรือไม่ เนื้อหาที่เหลื่อมกันระหว่างหัวข้อได้แก้ไขอย่างไร

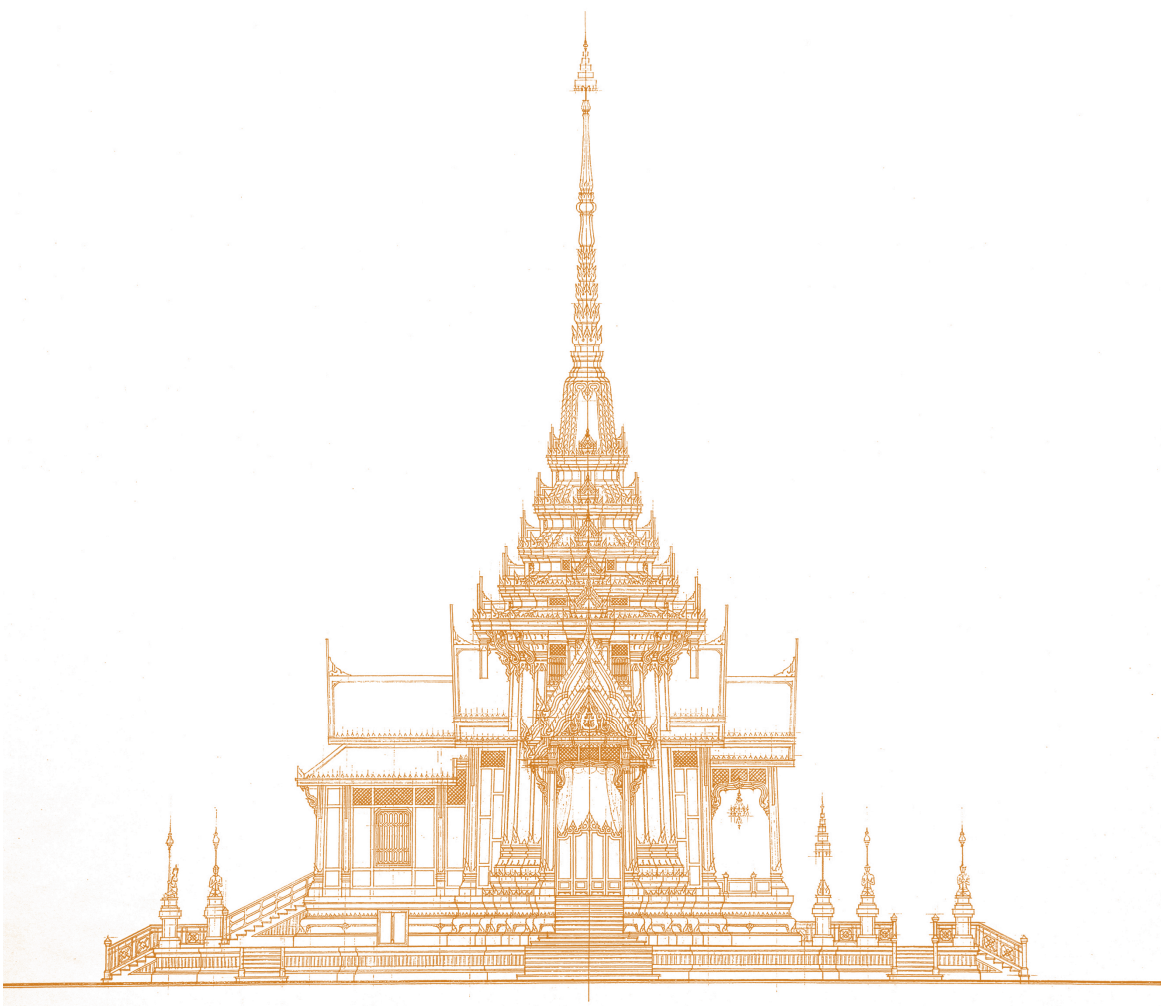
สัดส่วนการเรียบเรียงเนื้อหา เรื่องใดควรคัดข้อความจากเอกสารสำคัญลงไว้ เรื่องใดควรสรุปความเพื่อให้อยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม

ระบบแบ่งหัวข้อและการย่อหน้าระยะต่าง ๆ เป็นมาตรฐานและเหมาะสมกับเนื้อหาหรือไม่

๑.๒.๒ ภาพประกอบ

ภาพประกอบ ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพลายเส้น แผนผัง ภาพกราฟิก ตารางมีความคมชัด แทรกตรงตามเนื้อเรื่อง และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ คำอธิบายภาพถูกต้องชัดเจน กรณีหนังสือทั่วไป หนังสือที่มีการพิมพ์ซ้ำต้องตรวจสอบตารางสถิติให้เป็นปัจจุบันด้วย

ตัวอย่างภาพประกอบ เช่น

ภาพลายเส้น พระเมรุสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

รายนามผู้แสดงความประสงค์จะเป็นเจ้าภาพสวดพระอภิธรรม
งานบำเพ็ญกุศลพระศพสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

อัปเดต 17 มี.ค.2558

วัน	วันที่	รายการบำเพ็ญกุศลพระศพ				รายนามเจ้าภาพ
		เพล	14.00 น.	16.00 น.	19.00 น.	
พฤษภาคม	24 ต.ค. 56					วันสิ้นพระชนม์
ศุกร์	25 ต.ค. 56					ในพระบรมราชานุเคราะห์
เสาร์	26 ต.ค. 56					
อาทิตย์	27 ต.ค. 56					
จันทร์	28 ต.ค. 56					
อังคาร	29 ต.ค. 56					
พุธ	30 ต.ค. 56					
พฤษภาคม	31 ต.ค. 56					
พุธ	11 ธ.ค. 56					ในพระบรมราชานุเคราะห์
พฤษภาคม	12 ธ.ค. 56					
พฤษภาคม	30 ม.ค. 57					ในพระบรมราชานุเคราะห์
ศุกร์	31 ม.ค. 57					
พฤษภาคม	23 ต.ค. 57	งด		16.00 น.		ในพระบรมราชานุเคราะห์ บำเพ็ญกุศลครบ ๑ ปี
ศุกร์	24 ต.ค. 57	10.00 น.				ในพระบรมราชานุเคราะห์ บำเพ็ญกุศลครบ ๑ ปี
อังคาร	17 มี.ค. 58				19.00 น.	พระครูสังฆสิทธิกร วัดบวรนิเวศวิหาร
					19.00 น.	พระกิตติวิมลเมธี (ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดโสมนัสวิหาร) และคณะศิษย์
พุธ	18 มี.ค. 58			16.00 น.		กลุ่มธุรกิจโปรการ์ด
					19.00 น.	พระธรรมวรจารย์ วัดบวรนิเวศวิหาร
พฤษภาคม	19 มี.ค. 58	งด			19.00 น.	นางคุณาพร ศิริก้องสกุล
ศุกร์	20 มี.ค. 58				19.00 น.	หม่อมราชวงศ์มัยฤทธิ์ หม่อมหลวงจินตนาการ รุจิวิชัย
					19.00 น.	หม่อมหลวงอนุตรจิตต์ เกษมศรี
เสาร์	21 มี.ค. 58		14.00 น.			พระนวราช นรุตตโม วัดบ้านพระ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี
				16.00 น.		พระภริณห์ ฐิริปัญโญ คหวัตร วัดเทวสังฆาราม จังหวัดกาญจนบุรี และญาติโยม
				16.00 น.		คณะโรงเรียนพระสังฆาธิการคณะธรรมยุต
					19.00 น.	นางกุย แซ่ลี
อาทิตย์	22 มี.ค. 58				19.00 น.	กลุ่มสหชาติประกาศา
จันทร์	23 มี.ค. 58			16.00 น.		นางสาวมุสดี ไชยชนะ นางลดาวัลย์ ศรีวงษ์ และครอบครัว
อังคาร	24 มี.ค. 58				19.00 น.	นางอุษณีย์ เหล่าธรรมทัศน์ นายจุฑาทิร เหล่าธรรมทัศน์ นางสาวจุฑาทิต เหล่าธรรมทัศน์
พุธ	25 มี.ค. 58					
พฤษภาคม	26 มี.ค. 58				19.00 น.	นางนันทพร ฟังศรีสุนันทา
ศุกร์	27 มี.ค. 58				19.00 น.	นางสาวสมศรี หลิมตระกูล
เสาร์	28 มี.ค. 58				19.00 น.	บจก. ฉัตรตราวุฒิ กรุ๊ป จำกัด
อาทิตย์	29 มี.ค. 58	เพล				พ.ด.ท.กลกร รวบรวม และคณะศิษยานุศิษย์ ในสมเด็จพระสังฆราช
			14.00 น.			คณะอาจารย์ สมจิตต์ ทัศนวิวงศ์

ตารางเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมงานบำเพ็ญกุศลพระศพ
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

[illegible]

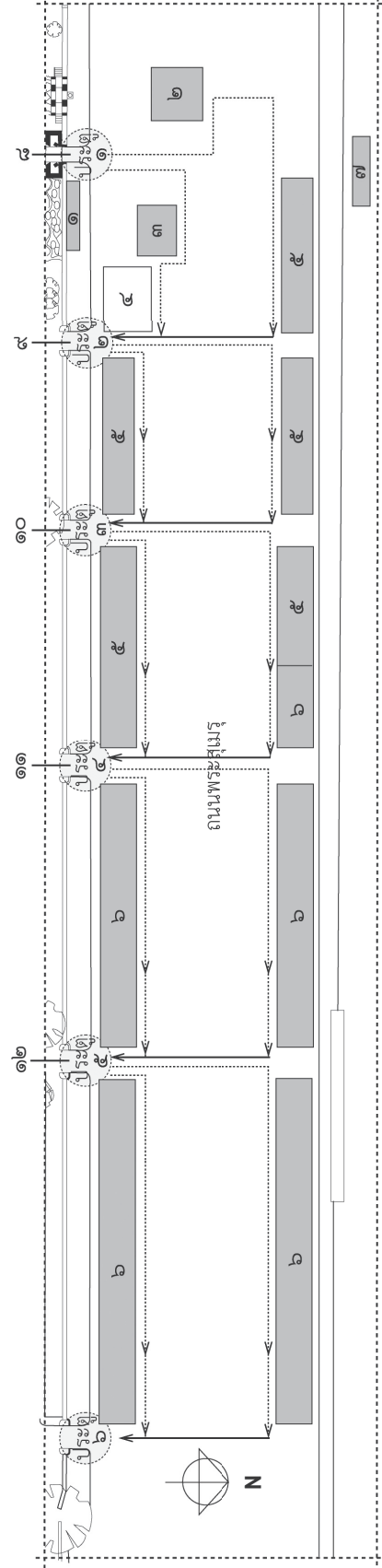
**คำอธิบายแผนผังงานฉลองพระชันษา ๑๐๐ ปี
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
๓ ตุลาคม ๒๕๕๖
วันอังคาร ที่ ๑ ถึงวันจันทร์ ที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖
ณ วัดบวรนิเวศวิหาร**

๑. พระอุโบสถ ที่เจริญพระพุทธมนต์	๕. ประวัชรบรวง วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับพระราชทานฉันภัตตาหารเพล พระธรรมทูต ๒๐๐ รูป ๕/๑ ประวัชรบรวง	๑๑. โรงทานทั่วไป
๒. ประวัชรบรวงผู้มีเกียรติ ๒/๑ ประวัชรบรวงผู้มีเกียรติ วันพุธ ที่ ๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ (๑๔.๐๐ น.) วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ (๑๙.๐๐ น.) วันศุกร์ ที่ ๔ ถึงจันทร์ ที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ (ตามกำหนดการ)	๖. ศาลาภิ วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับรองผู้มีเกียรติ วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับพระราชทานฉันภัตตาหารเพล	๑๒. อาคารมณฑปมหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์และห้องสมุด เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศ
๓. ศาลาแดง กองอำนวยการร่วมรับผิดชอบ ๓/๑ วันอังคาร ที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับรองผู้มีเกียรติ วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับพระราชทานฉันภัตตาหารเพล	๗. โรงทานพระราชทาน, น้ำดื่มตราช้าง	๑๓. สนามบาส (วัดบวรนิเวศวิหาร) วันอังคาร ที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ลานจอดรถ VIP, โรงทานทั่วไป วันพุธ ที่ ๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ลานจอดรถ VIP วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ โรงทานทั่วไป วันศุกร์ ที่ ๔ ถึงวันจันทร์ ที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ลานจอดรถ
๔. ประรำ วันพุธ ที่ ๒ และวันศุกร์ ที่ ๔ ถึงวันจันทร์ ที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ สำหรับประชาชน วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ สำหรับวงเครื่องไทยธรรมฯ	๘. ด่านกักเิษร สถานที่ลงนามถวายพระพร และถวายสักการะ	๑๔. อาคารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นิทรรศการพระชันษา ๑๐๐ ปี สดุดีพระสังฆบิดร
	๙. สถานที่สำหรับรับเครื่องไทยธรรม	๑๕. อาคาร สว. ธรรมนิเวศ สถานที่สำหรับประชุมเสวนาวิชาการพระธรรมทูตไทย ๔ ทวีป
	๑๐. หอสหจร หน่วยปฐมพยาบาล (โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย)	๑๖. อาคารศิริกัญญาภรณ์ โรงพยาบาลศิริราช วันอังคาร ที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ รับผิดชอบโล่ให้ วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ที่รับพระราชทานฉันภัตตาหารเพล ๑๖/๑ หน่วยปฐมพยาบาล (โรงพยาบาลศิริราช)

เจ้าพระคุณสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลสังฆปริณายก
เนื่องในวันคล้ายวันประสูติ เจริญพระชันษา ๑๐๐ ปี ของคุณธรรมยุติกนิกาย
ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามในพระบรมมหาราชวัง
วันพฤหัสบดี ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ เวลา ๑๓ นาฬิกา ๓๐ นาที

แผนผังพิธีทำบุญตักบาตรพระ ๒๐๐ รูป
ถวายพระกุศลแด่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ณ ถนนพระสุเมรุ หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
วันอังคาร ที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ เวลา ๗ นาฬิกา

๑. พระรูปสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
๒. พระราชมารดาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
๓. พระราชมารดาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
๔. พระราชมารดาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

๕. หน่วยงาน องค์การ สถาบันต่างๆ ของภาครัฐ ภาคเอกชน
๖. ประชาชน
๗. วงปี่พาทย์สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
๘. พระสงฆ์รับบิณฑบาต วัดบวรนิเวศวิหาร จำนวน ๓๘ รูป
๙. พระสงฆ์รับบิณฑบาต วัดบวรนิเวศวิหาร จำนวน ๓๘ รูป
๑๐. พระสงฆ์รับบิณฑบาต วัดบวรนิเวศวิหาร จำนวน ๓๘ รูป

๑๑. พระสงฆ์รับบิณฑบาต ๔ วัด
 - วัดราชโอรสาราม
 - วัดสามพระยา
 - วัดสังเวชวิศยาราม
 รวม ๔๕ รูป
๑๒. พระสงฆ์รับบิณฑบาต ๔ วัด
 - วัดชนะสงคราม
 - วัดมกุฏกษัตริยาราม
 - วัดนารายณ์สมิทธิการาม
 - วัดเทพธิดาราม
 รวม ๔๕ รูป

๒. การบรรณาธิกรภาษา

บรรณาธิกรจำเป็นต้องอ่านต้นฉบับจดหมายเหตุอย่างละเอียด โดยใช้**องค์ความรู้ทางภาษา**ดังที่กล่าวไว้ในตอนต้น เช่นเดียวกับผู้เรียบเรียงจดหมายเหตุและผู้ตรวจแก้ต้นฉบับที่ได้ตรวจแก้มาแล้วเป็นอย่างดี บรรณาธิกรไม่ต้องมีความยุ่งยากมากนัก แต่ในการตรวจพิสูจน์อักษร บรรณาธิกรต้องระมัดระวังเกี่ยวกับการวรรคตอน การแยกคำ ท้ายบรรทัด ระยะย่อหน้า ตลอดจนการใช้ฟอนต์อักษรและขนาดตัวอักษรตรงตามระดับหัวข้อตามที่กำหนดด้วย

๓. การบรรณาธิกรเนื้อหา

การตรวจแก้เนื้อหาต้นฉบับจดหมายเหตุเป็นหน้าที่ของผู้ตรวจแก้ แต่ในการเตรียมการจัดพิมพ์ บรรณาธิกรอาจตรวจพบข้อผิดพลาดบกพร่องในเนื้อหาที่หลงเหลืออยู่ จึงควรประสานงานโดยตรงกับผู้ตรวจแก้ต้นฉบับก่อน และไม่ควรประสานงานโดยตรงกับผู้เรียบเรียงนอกจากกรณีจำเป็น ปัญหาที่มักพบคือ **ความเสมอด้านเสมอปลาย** ในการใช้ถ้อยคำ ชื่อบุคคล ชื่อหน่วยงาน ชื่อประเทศ คำเต็ม คำย่อ ศัพท์บัญญัติ ซึ่งบรรณาธิกรหรือผู้ตรวจแก้ควรมี**โน้ตช่วยจำ**เฉพาะตนในการปฏิบัติงานตรวจแก้บรรณาธิกรต้นฉบับ เช่น

- ชื่อบุคคลชาวไทย
- ชื่อบุคคลชาวต่างประเทศ
- ชื่อหน่วยงาน กระทรวงทบวงกรม องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน
- ชื่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน
- ชื่อประเทศที่ใช้คำเต็มหรือตัดสั้นก็ได้ เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ ประเทศลาว หรือ ลาว ต้องใช้อย่างใดอย่างหนึ่งให้เสมอกันทั้งเล่ม และใช้แก่ทุกประเทศไม่ลักลั่น
- ศัพท์บัญญัติ
- ศัพท์วิชาการที่ยังไม่ได้เป็นศัพท์บัญญัติ
- การใช้เครื่องหมายวรรคตอน
- การเขียนเชิงอรรถ
- การเขียนบรรณานุกรม

ฯลฯ

การบรรณาธิกรเนื้อหา อาจพบว่ามีภาพประกอบบางภาพ หรือเอกสารสำคัญบางรายการที่คัดมาลงไว้ในเนื้อหาหรือภาคผนวก ที่อาจมีลิขสิทธิ์ ฉะนั้น นอกจากการอ้างอิงแหล่งที่มากำกับไว้ในวงเล็บแล้ว ควรตรวจสอบและขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

๔. การควบคุมการพิมพ์

บรรณาธิการต้องเป็นผู้ประสานงานโดยตรงกับโรงพิมพ์ ในการเลือกฟอนต์ตัวอักษรที่ชัดเจน อ่านง่าย การกำหนดขนาดและลักษณะตัวอักษร การสั่งใช้ตัวหนา ตัวเอน ตลอดจนขนาดตัวอักษรและระยะย่อหน้าที่ลดหลั่นกันตามระดับหัวข้อและระดับข้อความ รวมทั้งเป็นผู้ให้ความเห็นชอบในงานศิลปกรรมการเข้าหน้า การจัดหน้า การจัดภาพประกอบ การจัดรูปเล่ม และการพิมพ์ทุกขั้นตอน

หลักเกณฑ์การเรียบเรียงจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นจดหมายเหตุขนาดสั้น ที่อาจยังไม่มีโอกาสจัดพิมพ์เผยแพร่ หรือจดหมายเหตุที่มีความสำคัญปานกลาง มีจำนวนพิมพ์ระดับพันเล่ม หรือจดหมายเหตุที่มีความสำคัญมาก ได้รับการจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึกในโอกาสสำคัญของประเทศ มีจำนวนพิมพ์หลายหมื่นเล่มเหล่านี้ ล้วนถือว่าเป็นจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ ที่ใช้อ้างอิงในการศึกษาวิจัยได้ จึงต้องใช้องค์ความรู้ในการจัดทำอย่างถี่ถ้วนและประณีตเสมอگون ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ในการเรียบเรียงจดหมายเหตุ องค์ความรู้ในการตรวจแก้ องค์ความรู้ในการบรรณาธิกรต้นฉบับ ที่ล้วนต้องใช้องค์ความรู้หลัก คือ องค์ความรู้ทางวิชาการ องค์ความรู้ทางภาษา และองค์ความรู้ทางเนื้อหา ทั้งสิ้น ผู้สนใจสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปใช้ในงานเขียนได้ทุกลักษณะ

หนังสืออ้างอิง

กรุงเทพมหานคร. จดหมายเหตุการบูรณปฏิสังขรณ์เสาชิงช้า พุทธศักราช ๒๕๔๙.

กรุงเทพฯ : สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี. จดหมายเหตุการอนุรักษ์กรุงรัตน

โกสินทร์. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๕.

คณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงศาลหลักเมือง. จดหมายเหตุการปรับปรุงศาลหลักเมือง

กรุงเทพมหานคร พุทธศักราช ๒๓๒๕ - ๒๕๒๙. กรุงเทพฯ : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๓๑.

คณะกรรมการดำเนินงานบรรจุพระบรมสารีริกธาตุในองค์พระธาตุพนม. จดหมายเหตุ

การบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนม ณ วัดพระธาตุพนม ขุนหวาด อําเภอรําบม จังหวัตนครพนม พ.ศ. ๒๕๑๘ - ๒๕๒๒. กรุงเทพฯ : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๒๒.

คณะกรรมการอํานวยการจัดงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ

เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี. จดหมายเหตุงานฉลองพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี. กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการอํานวยการจัดงานฉลองพระชันษา ๙๖ ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ

สังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. จดหมายเหตุงานฉลองพระชันษา ๙๖ ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการอํานวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี. จดหมายเหตุพระราชพิธี

กาญจนาภิเษก. กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๕.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐. **จดหมายเหตุเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐.** กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๕๒.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปี. **จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่วันพระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปี.** กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๗.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒. **จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๕.

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์. **จดหมายเหตุงานพระศพสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์.** กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๕๔.

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. **ชีวิตไทย ช่างสิบหมู่.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับจดหมายเหตุงานพระศพ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (วาสน์ วาสนฺ นิลประภา ป.ธ.๔) วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม. เล่ม ๑๑๐ ตอนที่พิเศษ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๖.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับจดหมายเหตุพระราชพิธีสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร สิริกิตยสมบุรณ์สวางควัฒน์ วรชัตติยราชสันตติวงศ์ มหิตลพงศอดุลยเดช จักรีนเรศยุพราชวิสุทธิ สยามมกุฎราชกุมาร. เล่ม ๙๗ ตอนที่พิเศษ วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓.

ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศ เรื่อง พื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. เล่ม ๑๒๗ ตอนที่พิเศษ ๓๑ ง วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓.

——. พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พุทธศักราช ๒๕๕๑. เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๒๘ ก วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี และประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่อง กำหนดชื่อประเทศ ดินแดน เขตการปกครอง และเมืองหลวง. กรุงเทพฯ : บริษัท คอมพิวเตอร์ จำกัด, ๒๕๔๑.

——. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : บริษัท นานมี จำกัด, ๒๕๔๕.

——. ศัพท์ต่างประเทศที่ใช้คำไทยแทนได้ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๙.

——. หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๑.

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๒.

วัฒนธรรม, กระทรวง. เหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗. กรุงเทพฯ : สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๘.

ศิลปากร, กรม. ตราสัญลักษณ์งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
โอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๕๔.

——. ราชสกุลวงศ์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, ๒๕๓๖.

เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน. ราชศัพท์ เอกลักษณ์ของชาติ. กรุงเทพฯ :
บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓.

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, สำนัก. คู่มือการจัดทำบันทึกจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญของ
ของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๑.

——. จดหมายเหตุประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๔.

——. จดหมายเหตุประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๕๓. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๔.

วารสาร

“โครงการฟอนต์มาตรฐานราชการไทย,” สลค. สาร ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๙ เดือนกันยายน
๒๕๕๓. หน้า ๑๗.

เอกสารจดหมายเหตุ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กลุ่มบันทึกเหตุการณ์, สำนัก. จ/๒๕๒๒/๑ จดหมายเหตุ
พระประสูติการ พระราชพิธีสมโภช ๓ วัน สมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ พระเจ้า
หลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ
สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี
พระวรชายา.

ตัวอย่างหนังสือจดหมายเหตุเหตุการณ์สำคัญ

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๐๐

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๑

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๒

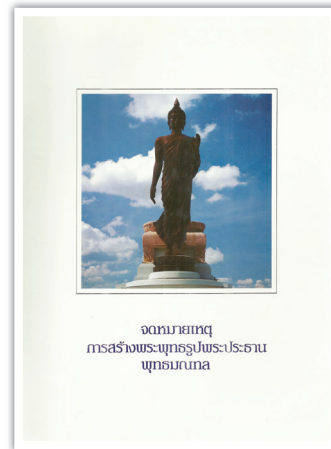
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๒

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๓

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการบูรณะ
ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามและ
พระบรมมหาราชวัง ในการฉลองพระนคร
ครบ ๒๐๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๒๕ ภาคที่ ๑

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๕

จดหมายเหตุ
การสร้างพระพุทธรูปพระประธาน
พุทธมณฑล

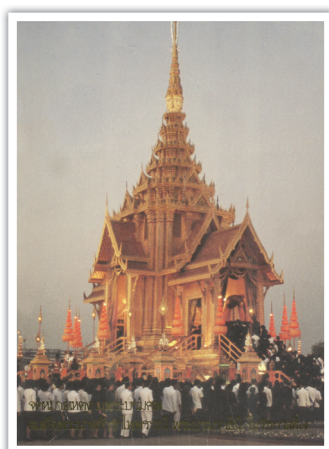
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการสร้าง
พระพุทธรูปพระประธานพุทธมณฑล

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๕

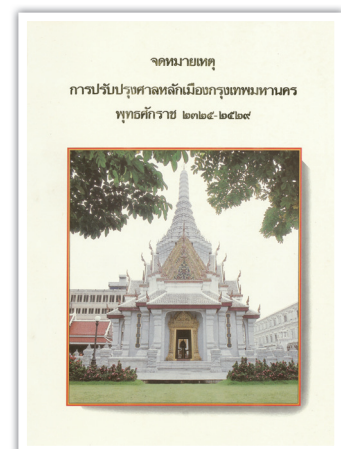
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการอนุรักษ์
กรุงรัตนโกสินทร์

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๕

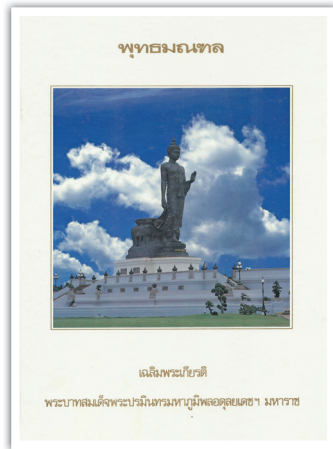
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานพระบรมศพ
สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรม
ราชินี ในรัชกาลที่ ๗ (เล่ม ๑ - ๒)

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๖๔

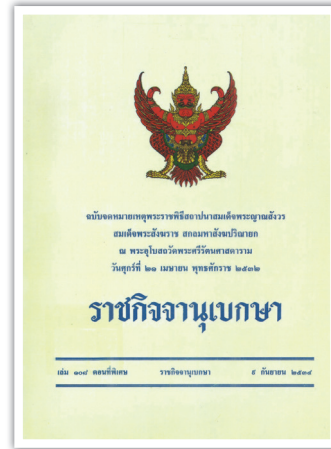
ชื่อหนังสือ : จัดหมายเหตุการปรับปรุง
 ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช
 ๒๓๒๕ - ๒๕๒๙

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๑

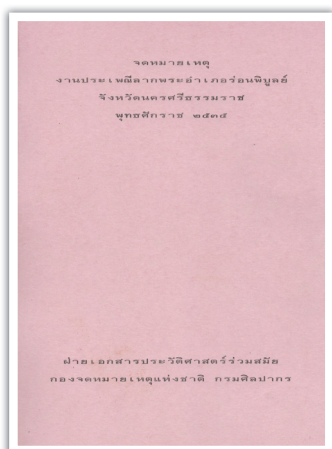
ชื่อหนังสือ : พุทธมณฑล เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดชฯ มหาราช

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๑

ชื่อหนังสือ : ราชกิจจานุเบกษา ฉบับ
จดหมายเหตุพระราชพิธีสถาปนาสมเด็จพระ
พระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกล
มหาสังฆปริณายก ณ พระอุโบสถวัด
พระศรีรัตนศาสดาราม วันศุกร์ ที่ ๒๑
เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๒

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานประเพณีลาก
พระอำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
พุทธศักราช ๒๕๓๕

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๕

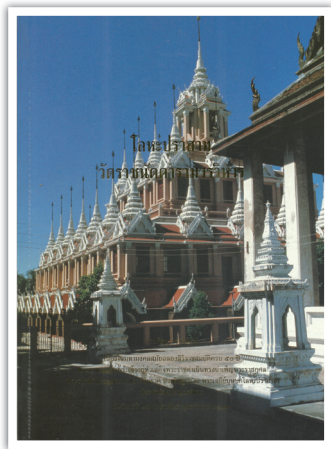
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุพระราชพิธี
สถาปนาสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ
สังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ณ
พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วันศุกร์ที่ ๒๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๒

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๖

ชื่อหนังสือ : ราชกิจจานุเบกษา ฉบับจดหมาย
เหตุการณ์พระศพสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
(วาสน วาสน์ นิลประภา ป.ธ. ๔) วัดราชบพิธ
สถิตมหาสีมาราม

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๖

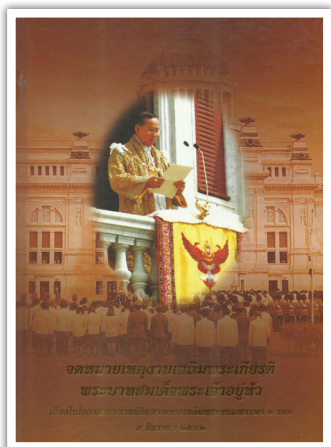
ชื่อหนังสือ : โลหะปราสาท วัดราชนัลดาราม
วรวิหาร

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๓๘

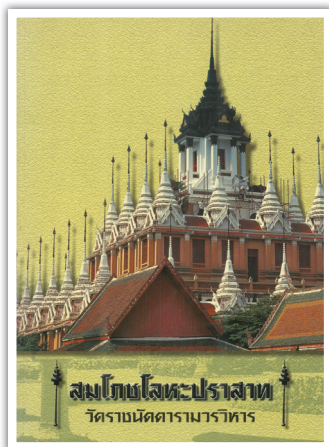
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการณ์พระบรมศพ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
(เล่ม ๑ - ๒)

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๑

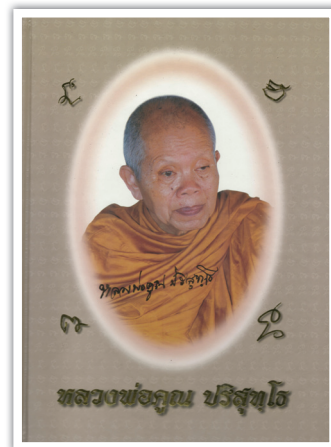
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการณ์พระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ (เล่ม ๑ - ๒)

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๒

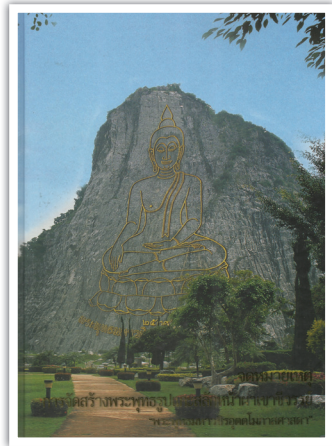
ชื่อหนังสือ : สมโภชโลหะปราสาท
วัดราชนัลดาราม วรวิหาร

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๓

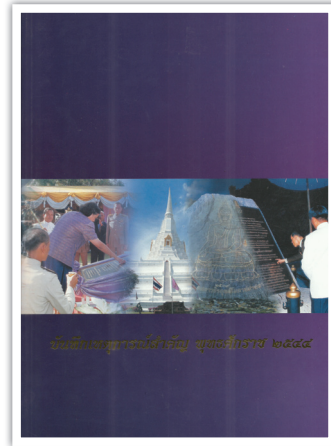

ชื่อหนังสือ : หลวงพ่อคุณ ปริสุทโธ

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๓

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการจัดสร้าง
พระพุทธรูปแกะสลักหน้าผาเขาชีจรรย์
"พระพุทธรูปหาวชิรอุตตโมภาสศาสดา"
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๔

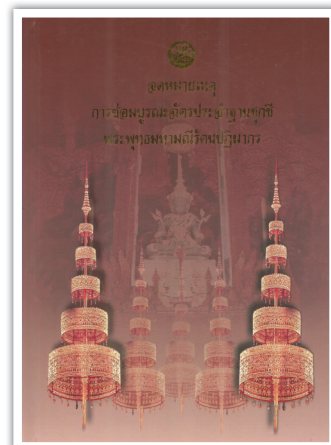
ชื่อหนังสือ : บันทึกเหตุการณ์สำคัญ
พุทธศักราช ๒๕๔๔
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาส
พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา
๖ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ (เล่ม ๑ - ๒)
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุพระราชพิธี
กาญจนาภิเษก (เล่ม ๑ - ๒)
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการซ่อมบูรณะ
ฉัตรประจำฐานชุกชีพระพุทธรูปนิรันดร์
ปฏิมากร
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (เล่ม ๑ - ๒)

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๕

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๕

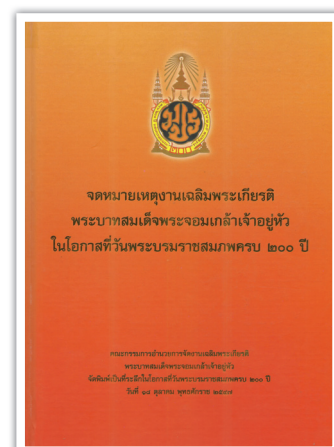
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุพระราชพิธี
สมมงคล พระชนมายุเท่าพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๕

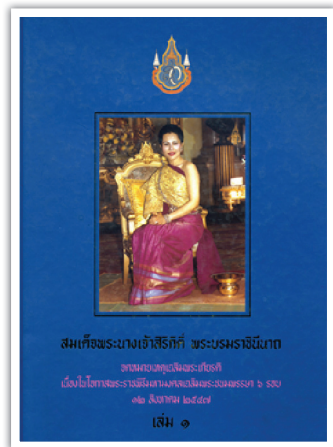
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุ
งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่
วันพระบรมราชสมภพครบ ๑๕๐ ปี

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๗

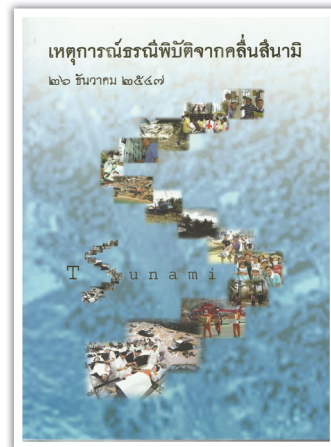

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุ
งานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในโอกาสที่
วันพระบรมราชสมภพครบ ๒๐๐ ปี

พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๔๗

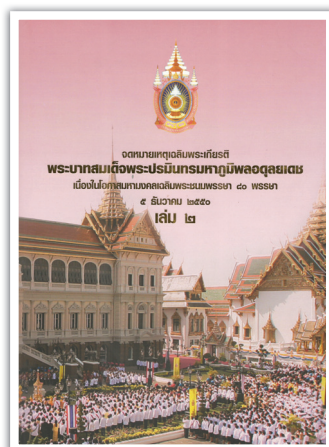
ชื่อหนังสือ : สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ จดหมายเหตุเฉลิม
พระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ
๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ (เล่ม ๑ - ๒)

ชื่อหนังสือ : เหตุการณ์ธรณีพิบัติ
จากคลื่นสึนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗
พิมพ์ : พุดศักดิ์กราช ๒๕๕๗

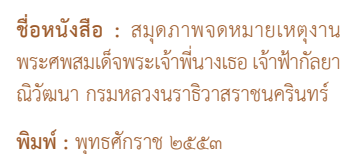
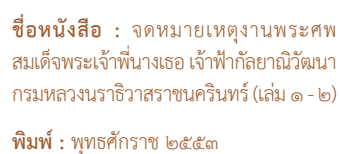
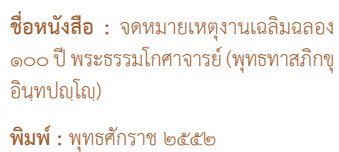
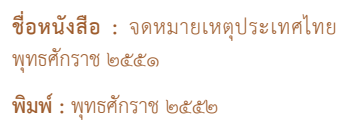
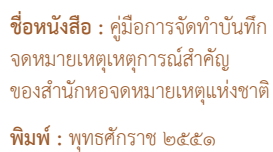
ชื่อหนังสือ : พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติ
ครบ ๖๐ ปี
พิมพ์ : พุดศักดิ์กราช ๒๕๕๙

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม
๒๕๕๐ (เล่ม ๑ - ๒)
พิมพ์ : พุดศักดิ์กราช ๒๕๕๐

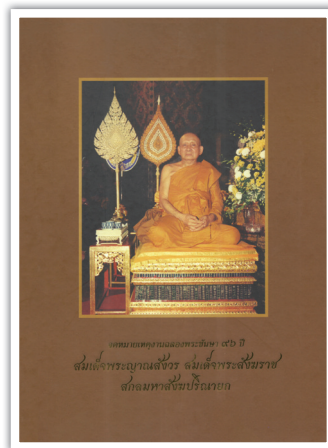

ชื่อหนังสือ : คู่มือการจัดตั้งหอจดหมายเหตุ
ท้องถิ่นและการจัดทำบันทึกจดหมายเหตุ
เหตุการณ์สำคัญ
พิมพ์ : พุดศักดิ์กราช ๒๕๕๑

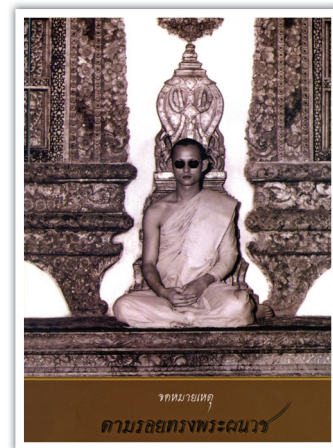

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุ
การจัดงาน ๑๐๐ ปี แห่งการสวรรคตของ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๓

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานฉลอง
พระชันษา ๙๖ ปี สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๔

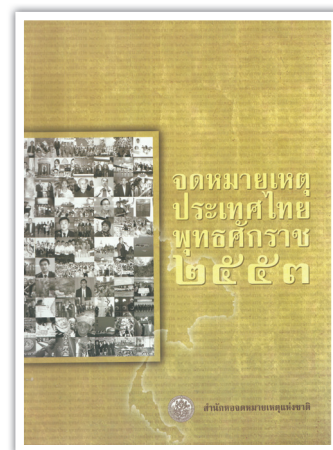
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุตามรอยทรง
พระผนวช
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุประเทศไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๒
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๔

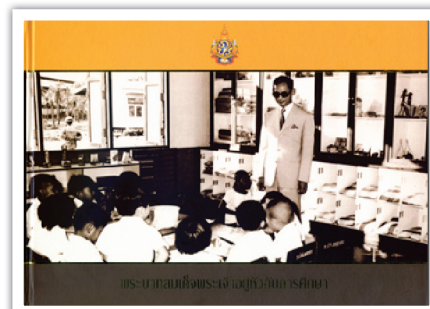
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุงานฉลอง
พระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเจ้า
ภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๔

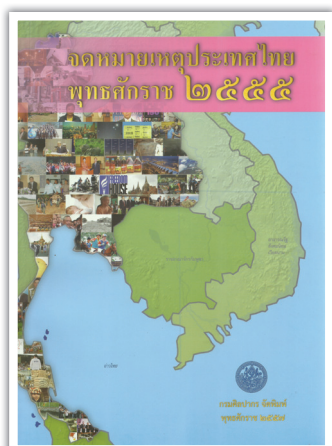
ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุประเทศไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๓
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๔

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุประเทศไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๔
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๕

ชื่อหนังสือ : พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการศึกษา
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๕

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุประเทศไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๕
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๖

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธี
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ
๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (เล่ม ๑ - ๒)
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๖

ชื่อหนังสือ : จดหมายเหตุการบูรณะ
ปฏิสังขรณ์พระธาตุเชิงชุม จังหวัดสกลนคร
พุทธศักราช ๒๕๕๗
พิมพ์ : พุทธศักราช ๒๕๕๗

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
กระทรวงวัฒนธรรม